ПОСТ СКРИНИНГ ДОКУМЕНТ

ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ

Садржај:

Увод.....7
Поглавље 1 - Хоризонтални сектор.....30
Поглавље 2 – Квалитет ваздуха.....53
Поглавље 3 - Управљање отпадом.....67
Поглавље 4 - Управљање водама.....90
Поглавље 5 – Заштита природе..... 119
Поглавље 6 - Индустријско загађење.....145
Поглавље 7 - Хемикалије.....181
Поглавље 8 – Бука.....214
Поглавље 9 - Климатске промене.....220
Поглавље 10- Цивилна заштита.....235
Анекс 1 - Прелиминарни план имплементације за Директиву о комуналним отпадним водама 236
Анекс 2 - Прелиминарни План имплементације за интегрисане регионалне системе управљања отпадом.....260

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

ABS Акредитационо тело Србије
AP Аутономна покрајина
APSFR Подручја са потенцијалним и значајним ризиком од поплава
ASCI Подручја од посебног интереса за очување
BAT Најбоље доступне технике
CA Надлежни орган
CAD Директорат за цивилно ваздухопловство
CAPEX Капитални трошкови
CBD Конвенција о биолошкој разноврсности
CCD Одељење за климатске промене
CDM Механизам чистог развоја
CGAP Кодекс добре пољопривредне праксе
CFCU Централна јединица за финансирање и уговарање
CITES Конвенција о међународној трговини угроженим врстама дивље фауне и флоре
DIS Децентрализовани систем имплементације
DG ECHO EU Генерални директорат EU за хуманитарну помоћ и цивилну заштиту
DPM Одељење за управљање пројектима
DSIP Специфични план за имплементацију директиве
DWD Директива о води за пиће
EAS Национална стратегија Републике Србије за апроксимацију у области животне средине
EBRD Европска банка за обнову и развој
EC Европска комисија
EFD Смернице за финансирање пројеката у области животне средине
EIA Процена утицаја на животну средину
EISP Програм подршке инфраструктурним пројектима у области животне средине
ELD Директива о одговорности за штету према животној средини
ENVAP Програм подршке процесу приступања Републике Србије Европској унији
EQS Стандарди квалитета животне средине
ETS Систем трговине емисијама
EU Европска унија
FRMP Мапе подручја подложних поплавама
GAP Добра пољопривредна пракса

GDP	Бруто домаћи производ
GHG	Гасови са ефектом стаклене баште
GIS	Географски информациони систем
GWB	Водна тела подземних вода
HCFC	Хидрохлорофлуороугљеник
ICPDR	Међународна комисија за заштиту реке Дунав
ICPN	Међувладин одбор за имплементацију Нагоја протокола
IED	Директива о индустријским емисијама
IFI	Међународне финансијске институције
INSPIRE	Инфраструктура просторних података у Европској заједници
IPA	Инструмент за претприступну помоћ
IPPC	Интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине
IQ	Упитник о имплементацији
KfW	Немачка банка за обнову и развој
LoA	Писмо приступа
LoW	Закон о водама
LCP	Велика постројења за сагоревање
LEP	Закон о заштити животне средине
LPIS	Систем за идентификацију земљишних парцела
LSG	Локална самоуправа
MAEP	Министарство пољопривреде и заштите животне средине
MEMEP	Министарство енергетике, рударства и заштите животне средине (бивше)
MIFP	Вишегодишњи план за инвестирање и финансирање
MoF	Министарство финансија
MRV	Мониторинг, извештавање и верификација
MS	Држава чланица
MSW	Чврсти комунални отпад
ND	Директива о нитратима
NEC	Максималне националне емисије
NEMH	Седиште Сектора за ванредне ситуације
NEP	Национални програм заштите животне средине
NERP	Национални план за смањење емисија
NGO	Невладине организације
NIP	Национални имплементациони план
NPAA	Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније

NPV	Нето садашња вредност
NSDI	Национална инфраструктура просторних података
NSDS	Национална стратегија одрживог развоја
NVZ	Зоне рањиве на нитрате
NWMS	Национална стратегија управљања отпадом
OG RS	Службени гласник Републике Србије
OPEX	Оперативни трошкови
OSCE	Организација за европску безбедност и сарадњу
PCB/PCT	Полифлоровани бифенили и полихлоровани терфенили
PE	Еквивалент становника
PE EPS	Јавно предузеће „Електропривреда Србије“
PFRA	Прелиминарна процена ризика од поплава
PIC	Информисани пристанак
PLAC	Политички и правни саветодавни центар
POPs	Дуготрајне органске загађујуће материје
PPP	Принцип „загађивач плаћа“
PPP	Јавно приватно партнерство
PRTR	Национални регистар извора загађивања
PUC	Јавно комунално предузеће
PWMC	Јавна водопривредна предузећа
RBMP	План управљања речним сливом
REC	Регионални центар за животну средину
RGA	Републички геодетски завод
RHMS	Републички хидрометеоролошки завод
RS	Република Србија
RTSA	Агенција за безбедност саобраћаја
RWM	Регионално управљање отпадом
SBRA	Агенција за привредне регистре Србије
SEA	Стратешка процена утицаја на животну средину
SEIO	Канцеларија за европске интеграције Републике Србије
SIDA	Шведска агенција за међународну сарадњу и развој
SEM	Сектор за ванредне ситуације
SEPA	Агенција за заштиту животне средине Републике Србије
SME	Мала и средња предузећа
SNC	Друга национална комуникација

TA	Техничка помоћ
TOC	Табела усклађености
TPP	Термоелектрана
UNDP	Програм Уједињених нација за развој
UNFCCC	Оквирна Конвенција Уједињених нација о промени климе
UNIDO	Организација Уједињених нација за индустријски развој
USAR	Урбано трагање и спашавање
UWWTD	Директива о третману комуналних отпадних вода
VOC	Испарљива органска једињења
WB	Водна тела
WFD	Оквирна директива о водама
WML	Закон о управљању отпадом
WTR	Уредба о трговини дивљим животињама
WPPP	План за заштиту вода од загађивања
WWTP	Постројења за пречишћавање отпадних вода

Увод

Овај документ је настао као резултат споразума постигнутог између Србије и Европске комисије у складу са закључцима Билатералног скрининга (одржаног од 17. до 21. новембра 2014. године). Србија се обавезала да ће обезбедити –додатне информације о статусу својих планова имплементације у процесу приступања Европској унији у области животне средине.

Европска комисија је дефинисала обим захтеваних информација у писму Генералног директората за животну средину од 22. децембра 2014. године. Како се наводи у писму, Комисија је похвалила ниво спремности и знања представника Србије и разумевања захтева за транспоновање релевантног законодавства. Међутим, како би добила комплетну слику стања ствари када је реч о напорима Србије у погледу приближавања ЕУ, Комисија захтева додатне информације о аспектима спровођења ЕУ прописа. Сврха овог документа је, према томе, да обезбеди најновије информације о плановима транспозиције и имплементације Републике Србије. Овај документ описује разумевање обима и сложености задатка од стране Србије у циљу постизања пуне усклађености са ЕУ прописима.

Документ је развијен у оквиру Преговарачке групе 27, уз консултацију са АП Војводином, локалним самоуправама и цивилним сектором, одобрен у оквиру преговарачке структуре Републике Србије, и усвојен на Влади .[1]. Као такав он осликава тренутно разумевање Србије у погледу неопходних инвестиција, процењених трошкова у вези са њима, и планираних временских рокова за њихово постизање. Заснива се на најбољим информацијама, тренутно доступним, и прати стратешки правац дефинисан у оквиру Националне стратегије за апроксимацију у области животне средине која је усвојена 13. октобра 2011. године.

Национална стратегија за апроксимацију у области животне средине је осмишљена као флексибилан, политички инструмент, а од 2011. године Србија је постигла значајан напредак развоју законодавста и планских докумената у овој области. Србија ће остварити пуну усклађеност са већим делом законодавства ЕУ предвиђеног Поглављем 27, пре приступања. Када је реч о оним директивама које реално не могу бити потпуно имплементиране пре приступања, Специфични планови имплементације ће бити коришћени као инструмент политике спровођења целокупног стратешког правца Националне стратегије за апроксимацију у области животне средине.

Имајући у виду фазу приступања у којој се Србија тренутно налази и природу приступних преговора који по себи представљају изазов дугорочном планирању, треба нагласити значај и сврху овог документа. У питању је пост-скрининг документ осмишљен да олакша исправну процену од стране институција Европске уније у вези са капацитетом Србије да постигне напредак ка следећој фази приступања. Њиме се указује на визију Србије када је реч о превазилажењу озбиљних финансијских изазова везано за спровођење законодавства Европске уније у области животне средине. Према томе, пост-скрининг документ и сви циљеви који су у њему дефинисани не треба сматрати обавезујућим за будућу преговарачку позицију коју ће Србија доставити онда када на то буде позвана од стране Европског савета.

Документ има следећу структуру:

I. Национални политички и институционални оквир: стратешки оквир је објашњен, радна хипотеза дефинисана, а коришћени ресурси идентификовани. Дат је опис целокупне поделе надлежности и правне основе у циљу испуњавања захтева предвиђених Поглављем 27 у Србији.

[1] Напомена: У тренутку састављања овог нацрта, тај процес је и даље у току, али биће завршен у складу са договореним роковима.

II Преглед стања по секторима и планови апроксимације: Сваки сектор је описан кроз представљање статуса транспозиције и планова за постизање пуне транспозиције, институционалних надлежности, активности и рокова за њихово спровођење, прегледа процене прелиминарних трошкова имплементације ЕУ прописа..

III Процена трошкова и финансирање имплементације: Прелиминарна анализа приступа, рокови и трошкови за спровођење, укључујући инвестиције у вези са проценом трошкова и идентификовање финансијских ресурса за покривање финансијских недостатака у случају директива које захтевају велика финансијска улагања (Анекс I и Анекс II).

IV Напредак у транспозицији: Од билатералног скрининга у новембру 2014. године постигнут је даљи напредак у одређеним областима законодавства. Не намеравамо да поново представљамо информације приказане на билатералном скринингу већ да прикажено напредак у активности постизања пуне транпозиције ЕУ прописа.

I Национални политички и институционални оквир:

Република Србија је усвојила најбитније стратешке документе којима се регулише политика животне средине. Ови документи садрже планиране активности за спровођењу политике у овој области Стратегије, које су у припреми или планиране, представљене су у одређеним секторским поглављима.

Најбитнија стратешка документа у процесу су:

1. **Национална стратегија за апроксимацију у области животне средине**

Стратегија је усвојена у децембру 2011. године. Овом стратегијом се надограђује Национални програм за интеграцију Републике Србије у Европску унију, Национални програм заштите животне средине и Национална стратегија одрживог развоја.

Национална стратегија апроксимације у области животне средине има двоструки циљ: као прво, да одговори на изазове примене законодавтсва Европске уније у области животне средине у Србији, и као друго, да обезбеди чврсту основу за приступне преговоре у оквиру Поглавља 27. Стратегија има за циљ да одговори на изазове настале приступањем ЕУ степеном промена неопходних за организовање и функционисање институција надлежних за заштиту животне средине, и приступом за премошћавање економског недостатка између уобичајеног начина пословања и пуног поштовања правних тековина Европске уније.

Уз Националну стратегију за апроксимацију у области животне средине, постоје Секторске стратегије апроксимације за хоризонтални сектор, квалитет ваздуха и климатске промене, за сектор управљања отпадом, за сектор вода, за сектор индустријског загађења и буке, за сектор хемикалија и гмо и за сектор заштите природе и шумарство.

2. **Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније за период од 2014. до 2018. године.**

Овај документ је усвојен у јулу 2014. године и њиме се дефинише развој и стратешки циљеви, релевантне политике, реформе и мере неопходне за реализацију поменутих циљева. Њиме се предвиђа детаљан план за усклађивање законодавства и дефинишу се људски и буџетски ресурси, као и други фондови неопходни за спровођење предвиђених задатака.

Део који се односи на животну средину (3.27) описује актуелну ситуацију у погледу транспозиције и спровођења правних тековина Европске уније. Такође, у документу се укратко спомињу предвиђене мере које треба предузети *за сваку директиву до 2018. године*.

Политику у области животне средине регулишу и следећи документи:

- Национална стратегија одрживог развоја, 2008.
- Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара, 2011.
- Национални програм заштите животне средине (2010.) и (нацрт) Акциони план за његово спровођење за период 2015-2019. година
- Стратегија биолошке разноврсности (биодиверзитета) Републике Србије за период од 2011. до 2018. године и Акциони план за њено спровођење, 2010.
- Ревидирана Национална стратегија управљања отпадом за период од 2010. до 2019. године (нацрт)
- Стратегија управљања водама Републике Србије (нацрт) и План за заштиту вода од загађивања (нацрт)
- Стратегија увођења чистије производње у Републици Србији, Влада Републике Србије, Београд, 2009.
- Стратегија за примену Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине – Архуска конвенције, Влада Републике Србије, Београд, 2012.

Наведени стратешки оквир у области животне средине непрекидно се оснажује изменом већ постојећих стратегија и планова, као и развојем нових. Министарство тренутно посвећује посебну пажњу изради детаљних пратећих докумената за спровођење. Списак планираних докумената обухвата:

1.	2008/50/ЕЗ AAQ (квалитет амбијенталног ваздуха)	Директива 2008/50/ЕЗ Европског парламента и Савета од 21. маја 2008. године о квалитету амбијенталног ваздуха и чистијем ваздуху у Европи	Имплементациони план
2.	2001/81/ЕЗ NEC (максималне националне емисије)	Директива 2001/81/ЕЗ Европског парламента и Савета од 23. октобра 2001. године о максималним националним емисијама за одређене загађујуће материје измењена и допуњена Директивом 2006/105/ЕЗ и Уредбом 219/2009	Имплементациони план

3.	1999/32/ЕЗ Садржај сумпора у течним горивима 2012/33/ЕУ	Директива Савета 1999/32/ЕЗ од 26. априла 1999. године о смањењу садржаја сумпора у одређеним течним горивима и којом се мења и допуњава Директива 93/12/ЕЕЗ, измењене и допуњене уредбама (ЕЗ) 1882/2003 и (ЕЗ) 219/2009 и директивама 2005/33/ЕЗ, 2009/30/ЕЗ и 2012/33/ЕУ о садржају сумпора у бродским горивима	Имплементациони план
4.	94/63/ЕЗ Фаза I сакупљања бензинских пара	Директива Европског парламента и Савета 94/63/ЕЗ од 20. децембра 1994. године о контроли емисија испарљивих органских једињења као резултат складиштења бензина и његове дистрибуције са терминала до бензинских станица како је измењено и допуњено уредбама (ЕЗ) 1882/2003 и (ЕЗ) 1137/2008	Специфични план имплементације
5.	2009/126/ЕЗ Фаза II сакупљања бензинских пара	Директива Европског парламента и Савета 2009/126/ЕЗ од 21. октобра 2009. године о фази II сакупљања бензинске паре током допуњавања моторних возила горивом на бензинским станицама	Специфични план имплементације
6.	2008/98/ЕЗ Оквирна директива о отпаду	Директива 98/71/ЕЗ Европског парламента и Савета од 19. новембра 2008. године о отпаду (на снази од 12. децембра 2010. године)	Специфични план имплементације
7.	2006/66/ЕЗ Директива о батеријама и акумулаторима	Директива 2006/66/ЕЗ Европског парламента и Савета од 6. септембра 2006. године о батеријама и акумулаторима и отпадним батеријама и акумулаторима и којом се ставља ван снаге Директива 91/157/ЕЕЗ, измењена и допуњена Директивом 2008/12/ЕЗ и Директивом 2008/103/ЕЗ; одлуке Комисије 2008/763/ЕЗ, 2009/603/ЕЗ, 2009/851/ЕЗ	Имплементациони план

8.	94/62/ЕЗ Директива о амбалажи и амбалажном отпаду	Директива Европског парламента и Савета 94/63/ЕЗ од 20. децембра 1994. године о паковању и амбалажном отпаду, како је измењено и допуњено уредбама (ЕЗ) 1882/2003 и (ЕЗ) 219/2009 и директивама 2004/12/ЕЗ и 2005/20/ЕЗ	Специфични план имплементације
9.	2012/19/ЕУ Отпад од електричне и електронске опреме	Директива 2012/19/ЕЗ Европског парламента и Савета од 4. јула 2012. године о отпаду од електричне и електронске опреме	Специфични план имплементације
10.	1999/31/ЕЗ Директива о депонијама	Директива Савета 1999/31/ЕЗ од 26. априла 1999. године о депонијама измењена и допуњена уредбама (ЕЗ) 1882/2003 и (ЕЗ) 1137/2008 Одлука Савета од 19. децембра 2002. године којом се успостављају критеријуми и поступак за прихватање отпада на депонијама у складу са чланом 16. и Анексом II Директиве 1999/31/ЕЗ	Специфични план имплементације
11.	2000/60/ЕЗ Оквир за отпад	Директива 2000/60/ЕЗ Европског парламента и Савета од 23. октобра 2000. године којом се успоставља оквир за деловање Заједнице у области политике вода измењена и допуњена Одлуком 2455/2001/ЕЗ и директивама 2008/32/ЕЗ, 2008/105/ЕЗ и 2009/31/ЕЗ.	Специфични план имплементације
12.	91/271/ЕЕЗ Пречишћавање комуналних отпадних вода	Директива Савета 91/271/ЕЕЗ од 21. маја 1991. године о пречишћавању комуналних отпадних вода измењена и допуњена Директивом 98/15/ЕЗ и Уредбом (ЕЗ) 1882/2003 и Уредбом (ЕЗ) 1137/2008 *Спроведбена одлука о облицима извештавања о националним програмима за спровођење Директиве Савета 91/271/ЕЕЗ (нотификовано под документом С(2014) 4208, (2014/431/ЕУ))*	Специфични план имплементације
13.	98/83/ЕЗ	Директива Савета 98/83/ЕЗ од 3. новембра 1998. године о квалитету воде намењене за исхрану људи	Специфични план имплементације

	Директива о води за пиће	измењена и допуњена уредбама (ЕЗ) 1882/2003 и (ЕЗ) 596/2009 Одлука Комисије 95/337/ЕЗ о упитницима који се односе на директиву у сектору вода	(Имплементациони план)
14.	91/676/ЕЕЗ Нитратна директива	Директива Савета 91/676/ЕЕЗ од 12. децембра 1991. године о заштити вода од загађивања изазваног нитратима из пољопривредних извора измењена и допуњена уредбама (ЕЗ) 1882/2003 и (ЕЗ) 1137/2008	Имплементациони план
15.	2010/75/ЕУ Директива о индустрисјким емисијама	Директива 2010/75/ЕУ Европског парламента и Савета од 24. новембра 2010. године о индустријским емисијама (интегрисано спречавање и контрола загађивања) (прерађен текст – рок за транспоновање 7. јануар 2013. године)	Специфични план имплементације
17.	2007/2/ЕЗ ИНСПИРЕ директива	Директива 2007/2/ЕЗ Европског парламента и Савета од 14. марта 2007. године о успостављању Инфраструктуре просторних информација у Европској заједници (ИНСПИРЕ)	Специфични план имплементације
18.	2003/87/ЕЗ Трговина емисијама	Директива 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савета од 13. октобра 2003. године о успостављању схеме за трговину емисијама гасова са ефектом стаклене баште у оквиру Заједнице и која се мења и допуњава Директивом Савета 96/61/ЕЕЗ која је измењена Директивом 2004/101/ЕЗ (у односу на пројектни механизам Кјото протокола), 2008/101/ЕЗ (треба да укључи ваздухопловне активности), 2009/29/ЕЗ (треба да се унапреди и прошири) и Уредбом (ЕЗ) 219/2009	Имплементациони план

Поред тога, следећа хоризонтална планска документа биће израђена током 2016. године,:

- Акциони план за унапређење административних капацитета;
- Вишегодишњи план инвестирања и финансирања.

<u>Акциони план за унапређење административних капацитета</u> је нарочито значајан за процену институционалних капацитета и способности и планирање активности за институционални развој. Предвиђене су следеће активности:

Приказ институционалних надлежности (за транспозицију, спровођење, мониторинг и инспекцију), структуре и ресурса на националном, регионалном, покрајинском и локалном нивоу;

- Приказ постојеће вертикалне и хоризонталне институционалне координације институција у спровођењу законодавства Европске уније у области животне средине;
- Идентификација недостатка институција за спровођење, мониторинг, инспекцију, вршење захтева транспозиције;

- Предлагање мера у вези са успостављањем и проширењем институција у којима не постоји одговарајући капацитет или предлагање мера како да се оснаже способности расположивих институционалних ресурса (у складу са законодавством Европске уније и институцијама Европске уније);
- Процена административних и финансијских ресурса у циљу спровођења предложених мера јачања;

Развој **Вишегодишњег плана инвестирања и финансирања ће обухватити:**

- Временски оквир за спровођењу захтева у сваком сектору (нпр воде, отпад, ваздух, итд.);
- Идентификовање инвестиционих мера неопходних за развој нове или побољшање постојеће инфраструктуре у складу са еколошким захтевима у сваком сектору;
- Пружање процене трошкова за постизање циљева (на нивоу пројекта);
- Састављање ранг листе инфраструктурних пројеката на основу критеријума за одабир приоритетних пројеката;
- Идентификовање извора финансирања и очекиване расподеле средстава по годинама;
- Предлагање расподеле финансијских ресурса међу секторима;
- Усклађивање инвестиционих потреба и доступних или потенцијалних финансијских извора;
- Предлагање политике за премошћавање финансијског мањка, уколико такав постоји;
- Предлагање услова финансирања, захтева за суфинансирање, максималног/минималног нивоа подршке;
- Утврђивање критеријума приступачности за „прихватање“ инвестиција;
- Утврђивање квалификованих типова пројеката и квалификованих корисника;
- Предлагање другог принципа, правила и оперативних процедура како би Вишегодишњи план инвестирања и финансирања постао оперативан.

Акциони план за унапређење административних капацитета се очекује крајем 2016. године, а Вишегодишњи инвестициони и финансијски план треба да буде припремљен крајем 2016. године или почетком 2017. године (подршка од стране IPA потврђена).

II Преглед стања по секторима и планови апроксимације

Као што је претходно уочено, напредак у транспозицији у овој области је на релативно високом нивоу. Процес развоја планова имплементацијеи капацитета за импелемтацију је у току.

Документ је подељен на поглавља која пружају информације о постигнутом напретку у преношењу и спровођењу законодавства Европске уније за сваки сектор и праћени су Анексима који пружају информације о прелиминарној финансијској процени трошкова

имплементације за неке од директива, у области отпада и вода, које захтевају велика финансијска улагања:

Поглавље 1 - Хоризонтални сектор

Поглавље 2 – Квалитет ваздуха

Поглавље 3 - Управљање отпадом

Поглавље 4 - Управљање водама

Поглавље 5 – Заштита природе

Поглавље 6 - Индустријско загађење

Поглавље 7 - Хемикалије

Поглавље 8 – Бука

Поглавље 9 - Климатске промене

Поглавље 10- Цивилна заштита

Анекс 1 - Прелиминарни план имплементације за Директиву о комуналним отпадним водама

Анекс 2 - Прелиминарни План имплементације за интегрисане регионалне системе управљања отпадом

Анекси пружају детаљније информације везано за имплементацију Директиве о пречишћавању комуналних отпадних вода и директива у области управљања отпадом (Директива о депонијама заједно са Оквирном директивом о отпаду и Директивом о амбалажи и амбалажном отпаду) будући да су оне препознате као директиве које су неке од најзахтевнијих за јавни сектор у смислу потребе за инвестирањем. Уз подршку Европске уније и билатералних донатора Србија је успела да препозна обим и сложеност изазова које представља имплементација директива које захтевају велика финансијска улагања за земље кандидате и нове државе чланице. Ови изазови ће имати посебан утицај не само на трошкове и финансирање већ и на време неопходно за имплементацију и капацитете за имплементацију на локалном и националном нивоу.

III Процена трошкова и финансирање имплементације:

Министарство пољопривреде и заштите животне средине предузима следеће кораке у циљу успостављања ефикасног система за финансирање у области животне средине који би омогућио спровођење захтева Европске уније :

- Развијање имплементационих планова ради бољег разумевања мера које треба предузети и њихових импликација;
- Процена трошкова спровођења;
- Процењивање потенцијалних финансијских извора и развијање финансијског модела;
- Развијање додатних финансијских инструмената (Зелени фонд);
- Преглед и развој нових економских инструмената у циљу пружања подстицаја за усклађивање, као и додатних финансијских ресурса;

- Развијање низа пројеката и припремање пројеката за финансирање;
- Успостављање институционалног система за управљање процесом финансирања животне средине.

3.1. Процена трошкова и процес финансијског планирања

Процес развоја капацитета за финансирање у области животне средине може се представити у три фазе:

- **Прва фаза. Збирна процена:**
  - Израда Националне стратегије апроксимације у области животне средине (2011) и секторских стратегија;
- **Друга фаза. Развој методологије**:
  - Израда Специфичног плана имплементације за Директиву о депонијама (2014) и утврђивање методологије за израду Специфичних планова имплементације за остале директиве за које су потребна значајна финансијска улагања;
  - Израда Смерница за финансирање у области животне средине (2014-2015);
- **Трећа фаза. Детаљна процена:**
  - Израда нацрта Стратегије управљања водама (2014-2015) и нацрта Плана заштите вода од загађивања;
  - Израда Специфичног плана имплементације за Оквирну директиву о отпаду, Директиву о амбалажи и амбалажном отпаду, Директиву о отпаду од електричне и електронске опреме (током 2015. и 2016. године);
  - Израда Специфичног плана имплементације за директиве о пречишћавању комуналних отпадних вода, води за пиће, нитратима (током 2015. и 2016. године);
  - Израда Специфичних планова за спровођењу директива у сектору ваздуха (2016-2017);
  - Израда Вишегодишњег инвестиционог и финансијског плана у области животне средине (2016-2017).

Тренутно, поред Националне стратегије апроксимације у области животне средине, разматрају се Нацрт Смерница за финансирање у области животне средине и два плана имплементације директива како би се боље процениле импликације спровођења и управљало инвестиционим процесом док не дође до развоја следеће генерације планских докумената.

3.2. Принципи управљања инвестицијама у области животне средине

Док је планирање инвестирања и финансирања и даље у фази интензивног развоја, расположивим ресурсима за финансирање у области животне средине се управља применом следећи принципа:

1. Концентрисање ресурса на најскупље секторе;
2. Испуњавање захтева Европске уније по најнижој цени;
3. Додељивање јавних фондова за приоритетну јавну инфраструктуру;
4. Сарадња у циљу смањења трошкова;
5. Фазни приступ током спровођења;

6. Расподела IPA II фондова на приоритетне инфраструктурне потребе (70% за воду и 30% за отпад);
7. Приоритет је смањење највећег утицаја на животну средину;
8. Генерисање максималних фондова за животну средину путем суфинансирања;
9. Омогућавање да инвестиције буду приступачне;
10. Дугорочно планирање ради побољшања инвестиционог процеса;
11. Активно учешће у припреми пројеката.

3.3. Процене трошкова

Према Националној стратегији апроксимације у области животне средине, највећи трошкови апроксимације се односе на три сектора – воде, отпад и индустријско загађење.

Трошкови везани за индустријско загађење ће у највећој мери бити покривени од стране приватног сектора. У току је израда Специфичног плана имплементације за Директиву о индустријским емисијама, а његов завршетак се очекује у септембру ове године. Специфични план имплементације ће обезбедити ажурирану процену трошкова и приказати потенцијални период потребан за спровођење ове директиве на основу могућности мобилисања неопходног финансирања.

Већина потреба за јавним финансирањем се већином односи на секторе отпада (управљање чврстим комуналним отпадом) и вода (снабдевање водом за пиће и прикупљање и третман отпадних вода).

У периоду након усвајања Националне стратегије апроксимације у области животне средине обављене су две главне активности везано за процену трошкова:

- Развој нацрта Стратегије управљања водама и Плана заштите вода од загађивања, од којих се очекује да обезбеде идентификацију агломерација и унапреде процену трошкова имплементације у сектору вода,
- Развој Специфичног Плана имплементације за Директиву о депонијама.

Будући да је израда нових секторских докумената и даље у току (усвајање се очекује 2015. године), за Директиву о води за пиће коришћене су процене трошкова које је обезбедила Национална стратегија апроксимације у области животне средине. Међутим, нацрт Плана заштите вода од загађивања пружа напредније информације о процени трошкова за Директиву о третману комуналних отпадних вода, па се та цифра користи за анализу у овој фази.

За сектор отпада користи се процена трошкова дата у нацрту Специфичног плана имплементације за Директиву о депонијама.

Према горе наведеним референтним документима, потребно је око 7,880 милиона евра за спровођење захтева Европске уније везано за имплементацију три одабране

директиве (Табела 1.) у сектору водаБудући да је израда нових секторских докумената и даље у току (усвајање се очекује 2015. године), за Директиву о води за пиће коришћене су процене трошкова које је обезбедила Национална стратегија апроксимације у области животне средине. Међутим, нацрт Плана заштите вода од загађивања пружа напредније информације о процени трошкова за Директиву о третману комуналних отпадних вода, па се та цифра користи за анализу у овој фази.[2] и сектору отпада.

Табела 1[3] *спровођења одабраних директива*

Директива/референца	**Неотписани инвестициони трошкови** **милиони евра**
Вода за пиће	2,000
Третман комуналних отпадних вода / Нацрт плана за заштиту вода од загађивања	4,962
Депоније / Специфични План импелементације	918
Укупни инвестициони трошкови за три одабране директиве	7,880

3.4. Извори и расположиво финансирање

Расположиви извори финансирања се процењују и класификују у три категорије – јавни фондови, кредити и ресурси из приватног сектора (Графикон 1).

Графикон 1 *Јавни извори финансирања у периоду од 2010. до 2014. године*

Према анализи, приближно 600 милиона евра је било доступно за финансирање пројеката заштите животне средине из јавних институција на централном и покрајинском нивоу у периоду од 2010. до 2014. године. Процењује се да је додатних 158 милиона евра било доступно на локалном нивоу у истом периоду. Финансирање у области животне средине у том погледу односи се на финансирање свих сектора у области животне средине, укључујући

[2] Трошкови спровођења Директиве о нитратима нису укључени у ову анализу, будући да ће углавном бити покривени из пољопривредних фондова и приватних извора.

[3] У Смерницама за финансирање у области животне средине размотрени су сви финансијски токови по њиховим неотписаним вредностима.

воде, путем донација (директно финансирање пројеката и трансфери осталим нивоима управљања за финансирање пројеката), субвенције за јавна и приватна привредна друштва за обављање активности у области животне средине, и суфинансирања из IPA фондова.

Посебна пажња у свеобухватној анализи финансијских извора поклања се приходима који се генеришу путем накнада за животну средину и воду као потенцијалног извора за поновно успостављање фонда за који се верује да ће постати један од главних извора суфинансирања активности у области животне средине. Стога је ово питање детаљније представљено у овом поглављу.

Накнаде за животну средину које се прикупљају на свим нивоима власти генерисале су значајан прилив од око 350 милиона евра у поменутом периоду (Графикон 2.).

	2010	2011	2012	2013	2014
Централни ниво	41,20	38,27	32,07	35,15	49,21
АПВ	0,09	0,18	0,18	0,17	0,13
ЈЛС	36,89	37,48	41,75	19,90	21,64
Укупне накнаде	78,17	75,93	74,00	55,22	70,98

22. Расподела накнада за животну средину у периоду од 2010. до 2014. године

Као што се може видети (Графикон 2.), укупан капацитет за финансирање пројеката заштите животне је значајно опао у последњих неколико година као последица смањења прикупљања накнада за животну средину али је показао тенденцију раста у 2014. год. углавном захваљујући већем унапређењу надзора од стране Министарства пољопривреде и заштите животне средине (Графикон 3.).

33. Укупни обим накнада за животну средину које се прикупљају на свим нивоима управљања у милионима евра

Поред општег смањења у прикупљању, накнаде прикупљене на централном нивоу не додељују се у потпуности за финансирање у области животне средине (Табела 2). Само око 10% од свих прикупљених накнада се додељује за инвестиције у области животне средине.

Табела 2. Прикупљени приходи у 2014. години од накнада за животну средину у односу на стварну расподелу за финансирање (у милионима евра)

Накнаде за животну средину на централном нивоу[4]	**Буџет за сектор животне средине Министарства пољопривреде и заштите животне средине**[5]	**Расподела Министарства пољопривреде и заштите животне средине за пројекте и субвенције у области животне средине**[6]	**Инвестиције Министарства пољопривреде и заштите животне средине**[7] **у инфраструктуру отпада и вода**	**Удео инвестиција у финансирању животне средине**	**Удео инвестиција у укупним накнадама**
(1)	(2)	(3)	(4)	(5=4/3)	(6=4/1)
49	32	27	5	17%	10%

Приходи од накнада за воде, прикупљених на централном нивоу су слични нивоима накнада за животну средину (табела 3.).

Табела 3. Прикупљени приходи у 2014. години од накнада за воде у односу на стварну расподелу за финансирање (у милионима евра)

Накнаде за	**Буџет**	**Расподела**	**Инвестиције**	**Удео**	**Удео**

[4] Извори: Министарство пољопривреде и заштите животне средине и Министарство финансија, Управа за трезор: : Горњи износ представља накнаде наплаћене до 31. децембра 2014. године.

[5] Извор: Закон о изменама и допунама Закона о буџету за 2014. годину, „Службени гласник Републике Србије“, бр. 116/14; укључујући административне и оперативне трошкове Министарства пољопривреде и заштите животне средине.

[6] Извор: Закон о изменама и допунама Закона о буџету за 2014. годину, „Службени гласник Републике Србије“, бр. 116/14; без административних и оперативних трошкова Министарства пољопривреде и заштите животне средине.

[7] Процена пројекта на основу расположивих података. Инвестиције које финансира Дирекција за воде нису укључене. Део овог износа чине пројекти Фонда за заштиту животне средине који су пренети у надлежност Министарства пољопривреде и заштите животне средине. Међутим, не постоје прецизни подаци о обиму преосталих обавеза за поменуте пројекте. Радна група у оквиру Министарства пољопривреде и заштите животне средине је образована да одлучи о овом питању.

воде на централном нивоу[8]	Дирекције за воде Републике Србије[9]	средстава Дирекције за воде Републике Србије за финансирање сектора вода[10]	Дирекције за воде Републике Србије[11] у инфраструктуру вода	инвестиција у финансирању сектора вода	инвестиција од укупних накнада
(1)	(2)	(3)	(4)	(5=4/3)	(6=4/1)
43	24	23	4	19%	9%

финансирање Оперативног програма ЈВП „Воде Војводине“. Расподела прихода од накнада за воде између централног и покрајинског нивоа приказана је у Графикону 4.

44. Приходи за сектор вода на централном нивоу у односу на покрајински ниво

Кроз локалне буџетске фондове за заштиту животне средине, локалне самоуправе добијају део накнада за загађење, али су оне на основу Закона о заштити животне средине такође овлашћене да прикупљају одређене накнаде за животну средину на локалном нивоу.

У периоду од 2010. до 2014. године, IPA и други донатори су доделили готово 189 милиона евра за сектор заштите животне средине у Србији. У истом периоду, одобрени су кредити за пројекте у области животне средине у износу од око 463 милиона евра, при чему је само 50 милиона евра уговорено за инфраструктурне пројекте у сектору отпада и вода, док додатних 127 милиона евра тек треба да буде уговорено за ова два сектора (Табела 4.).

[8] Извори: Министарство пољопривреде и заштите животне средине и Министарство финансија, Управа за трезор: Горњи износ представља накнаде наплаћене до 31. децембра 2014. године..

[9] Извор: Закон о изменама и допунама Закона о буџету за 2014. годину, „Службени гласник Републике Србије“, бр. 116/14; укључујући административне и оперативне трошкове Дирекције за воде.

[10] Извор: Закон о изменама и допунама Закона о буџету за 2014. годину, „Службени гласник Републике Србије“, бр. 116/14; ; без административих и оперативних трошкова Дирекције за воде.

[11] Процена пројекта на основу расположивих података. Укључени су пројекти наведени у Годишњем програму управљања водама Дирекције за воде Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, бр. 24/14, 76/14, 86/14, 129/14) за 2014. годину.

Табела 4 Расподела међународне помоћи у периоду од 2010. до 2014. године (у милионима евра)[12]

2010-2014.	**IPA фонд, Европске уније**	**Бесповратна средства донатора**	**Кредити**
Сектор животне средине	140,90	48,05	462,85
Инвестиције у области отпада	0,11	2,13	20,00
Инвестиције у области вода	62,14	27,44	157,00

Када је реч о приватним инвестицијама у сектору отпада, постигнут је напредак у четири региона, у којима је приватни сектор био укључен у развој инфраструктуре регионалних центара. Београд и Ниш планирају да се прикључе јавно-приватном партнерству) за управљање отпадом у блиској будућности. У сектору вода потенцијал за приватне инвестиције у овој фази је ограничен.

3.5. Могућности финансирања

Разматра се неколико опција на основу утицаја који има одабир политике за прикупљање средстава за финансирање обавеза из Поглавља 27. Прогнозе за будуће финансирање у периоду од 2015. до 2041. године су направљене према СФЖС моделу, уз следеће претпоставке:

- Сво финансијско планирање је подељено у четири финансијска периода, која се подударају са програмским периодима Европске уније, односно периоди од 2015. до 2020. године, од 2021. до 2027. године, од 2028. до 2034. године и од 2035. до 2041. године;
- Национално финансирање је процењено као варијабилно, углавном у зависности од политике финансирања у области животне средине коју одабере Влада Републике Србије;
- Предвиђено је да фондови Европске уније буду један од главних извора финансирања инвестиција у области животне средине. Процена потенцијалних ресурса је заснована на искуству нових земаља чланица, нарочито узимајући искуство Бугарске као референцу[13]. Фондови Европске уније су процењени као константни (*Табела 5.*).Разматра се неколико опција на основу утицаја који има одабир политике за прикупљање средстава за финансирање обавеза из Поглавља 27. Прогнозе за будуће финансирање у периоду од 2015. до 2041. године су направљене према СФЖС моделу, уз следеће претпоставке:

Табела 5 Пројекција фондова Европске уније за период од 2015. до 2041. године (у милионима евра)

Фондови Европске уније	Период финансирања 1	Период финансирања 2	Период финансирања 3	Период финансирања 4	Укупно

[12] www.wbif.eu/projects
www.evropa.gov.rs/Evropa/PublicSite/index.aspx
www.europa.rs/pomoc_EU_srbiji

[13] Калкулација заснована на инвестицији по глави становника у секторима вода и отпада (за период од 2007. до 2013. године) и примењена на ситуацију у Србији користећи попис становништва из 2011. године.

	2015-2020.	2021-2027.	2028-2034.	2035-2041.	
Инфраструктура у области вода и отпада	144	1,288	1,288	1,288	4,007

Процењује се да ће подршка међународних донатора остати на истом нивоу као у претходном периоду, све до приступања Србије ЕУ, и да ће се постепено смањивати након 2020. године.Табела 6

Табела 6 *Пројекција подршке донатора у периоду од 2015. до 2041. године (у милионима евра)*

Билатерални/мултилатерални донатори	Период финансирања 1	Период финансирања 2	Период финансирања 3	Период финансирања 4	Укупно у милионима евра
	2015-2020.	2021-2027.	2028-2034.	2035-2041.	
Инфраструктура у области вода и отпада	37	26	11.	5	78

Разматрају се три сценарија – Основни сценарио, Приоритет за инвестиције и Животна средина за животну средину. Сваки сценарио је развијен за секторе отпада и вода одвојено. Опција суфинансирања из IPA фондова у односу 30/70 се даље разматра будући да ова размера суфинансирања обезбеђује токове финансирања који су ближи ономе што је потребно да се покрију трошкови апроксимације. Сви поменути сценарији се односе само на инфраструктурне инвестиције, и не покривају административне и оперативне трошкове. Такође, сваки извор финансирања је предвиђен узимајући у обзир инфлацију евра у износу од 2% и стопу раста БДП-а у износу од 1,5% у 2014. године.

Главне претпоставке према *Основном сценарију*:

- Буџети су планирани у складу са инструкцијама Министарства финансија и датим буџетским ограничењима, и нису повезани са обимом прикупљених накнада за животну средину и воде,
- Калкулација је заснована на издвајању сваке институције за инфраструктуру у области отпада и вода у 2014. години, без предвиђања значајнијег повећања,
- Стопа инвестирања остаје на ниском нивоу (углавном због потребе за субвенционисањем оперативних трошкова).

Према анкети спроведеној током развоја Смерница за финансирање у области животне средине, стопа инвестирања јавних институција на централном и покрајинском нивоу је прилично ниска (израчунато је да је просечна стопа инвестирања 18%). Расподела фондова на локалном нивоу није позната. Врло је вероватно да се већина тренутно расположивих средстава користи за покривање оперативних трошкова (у случају сектора за воде), за финансирање других пројеката који немају капитални ефекат и плаћање субвенција јавним и приватним привредним друштвима. На основу таквих претпоставки, национални ресурси за финансирање свих подсектора за животну средину процењени су на 881 милиона евра (Табела 7.) за период од 2015. до 2041. године. Од тог износа, предвиђено је да се 572 милиона евра усмери на инвестиције везано за отпад и воде.

.

Табела 7 Извори националног финансирања према Основном сценарију (у милионима евра)

Национални извори финансирања **према Основном сценарију**	Период финансирања 1	Период финансирања 2	Период финансирања 3	Период финансирања 4	Укупно у милионима евра
	2015-2020.	2021-2027.	2028-2034.	2035-2041.	
Доступно за инвестиције у област животне средине	131	192	245	312	881
Доступно за инвестиција у области вода и отпада (3 директиве)	85	135	162	190	572

Основни сценарио није дугорочно одржив нити за сектор вода нити за сектор отпада, с обзиром да неће бити довољно националних фондова за суфинансирање фондова Европске уније (Табела 8.).Основни сценарио није дугорочно одржив нити за сектор вода нити за сектор отпада, с обзиром да неће бити довољно националних фондова за суфинансирање фондова Европске уније (Табела 8.).Основни сценарио није дугорочно одржив нити за сектор вода нити за сектор отпада, с обзиром да неће бити довољно националних фондова за суфинансирање фондова Европске уније (Табела 8.).Основни сценарио није дугорочно одржив нити за сектор вода нити за сектор отпада, с обзиром да неће бити довољно националних фондова за суфинансирање фондова Европске уније (Табела 8.).Основни сценарио није дугорочно одржив нити за сектор вода нити за сектор отпада, с обзиром да неће бити довољно националних фондова за суфинансирање фондова Европске уније (Табела 8.).Основни сценарио није дугорочно одржив нити за сектор вода нити за сектор отпада, с обзиром да неће бити довољно националних фондова за суфинансирање фондова Европске уније (Табела 8.).Основни сценарио није дугорочно одржив нити за сектор вода нити за сектор отпада, с обзиром да неће бити довољно националних фондова за суфинансирање фондова Европске уније (Табела 8.).Основни сценарио није дугорочно одржив нити за сектор вода нити за сектор отпада, с обзиром да неће бити довољно националних фондова за суфинансирање фондова Европске уније (Табела 8.).Основни сценарио није дугорочно одржив нити за сектор вода нити за сектор отпада, с обзиром да неће бити довољно националних фондова за суфинансирање фондова Европске уније (Табела 8.).

Табела 8 Одговарајуће накнаде и финансирање према Основном сценарију (у милионима евра)

	Извор финансирања	**Средства у периоду од 2015. до 2041. године**
1.	Фондови Европске уније (70%)	4,007
2.	Потребно национално суфинансирање (30%)	1,717
3.	Доступно национално суфинансирање	572
4=3-2	Мањак код националног суфинансирања	-1,145

5	Остали донатори	77
6=1+3+5	УКУПНО јавно финансирање у области вода и отпада	4,656
7.	Потражња за финансирање за три одабране директиве[14]	7,861
8=6-7	Финансирање мањка	-3,205

Главне претпоставке према сценарију *Приоритета за инвестиције*:

- Расположиви јавни извори су сконцентрисани на инвестиције,
- Буџети се планирају у складу са инструкцијама Министарства финансија и датим буџетским ограничењима, а и даље нису повезани са пуним обимом прикупљених накнада за животну средину и воде;
- Концентрација инвестиционог финансирања (Министарство пољопривреде и заштите животне средине, фондови за воде и локалне самоуправе).

Према сценарију Приоритет за инвестиције, предвиђа се да национални финансијски ресурси доступни читавом сектору животне средине достигну 2,862 милиона евра у периоду од 2015. до 2041. године. Од тог износа, уз претпоставку истовременог пораста обима расположивог финансирања и стопе инвестирања у секторимаГлавне претпоставке према сценарију Приоритета за инвестиције:процењује се да ће око 1,663 милиона евра бити усмерено на инвестиције у области отпада и вода везано за три одабране директиве (Табела 9).

Табела 9 *Извори националног финансирања према Сценарију приоритета за инвестирање (у милионима евра)*

Национални извори финансирања **према Сценарију приоритет за инвестиције**	Период финансирања 1	Период финансирања 2	Период финансирања 3	Период финансирања 4	Укупно у милионима евра
	2015-2020.	2021-2027.	2028-2034.	2035-2041.	
Доступно за инвестиције у области животне средине	671	841	744	607	2,862
Доступно за инвестиције у области вода и отпада (3 директиве)	233	432	614	383	1,663

Доношењем стратешке одлуке да се преусмере сва доступна јавна средства ка финансирању инфраструктурних пројеката, знатно је умањен финансијски недостатак у односу на онај из Основног сценарија (Табела 10.).

*Табела 10.*10 *Одговарајуће накнаде и финансирање према Сценарију приоритета за инвестирање (у милионима евра)*

	Извор финансирања	**Фондови у**

[14] Финансијска потраживања у износу од 7861 мил. евра коришћена за планирање финансирања разликују се од укупних трошкова од 7880 мил. евра наведених у Табели 1, с обзиром да је део финансијских средстава за сектор отпада био опредељен пре 2015.год. Стога укупан износ средстава коришћених за сектор отпада, као финансијско потраживање за период почев од 2015. године износи 899 мил. евра (што се разликује од 918 мил. евра из Табеле 1).

		периоду од 2014. до 2034. године
1.	Фондови Европске уније (70%)	4,007
2.	Потребно национално суфинансирање (30%)	1,717
3.	Доступно национало суфинансирање	1,663
4=3-2	Мањак код националог суфинансирања	-54
5	Остали донатори	77
6=1+3+5	УКУПНО јавно финансирање у области вода и отпада	5,747
7.	Потражња за финансирање за три одабране директиве	7,861
8=6-7	Финансирање мањка	-2,114

Главне претпоставке према сценарију *Животна средина за животну средину*:

- Накнаде за загађивање животне средине и и накнаде за заштиту вода од загађивања прикупља Зелени фонд Републике Србије, а финансирање инвестиција у области животне средине је централизовано,
- Буџети се планирају у складу са очекиваним обимом накнада за животну средину и воде,
- Накнаде за животну средину су правно дефинисане, флексибилније и могу бити коришћене за финансирање свих идентификованих приоритета,
- Процењено је да је стопа прикупљених накнада 2014. године износила 57%, постепен пораст стопе прикупљања накнада до 100% 2023. године када се очекује значајно смањење накнада за ваздух због истицања рока за усклађивање у подсекторима за индустријско загађење и ваздух,
- Прикупљање накнада за отпад није планирано након 2034. године, будући да се очекује да систем за управљање отпадом буде у потпуности успостављен а циљеви постигнути,
- Прикупљање накнада за амбалажу није планирано након 2020. године, када се предвиђа усклађеност са директивом о амбалажи,
- Прикупљање накнада за воде и природу се наставља до краја програма.

У периоду од 2015. до 2041. године., очекује се да ће бити прикупљен износ од 4,474 милиона евра од накнада за животну средину и воде, од чега се се процењује да ће 2,949 милиона евра бити усмерено на инвестиције везано за отпад и воде (Табела 11.

Табела 11 *Извори националног финансирања према сценарију Животна средина за животну средину (у милионима евра)*

Национални извори финансирања **према сценарију Животна средина за животну средину**	Период финансирања 1	Период финансирања 2	Период финансирања 3	Период финансирања 4	Укупно у милионима евра
	2015-2020.	2021-2027.	2028-2034.	2035-2041.	
Доступно за инвестиције у област животне средине	1,076	1,370	1,153	875	4,474
Доступно за инвестиција у области вода и отпада	328	912	935	774	2,949

Сценарио Животна средина за животну средину предвиђа акумулацију националних фондова на једном месту и концентрисање на напоре везано за инвестиције, на тај начин омогућавајући боље управљање и контролу националних средстава. Чак и овај сценарио подразумева финансијски мањак од око 828 милиона евра (Табела 12.12).

*Табела 12.*12 *Одговарајуће накнаде и финансирање према сценарију Животна средина за животну средину (у милионима евра)*

	Извор финансирања	**Фондови у периоду од 2014. до 2034. године**
1.	Фондови Европске уније (70%)	4,007
2.	Потребно национално суфинансирање (30%)	1,717
3.	Доступно национало суфинансирање	2,949
4=3-2	Преостали национални фондови после IPA суфинансирања	1,232
5	Остали донатори	77
6=1+3+5	УКУПНО јавно финансирање у области вода и отпада	7,033
7.	Потраживање за финансирање за инвестиције у области вода и отпада	7,861
8=6-7	Финансирање мањка	-828

3.6. Развијање инструмената за национално суфинансирање

Различите опције за суфинансирање и њихови резултати за сваки развијени сценарио приказани су у Табели 13.Различите опције за суфинансирање и њихови резултати за сваки развијени сценарио приказани су у Табели 13.Различите опције за суфинансирање и њихови резултати за сваки развијени сценарио приказани су у Табели 13.Различите опције за суфинансирање и њихови резултати за сваки развијени сценарио приказани су у Табели 13.Различите опције за суфинансирање и њихови резултати за сваки развијени сценарио приказани су у Табели 13.Различите опције за суфинансирање и њихови резултати за сваки развијени сценарио приказани су у Табели 13.Различите опције за суфинансирање и њихови резултати за сваки развијени сценарио приказани су у Табели 13.Различите опције за суфинансирање и њихови резултати за сваки развијени сценарио приказани су у Табели 13.Различите опције за суфинансирање и њихови резултати за сваки развијени сценарио приказани су у Табели 13.Различите опције за суфинансирање и њихови резултати за сваки развијени сценарио приказани су у Табели 13. Из ове табеле је очигледно да је само трећи сценарио најближи ономе што је потребно. Иако су у овој фази финансијског планирања истакнуте само две групе извора (финансирање путем националних донација и IPA), даљи напори ће бити уложени за планирање ресурса из приватног сектора (нарочито за управљање отпадом) и коришћење кредита тамо где то дозвољавају границе приступачности како би се акумулирали захтевани износи и, потенцијално, скратили периоди спровођења. Из ове табеле је очигледно да је само трећи сценарио најближи ономе што је потребно. Иако су у овој фази финансијског планирања истакнуте само две групе извора (финансирање путем националних донација и IPA), даљи напори ће бити уложени за планирање ресурса из приватног сектора (нарочито за управљање отпадом) и коришћење кредита тамо где то дозвољавају границе приступачности како би се акумулирали захтевани износи и, потенцијално, скратили периоди спровођења. Из ове табеле је очигледно да је само трећи сценарио најближи ономе што је потребно. Иако су у овој фази финансијског планирања истакнуте само две групе извора (финансирање путем националних донација и IPA), даљи напори ће бити уложени за планирање ресурса из приватног сектора (нарочито за управљање отпадом) и коришћење кредита тамо где то дозвољавају границе приступачности како би се акумулирали захтевани износи и, потенцијално, скратили периоди спровођења. Из ове табеле је очигледно да је само трећи сценарио најближи ономе што је потребно. Иако су у овој фази финансијског планирања истакнуте само две групе извора (финансирање путем националних донација и IPA), даљи напори ће бити уложени за планирање ресурса из приватног сектора (нарочито за управљање отпадом) и коришћење кредита тамо где то дозвољавају границе приступачности како би се акумулирали захтевани износи и, потенцијално, скратили периоди спровођења. Из ове табеле је очигледно да је само трећи сценарио најближи ономе што је потребно. Иако су у овој фази финансијског планирања истакнуте само две групе извора (финансирање путем националних донација и IPA), даљи напори ће бити уложени за планирање ресурса из приватног сектора (нарочито за управљање отпадом) и коришћење кредита тамо где то дозвољавају границе приступачности како би се акумулирали захтевани износи и, потенцијално, скратили периоди спровођења. Из ове табеле је очигледно да је само трећи сценарио најближи ономе што је потребно. Иако су у овој фази финансијског планирања истакнуте само две групе извора (финансирање путем националних донација и IPA), даљи напори ће бити уложени за планирање ресурса из приватног сектора (нарочито за управљање отпадом) и коришћење кредита тамо где то дозвољавају границе

приступачности како би се акумулирали захтевани износи и, потенцијално, скратили периоди спровођења. Из ове табеле је очигледно да је само трећи сценарио најближи ономе што је потребно. Иако су у овој фази финансијског планирања истакнуте само две групе извора (финансирање путем националних донација и IPA), даљи напори ће бити уложени за планирање ресурса из приватног сектора (нарочито за управљање отпадом) и коришћење кредита тамо где то дозвољавају границе приступачности како би се акумулирали захтевани износи и, потенцијално, скратили периоди спровођења. Из ове табеле је очигледно да је само трећи сценарио најближи ономе што је потребно. Иако су у овој фази финансијског планирања истакнуте само две групе извора (финансирање путем националних донација и IPA), даљи напори ће бити уложени за планирање ресурса из приватног сектора (нарочито за управљање отпадом) и коришћење кредита тамо где то дозвољавају границе приступачности како би се акумулирали захтевани износи и, потенцијално, скратили периоди спровођења. Из ове табеле је очигледно да је само трећи сценарио најближи ономе што је потребно. Иако су у овој фази финансијског планирања истакнуте само две групе извора (финансирање путем националних донација и IPA), даљи напори ће бити уложени за планирање ресурса из приватног сектора (нарочито за управљање отпадом) и коришћење кредита тамо где то дозвољавају границе приступачности како би се акумулирали захтевани износи и, потенцијално, скратили периоди спровођења.

Табела 13. 13*Финансирање мањка према различитим сценаријима*

Инвестиције у области отпада и вода	**Основни**	**Приоритет за инвестиције**	**Животна средина за животну средину**
Финансирање мањка (у милионима евра)	-3,205		
Финансирање мањка (у милионима евра)		-2,114	
Финансирање мањка (у милионима евра)			-828

Спровођење трећег сценарија је веома захтевно и захтева пажљиву поновну процену економских инструмената коришћених у Републици Србији, њихове функције генерисања прихода, као и институционалног система управљања приходима.

Министарство је планирало интензивну акцију прегледа економских инструмената. Ревизија система економских инструмената за управљање отпадом ће започети спровођењем IPA 2014 пројекта за сектор за отпад и усмерена је на то да размотри и предложи економске инструменте који подржавају примарну сепарацију и рециклажу.

Преглед економских инструмената у сектору отпада биће праћен развојем економских инструмената у сектору животне средине (IPA 2015, са нагласком на секторе вода, ваздух и природу). Ова активност ће обухватити:

- Списак свих економских инструмената, опис њихове правне основе,
- Процењивање функција подстицаја и генерисања прихода,
- Идентификовање недостатака у коришћењу економских инструмената за подршку стратешким одлукама и транспонованим захтевима,

- Предлагање система економских инструмената укључујући нивое накнада/цена, процедуре наплаћивања и прикупљања, итд.

Приходи од економских инструмената у области животне средине сматрају се веома значајним извором финансирања за пројекте у области животне средине који су усмерени ка спровођењу захтева Европске уније и потенцијално могу служити као главни извор суфинансирања за фондове Европске уније. Као један од закључака скрининга за Поглавље 27, добро структуиран и функционалан систем економских инструмената са транспарентним управљањем приходима сматра се неопходним условом за формулисање преговарачке позиције и правовремено спровођење договорених услова.

Министарство је основало радну групу са задатком да изврши анализу садашњег система, и предложи моделе финансирања. У том контексту, група је припремила аналитички материјал и нацрте правних аката за оснивање Зеленог фонда. Министарство такође веома активно преговара са Министарством финансија на ову тему. Предложени модел Зеленог фонда треба да обезбеди стабилан извор финансирања инфраструктурних пројеката, национално учешће и локално суфинансирање пројеката.

Нацртом Закона о изменама и допунама Закона о заштити животне средине предвиђа се оснивање Зеленог фонда Републике Србије као органа у саставу Министарства пољопривреде и заштите животне срединме, а у складу са Законом о заштити животне средине, Законом о министарствима и Законом о државној управи.

Током процеса састављања предлога за модел финансирања, неки од следећих фактора су узети у разматрање:

- Искуство земаља чланица Европске уније када је реч о разлозима за и против секторалног приступа финансирању у области животне средине, уместо пројектно оријентисаног;
- Примери еко-фондова земаља чланица Европске уније који су се на крају развили у агенције за имплементацију инфраструктурних пројеката;
- Коришћење средстава из фонда која су прикупљена по принципу „загађивач плаћа“ за суфинансирање инфраструктурних пројеката и употреба ових средстава за привлачење инвестиција у животну средину из других извора финансирања, наиме претприступних и касније структурних фондова Европске уније, дугорочни инвестициони инфраструктурни кредити, као и потенцијални извори финансирања путем принципа јавно-приватног партнерства.

Министарство очекује значајан и видљив напредак у погледу усвајања финансијског модела за животну средину до краја 2015. године.

Акције за даље институционално јачање су планиране за 2015. и 2016. године (уз подршку IPA 2015) укључујући:

- Развој институционалне структуре за управљање финансирањем у области животне средине (на централном, регионалном, локалном нивоу);
- Изградња капацитета за ефикасно управљање финансијским ресурсима у сектору животне средине на свим нивоима власти и, нарочито, јачање капацитета за регионално/локално планирање и спровођење;
- Подршка изградњи капацитета (на свим нивоима) ради апсорпције фондова из програма европске заједнице у области животне средине LIFE и Copernicus.

3.7. Планирање Специфичних планова имплементације

Два специфична плана имплементације (за Директиву о пречишћавању комуналних отпадних вода и План инфраструктурног развоја за комбиноване потребе Оквирне директиве о отпаду, Директиве о амбалажном отпаду и Директиве о депонијама) израђена су у циљу процене трошкова и планирања финансирања који су представљени у овом поглављу. Они представљају степен детаљности који министарство тренутно постиже при процени трошкова и планирању финансирања у циљу што боље процене потенцијалних прелазних периода за ове директиве али и припремило за развој наредне генерације Специфичних планова имплементације за сектор ваздуха. Као што је представљено на почетку овог поглавља, Специфични планови и имплементације и Планови имплеемнтације се развијају или планирају уз сигурну IPA II подршку за све потенцијалне директиве у прелазним периодима. Већина таквих планова ће бити припремљена током 2015. и 2016. године.

3.8 Закључци и наредни кораци

- Под претпоставкама везано за чланство и доступност финансијске подршке Европске уније уколико финансирање из других извора не буде увећано, сектор вода ће вероватно захтевати четири финансијска периода (2015-2041) да би се покриле главне инвестиционе потребе. Улагање у сектор отпада које је повезано са захтевима Европске уније може бити постигнуто током три финансијска периода (2015-2034);
- Дужина периода спровођења може бити прилагођена изменом расподеле средстава у правцу финансирања инвестиција у области животне средине из националних фондова или фондова Европске уније, широм употребом потенцијала приватног сектора и суфинансирањем уз помоћ кредита;
- Процена трошкова (на нивоу пројекта) треба да се настави у свим секторима путем развоја Специфичних планова имплементације, укључујући препознавање инфраструктурних потреба и израду листа приоритетних инвестиционих пројеката;
- Одлуке треба донети на основу онога што спада у трошкове апроксимације и онога што спада у додатно побољшање инфраструктуре у области животне средине. Приписивање свих потреба трошковима апроксимације у области животне средине може резултирати нереалистично високим трошковима и дугим периодима спровођења;
- Садашња пракса финансирања у области животне средине неће обезбедити дугорочне финансијске потребе, па систем треба да буде измењен како би осигурао предвидив, стабилан и довољан ток финансирања;
- Систем надокнаде трошкова треба да буде измењен да би обезбедио барем надокнаду оперативних трошкова и трошкова одржавања у почетном периоду.

Наредни кораци:

- Наставити са развојем Специфичног плана имплементације за сектор ваздуха и Вишегодишњег плана инвестирања и финансирања у области животне средине као што је планирано;
- Развити неопходне правне акте за оснивање Зеленог фонда који би руководио приходом од економских инструмената уз средњерочни или дугорочни циљ да прерасте у Агенцију за спровођењу фондова Европске уније;

- Повећати прикупљање накнада за животну средину на следећи начин:
  - Ускладити законодавство са циљевима приближавања;
  - Доделити задужење прикупљања Зеленом фонду Републике Србије
- Покренути интензивну припрему пројеката користећи инвестиционе ресурсе (националне и међународне фондове);
- Изменити систем надокнаде трошкова, барем у почетној фази, тако да покрива оперативне трошкове и омогући узимање кредита тамо где то приступачност дозвољава;
- Повећати употребу механизама јавно-приватног партнерства у циљу привлачења додатних ресурса.

IV Напредак у транспозицији ЕУ прописа

Неколико мера је предузето од билатералног скрининга у новембру 2014. године:

a) 10. фебруара 2015. године усвојени су следећи закони:

- **Закон о изменама и допунама Закона о хемикалијама -** уводи правни основ за наплату такси за одређене послове дефинисане Законом. Ове таксе представљају приход буџета Републике Србије. Такође, закон прецизира надлежности три различите инспекције (инспекција за заштиту животне средине, тржишна инспекција и санитарна инспекција) како би се обезбедили услови за ефекасан надзор и контролу над применом Закона о хемикалијама;
- Закон о изменама и допунама Закона о биоцидним производима – мења надлежни орган за управљање биоцидним производима, именујући Министарство пољопривреде и заштите животне средине. Такође уводи таксе уместо накнада за обављање административних процедура предвиђених Законом, у складу са прописима који уређују буџетски систем РС. Ове таксе представљају приход буџета Републике Србије. Поред тога, овај закон прецизира надлежности различитих сектора инспекције (санитарна, тржишна и инспекција за заштиту животне средине) и уводи додатну инспекцију (ветеринарску инспекцију), како би се обезбедили услови за ефекасан надзор и контролу над применом Закона о биоцидним производима;
- **Закон о изменама и допунама Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања** – усклађује одредбе везано за почетак рада нових постројења, која су у обавези да прибаве интегрисану дозволу, према Закону о планирању и изградњи („Службени гласник Републике Србије“ бр. 72 /09, 81/ 09 и 24/11), како би се омогућио наставак рада постројења након завршетка пробног рада до добијања интегрисане дозволе а најдуже 240 дана.. Такође наводи рок за издавање интегрисаних дозвола за постојећа постројења – најкасније до 31. децембра 2020. године. Овим законом се не транспонује нова Директива о индустријским емисијама (2010/75/ЕУ).

b) У завршној припреми су следећи Закони:

- **Закон о изменама и допунама Закона о заштити животне средине** – обезбеђује усклађеност са следећим захтевима:

- Директиве 2003/4/ЕЗ Европског парламента и Савета од 28. јануара 2003. године о јавном приступу информацијама у животној средини, којом престаје да важи Директива Савета 90/313/ЕЗ;
- Препоруке Савета 75/436 Евроатом, ЕЗУЧ, ЕЕЗ – Принцип „загађивач плаћа“ кроз развој финансирања заштите животне средине и оснивања Зеленог фонда Републике Србије;
- Конвенцијом о међународној трговини угроженим врстама флоре и фауне (CITES).

Главни део овог закона је ново Поглавље о финансирању заштите животне средине. Како би олакшала спровођење захтева у области животне средине, Република Србија се придружила реформи финансирања у области животне средине (2014/2015).Стога, је неопходно увести оптималан модел финансирања животне средине путем оснивања **Зеленог фонда Републике Србије**. Закон ће регулисати:

- статус, циљ и организацију Фонда;
- активности које треба финансирати, приходе и начин коришћења финансијских средстава.

➢ **Закон о изменама и допунама Закона о управљању отпадом** – обезбеђује усклађеност са Оквирном директивом о отпаду 2008/98/ЕЗ. Успоставља систем стратешких докумената у сектору за отпад (Национална стратегија управљања отпадом, Национални план управљања отпадом, Програм спречавања настанка отпада) и управља спровођењом захтева Европске уније у погледу управљања отпадом и националним приоритетима.

➢ **Закон о изменама и допунама Закона о заштити природе** – обезбеђује усклађеност са одредбама следећих докумената:

- Конвенције о међународној трговини угроженим врстама флоре и фауне (CITES) и Конвенције о биодиверзитету (CBD) које се односе на различите аспекте који су релевантни за регулисање трговине и поседовања дивљих животиња;
- Конвенције о биолошком диверзитету која се односи на: дефиниције, Протокол из Нагоје, правни основ за усвајање измењене Стратегије биодиверзитета;
- Директиве о стаништима, Директиве о птицама, Директиве о зоолошким вртовима, Уредбе о Конвенцији о међународној трговини угроженим врстама флоре и фауне и Уредбе Европске уније о трговини дивљим животињама које се односе на: заштиту природних станишта и дивље флоре и фауне, одговарајућим процедурама процене, држање дивљих животиња у зоолошким вртовима, поступање са пронађеним врстама заштићених дивљих животињских врста, руковање заплењеним врстама.

Процедура усвајања на Влади везано за горе поменуте нацрте закона биће завршена до краја јуна 2015. године.

➢ **Закон о изменама и допунама Закона о водама –** обезбедиће транспоновање одређених одредби Директиве о стандарду квалитета животне средине и Директиве о подземним водама .Нацрт измена и допуна Закона о водама (први круг – 2015. године) такође уводи нове одредбе везано за Директиву о пречишћавању комуналних отпадних вода: дефиниције агломерата и муља, одређивање осетљивих области и обавеза везано за управљање муљем.. Владина процедура ће бити завршена до краја септембра 2015. године.

Поглавље 1.

ХОРИЗОНТАЛНИ СЕКТОР

1. Стратешки оквир

Планирање активности у овом сектору је усмеравано следећим усвојеним стратешким документима:

- **Стратегија за имплементацију Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине – Архуске конвенције** (усвојена децембра 2011. год.)[15].

Стратегија има за циљ да омогући процес изводљивог, делотворног и постепеног (корак по корак) спровођења захтева из Архуске конвениције, али је усмерена и на испуњавање услова који су специфични за Републику Србију. Стратегија даје и принципе спровођења који ће се следити, а који су у вези са ЕУ прописима. План спровођења, такође, укључује даље активности које ће уследити да подрже услове у вези са ЕУ законодавством.

Циљеви Стратегије у имплементацији Архуске конвенције у Републици Србији су да: пружи тачан преглед статуса у оним областима које су најрелевантније за спровођење одредби Конвенције; идентификује недостатке и недоследности између система имплементације и законодавства у Републици Србији; предложи радње за усклађивање са обавезама из Архуске конвениције; обради постојеће недостатке и недоследности у погледу институционалних и правних норми у Републици Србији; обезбеди основне услове за даље спровођење и унапређење најбоље праксе у вези са Архуском конвенцијом и другим повезаним конвенцијама; стимулише друге активности програмске политике, обезбеди усклађеност и примени водеће принципе током пута ка одрживом развоју вишег нивоа; увеже и прошири процес приступања ЕУ; дâ основу за примену механизама надзора (мониторинга).

Извештај о спровођењу Архуске конвенције биће припремљен и представљен 2017. године. На основу овог извештаја се може планирати ревизија Стратегије.

- **Стратегија за успостављање инфраструктуре просторних података у Републици Србији** за период између 2010. и 2012. године (усвојена 2010)[16].

Циљ стратегије Националне инфраструктуре геопросторних података – НИГП је да успостави инфраструктуру која ће пружити подршку квалитетном и стабилном еколошком развоју, упареном са економским растом, кроз делотворне услуге које успуњавају потребе и захтеве јавног и приватног сектора, као и грађана уопште. Стратегија представља оквир у којем се могу развијати програмске политике за ширу употребу геоинформација, и за избегавање дуплирања напора и смањење административних трошкова.

Ова стратегија усмерава стварање НИГП кроз следеће стратешке области: 1. Сарадња; 2. Просторни подаци и сервиси; 3. Стандардизација; 4. Правни оквир; 5. Геодетски референтни систем; 6. Финансирање; 7. Истраживање, развој и образовање.

---

[15]Доступно у електронској форми на:
http://www.ekoregistar.sepa.gov.rs/en

[16] Доступно у електронској форми на:
http://www.rgz.gov.rs/web_preuzimanje_datotetka.asp?LanguageID=1&FileID=512

- **Стратегија апроксимације за Хоризонтални сектор**[17]

Стратегија је разрађена у оквиру Техничке помоћи за развој националне Стратегије апроксимације за животну средину (EAS). Ова секторска стратегија је подређена Националној стратегији апроксимације и даје детаљнију анализу и планирање у оквиру сектора. Стратегија има за циљ одрживи развој кроз оптимизацију процедура и доступних административних ресурса на основу лекција научених из претходног искуства.

2. Транспозиција

1) Процена утицаја на животну средину: Директива 2011/92/ЕУ са изменама извршеним Директивом 2014/52/ЕЗ

Статус транспозиције

Директива 2011/92/ЕУ је у великом обиму пренета кроз следеће правне акте:

- Закон о процени утицаја на животну средину (Службени гласник Републике Србије бр.135/2004, 36/2009);

- Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/2004, 36/2009 и 72/2009);

- Уредба која прописује листу (I) пројеката за које је обавезна процена утицаја, и листу (II) пројеката за које се процена утицаја може захтевати (Службени лист Републике Србије бр. 114/2008);

- Закон о потврђивању Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту (Еспоо конвенција) („Службени гласник Републике Србије", бр. 102/07);

- Закон о потврђивању Архуске конвениције („Службени гласник Републике Србије", бр. 38/09);

- Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник Републике Србије", бр. 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10);

- Закон о планирању и изградњи ("СГ РС", бр. 72/09, 132/14 и 145/14).

У 2005. години су следеће области регулисане подзаконским актима („Службени гласник Републике Србије", бр. 69/05):

- Правилник о поступку јавног увида, презентацији и јавној расправи о студији;
- Правилник о раду техничке комисије за оцену студије;
- Правилник о садржини захтева о потреби процене утицаја и садржини захтева за одређивање обима и садржаја студије о процени утицаја на животну средину;
- Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину и садржини, изгледу и начину вођења јавне књиге о спроведеним поступцима и донетим одлукама о процени утицаја на животну средину;
- Правилник о начину вођења јавне књиге о донетим одлукама о процени утицаја на животну средину.

Сматра се да је Директива 2011/92/ЕУ скоро у потпуности пренета у домаће законодавство. Једине одредбе које су преостале делимично пренете су члан 7. и Анекси I и II Директиве.

Измене уведене Директивом 2014/52/ЕЗ нису још пренете у национално законодавство.

[17]Доступно у електронском облику на:
http://www.misp-serbia.rs/wp-content/uploads/2012/06/NEAS-Sektorske-Strategije.zip

План транспозиције

Институција одговорна за припрему горе наведених нацрта закона је Министраство пољопривреде и заштите животне средине.

Различите могућности за преношење и примену новог чл.2.3 тренутно разматрају релевантна одељења министарства. Резултат ових разговора и консултација са другим чиниоцима, како у

EU захтеви	Национални захтеви	Година
Члан 7.	Усвајање Закона о потврђивању of Amendments to the ESPOO Convention, Decision II/14 and Decision III/7	крај 2015. год.
	Усвајање Закона о потврђивању мултилатералног споразума између земаља Југоисточне Европе за имплементацију Конвенције о EIA у прекограничном контексту	крај 2016. год.
Анекс I	Усвајање Уредбе о изменама и допунама Уредбе о утврђивању листе (I) пројеката за које је обавезна процена утицаја и листе (II) пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину	крај 2015. год.
Анекс II (амандмани унети након 2008. год.)	Усвајање Уредбе о изменама и допунама Уредбе о утврђивању листе (I) пројеката за које је обавезна процена утицаја и листе (II) пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину	крај 2015. год.
Измене и допуне предвиђене Директивом 2014/52	Усвајање измена и допуна Закона о процени утицаја на животну средину	2017. год. (предложени рок био је 2018. год.)
	Усвајање амандмана на следеће подзаконске акте: ○ Правилник о поступку јавног увида, презентацији и јавној расправи о студији о процени утицаја на животну средину; ○ Правилник о раду техничке комисије за оцену студије о процени утицаја на животну средину; ○ Правилник о садржини захтева о потреби процене утицаја и садржини захтева за одређивање обима и садржаја студије о процени утицаја на животну средину; ○ Правилник о садржини, изгледу и начину вођења јавне књиге о спроведеним поступцима и донетим одлукама о процени утицаја на животну средину; ○ Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину.	крај 2017. год.

погледу поступка тако и у погледу административне структуре одразиће се на измјене и допуне Закона о процени утицаја на животну средину.

2) Стратешка процена утицаја на животну средину: Директива 2001/42/ЕЗ

Статус транспозиције

Директива је делимично пренета у национално законодавство кроз следеће законе:

- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/2004 и 88/2010);

- Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/2004, 36/2009 и 72/2009);

- Закон о потврђивању Протокола о стратешкој процени животне средине уз Конвенцију о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту (Еспоо конвенција).

План транспозиције

<u>Краткорочни план (2015-2016)</u>

Усвајање Закона о изменама и допунама Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину предвиђено је за прву половину 2017. Измене су следеће:

EU захтеви	**Планирана активност**
Опште обавезе, чл.4.3	Доношење измена и допуна
Извештај о стању животне средине – чл. 5.2	Доношење измена и допуна
Консултације – чл. 6.5	Уредба – учешће јавности
Прекограничне консултације – чл. 7	Уношење измена и допуна
Доношење одлука – чл. 8.	Увођење новог члана
Информисање о одлуци – чл. 9.1	
Мониторинг – чл. 10	Уношење измена и допуна
Информисање, извештавање и ревизија – чл. 12 (12.2)	Уредба – успостављање експертског комитета

<u>Средњерочни план</u> (2017-2020)

- Усвајање Правилника о раду Техничке комисије за израду извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину до краја 2017. год.;
- Усвајање Правилника о поступку јавног увида, презентацији и јавној расправи о извештају о стратешкој процени утицаја на животну средину до краја 2017. год.

3) Приступ јавности информацијама о животној средини: Директива 2003/4/ЕК

Статус транспозиције

Директива је делимично транспонована следећим законима и подзаконским актима:

- Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04, 36/09, 72/09 и 43/11)
- Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја ("Службени гласник RS", бр. 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10)
- Закон о општем управном поступку ("Службени лист СРЈ, бр. 33/97 и 31/01)
- Закон о потврђивању Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине ("Службени гласник РС, бр. 38/09)
- Уредба о садржини и начину вођења информационог система заштите животне средине, методологији, структури, заједничким основама, категоријама и нивоима сакупљања података као и садржини информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност ("Службени гласник РС", бр. 112/09)

План транспозиције

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016)</u>

Пуна транспозиција биће достигнута до краја 2016. год усвајањем Закона о изменама и допунама Закона о заштити животне средине.

Нацрт Закона о изменама и допунама Закона о заштити животне средине предвиђа и пасивни и активни проток информација.

Пасивни проток информација – органи јавне власти (дефинисани чланом 2. (2) Директиве) имају обавезу да информације из области животне средине које поседују или су њима намењене, учине доступним на захтев било ког подносиоца, без потребе да се наводи разлог. Информације о животној средини морају бити доступне подносиоцу у најкраћем могућем року, или најкасније у року од 15 дана од дана када је орган примио захтев од подносиоца. Овај крајњи рок се може продужити (до 2 месеца), уколико због обима и сложености информација не може да се испоштује овај рок од 15 дана. У одређеним случајевима, јавни орган има право да одбије да одговори на захтев. Нове измене и допуне обезбеђују потпуну усклађеност прописа са изузецима предвиђеним Директивом.

Подносилац захтева може поднети жалбу Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту податка о личности, 15 дана након пријема одлуке органа јавних власти. Повереник је самостални државни орган, независан у обављању послова из своје надлежности. На основу Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС, бр.120/04, 54/07, 104/09 и 36/10"), подношење жалбе Поверенику је бесплатно. Поступци који се воде пред Повереником спроводе се на основу одредби Закона о општем управном поступку које се тичу жалбених одлука другостепених органа, осим ако овим Законом није друкчије одређено (члан 23.). Повереник доноси одлуку без одлагања и у року од највише 30 дана од дана подношења жалбе, након што је органима јавних власти, а по потреби и подносиоцу захтева омогућено да пружи писмени одговор.

Против одлуке Повереника може се покренути управни поступак пред Управним судом. Управни поступци који се воде у вези остваривања права на слободан приступ информацијама од јавног значаја решавају се по хитном поступку (чл.27. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја). На основу чл. 2. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, информације о животној средини сматрају се информацијама од јавног значаја.

Активан проток информација – органи јавне власти предузимају све неопходне мере за организовање информација о животној средини релевантне за вршење послова из њихове надлежности, а које поседују или су њима намењене, у циљу њиховог активног и систематског ширења, а посебно путем компјутерске мреже и/или, тамо где је то могуће, путем електронских медија.

4) Учешће јавности: Директива 2003/35/ЕЗ

Статус транспозиције

Директива је делимично пренета у национално законодавство кроз следеће законе:

-Закон о потврђивању Архуске конвенције (“СГ РС”, бр. 38/09);

-Закон о заштити животне средине (“СГ РС”, бр. 135/04, 36/09, 72/09);

-Закон о процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, бр.135/04, 36/09);

-Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине (“Службени гласник”, бр. 135/2004).

План транспозиције

Потпуна транспозиција биће извршена усвајањем следећих закона:

- Закона о изменама и допунама Закона о заштити животне средине до краја 2016.год.;

- Закона о изменама и допунама Закона о процени утицаја на животну средину до краја 2018.године;

- Закона о изменама и допунама Закона о водама до краја 2018. године.

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016)</u>

Усвајање Закона о изменама и допунама Закона о заштити животне средине предвиђа се до краја 2016.године.

<u>Средњерочни приоритети (2017-2020)</u>

-Усвајање Закона о изменама и допунама Закона о процени утицаја на животну средину до краја 2018.године.

-Усвајање Закона о изменама и допунама Закона о водама до краја 2018.године.

5) Одговорност за штету према животној средини: Директива 2004/35/CE

Статус транспозиције

Директива о одговорности за штету према животној средини је у почетној фази транспозиције. Транспозиција је извршена кроз следеће законске и подзаконске акте:

-Закон о заштити животне средине (“СГ РС”, бр. 135/04, 36/09, 72/09, 43/11);

-Закон о заштити природе (“СГ РС”, бр. 91/10);

-Закон о водама (“СГ РС”, бр. 33/10);

-Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине (“СГ РС”, бр. 135/04);

- Закон о управљању отпадом (“СГ РС”, бр. 36/09);

-Правилник о врстама станишта, критеријумима за одабир врста станишта, о осетљивим, угроженим, ретким и приоритетним за заштиту врстама станишта и о заштитиним мерама за њихово очување (“СГ РС”, бр. 35/10);

-Уредба о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма (“СГ РС”, бр. 88/10);

-Уредба о стављању под контролу употребе и промета дивље флоре и фауне (“СГ РС”, бр. 31/05, 45/05, 22/07 и 38/08);

-Правилник о мерама компензације (“СГ РС”, бр. 20/10).

План транспозиције

Планирано је да се услови из Директиве о одговорности за штету према животној средини пренесу у домаће законодавство посебним Законом о одговорности за штету према животној средини. Нацрт Закона о одговорности за штету према животној средини и подзаконски акти ће бити разрађени уз подршку „PLAC“ пројекта до јуна 2015. Потпуна транспозиција Директиве је планирана за 2017. годину.

<u>Средњерочни приоритети (2017-2020)</u>

Усвајање Закона о одговорности за штету према животној средини у погледу спречавања и ремедијације штете по животну средину.

6) Директива о кривичним делима у области живоне средине: Директива 2008/99/ЕЗ

Статус транспозиције

Директива 2008/99/ЕЗ (о кривичним делима у области животне средине) је скоро у потпуности пренета у домаће законодавство кроз одредбе Кривичног законика ("Службени гласник РС", бр. 85/05, 88/05-испр., 107/05-испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 и 108/14), Закона о одговорности правних лица за кривична дела ("Службени гласник РС", бр. 97/08) и Закона о заштити природе (Службени гласник РС, бр. 36/09, 88/10, 91/10). Што се тиче измена и допуна Кривичног законика, промене ће се вршити у складу са *Директивом* ***о кривичним делима у области живоне средине:*** и предлозима стручњака PLAC пројекта. Остале одредбе које ће захтевати амандмане: формулисање дефиниције „незаконит"; сакупљање, транспорт, прерада или одлагање отпада, укључујући и надзор над тим активностима и накнадну бригу о депонијама, као и активност предузету у улози брокера или дилера (у области управљања отпадом), која проузрокује или ће највероватније проузроковати смрт или озбиљне повреде свакој особи или битно угрозити квалитет ваздуха, земљишта или воде, као и животиње и биљке; отпремање отпада; рад постројења у којем се обавља опасна делатност или у којем се складиште или користе опасне материје или препарати који, ван постројења, проузрокују или ће највероватније проузроковати смрт или озбиљне повреде свакој особи или знатно угрозити квалитет ваздуха, земљишта или воде, као и животиње и биљке; производња, прерада, руковање, коришћење, одржавање, складиштење, транспорт, увоз, извоз или одлагање нуклеарног материјала или других опасних радиоактивних супстанци које проузрокују или ће највероватније проузрокоти смрт или озбиљне повреде свакој особи или знатно оштетити квалитет ваздуха, земљишта или воде, као и животиња и биљака; производња, прерада, руковање, коришћење, одржавање, складиштење, транспорт, увоз, извоз или одлагање нуклеарног материјала или других опасних радиоактивних супстанци, које проузрокују или ће вероватно проузроковати смрт или озбиљне повреде свакој особи или знатно угрозити квалитет ваздуха, земљишта или воде, као и животиња и биљака; убијање, разарање, поседовање или узимање примерака заштићених врста дивље флоре и фауне, осим у случајевима када се активност односи на занемарљиву количину тих примерака и има занемарљив утицај на статус очувања врсте; свака активност која проузрокује знатно погоршање станишта унутар заштићеног подручја; производња, увоз, извоз, стављање у промет или употреба супстанци које оштећују озонски омотач.

План транспозиције

Потпуна транспозиција биће постигнута изменама Кривичног законика.

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016)</u>

У четвртом кварталу 2015. године биће формирана нова радна група за потребе измене Кривичног законика Републике Србије у складу са Истамбулском конвенцијом и Директивом 2008/99/ЕЗ.

<u>Средњерочни приоритети (2017-2020)</u>

Потпуна транспозиција се очекује почетком 2018. године. Усвајање измена и допуна Кривичног законика Републике Србије ће створити основу за пуну имплементацију Директиве 2008/99/ЕЗ.

INSPIRE директива 2007/2/ЕЗ

Статус транспозиције

Закон о државном премеру и катастру даје правни оквир за успостављање НИГП у Србији, и делимично преноси Директиву INSPIRE 2007/2/ЕС. Закон дефинише НИГП кроз следеће одредбе: субјекти НИГП (чиниоци), успостављање, садржина, мета подаци, скуп просторних података и сервиси, Национални геопортал, ограничења, НИГП тела и надлежности НИГП савета.

План транспозиције

Пуна транспозиција Директиве „INSPIRE“ биће постигнута кроз Закон о НИГП, чије је усвајање предвиђено до краја 2015.године. Урађен је нацрт прве верзије Закона о НИГП, и о њему за расправљано са осталим субјектима НИГП на неколико седница.

<u>Краткорочни план (2015-2016)</u>

- Усвајање Закона о НИГП
- Израда нацрта **Стратегије** НИГП за период до 2020. године
- Идентификација и именовање одговорних јавних органа за тематске области из INSPIRE директиве за Анекс I и II
- Прикупљање метаподатака за скупове просторних података и сервисе из Анекса I
- Унапређење техничке инфраструктуре за слободан јавни приступ скуповима просторних података кроз услуге проналажења и прегледа на националном нивоу, као и омогућавање несметане и неограничене размене података и сервиса између органа јавних власти
- Успостављање инфраструктуре за праћење и извештавање Комисије у складу са захтевом Европског законодавства из области животне средине везано за имплементацију INSPIRE Директиве

<u>Средњерочни план (2017-2020)</u>

- Развој пословног модела НИГП (модел финансирања, политика цена, координациона структура, дељење просторних података и дистрибуција међу субјектима, лиценцирање, анализа трошкова и добити, пружање просторних података и сервиса за управљање ризицима од непогода). Посебно, модел треба да развије механизме за обезбеђивање доступности референтних скупова података као отворених података у циљу најшире могуће поновне употребе геоинформација брз ограничења.
- Идентификација и именовање одговорних јавних органа за тематске области из INSPIREдирективе за Анекс III
- Укључивање INSPIRE имплементационих правила у национално законодавство усвајањем подзаконских прописа
- Прикупљање метаподатака за скупове просторних података и сервисе из Анекса II и III
- Развој техничке платформе у складу са техничким спецификацијама за спровођење INSPIRE мрежних сервиса за проналажење, преглед и преузимање
- Повезивање националних сервиса са EU INSPIRE геопорталом у циљу обезбеђења сервиса за проналажење скупова просторних података и сервиса на централном на нивоу EU
- Хармонизација података за скупове података за Анекс I у циљу испуњавања усклађености са INSPIRE спецификацијамаКоординација обезбеђења скупова просторних података и сервиса између институција
- Праћење и извештавање Комисији о имепелментацији директиве

<u>Дугорочни планови (2020 и надаље)</u>

- Проширење техничке платформе у складу са техничким спецификацијама за имеплементацију INSPIRE мрежних сервиса за трансфромацију и повезивање
- Хармонизација података за скупове података за Анексе II и III у циљу испуњавања усклађености са INSPIRE спецификацијама
    - Обезбеђење одрживих услова за континуирано пружање и ажурирање метаподатака, скупова просторних података и сервиса за потребе националних органа као и институција ЕУ заједнице
    - Праћење и извештавање Комисији о спровођењу директиве

ХОРИЗОНТАЛНИ СЕКТОР	Рок за транспозицију					
ЕУ пропис	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Процена утицаја на животну средину: Директива 2011/92/ЕУ са изменама из Директиве 2014/52/ЕЗ						
Стратешка процена утицаја на животну средину: Директива 2001/42/ЕЗ						
Јавни приступ информацијама о животној средини: Директива 2003/4/ЕЗ						
Учешће јавности: Директива 2003/35/ЕЗ						
Одговорност за штету према животној средини: Директива 2004/35/СЕ						
Директива у вези са еколошким криминалом: Директива 2008/99/ЕЗ						
Директива „INSPIRE“ 2007/2/ЕЗ						

3. Имплементација и институционалне надлежности

1) Процена утицаја на животну средину: Директива 2011/92/ЕУ са изменама из Директиве 2014/52/ЕЗ

Структуре за спровођење Директиве о процени утицаја на животну средину су успостављене на националном, покрајинским и локалним нивоима.
Надлежни органи одговорни за спровођење Директиве о процени утицаја на животну средину су:
- МПЗЖС – за пројекте за које је развојна сагласност (односно, дозвола за градњу) у надлежности републичког органа;
-покрајински орган – за пројекте за које је развојна сагласност у надлежности органа аутономне покрајине;
-локална самоуправа – за пројекте за које је развојна сагласност у надлежности органа локалне самоуправе.

Поступак процене утицаја на животну средину је великим делом успостављен и у великом обиму је у потпуности усаглашен са условима из Директиве 2011/92/ЕЗ. Измене уведене Директивом 2014/52/ЕЗ нису још пренете у национално законодавство.

Поступак процене утицаја на животну средину примењује се у Републици Србији од 2004. године. Статистика предмета са проценом утицаја на животну средину за период 2006 – 2013 је представљена током билатералног састанка.

Неколико од најважнијих инфраструктурних пројеката за које је поступак процене утицаја на животну средину завршен или је у поступку у периоду 2014-2015 су следећи:

-“Пројекат гасовода Јужни ток” – поступак окончан;
-“Реконструкција и модернизација пруге Суботица-Чикерија-Бачалмаш-Баја, СЕКЦИЈА Суботица-мађарска граница (Чикерија)”- у току
-”Реконструкција и модернизација пруге Суботица-Теретана (мађарска граница)”- у току;
-“Реконструкција и модернизација пруге Нови Сад-Суботица-мађарска граница”- у току;
-“Реконструкција и модернизација пруге Ниш-Панчево-државна граница” - у току;
- “Фабрика за термичку обраду медицинског и фармацеутског отпада у Смедереву” - у току.

Радионица за локалне органе власти одржана је у Београду у периоду између 01- 04.06.2015. Радионица је усредсређена на квалитет EIA студије кроз анализу различитих студија случаја и представљање и добрих и лоших примера.

Различите опције се тренутно разматрају у погледу развоја националне базе података о процени утицаја на животну средину која ће такође омогућити приступ информацијама путем интернета. Узимају се у обзир и донације и остали извори финансирања.

Предвиђено је да се предузму следећи кораци како би се осигурала потпуна имплементација:

<u>Краткорчни приоритети (2015-2016):</u>

- Обука представника правосудног система у вези са правом на правну заштиту у вези са питањима животне средине - 2015;
- “обука инструктора” извршена у оквиру „ECRAN“ пројекта – 2015;
- обука државних службеника, на покрајинском и локалном нивоу, одговорних за поступке процене утицаја на животну средину у вези са новим изменама предложеним у Закону о процени утицаја на животну средину (односно, проширеном учешћу јавности, процена утицаја на животну средину у прекограничном контексту, право на правну заштиту у вези са питањима животне средине) - 2016;

- Обука стручњака надлежних за израду ЕІА извештаја у оквиру ECRAN пројекта у циљу унапређења квалитета ЕІА извештаја – 2016. год.
- обука државних службеника, на покрајинском и локалном нивоу, одговорних за издавање развојне сагласности у вези са новим изменама предложеним у Закону о процени утицаја на животну средину – 2016;
- унапредити поставке за пружање и размену информација и података између МПЗЖС и органа одговорних за спровођење Закона о процени утицаја на животну средину на локланом, покрајинском и националном нивоу – 2015-2016**.**

<u>Средњерочни приоритети (2017-2020):</u>

- Обука државних службеника одговорних за поступке процене утицаја на животну средину у вези са усвојеним изменама у Закону о процени утицаја на животну средину – 2017-2019;
- Обука државних службеника одговорних за издавање сагласности за развој пројеката у вези са усвојеним изменама у Закону о процени утицаја на животну средину – 2017-2019;
- Радионица о искуству држава чланица у погледу квалитета извештаја о процени утицаја на животну средину – 2018. год.;
- Обука представника правосудног система у вези са правом на правну заштиту у вези са животном средином - 2017-2019.

Предвиђене активности спроводиће МПЗЖС. Неке активности ће бити спровоедене уз подршку ОЕБС-а, TAIEX и пројекта „ECRAN“.

Административни капацитети потребни за ефикасно спровођење законодавства биће процењени у оквиру ИПА 2013 пројекта "Даља имплементација Стратегије за апроксимацију у области животне средине". У оквиру Пројекта биће припремљен Акциони план за развој административних капацитета на свим нивоима. Планирано је да пројекат почне почетком 2016. године и траје 2 године.

2) Стратешка процена утицаја на животну средину: Директива 2001/42/ЕЗ

Структуре за спровођење Директиве о стратешкој процени утицаја на животну средину су успостављене на национаном, покрајинском и локалном нивоу.

Надлежни органи одговорни за спровођење су:
- органи одговорни на националном нивоу за припрему планова и програма и МПЗЖС;
- аутономна покрајина на регионалном нивоу;
- локална самоуправа на локалном нивоу.

Орган одговоран за примену и контролу је МПЗЖС.

Поступак стратешке процене утицаја на животну средину је у великој мери успостављен. У Републици Србији поступак је у примени од 2004. године. Статистика о предметима стратешке процене утицаја на животну средину у периоду 2008 – 2014 је представљена током билатералног састанка.

Предвиђено је да се предузму следећи кораци како би се обезбедила пуна имплементација:

Краткорчни приоритети (2015-2016):

- Консултације са органима власти и организацијама укљученим у процес и органима надлежним за спровођење Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину (органима надлежним за заштиту животне средине и израду планова/програма) на националном, покрајинском и локалном нивоу о нацртима измена и допуна Закона о сратешкој процени утицаја на животну средину – 2016. год.;
- Унапредити поставке за пружање и размену информација између МПЗЖС и органа одговорних за спровођење Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину на локалном, покрајинском и националном нивоу – 2015-2016;
- Обука органа одговорних за спровођење Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину на локалном, покрајинском и националном нивоу у вези са процедуралним корацима које Закон предвиђа – 2015-2016;
- Обука органа и организација укључених у процес на локалном, покрајинском и националном нивоу (који имају интереса у складу са својим одговорностима у поступку доношења одлука у вези за заштитом животне средине) – 2015-2016;
- Обука органа надлежних за спровођење Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину на локалном, покрајинском и националном нивоу у вези са садржином извештаја о стању животне средине – 2015-2016.

Средњерочни приоритети (2017-2020):

- Обука органа и организација укључених у процес на локалном, покрајинском и националном нивоу у вези са садржином извештаја о стању животне средине – 2017 – 2018;
- Радионица о искуству држава чланица везано за консултације, у прекограничном контексту такође – 2017. год.;
- Представљање, у 5 Архус центара, Уредбе о поступку учешћа јавности – 2017. год.;
- Обука невладиних организација о начинима информисања и консултација са јавношћу – 2017- 2018;
- Радионица о искуству држава чланица о поступку процене значајних утицаја на животну средину услед реализације планова и програма– 2018. год.;
- Обука органа надлежних за мониторинг на локалном, покрајинском и националном нивоу о поступку процене значајних утицаја на животну средину услед реализације планова и програма – 2018. год.;
- Радионица о искуству држава чланица у вези са мерама у циљу унапређења квалитета извештаја о стању животне средине – 2018. год.;
- Изградња капацитета правосудних органа за унапређење правне заштите у поступку стратешке процене утицаја на животну средину – 2018. год.

Предвиђене активности ће спроводити МПЗЖС, уз подршку TAIEX.

3) Јавни приступ информацијама о животној средини: Директива 2003/4/ЕС

Структуре за спровођење ове директиве су успостављене.
Надлежни органи одговорни за спровођење су:

- МПЗЖС;
- Агенција за заштиту животне средине;
- Повереник за информације од јавног значаја и заштиту личних података;
- Национални, регионални и локални органи надлежни за заштиту животне средине;
- Архус центри.

Успостављене су радне процедуре у вези са пасивним и активним токовима.

У периоду 2010-2012. год. у Републици Србији отворена су четири Архус центра (Нови Сад, Крагујевац, Суботица, Ниш).

У складу са Стратегијом за спровођење Архуске конвенције, у априлу 2012. године је спроведен пројекат за успостављање првог Националног мета-регистра за информације о животној средини (Еко-регистар), који је доступан на веб-сајту Агенције за заштиту животне средине (SEPA)[18]. До краја 2013. године спроведен је пројекат за унапређење и ажурирање Еко-регистра.

Агенција за заштиту животне средине је институција одговорна за успостављање Националног регистра изворазагађивања. Регистар испуштања и преноса загађујућих материја (PRTR), као један од подсистема Националног регистра извора загађења, је усклађен са Протоколом о регистрима испуштања и преноса загађујућих материја (PRTR Protocol) и Уредбом о Европском регистру испуштања и преноса загађујућих материја (E-PRTR Regulation).

Предвиђено је да следећи кораци буду предузети како би се обезбедила пуна имплементација:

<u>Краткорчни приоритети (2015-2016):</u>

- Отварање петог Архус центра у Пријепољу - 2015;
- Обука државних службеника, судства и НВО на основу Практикума о праву на правну заштиту у питањима животне средине у управном поступку и управном спору (разрађен уз подршку ОЕБС-а) – 2015-2016;
- Изградња капацитета органа за заштиту животне средине у вези са активним ширењем информацијамо животној срединим – 2016;
- Изградња капацитета службеника за информисање у другим државним органима у вези са активним ширењем информацијам о животној средини – 2016;
- Годишње ажурирање Еко-регистра

<u>Средњерочни приоритети (2017-2020):</u>

- Изградња капацитета органа за заштиту животне средине у вези са пасивним током – 2017-2018;
- Изградња капацитета службеника за информисање у другим државним органима у вези са пасивним током – 2017-2018;
- Обука представника правосуђа у вези са правом на правну заштиту у вези са информацијама о животној средини – 2017-2018;

[18] http://www.ekoregistar.sepa.gov.rs

- Годишње ажурирање Еко-регистра.
- Обука јавних органа на националном, покрајинском и локалном нивоу на тему развоја електронских база података лако доступних јавности кроз јавне телекомуникационе мреже - 2017-2020. год.

Предвиђене активности спроводиће МПЗЖС уз подршку ОЕБС-а и Канцеларије повереника за приступ информацијама од јавног значаја.

4) Учешће јавности: Директива 2003/35/ЕЗ

Стуктуре за имплементацију ове директиве су успостављене.
Налдежни органи одговорни за имплементацију су:

- МПЗЖС:

- Одељење за управљање отпадом је задужено за: члан 7(1) Директиве Савета 75/442/ЕЕЗ од 15. јула 1975. године о отпаду; члан 6. Директиве Савета 91/157/ЕЕЗ од 18. марта 1991. године о батеријама и акумулаторима који садрже опасне материје; члан 6(1) Директиве Савета 91/689/ЕЕЗ од 12.децембра 1991. године о опасном отпаду; члан 14. Директиве 94/62/ЕЗ Европског парламента и Савета од 20. децембра 1994. године о амбалажи и амбалажном отпаду;
- Одељење за заштиту ваздуха је задужено за члан 8(3) Директиве Савета 96/62/ЕЗ од 27. септембра 1996. године о процени квалитета вазудха окружења и управљању;
- Управа за воде је задужена за члан 5(1) Директиве Савета 91/676/ЕЕЗ од 12. децембра 1991. године у вези са заштитом вода од загађења изазваног нитратима из пољоприведних извора.

- Покрајински органи и органи локалне самоуправе су одговорни за припрему и измене или ревизије планова и програма који су развијени на регионалном и локалном нивоу;
- Покрајински органи и органи локалне самоуправе су одговорни за заштиту животне средине;
- Правосудна тела – Управни суд Србије.

Током 2011. и 2012. године, одржан је један број обука и округлих столова у сарадњи са ОЕБС-ом и Регионалним центром за животну средину (REC) за представнике државних институција које се баве спровођењем прописа из области животне средине, представнике правосуђа и представнике цивилног сектора. Сврха је била да се ојачају капацитети за спровођење трећег стуба Архуске конвенције.

МПЗЖС је у јануару 2013. године, у сарадњи са Регионалним центром за животну средину, одржало дводневну обуку за судије и тужиоце о трећем стубу Архуске конвенције.

Током 2013. године, МПЗЖС је уз подршку ОЕБС-а спровело Пројекат израде Практикума о праву на правну заштиту у питањима животне средине у управном поступку и управном спору..

У 2014. години, МПЗЖС је уз подршку ОЕБС-а спровело Пројекат за израду приручника – “Правни инструменти заштите животне средине – грађанско-правна и кривично-правна заштита”.

Предвиђено је да се предузму следећи кораци како би се обезбедила пуна имплементација ове директиве:

Краткорчни приоритети (2015-2016):

- Изградња капацитета органа из области животне средине на регионалном и локалном нивоу – 2015-2016;
- Изградња капацитета органа задужених за припрему и измену или ревизију планова и програма развијених на националном, регионалном и локалном нивоу – 2015-2016;
- Информативне кампање у сарадњи са Архус центром у вези са поступцима учешћа јавности током припреме и измена или ревизије планова и порграма – 2015-2016.

Средњерочни приоритети (2017-2020):

- Радионице за НВО у вези са поступцима учешћа јавности током припреме и измене или ревизије планова и програма – 2017-2018;
- Изградња капацитета органа из области животне средине на регионалном и локалном нивоу – 2017-2018;
- Изградња капацитета органа одговорних за припрему и измену или ревизију планова и програма развијених на националном, регионалном и локалном нивоу – 2017-2018;
- Информативне кампање у сарадњи са Архус центром у вези са поступцима учешћа јавности током припреме и измене или ревизије планова и програма – 2017-2018.

Предвиђене активности ће спроводити МПЗЖС. Неке активности ће бити спроведене уз подршку Архус центра.

5) Одговорност за штету према животној средини: Директива 2004/35/CE

Надлежни органи предложени за имплементацију Директиве о одговорности за штету према животној средини су:

- МПЗЖС и други државни органи на националном нивоу одговорни за област животне средине;
- Агенција за заштиту животне средине;
- Регионални и локални органи одговорни за област животне средине.

Краткорчни приоритети (2015-2016):

- Радионице о захтевима из Директиве о одговорности за штету према животној средини за оператере – 4 радионице у 2015.години;
- Радионицу о захтевима из Директиве о одговорности за штету према животној средини за НВО – 2015;
- Представљање нацрта Закона којим се преноси Директива о одговорности за штету према животној средини у домаће законодавство у 4 Архус центра – 2015;

- Радионицу о условима из Директиве о одговорности за штету према животној средини за осигуравајуће компаније – 2016;
- Студијска посета држави чланици на тему развоја механизама финансијског обезбеђења – 2016. год.

Средњерочни приоритети (2017-2020):

- Изградњу капацитета органа из области животне средине на регионланим и локалним нивоима у вези услова из Закона којим се у домаће законодавство преноси Директива о одговорности за штету према животној средини – 2017-2020;
- Радионице за НВО у вези са условима из Закона којим се у домаће законодавство преноси Директива о одговорности за штету према животној средини – 2017-2020;
- Радионице за оператере у вези услова из Закона којим се у домаће законодавство преноси Директива о одговорности за штету према животној средини – 2017-2020;
- Радионице за осигуравајуће компаније у вези са разрадом инструмената финансијског обезбеђења – 2017-2020;
- Радионице о искуству држава чланица у погледу процене штете нанете животној средини – 2017. год.
- Израда методологија за процену штете нанете животној средини – 2020. год.
- Радионица о студијама случаја о типу мера ремедијације (тј. комбинација између примарне, комплементарне и компензаторне ремедијације) код штете нанете водама, заштићеним врстама или природним стаништима – 2018. год.;
- Радионица о студијама случаја о типу мера ремедијације (тј. комбинација између примарне, комплементарне и компензаторне ремедијације) за штету нанету земљишту - 2018. год.
- Радионица о правној заштити код случајева штете по животну средину или непосредне опасности од такве штете – 2018-2019
- Радионица о искуству држава чланица у процени непосредне опасности од штете – 2019. год.
- Радионица о искуству држава чланица у погледу успостављања узрочно-последичне везе између штете и активности појединачних оператера у случајевима загађења дифузног карактера – 2019. год.

Предвиђене активности ће спроводити МПЗЖС. Неке активности ће бити спроведене уз подршку пројеката „PLAC“ и TAIEX.

6) Директива о кривичним делима у области животне средине: Директива 2008/99/ЕЗ

Радна група за измене Кривичног законика, основана 2014. године, одговорна је да обезбеди потпуну хармонизацију са условима из ове директиве.

Кривичне пријаве за кривична дела може поднети свако лице или инспекцијска служба надлежном тужилаштву.
Надлежни тужилац је овлашћен да покреће кривично гоњење за кривична дела, по службеној дужности (односно, тужилац основног тужилаштва и тужилац вишег тужилаштва).
Судови опште надлежности (основни и виши судови првог степена и Апелациони суд у другом степену) воде кривични поступак.

Републичка инспекција за заштиту животне средине покренула је радионице (кроз OSCE, IPA) намењене јавним тужиоцима и судијама задуженим за поступке који се односе на животну средину. Радионице су спроведене у различитим окрузима и имале су за циљ ближе упознавање тужиоца и судија са законима из области заштите животне средине. Током ових радионица, тужиоци и судије су информисали инспекторе о подацима који су потребни за вођење судских поступака, а инспектори су њих информисали о различитим врстама инспекције на терену. Сектор инспекције за заштиту животне средине води евиденцију о поднетим Захтевима за покретање прекршајног поступка Прекршајним судовима и Пријавама за покретање поступка за привредни преступ тужилаштву, као и за кривичне пријаве поднете тужилаштву. Пракса је таква да Судови обавештавају о начину решавања прекршајних поступака, а Тужилаштво обавештава ~~уколико се Пријава одбацује~~ посносиоца ппријаве о исходу поступка (о правоснажним пресудама и одбацивању пријава за покретање поступка за привредни преступ).

<u>Краткорчни приоритети (2015-2016):</u>

Објављивање Приручника – “Правни инструменти заштите животне средине – грађанско-правна и кривично-правна заштита” -2015.

- Обуке представника правосудног система одговорних за примену кривичног права – 2 обуке у 2015.години;
- Чланство у IMPEL мрежи

<u>Средњерочни приоритети (2017-2020):</u>

- Изградњу капацитета за органе задужене за животну средину одговорне за примену законодавства у вези са животном средином – 2018;
- Радионице о искуствима држава чланица у вези са успостављањем посебних одељења судова који ће се бавити питањима животне средине – 2018.

Предвиђене активности ће спроводити МПЗЖС уз подршку Министарства правде, ОЕБС-а и Правосудне академије.

Предвиђено је да се изградња капацитета представника правосудног система настави и након датума имплементације.

7) Директива INSPIRE 2007/2/ЕЗ

Републички геодетски завод (РГЗ) је именован за контакт тачку са Комисијом у вези са овом директивом.

Координациона структура је дефинисана Законом о државном премеру и катастру, по коме Савет Националне инфраструктуре геопросторних података (НИГП) и радне групе имају следеће одговорности:

- Савет НИГП – управља развојем институција и техничким оквиром за успостављање заједничке геоинформационе инфраструктуре на националном нивоу, кроз формулисање јасних смерница и средстава да се постигне овај циљ;
- Радне групе – имају оперативну одговорност за спровођење тематских питања посебних компоненти, попут: техничке инфраструктуре, стандарда, метаподатака и просторних података, сарадње међу субјектима, правног оквира, модела финансирања, истраживања, образовања, итд.

Актуелни чланови Савета НИГП су представници Републичког геодетског завода - РГЗ (председавајући), Министарства грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, Министарства државне управе и локалне самоуправе, Министарства одрбане, Министарства енергетике и рударства, МПЗЖС, Министарства финансија, Републичког завода за статистику и Републичког хидрометереолошког завода.

Чланови радних група су представници министарстава и других државних органа, локалне управе, јавних компанија, покрајинских секретаријата, истраживачких и образовних инситутција, као и приватних компанија.

РГЗ је предложио профил метаподатака за потребе НИГП који описује: податке о метаподацима, скупове података, одговорне организације, усклађеност, приказ, класификацију, кључне речи, забране и ограничења, дистрибуцију, временско ажурирање, референтни систем, локацију и квалитет.

Иницијални геопортал “GeoSrbija” [www.geosrbija.rs] покренут је 27. новембра 2009.године кроз твининг пројекат са Норвешком. У оквиру пројекта „IGIS“ (2010-2014), који је подржала Француска, успостављени су капацитети за обезбеђење геоинформација широког опсега.

Текући пројекат „IMPULS“ (2014-2018), који финансира Шведска агенција за међународни развој (SIDA), подржава спровођење документа „INSPIRE“ у региону Западног Балкана кроз постављање основа за техничку интероперабилност и ширење просторних података и сервиса између државних органа и на националном и на регионалном нивоу.

У току су следеће активности усклађивања просторних података са условима из документа „INSPIRE“:

<u>Краткорчни приоритети (2015-2016):</u>

- Модел података за тродимензионалне топографске базе података за размеру 1:20 000 је развијен у оквиру пројекта "IGIS – 2015-2016;
- Модел података за катастарски систем је у процесу развоја за катастарске парцеле, објекте, административне јединцие и адресе за основне класе у складу са INSPRE спецификацијама података из документа – 2015-2016;
- ИПА II Акциони документ за 2014.годину "Обнова од поплава и превенција" предвиђа израду мапа хазарда и ризика од поплава за области које су подложне поплавама, као и надградњу водопривредног инфромационог система.
  - Дигитални модели терена (DTMs) задовољавајућих карактеристика за мапирање ризика од поплава захтевају снимање из ваздуха засновано на технологији „Лидар (LiDAR)" како би се израдили ДМТ велике тачности и резолуције. ДМТ заснован на LiDAR снимању омогућава употребу за снимање и процену штете, реконструкцију и ревитализацију постојећих мрежа путева и пруга, евидетнирање постојећих и процену нових клизишта, санирање отворених јама, мере спречавања поплава и клизишта, итд.
  - Институције које ће спроводити ову компоненту су Републичка дирекција за воде, РГЗ, Војногеографски институт, Јавно предузеће за управљање водама „Србијаводе", Јавно предузеће за управљање водама „Војводинаводе", Републички хидрометеоролошки завод Србије.

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Предложено је да Пројекат управљања непокретностима (2015-2020) буде финансиран зајмом од Светске банке. Поткомпонента пројекта Б.2 "Подршка НИГП" предвиђа следеће активности:

  - разраду пословног модела НИГП (модел финансирања, политика цена, дељење просторних података и дистрибуција између субјеката, лиценцирање, анализа трошкова и добити, приступ просторним подацима и сервисима за ванредне ситуације);

  - развој техничког оквира НИГП надргадњом мрежних сервиса за проналажење, преглед, трансформацију, преузимање и повезивање сервиса просторних података у скалду са INSPIRE;

  - хармонизација података за тематске области из надлежности РГЗ сходно INSPRE спецификацијама.
- Предвиђене активности ће спроводити РГЗ.
- Геоинформације које пружи РГЗ су, такође, кључне да подрже спровођење међусекторских пројеката, попут:

Назив пројекта	**Период/рок**	**Одговорни орган**
Мапа покривености земљишта за „NATURA 2000"	2014-2016	Министарство пољопривреде и заштите животне средине
Систем идентификације парцела	2015-2019	Министарство

земљишта (LPIS) кроз обезбеђење оротофото, ДМТ (DTM), катастарских мапа		пољопривреде и заштите животне средине, Управа за аграрна плаћања
• Мапа покривености земљишта за пољопривреду у Војводини у оквиру пројекта „HORIZON 2020“	• 2015	• Покрајински секретаријат за пољпоривреду, водопривреду и шумарство
• Пројекат управљања руралним земљиштем – регистар напуштеног пољопривредног земљишта	• 2013-2015	• Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Управа за пољопривредно земљиште
• Спровођење Националног програма за управљање ризиком од непогода уз пружање просторних података и сервиса за превенцију и одговор у ванредним ситуацијама	• Акциони план је у изради и покриће период 2015-2017 са предвиђањима за предстојећи период	• Владина канцеларија за обнову и опоравак од поплава

ХОРИЗОНТАЛНИ СЕКТОР	ПЕРИОД ПРЕДПРИСТУПА						ПРЕЛАЗНИ ПЕРИОД	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Процена утицаја на животну средину: Директива 2011/92/ЕУ са изменама из Директиве 2014/52/ЕЗ								
Стратешке процена утицаја на животну средину: Директива 2001/42/ЕЗ								
Јавни приступ информацијама о животној средини: Директива 2003/4/ЕЗ								

Учешће јавности: Директива 2003/35/ЕЗ								
Одговорност за штету према животној средини: Директива 2004/35/СЕ								
Диркетива о еколошком криминалу: Директива 2008/99/ЕЗ								
Директива „INSPIRE“ 2007/2/ЕЗ								до 2024

1. Листа директива које се сматрају најзахтевнијим за имплементацију

Директива „INSPIRE“ (Директива 2007/2/ЕЗ) заслужује посебну пажњу услед неопходности развоја и успостављања потребних техничких система.

Е. Рокови за спровођење свих директива у сектору

	Директиве	Рокови за спровођење
1	Директива 2011/92/ЕУ Европског парламента и Савета од 13. децембра 2011. године о процени ефеката одређених јавних и приватних пројеката на животну средину са изменама из Директиве 2014/52/ЕУ	2018- 2019
2	Директива (2001/42/ЕЗ) о процени ефетака одређених планова и програма на животну средину	2017
3	Директива 2003/4/ЕЗ Европског парламента и Савета од 28. јануара 2003. године о јавном приступу информацијама о животној средини која укида Директиву Савета 90/313/ЕЕЗ	2018
4	Директива 2003/35/ЕЗ Европског парламента и Савета од 26. маја 2003. године која омогућава учешће јавности у погледу сачињавања одређених планова и програма у вези са животном средином и изменама у погледу учешћа јавности и права на правну заштиту из Директива Савета 85/337/ЕЕЗ и 96/61/ЕЗ	2018
5	Директива 2004/35/СЕ Европског парламента и Савета од 21. априла 2004. године о одговорности за штету према животној средини у погледу спречавања и санирања штете по животну средину	2020
6	Директива 2008/99/ЕЗ Европског парламента и Савета од 19. новембра 2008. године о заштити животне средине кроз кривично право	2018

7	Директива (2007/2/ЕЗ) о успостављању инфраструктуре за просторне информације у Европској заједници (INSPIRE)	2024

4. Процене трошкова / финансирања – Национална стратегија апроксимације у области животне средине (укључујући сва одрицања) + ревидиране стратешке и планске документе + информације о ревизији података (макс. 1 страна)

Према Стратегији апроксимације за Хоризонтални сектор (Београд, април 2012.године, стр. 16), са економске и финансијске стране гледишта, Хоризонтални сектор не имплицира ни једну значајну ставку. Трошкови ће настати у различитим администрацијама у неопходном развоју њихових функција, али ће њихов износ бити мали у поређењу са трошковима имплементације, а већина торшкова биће подржана пројектима техничке помоћи (ТА). Кључно питање је оно које се односи на дизајн (осмишљавање рада) институција у циљу делотворност у пословима које обављају и стручно знање потребно за апроксимацију.

Очекује се да ће већина трошкова у овом сектору настати спровођењем Директиве INSPIRE у Србији. Узимајући у обзир резултате активности мониторинга и извештавања које су представљене у извештајима за државе чланице 2013.године[19], прелиминарна процена је да ће потпуна имплементација документа „INSPIRE“ у Србији (процена је заснована на искуству које су пријавиле државе чланице сличне површине, броја становника и основних информација као и Србија) захтевати око 15 милиона евра:

- Информатичка инфраструктура (компоненте хардвера и софтвера): 5 милиона евра;
- Метаподаци: 0,5 милиона евра;
- Хармонизација података: 4,5 милиона евра;
- Мрежни сервиси: 3,5 милиона евра;
- Праћење и извештавање: 0,3 милиона евра;
- Координација и хоризонталне мере: 1,2 милиона евра;

Планирано је да ови трошкови буду финансирани из националних извора, као и из билатералне и мултилатералне подршке. INSPIRE имплементација је међусекторскса и више-институционална. На основу таквог приступа, трошкови имплементације би требало да буду покривени државним буџетом за институције које ће је имплементирати, зајмовима, донаторима и ИПА пројектима. Неки од ових инструмената су већ употребљени за текуће и предстојеће пројекте (описано у горњем тексту одељка о имплементацији).

Укупно: 15 милиона евра.

[19]Доступно у електронском облику на: http://inspire.ec.europa.eu/index.cfm/pageid/182

Поглавље 2

КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА

1.Стратешки оквир

Квалитет ваздуха у Републици Србији спроводи се у складу са националним стратешким документима релевантним за ову област, и то:

Национални програм заштите животне средине – планирање и управљање у животној средини се обезбеђује спровођењем програма.

Национална стратегија одрживог развоја као основни задатак у области заштите ваздуха дефинише очување, и где је примењиво, и побољшање квалитета ваздуха (нарочито у урбаним срединама и у близини великих термоелектрана и индустријских постројења).

Национална стратегија за апроксимацију у области животне средине обједињује, рационализује и надовезује се на претходно планирање транспозиције правних тековина ЕУ, јачање имплементације и спровођења, и обезбеђивање инфраструктуре која је Србији потребна, њеним општинама, привредним субјектима и грађанима, како би се омогућило усаглашавање са обавезама.

Стратегија апроксимације за сектор квалитета ваздуха и климатске промене као пратећи документ уз Националну стратегију за апроксимацију у области животне средине садржи детаљнију анализу активности планирања у сектору квалитета ваздуха и климатских промена.

Национални програм за усвајање правних тековина ЕУ дефинише развојне и стратешке циљеве, релевантне политике, реформе и мере неопходне за реализацију циљева, утврђује детаљан план хармонизације законодавних аката и дефинише људске и буџетске ресурсе, као и друга средства потребна за имплементацију предвиђених задатака.

Планирана стратешка документа:

Нацрт Стратегије развоја енергетике Републике Србије за период до 2025. године са пројекцијама до 2030. године.

Стратегија заштите ваздуха ће се израдити у оквиру ИПА 2014 пројекта „Наставак имплементације Стратегије за апроксимацију у обасти животне средине као подршка процесу преговора са ЕУ (Активност: Развој специфичних планова имплементације за одређене директиве)“. Овај пројекат почиње 2015. године, а завршетак се очекује 2018. године. Стратегију заштите ваздуха доноси Влада на период од шест година.

2.Транспозиција

Статус транпозиције

2.1.1 Директива 2008/50/ЕЗ и Директива 2004/107/ЕЗ

Директива 2008/50/ЕЗ је у великој мери транспонована у законодавство Републике Србије кроз Закон о заштити ваздуха (Службени гласник РС, број 36/09 и 10/13), Уредбу о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха (Службени гласник РС, број 11/10, 75/10 и 63/13), Правилник о садржају планова квалитета ваздуха (Службени гласник РС, број 21/10) и Правилник о садржају краткорочних акционих планова (Службени гласник РС, број 65/10).

Одредбе које још нису транспоноване су следеће:

а) Одредбе којима се утврђују обавезе за државе чланице ЕУ према Европској комисији – чланови 6.5.2, 11.2, 19.2, 20.1 и 20.2 (информисање), 21.2 (слање листи), 22.4 (обавештења), 23.1 (комуникација планова), 25.2 (позиви), 27 (подаци о квалитету амбијенталног ваздуха) и 33 (транспозиција).

б) Одредбе којима се прописују обавезе Комисије (чланови 7.4, 20.3, 21.5, 24.4, 28 и 32) и обавезе Комитета (члан 29).

в) Одредбе којима се утврђују рокови за транспозицију (члан 31).

Поред тога, потребно је унапредити формулације неких националних одредби како би се одразио садржај одредби директиве, а неке од транспонованих одредби треба исправити.

Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха (Службени гласник РС, број 11/10, 75/10 и 63/13) прописане су граничне вредности за сумпор диоксид, азот диоксид, суспендоване честице (PM_{10} $PM_{2.5}$), олово, бензен и угљен моноксид; као и циљне вредности за суспендоване честице $PM_{2.5}$ и приземни озон у складу са вредностима из Директиве *CAFE*.

Граничне вредности за неке загађујуће материје и за одређене периоде усредњавања који нису предвиђени директивом (годишње вредности SO_2; дневне вредности NO_2, дневне и годишње вредности CO и дневне вредности Pb) задржане су из претходно важећег Правилника о граничним вредностима имисије, методама мерења, критеријумима за утврђивање мерних места и евидентирања података (Службени гласник РС, број 54/92, 30/99 и 19/06). Граничне вредности за азот диоксид за период усредњавања сат времена задржане су из претходног Правилника, јер су те вредности строжије од вредности прописаних Директивом *CAFE*. Поред граничних и циљних вредности за $PM_{2.5}$, Уредба такође прописује и национални циљ за смањење изложености суспендованим честицама $PM_{2.5}$, заједно са динамиком смањења у складу са Диркетивом *CAFE* и роковима за достизање циља смањења и дозвољеног нивоа изложености за суспендоване честице $PM_{2.5}$. Дугорочни циљеви за приземни озон преузети су из Директиве *CAFE* без утврђивања рока за испуњење тих циљева.

Границе толеранције су у складу са оним које су дате у директиви, уз изузетак границе толеранције за бензен (60% граничне вредности).

Услед недостатка поузданих података о емисијама, а нарочито планова за будуће смањење емисије, утврђивање датума за постизање стандарда квалитета ваздуха за поједине загађујуће материје у ваздуху урађено је на начин да се Републици Србији омогући исти временски период за постизање тих вредности који је важио и за државе чланице када су транспоновале и имплементирале Директиву *CAFE*. Датум за постизање граничне вредности за бензен у складу је са претходним Правилником.

Директива 2004/107/ЕЗ је у великој мери транспонована у законодавна акта Републике Србије: Закон о заштити ваздуха (Службени гласниик РС, број 36/09 и 10/13) и Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха (Службени гласник РС, број 11/10, 75/10 и 63/13). Одредбе које нису још транспоноване су:

а) Одредбе којима се утврђују обавезе држава чланица према Европској комисији – чланови 4.14 (информисање), 5.1 и 5.2 (достављање информација и извештавање) и 10 (имплементација).

б) Одредбе којима се утврђују обавезе Комисије (члан 5.3, 5.4 и 8) и обавезе Комитета (члан 6).

в) Одредбе које прописују амандмане потребне за усвајање одредби (члан 4.15).

Неке одредбе треба унапредити, угавном су то одредбе у вези са израдом листи зона и агломерација у којима нивои арсена, кадмијума, никла и бензо(а)пирена не прекорачују прописане циљне вредности или у којима су циљне вредности прекорачене. Такође треба унапредити формулације неких националних одредби како би се одразила суштина одредби директиве, а неке од транспонованих одредби треба исправити.

Уредбом о условима за мониторнг и захтевима квалитета ваздуха (Службени гласник РС, број 11/10, 75/10 и 63/13) предвиђене су циљне вредности за арсен, кадмијум, никл и бензо(а)пирен у складу са вредностима из 4. ћерке директиве.

План транспозиције

Краткорочни приоритети (2017 – 2020)

У периоду 2017-2018. реализоваће се активност транспозиције преосталих одредби *CAFE* и 4. ћерке директиве, којима се утврђују обавезе држава чланица ЕУ према Европској комисији. Поред тога, у оквиру ове активности ојачаће се и поједине националне одредбе како би одражавале суштину директиве, док ће се неке од транспонованих одредби кориговати или унапредити.

Директива 2001/81/ЕЗ

Следећи чланови директиве: члан 2 (оквир), члан 3 (дефиниције), члан 5 (прелазни циљеви заштите животне средине), члан 6 (национални програми), члан 14 (казнене одредбе), транспоновани су кроз Закон о заштити ваздуха (Службени гласник РС, 36/09 и 10/13), и Уредбу о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух (Службени гласник РС, број 71/10 и 6/11-испр.).

Одредбе којима се утврђују обавезе о максималним националним емисијама, успостављању инвентара и пројекција емисија, дефинисању методологија за инвентаре и пројекције емисија (члан 4.1, члан 4.2, члан 7.1, члан 7.2, и Анекс III), као и одредбе којима се утврђују обавезе држава чланица ЕУ према Европској комисији, нису транспоноване у национално законодавство.

План транспоозиције

Краткорочни приоритети (2015 - 2016):
У овом периоду, тежиште активности биће на транспозицији одредби које се односе на припрему и годишње ажурирање инвентара и пројекција емисија и на методологију која је договорена у оквиру *CLRTAP* а које још нису транспоноване, с циљем даљег унапређења система имплементације, односно постављања захтева за имплементацију. То ће се постићи доношењем подзаконоског акта којим ће се ове одредбе интегрисати (Уредба о методологији за израду инветара емисија, верификацији података и начину извештавања у складу са Програмом сарадње за праћење и процену прекограничног преноса загађујућих материја у ваздуху на велике даљине у Европи (ЕМЕР)). Правни основ за доношење овог акта дат је у Закону о заштити ваздуха (Службени гласник РС, број 36/09 и 10/13).

Средњорочни приоритети (2017 – 2020):
Анализа правних недостатака и израда плана транспозиције за преостале одредбе извршиће се уз подршку ИПА 2014 пројекта „Даља имплементација Стратегије апроксимације у области заштите животне средине као подршка процесу преговора са ЕУ“. Планирано је да се ове активности у потпуности реализују у пројектном периоду 2016-2018. Даља хармонизација националне регулативе у складу са захтевима директиве вршиће се у складу са овим анализама.

Пуна транспозиција ће се постићи Уредбом о утврђивању максималних националних емисија, чије усвајање је планирано до краја 2018. и ратификацијом Гетеборшког протокола уз *CLRTAP*. Ратификација је планирана након доношења уредбе.

Директива 1999/32/ЕЗ

Област садржаја сумпора у одређеним течним горивима, као и други елементи Директиве 1999/32/ЕЗ делимично су транспоновани у законодавство Републике Србије, и то кроз Закон о техничким захтевима за производе и оцењивање усаглашености („Службени гласник Републике Србије", бр. 36/09), Правилник о техничким и другим захтевима за течна горива нафтног порекла („Службени гласник Републике Србије", бр. 123/12, 63/13, 75/13, 144/14), Закон о енергетици („Службени гласник Републике Србије", бр. 145/14), Закон о заштити потрошача („Службени гласник Републике Србије", бр. 73/10), Закон о потврђивању Протокола из 1997. године о изменама и допунама Међународне конвенције о спречавању и загађења са бродова из 1973. године измењене и допуњене Протоколом из 1978. године који се на њу односи, којом је додат анекс 6 (Регулисање спречавања загађења ваздуха са бродова) Конвенцији („Службени гласник Републике Србије, бр. 36/09), Закон о поморству („Службени гласник Републике Србије", бр. 87/11, 104/13); Закон о заштити потрошача („Службени гласник Републике Србије", бр. 73/10); Закон о стандардизацији („Службени гласник Републике Србије", бр. 36/09); Закон о акредитацији („Службени гласник Републике Србије", бр. 73/10).

Предвиђени кораци за даљу транспозицију Директиве 1999/32/ЕЗ укључују:

- анализу актуелне ситуације и припрему предлога за измене релевантних прописа;
- јачање постојећих административних и институционалних капацитета.

<u>Краткорочни приоритети (2015 - 2016):</u>

- ревизија Правилника о техничким и другим захтевима за течна горива нафтног порекла у циљу усаглашавања са одредбама директиве 1999/32/ЕЗ;
- израда подзаконског акта на основу новог Закона о енергетици којим ће се уредити област мониторинга горива;

<u>Средњорочни приоритети (2017 - 2020):</u>

- анализа стања;
- припрема предлога измена релевантних прописа;
- даље усаглашавање законодавног оквира са одредбама Директиве 1999/32/ЕЗ.

VOC Петрол директиве (94/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ - Директиве фаза I и II сакупљања бензинских пара)

Постигнут је висок ниво транспозиције. Правилником о техничким мерама и захтевима који се односе на дозвољене емисионе факторе за испарљива органска једињења која потичу из процеса складиштења и транспорта бензина (Службени гласник РС, број 01/12, 25/12 и 48/12) (скраћено: *VOC* Петрол правилник) транспоновани су главни захтеви VOC Петрол директива (Директиве 1994/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ).

***VOC* Петрол – фаза I сакупљања бензинских пара**

Поглавља II, III, IV и V *VOC* Петрол правилника садрже техничке захтеве за резервоаре за складиштење на терминалима, опрему за утакање и истакање покретних резервоара на

терминалима, покретне резервоаре и пуњење резервоара за складиштење на бензинским станицама. Сви анекси директиве такође су транспоновани у VOC Петрол правилник (Прилози 1, 2, 3 и 4). Рок за постизање смањења укупног годишњег губитка бензина у свим процесима које уређује овај пропис зависи само од датума када је инсталација пуштена у рад, а не од протока. То значи да све нове инсталације које су пуштене у рад после 19.01.2012. године морају бити усклађене са циљним референтним вредностима пре пуштања у рад. За постојеће инсталације рок за усаглашавање са циљним референтним вредностима је 2020. година.

Стога, одредбе директиве које прописују различите рокове за различите протоке (3.2, 4.2, 5.2 и 6.2) нису транспоноване, као ни одредбе којима се утврђују обавезе држава чланица према Комисији.

***VOC* Петрол – фаза II сакупљања бензинских пара**

Поглавље VI *VOC* Петрол правилника прописује минимални ниво сакупљених бензинских пара, минималне захтеве које треба да испуни аутоматски контролни систем мониторинга, периодичне провере и информације за потрошаче. У складу са Правилником, свака нова бензинска станица и свака постојећа бензинска станица у време реконструкције опрема се системом фазе II сакупљања бензинских пара. Изузетак су постојеће бензинске станице са протоком већим од 3000 m^3 годишње, које се морају опремити системом фазе II сакупљања бензинских пара до 01.01.2020. године.

VOC Петрол правилник прописује да ефикасност задржавања бензинских пара система фазе II сакупљања бензинских пара мора бити једнака или већа од 85%, али се не захтева да ефикасност потврђује произвођач у складу са релевантним европским техничким стандардима.

Поред тога, Правилник прописује строжије испитивање ефикасности задржавања бензинских пара. Када постоји инсталиран активни систем са аутоматским системом мониторинга, ефикасност задржавања бензинских пара се испитује најмање једном у две године. Када постоји инсталиран пасивни систем, ефикасност задржавања бензинских пара се испитује једном у три месеца.

План транпозиције *VOC* Петрол директива *(94/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ - Директиве фаза I и II сакупљања бензинских пара)*

Преостали захтеви који се односе на обавезе држава чланица према Комисији и потврђивање ефикасности задржавања бензинских пара од стране произвођача из *VOC* Петрол – фазе II сакупљања бензинских пара транспоноваће се до датума приступања.

СЕКТОР ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА		Рок за транспозицију					
ЕУ ПРОПИС	Већ извршено	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Директива 2008/50/ЕЗ							
Директива 2004/107/ЕЗ							

Директива 2001/81/ЕЗ							
Директива 1999/32/ЕЗ							
Директива 1994/63/ЕЗ							
Директива 2009/126/ЕЗ							

3. Имплементација и институционалне надлежности

Директива 2008/50/ЕЗ и Директива 2004/107/ЕЗ (Air quality directives)

Утврђене су зоне и агломерације. Постоје 3 зоне и 8 агломерација у Србији.

Успостављен је систем мониторинга квалитета ваздуха. Државну мрежу за мониторинг квалитета ваздуха која се финансира из државног буџета чине државни систем за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха који се састоји од 36 аутоматских станица којима управља Агенција за заштиту животне средине Србије, и од мреже урбаних станица за мерење нивоа загађујућих материја у ваздуху распоређених у 21 граду у Србији, у оквиру којих мерења врше заводи за јавно здравље и Институт за рударство и металургију Бор. Четири аутоматске станице за мониторинг квалитета ваздуха Градског завода за јавно здравље у Београду укључене су у државну мрежу за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха. Локалну мрежу мерних станица и/или мерних места чине допунске мерне станице и/или мерна места за праћење квалитета ваздуха на нивоу аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе и она се финансира из буџета аутономне покрајине и буџета јединице локалне самоуправе.

Још увек се чека на повећање броја локација за узорковање и мерење тешких метала и полицикличних ароматичних угљоводоника. Несметани рад и унапређење државне мреже за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха у складу са захтевима директива зависи од обезбеђивања финансијских средстава за државну мрежу за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха из државног буџета или из других извора. Након што средства буду обезбеђена, започеће се са активностима акредитације лабораторије за калибрацију уређаја за праћење квалитета ваздуха/мреже за праћење квалитета ваздуха.

Оцењивање квалитета ваздуха врши се у складу са захтевима директива. Индикативна мерења и моделовање квалитета ваздуха не користе се за оцену квалитета ваздуха. У оквиру ИПА 2007 твининг пројекта „Јачање административних капацитета за имплементацију система за управљање квалитетом ваздуха“ SR 07 IB EN 01, набављена су два модела (*AERMOD* – дисперзиони модел Агенције за заштиту животне средине Сједињених Америчких Држава, и *PROKAS* – Гаусов модел диспрезије), и одржане су прве обуке, али значајнији напредак је и даље потребан. Да би се унапредило коришћење технике моделовања квалитета ваздуха у поступку оцењивања квалитета ваздуха и управљања квалитетом ваздуха, потребно је јачање људских капацитета у области моделовања квалитета ваздуха (тренутно ове послове обавља само једна особа у Агенцији за заштиту животне средине). Потребно је обезбедити додатну помоћ из ЕУ за примену технике моделовања квалитета ваздуха (*TAIEX*, други доступни пројекти који се финансирају из фондова ЕУ).

Први План квалитета ваздуха за агломерацију Бор (Службени гласник Општине Бор, број 7/2013) усвојен је 2013. Планови квалитета ваздуха за друге агломерације са концентрацијама загађујућих материја изнад толерантних вредности су или у фази припреме или обезбеђивања средстава за припрему.

Годишњи извештај о стању ваздуха у Републици Србији припрема и објављује Агенција за заштиту животне средине и он садржи преглед резултата мониторинга и оцену стања ваздуха

у зонама и агломерацијама. Сви годишњи извештаји из претходних година (2010-2013), резултати државне мреже за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха и сатне вредности (у реалном времену) из државне мреже за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха, доступни су на интернет страници Агенције за заштиту животне средине. Агенција доставља податке о квалитету ваздуха Европској агенцији за животну средину још од оснивања Агенције 2004. године, а 2014. Агенција је први пут извештавала према Европској мрежи за информације и посматрање (EIONET) за SO_2, NO_2, NO, NOx, CO, PM_{10} и озон користећи е-извештавање, и то за област Методе за процену метаподаци (D) и примарно валидовани подаци оцењивања – мерење (E1).

<u>Краткорочни приоритети (2015 - 2016):</u>

Очекује се усвајање три плана квалитета ваздуха у периоду 2015-2016. (за агломерације Београд, Панчево и Ужице);

Зоне и агломерације ће се ревидирати до краја 2016. (имајући у виду да неке агломерације имају мање од 250.000 становника (нпр. Косјерић са 12.090 становника));

До краја 2016, извршиће се поновна процена система за мониторинг квалитета ваздуха на начин да се минимални број мониторинг станица у сврху мерења концентрација загађујућих материја у свакој зони / агломерацији утврди у складу са захтевима директива 2008/50/ЕЗ и 2004/107/ЕЗ.

<u>Средњорочни приоритети (2017 - 2020):</u>

Израда и усвајање преосталих планова квалитета ваздуха до 2020;

Израда и усвајање Стратегије заштите ваздуха. Припрема стратегије вршиће се у оквиру IPA 2014 пројекта „Даља имплементација Стратегије апроксимације као подршка процесу преговора са ЕУ (Активност: Израда специфичних планова имплементације за поједине директиве за које су потребна значајна финансијска улагања)“. Овај пројекат почиње 2015. године, а његов завршетак очекује се 2018;

Израда и усвајање Плана имплементације Оквирне директиве о ваздуху. Ова активност ће се реализовати уз подршку IPA 2014 пројекта (2015-2018). План ће садржати и мере неопходне за постизање усаглашености са стандардима квалитета ваздуха у време приступања ЕУ.

Предвиђене активности ће имплементирати органи у складу са њиховим надлежностима:

- Министарство пољопривреде и заштите животне средине надлежно је за успостављање мреже за мониторинг квалитета ваздуха (Програм контроле квалитета ваздуха у државној мрежи), овлашћивање за мерења квалитета ваздуха, утврђивање зона и агломерација, давање сагласности на планове квалитета ваздуха и краткорочне акционе планове, сарадњу са другим земљама и за спровођење Закона о заштити ваздуха;
- Агенција за заштиту животне средине Републике Србије надлежна је за спровођење захтева директиве у вези са мониторингом квалитета ваздуха, оцењивањем квалитета ваздуха, успостављањем, одржавањем и оперативним радом државне мреже за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха, укључујући и процедуре обезбеђивања квалитета и контроле квалитета референтних метода за мониторинг квалитета ваздуха, координацијом програма обезбеђивања квалитета, извештавањем на државном нивоу и према Европској агенцији за заштиту животне средине;

- Акредитационо тело Србије надлежно је за обезбеђивање тачности мерења помоћу акредитације мерних метода;
- Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине надлежан је за мониторинг квалитета ваздуха у локалној мрежи и за информисање јавности и одговарајућих организација, као и за припрему планова квалитета ваздуха и краткорочних акционих планова, и за предузимање мера за постизање циљних вредности;
- Локална самоуправа надлежна је за мониторинг квалитета ваздуха у локалној мрежи и за информисање јавности и одговарајућих организација, као и за припрему планова квалитета ваздуха и краткорочних акционих планова, и за предузимање мера за постизање циљних вредности.

1. *Директива 2001/81/ЕЗ (NEC)*

Правни основ за усвајање прописа о максималним националним емисијама за релевантне загађујуће материје утемељен је у Закону о заштити ваздуха (Службени гласник РС, број 36/09 и 10/13). Максималне националне емисије нису у овом тренутку утврђене.

Република Србије је страна Конвенције Економске комисије УН за Европу о прекограничном загађењу ваздуха на великим удаљеностима и Протокола о дугорочном финансирању програма сарадње за праћење и процену прекограничног преноса загађујућих материја у ваздуху на велике даљине у Европи (*EMEP* протокол). Применом методологије *EMEP/EEA* Европске агенције за животну средину и Конвенције *UNECE* о прекограничном загађењу ваздуха на великим удаљеностима, израђен је инвентар емисија основних загађујућих материја емитованих у ваздух у складу са Директивом 2001/81/ЕЗ. Инвентар емисија се редовно ажурира од 2012. За потребе извештавања 2015. године, Агенција је ажурирала инвентар емисија за период 1990-2013 применом нове методологије *EMEP/EEA*. Поред тога, уз подршку пројекта *UNDP*, Агенција је израдила националне емисионе факторе за угаљ као најкоришћеније гориво у Србији за период 1990-2014. У оквиру истог пројекта, Агенција је успоставила механизам за прикупљање података из енергетских постројења капацитета преко 50 MW за период 2000-2014. за потребе имплементације методологије Tier 3. За сектор саобраћаја, Агенција је имплементирала пројекат „Развој информационог система за примену *COPERT* 4. модела за израчунавање загађујућих материја у ваздуху и емисија гасова са ефектом стаклене баште из друмског саобраћаја“, чиме се омогућава лакша употреба података из базе о моторним возилима Министарства унутрашњих послова. Пред тога, израђен је *IIR* и он се ажурира сваке године од 2012. Подаци *LPS* за 2011. такође су ушли у извештавање у 2013. години. Примена нове методологије *EMEP/EEA* 2013. омогућава обезбеђивање бољих података о стварним емисијама загађујућих материја у 2010. години и у наредним годинама. Инвентари Републике Србије доступни су на интернет страници *CEIP*.

Припремљен је нацрт плана имплементације директиве о максималним националним емисијама (уз подршку пројекта „Техничка помоћ за израду Националне стратегије апроксимације – *EuropeAid/127462/C/SER/RS*“). Нацрт плана треба ажурирати узевши у обзир измене које су настале и оне које се очекују у релевантним областима, као што су контрола индустријског загађења, пракса ђубрења пољопривредних површина, и слично.

Иако је документ „Национални акциони план за имплементацију и ратификацију Гетеборшког протокола из 1999.“ развијен 2010. године у оквиру *UNECE* пројекта за земље западног Балкана, Гетеборшки протокол из 1999. још није ртификован.

<u>Краткорочни приоритети (2015 - 2016):</u>

- Прописивање методологије за израду инвентара и пројекција емисија у складу са захтевима Директиве 2001/81/ЕЗ (Уредбом о методологији за израду инвентара емисија, верификацију података и начин извештавања у складу са Програмом сарадње за праћење и процену прекограничног преноса загађујућих материја у ваздуху на велике даљине у Европи (*EMEP*)). Циљ је да се обезбеди правна основа за бољу имплементацију захтева, тј. да се унапреди развој инвентара и пројекција емисије;
- Хармонизација извештавања према *CLRTAP* и UNFCCC у циљу коришћења истих улазних података за исте активности;
- Ревизија документа „Национални акциони план за имплементацију и ратификацију Гетеборшког протокола из 1999.“ израђеног 2010. године у оквиру *UNECE* пројекта за земље западног Балкана, извршиће се заједно са израдом плана ратификације Гетеборшког протокола;

<u>Средњорочни приоритети (2017 - 2020):</u>

- Припрема Плана имплементације за Директиву о максималним националним емисијама (уз подршку ИПА 2014 пројекта „Даља имплементација Стратегије апроксимације као подршка процесу преговора са ЕУ“);
- Даље унапређивање инвентара емисија у ваздух, узевши у обзир препоруке Центра за инвентаре и пројекције емисија/Радне групе за инвентаре и пројекције емисија у оквиру *CLRTAP*;
- Просторно мапирање емисија и пројекције гасова по *CLRTAP* методологији;
- Разрада Стратегије заштите ваздуха са акционим планом којима се укључују циљеви *UNECE* Гетеборшког протокола и дефинисање дугорочних мера за смањење емисија из различитих сектора;
- Утврђивање максималних националних емисија и ратификација Гетеборшког протокола из 1999;
- Израда Националног програма за постепено смањивање годишњих максималних националних емисија релевантних загађујућих материја у циљу испуњавања циљева квантификованог смањења који су преговарани са странама у Гетеборшком протоколу (у року од годину дана од утврђивања максималних националних емисија);

<u>Дугорочни приоритети (после 2020):</u>

- Имплементација Националног програма за постепено смањивање годишњих максималних националних емисија релевантних загађујућих материја.

Предвиђене активности спроводе релевантни органи у складу са својим надлежностима:

- Министарство пољопривреде и заштите животне средине – Одсек за заштиту ваздуха и озонског омотача, надлежно је за транспозицију и праћење имплементације Директиве о *NEC*; за утврђивање максималних националних емисија и ратификацију Гетеборшког протокола; за припрему Националног програма у сарадњи са другим надлежним органима;

- Агенција за заштиту животне средине Републике Србије је надлежна за имплементацију захтева директиве у вези са вођењем националних инвентара и пројекција емисија и за испуњавање обавезе извештавања према *CLRTAP*;
- Надлежност за издавање интегрисаних дозвола подељена је између Министарства пољопривреде и заштите животне средине – Одељења за интегрисано спречавање и контролу загађења, Покрајинског секретаријата за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине, и органа локалне самоуправе надлежних за послове заштите животне средине;
- Дирекција за воде, Управа за пољопривредно земљиште и Управа за заштиту биља у оквиру МПЗЖС надлежне су за доношење прописа којима се утврђују пољопривредне мере релевантне за имплементацију *NEC*;
- Инспекција за заштиту животне средине, као и пољопривредна инспекција на

  републичком, покрајинском и локалном нивоу надлежна је за контролу и надзор над применом прописа у вези са *NEC*;
- Остали надлежни органи за имплементацију захтева директиве су министарства надлежна за енергетику и саобраћај, покрајински органи – Секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине, Секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, и локална самоуправа.

Директива 1999/32/ЕЗ о смањењу садржаја сумпора у одређеним течним горивима и Директива 2012/33/ЕЗ о садржају сумпора у горивима за пловне објекте

Нови Закон о енергетици усвојен је у децембру 2014. („Службени гласник Републике Србије", бр. 145/14). Овај закон обезбеђује основ за успостављање система мониторинга горива и формирање базе података о узорцима који ће обезбедити релевантне информације за извештавање, као и основ за стављање у промет горива која имају већи садржај сумпора у случају поремећаја у снабдевању енергијом, за период који не може бити дужи од шест месеци, а што је прописано Диркетивом 1999/32/ЕЗ.

Нацрт Стратегије развоја енергетике Републике Србије за период до 2025. са пројекцијама до 2030. године, као један од основних стратешких циљева у области нафте, препознао је и обезбеђење сигурног снабдевања домаћег тржишта нафтним дериватима чији квалитет одговара највишим ЕУ стандардима. До сада је у модернизацију рафинеријских капацитета уложено више од 500 милиона евра, чиме је квалитет белих деривата (бензин, дизел) у потпуности усаглашен са највишим ЕУ стандардима. Имајући у виду да се одредбе Директиве 1999/32/ЕЗ односе и на квалитет црних деривата, односно уља за ложење, на одређивање рока за имплементацију директиве 1999/32/ЕЗ у Републици Србији утиче неколико значајних фактора:

Усаглашавање прописа из области енергетике, заштите животне средине и водног саобраћаја како би се у домаће законодавство у потпуности транспоновала Директива 1999/32/ЕЗ;

Спровођење новог инвестиционог циклуса у рафинеријско постројење чиме ће се подићи ниво квалитета „црних" деривата.

Да би се ове активности реализовале, потребна је интензивна сарадња свих релевантних учесника. Такође треба узети у обзир и активности које се односе на доношење одлуке о улагањима и почетку новог циклуса инвестирања у рафинеријске капацитете.

<u>Краткорочни приоритети (2015 - 2016):</u>

- Израда подзаконског акта на основу новог Закона о енергетици који ће регулисати област мониторинга горива;
- Ревизија Правилника о техничким и другим захтевима за течна горива нафтног порекла у циљу усклађивања овог правилника са одредбама Директиве 1999/32/ЕЗ;
- Сарадња са релевантним националним органима и другим институцијама, као и са индустријом како би се припремили за пуну имплементацију директиве.

Средњорочни приоритети (2017 - 2020):

- Анализа стања имплементације захтева;
- Израда Плана имплементације (уз подршку ИПА 2014 пројекта, у периоду 2016-2018);
- Јачање институционалних капацитета.

Предвиђене активности ће реализовати органи у складу са својим надлежностима:

- Министарство рударства и енергетике – надлежно за доношење прописа којима се прописује квалитет нафтних деривата;
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација – надлежно за контролу квалитета робе која се ставља на тржиште Републике Србије;
- Министарство пољопривреде и заштите животне средине – обавља административне послове у вези са заштитом животне средине;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре – обавља административне послове у области железничког, друмског, водног и ваздушног саобраћаја, као и међународне послове у области транспорта;
- Институт за стандардизацију – надлежан за усвајање стандарда.
- Акредитационо тело Србије – обавља послове у вези са акредитацијом.

VOC Петрол директиве (94/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ - Директиве фаза I и II сакупљања бензинских пара)

Имплементација обе директиве налази се у почетној фази. Идентификовани су надлежни органи. Потребно је допунити листу оператера терминала и бензинских станица. У складу са Правилником о техничким мерама и захтевима који се односе на дозвољене емисионе факторе за испарљива органска једињења која потичу из процеса складиштења и транспорта бензина (Службени гласник РС, број 01/12, 25/12 и 48/12) оператери су у обавези да достављају податке о врсти и броју резервоара за складиштење бензина на терминалима и о бензинским станицама. Како оператери нису доставили податке, Агенција за заштиту животне средине је припремила електронску табелу (Excel) за подношење података прописаних правилником.

Планиране активности имплементације и спровођења су следеће:

Краткорочни приоритети (2015 - 2016):

- Попуњавање базе података о терминалима, покретним резервоарима и бензинским станицама, коришћењем доступних извора података (регистар Агенције за енергетику, база података о покретним резервоарима за транспорт бензина од Управе за транспорт опасног терета), до краја 2015. године;
- Спровођење и контрола оператера: обука инспектора за заштиту животне средине на републичком нивоу планирана је у оквиру пројекта Политичког и правног саветодавног центра (PLAC), почевши од 2015. године;
- Достављање електронске форме обрасца из правилника идентификованим оператерима како би се прикупиле што прецизније техничке информације и проценила усклађеност са захтевима директива, завршетак активности до краја 2016.

Средњорочни приоритети (2017 - 2020):

- Сакупљени подаци ће се користити за процену потребних улагања током припреме Специфичног плана за имплементацију Директива фаза I и II сакупљања бензинских пара уз помоћ пројекта IPA 2014 „Наставак имплементације Стратегије за апроксимацију животне средине“, који ће се развијати у периоду 2016-2018;
- Спровођење и контрола оператера: обука инспектора за заштиту животне средине се мора проширити и на инспекцију на локалном нивоу (у периоду 2016/2017. години). Тренутно се у сарадња са Сталном конференцијом градова и општина разматра начин да се то проширење постигне.

Дугорочни приоритети (после 2020):

Даљи план за побољшање имплементације зависи од припреме Специфичног плана за имплементацију Директива 94/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ (Директива фаза I и II сакупљања бензинских пара).

Предвиђене активности реализоваће органи у складу са својим надлежностима:

- Министарство пољопривреде и заштите животне средине је надлежно за имплементацију и спровођење (републичка инспекција за заштиту животне средине);
- Агенција за заштиту животне средине – Одељење за национални регистар је надлежно за одржавање информационог система животне средине и извештавање;
- Агенција за енергетику је надлежна за одржавање регистра издатих и одузетих лиценци за обављање енергетске делатности складиштења нафтних деривата и трговине моторним и другим горивима на станицама за снабдевање возила;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре – Управа за транспорт опасног терета је надлежна за одржавање регистра издатих сертификата о одобрењу за возила за транспорт одређеног опасног терета;

- Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине је надлежан за имплементацију и инспекција за заштиту животне средине је надлежна за спровођење прописа на нивоу покрајине.
- Локална самоуправа је надлежна за имплементацију и инспекција за заштиту животне средине је надлежна за спровођење прописа на локалном нивоу.

СЕКТОР ВАЗДУХА	ПРЕТПРИСТУПНИ ПЕРИОД						ПРЕЛАЗНИ ПЕРИОД		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Директива 2008/50/ЕЗ									
Директива 2004/107/ЕЗ									
Директива 2001/81/ЕЗ									*
Директива 1999/32/ЕЗ									
Директива 1994/63/ЕЗ									**
Директива 2009/126/ЕЗ									**

* Одредиће се Планом имплементације за Директиву 2001/81/ЕЗ, који ће се израдити уз подршку ИПА 2014 пројекта у периоду 2016-2018 „Наставак имплементације Стратегије апроксимације у области заштите животне средине као подршка процесу преговора са ЕУ“

** По завршетку израде Специфичног плана за имплементацију Директива 94/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ (Директива фаза I и II сакупљања бензинских пара) (DSIP-а) са детаљнијом проценом трошкова, знаће се и рок за пуну имплементацију Директива 94/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ.

4 Листа директива које се сматрају најзахтевнијим за имплементацију

Директиве 94/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ (Директиве фаза I и II сакупљања бензинских пара) сматрају се проблематичним због високих инвестиционих улагања која се захтевају од оператера да би се ускладили са захтевима обе директиве. Специфични план имплементације за обе директиве ће се израдити да би се извршила процена трошкова и дефинисали периоди имплементације на основу финансијских могућности (уз подршку ИПА 2014).

Пропис ЕУ	Рок за имплементацију	Коментари
Директива 2008/50/ЕЗ	До датума приступања *	
Директива 2004/107/ЕЗ	До датума приступања *	
Директива 2001/81/ЕЗ		Одредиће се планом имплементације који ће се израдити уз подршку ИПА 2014 пројекта.
Директива 1999/32/ЕЗ		Зависи од неколико важних фактора из тачке 3.3.

Директиве 94/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ (Директиве фаза I и II сакупљања бензинских пара)	**	Рок ће се ревидирати након израде Специфичног плана за имплементацију директива (DSIP).

* У овом документу 2020. је узета као година приступања.

** У вези са роком имплементације Национална стратегија за апроксимацију у области животне средине (НЕАС) и Стратегија апроксимације за сектор квалитета ваздуха и климатске промене, одређује 2023. годину као рок за постизање усаглашености са директивама о испарљивим органским једињењима (Директива 94/63/ЕЗ, Директива 1999/13/ЕЗ и Директива 2004/42/ЕЗ). Рок за постизање усаглашености са Директивом 2009/126/ЕЗ (Директива фазе II сакупљања бензинских пара) није узет у обзир. Након завршетка Специфичног плана за имплементацију обе директиве са детаљнијом проценом трошкова, у складу са њим ревидираће се и рок за пуну имплементацију Директива 94/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ (Директива фаза I и II сакупљања бензинских пара).

Процена трошкова/Финансијске пројекције

У складу са Националном стратегијом Р. Србије за апроксимацију у области животне средине, главни трошкови које намећу прописи у области заштите ваздуха су, између осталих, следећи:

- Успостављање и одржавање мреже станица за праћење квалитета ваздуха и опреме у тим станицама, и извештавање о резултатима мониторинга;
- Припрема инвентара емисија;
- Припрема планова и програма за постизање усаглашености са граничним вредностима за квалитет амбијенталног ваздуха;
- Усаглашеност са границама емисије и техничким захтевима директива, или спровођењем планова и програма за побољшање квалитета ваздуха.

Узевши у обзир горе наведено, инвестициони трошкови се процењују на следећи начин:

- Опрема за мониторинг – 12 милиона евра;
- Опрема за израду и вођење захтеваних инвентара – 2 милиона евра;
- Испарљива органска једињења – 53 милиона евра (без узимања у обзир Директиве 2009/126/ЕЗ (Директиве фазе II сакупљања бензинских пара));
- Квалитет бензина – 188 милиона евра (новије процене кажу између 350 и 520 милиона евра);
- Остало – 38 милиона евра.

Највећи трошкови произилазе из директива о квалитету бензина и о испраљивим органским једињењима. Инвенстициони трошкови у вези са побољшањем квалитета бензина укључују улагање у највеће рафинерије у Србији.

Трошкове за имплементацију директива о испарљивим органским једињењима углавном сносе оператери нафтних терминала, бензинских станица и превозника бензина. Стога ће трошкови имплементације директива о испарљивим органским једињењима бити детаљнији након што подаци буду прикупљени од оператера. На пример, прелиминарни подаци од једног оператера указују да инвестиције за исупуњење захтева обе директиве износе око 6,5

милиона евра. Ова процена укључује 26 бензинских станица, 21 складишну инсталацију и 14 утоварних инсталација.
Горе наведене оцене треба схватити као грубе процене, имајући у виду да је Стратегија апроксимације припремљена на основу стања инфраструктуре у области заштите животне средине у Србији у периоду 2009/2010, као и на основу екстраполације ситуације у земљама које су недавно постале чланице ЕУ (Румунија, Бугарска). Од кључног је значаја да се изврши нова анализа стања у Републици Србији у погледу имплементације Директива 2008/50/ЕЗ и 2004/107/ЕЗ и Директива 1994/63/ЕЗ и 2009/126/ЕЗ како би се развили реални планови имплементације. То ће се постићи припремом специфичних планова за имплементацију директива (уз подршку ИПА 2014).

Поглавље 3.

УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

1. Стратешки документи

Стратешки приступ Србије у имплементацији савремених европских и српских стандарда за управљање отпадом заснива се на координацији законодавних, техничких, институционалних и административних активности.

Као што је и описано у Стратегији управљања отпадом (2010, и ревидирани нацрт из 2015.), поступак управљања заснива се на регионалним интегрисаним системима управљања отпадом. Сваки регионални систем ће бити у обавези да обезбеди услуге којима се доприноси усаглашавању са најзахтевнијим директивама ЕУ у овој области, укључујући, али не ограничавајући се на Оквирну директиву о отпаду, Директиву о депонијама и Директиву о амбалажи и амбалажном отпаду.

Овај документ ће се бавити активностима у широком опсегу директива које се баве питањем отпада, а Прелиминарни план имплементације детаљније ће говорити о начину реализације интегрисаног управљања отпадом у Србији.

Имплементација захтева у овом сектору усклађена је са следећим усвојеним стратешким документима:

- Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. (2010.);
- Национални Програм за усвајање правних тековина ЕУ 2014-2018. (јул 2014.);
- Национална стратегија апроксимације у области заштите животне средине (децембар 2011.);
- Стратегија апроксимације из 2012. године, део Националне стратегије апроксимације.
- Национални план имплементације Стокхолмске конвенције.

У наредном периоду планира се израда следећих стратешких докумената:

- Ревизија Националне стратегије управљања отпадом за период 2010-2019. (планирано усвајање током 2016 . године);
- Национални план за управљање медицинским отпадом (у процедури усвајања на Влади Републике Србије, очекивани рок за усвајање – 2015.);
- Национални план за управљање отпадним уљима у процедури усвајања на Влади Републике Србије, очекивани рок за усвајање – 2015.);
- Национални план за отпад који садржи азбест у процедури усвајања на Влади Републике Србије, очекивани рок за усвајање – 2015.);
- Национални план за отпадне батерије и акумулаторе (израђен);
- Национални план за електрични и електронски отпад (нацрт плана управљања отпадом од електричне и електронске опреме, према члану 9. тачка 2, који је израђен уз подршку твининг пројекта „Јачање институционалних капацитета за управљање опасним отпадом“ - у периоду 2010 – 2013. године);
- Национални план за грађевински и отпад од рушења са опасним компонентама;
- План имплементације за специфичне директиве – елетрични и електронски отпад;
- План имплементације за специфичне директиве – отпадне батерије и акумулатори;
- Национални План за управљање отпадним возилима (очекује се у периоду 2015/2016. уз подршку твининг пројекта (ИПА 2013.)).

2. Транспозиција

Оквирна директива о отпаду 2008/98/ЕК

Статус транспозиције

Оквирна Директива о отпаду 2008/98/ЕК је у одређеној мери пренета Законом о управљању отпадом (Службени гласник Републике Србије, бр. 36/09 и 88/10) и 29 подзаконских аката који произилазе из наведеног Закона.

Предлог закона о изменама Закона о управљању отпадом припремљен је у периоду 2013/2014. Јавна расправа је завршена. Током 2015. године нацрт закона је ревидиран и организована је јавна расправа. Нацрт је припремљен за слање на процедуру усвајања.

Детаљне анализе правних недостатака спроведене су од јула до септембра 2014. године у Министарству пољопривреде и заштите животне средине, а у сарадњи са експертом из ЕУ (уз подршку пројекта PLAC), и то за известан број директива које се односе на отпад, укључујући и Оквирну директиву о отпаду. Министарство је у тесној сарадњи са стручњаком

из PLAC пројекта израдило табеле усаглашености које указују на недостаке, случајеве непотпуне или неправилне транспозиције.

Резултати анализе недостатака су**:**

У потпуности транспоноване: Предмет и обим, продужена одговорност произвођача, одлагање, заштита здравља људи и животне средине, трошкови, принципи самодовољности и близине, контрола опасног отпада, обележавање опасног отпада, опасни отпад из домаћинстава, планови управљања отпадом, програми превенције отпада, вредновање и ревидирање планова и програма, инспекција и казнена политика, Анекс IV

Делимично транспоноване: изузеци из делокруга, дефиниције, хијерархија отпада, нус-производи, престанак статуса отпада, листа отпада, прерада, поновна употреба и рециклажа, одговорност за управљање отпадом, забрана мешања опасног отпада, отпадна уља, издавање дозвола, регистрација, учешће јавности - (ускладиће се изменама Закона о заштити животне средине), вођење евиденције, Анекс I, Анекс II, Анекс III)

Није транспоновано: Био-отпад, сарадња између држава чланица.

Уочен је и одређен број додатних недостатака и случајева непотпуне транспозиције, заједно са неколико случајева неправилне транспозиције. Захтеви који још увек нису у потпуности транспоновани односе се на:

- неке дефиниције које утврђују обим примене директиве
- примену хијерархије отпада
- циљеве за поновну употребу и рециклажу
- елементарну одговорност произвођача за управљање отпадом
- одвојено сакупљање и третман био-отпада
- захтеви који се односе на висок степен енергетске ефикасности.

Један део анализе односи се на препоруке за измене у транспонованим прописима, предлоге формулације нових или ревидираних одредби, како би се осигурала делотворна транспозиција Оквирне директиве о отпаду. МПЗЖС је ове препоруке уважило као додатно унапређење постојећег нацрта измена и допуна Закона о управљању отпадом.

Ова анализа – слична другим анализама у сектору управљања отпадом – на тај начин отишла је даље од досад израђених табела усаглашености за потребе напредовања мониторинг и потврдила је да је директива је у великој мери ефикасно транспонована. Она више даје јасну квалитативну процену стања транспозиције него што квантититативно говори о броју транспонованих одредби.

План транспозиције

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016.)</u>

Већина преосталих одредби ће бити пренете кроз текуће измене и допуне Закона о управљању отпадом, чије усвајање је предвиђено најкасније до 2016. године.

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020.)</u>

Пуна транспозиција ће се постићи 2018. године, јер ће неки делови директиве бити транспоновани у подзаконским актима (у погледу циљева рециклаже), као и изменама и допунама Правилника о категоријама, испитивању и класификацији отпада („Службени гласник РС, бр 56/10“).

Тачан механизам за пуну транспозицију ће се одредити у оквиру ревизије Националне стратегије управљања отпадом и припреме Интегрисаног Плана управљања опасним отпадом. Оба ова документа су у процесу припреме. Такође биће потребно донети и одређени број подзаконских аката.

Директива о амбалажи и амбалажном отпаду 94/62/ЕК

<u>Статус транспозиције</u>

Директива о амбалажи и амбалажном отпаду је у потпуности транспонована.

Директива о депонијама 99/31/ЕК

Статус транспозиције

Сви чланови директиве су транспоновани. Међутим, нису сви чланови су у потпуности и/или правилно траанспоновани.

Република Србија је транспоновала Директиву о депонијама кроз Закон о управљању отпадом (Службени гласник РС, број 36/09 и 88/10) и Уредбу о депонијама (Службени гласник РС, број 92/10).

Ови акти допуњени су двема министарским одлукама. Правилником о категоријама, испитивању и класификацији отпада утврђују се ближи услови и критеријуми за прихватање отпада (Службени гласник РС, бр 56/10). Правилником о изгледу и садржини дозволе за складиштење, третман и одлагање отпада транспоновани су неки елементи захтева директива који се односе на подношење захтева за издавање дозволе за депоније, услова из дозволе и њеног садржаја (Службени гласник РС, број 72/09).

Детаљне анализе правних недостатака спроведене су од јула до септембра 2014. године у Министарству пољопривреде и заштите животне средине, а у сарадњи са експертом из ЕУ (уз подршку пројекта PLAC), и то за Директиву о депонијама. Министарство је у тесној сарадњи са стручњаком из PLAC пројекта израдило табеле усаглашености које указују на недостаке, случајеве непотпуне или неправилне транспозиције.

Један део анализе односи се на препоруке за измене у транспонованим прописима, предлоге формулације нових или ревидираних одредби, како би се осигурала делотворна транспозиција Директиве о депонијама. МПЗЖС је ове препоруке уважило као додатно унапређење постојећег нацрта измена и допуна Закона о управљању отпадом.

Пуна (делотворна) транспозиција је планирана кроз измене и допуне постојећих закона, и то: Закона о управљању отпадом (ревизије у току према Националном програму за усвајање правних тековина ЕU, усвајање предвиђено за 2016. год.) и Уредбом о депонијама. Усвајање / пуна транспозиција се предвиђа најкасније до 2018. године.

План транспозиције

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016.)</u>

Следећи чланови Директиве о депонијама ће бити транспоновани кроз актуелне измене и допуне Закона о управљању отпадом, чије се усвајање предвиђа најкасније до 2016. године, како и стоји у NPAA: дефиниције, садржај захтева дозволе, садржај дозволе, механизам израчунавања трошкова, процедуре контроле и мониторинга у оперативној фази, затварање и процедуре након затварања.

Средњорочни приоритети (2017-2020.)

Следећи чланови Директиве о депонијама ће бити транспоновани кроз измене и допуне Уредбе о одлагању отпада на депоније до 2018. године: дефиниције, подземно складиштење, процедне воде, депонијски гас, елуата, смањење количине биоразградљивог отпада који се депонује, отпад који неће бити прихваћен на депонији, услови дозволе, процедуре контроле и мониторинга у оперативној фази, затварање и процедуре након затварања.

Тачан механизам за пуну транспозицију ће се одредити у оквиру ревизије Националне стратегије управљања отпадом.

Члан 5 – Ревизија Националне стратегије управљања отпадом утврђују циљеве за биоразградиви отпад, након чега ће се изврши ревизија Закона о управљању отпадом.

Један од предмета преговора са Комисијом биће и утврђивање циљева и датума.

Члан 14 – Један од предмета преговора са Комисијом биће утврђивање одговарајућег прелазног периода (крајњег рока) за Србију у погледу затварања и санације постојећих сметлишта / депонија и за изградњу нових центара за управљање отпадом у складу са директивом (укључујући и депоније које су већ усаглашене).

Директива о батеријама 2006/66/ЕК

Статус транспозиције

Директива је делимично транспонована Правилником о начину и поступку управљања истрошеним батеријама и акумулаторима (Службени гласник РС, број 86/2010), Законом о управљању отпадом у делу о систему дозвол и стварања могућности за вршење инспекцијског надзора и Уредбом о производима који после употребе постају посебни токови отпада, обрасцу дневне евиденције о количини и врсти произведених и увезених производа и годишњег извештаја, начину и роковима достављања годишњег извештаја, обвезницима плаћања накнаде, критеријумима за обрачун, висину и начин обрачунавања и плаћања накнаде.

План транспозиције

Средњорочни приоритети (2017-2020.)

Правилник о начину и поступку управљања истрошеним батеријама и акумулаторима ће претрпети измене и допуне у циљу пуне транспозиције директиве. Закон о управљању отпадом ће сходно томе претрпети одређене измене. Пуна транспозиција директиве предвиђена је најкасније 2018. године.

Директива о одлагању полихлорованих бифенила и полихролованих терфенила (PCBs & PCTs) 96/59/ЕК

Статус транспозиције

Директива је у великој мери транспонована Законом о управљању отпадом и Правилником о поступању са уређајима и отпадом који садржи PCB.

План транспозиције

Краткорочни приоритети (2015-2016.)

Неке од преосталих одредби ће се транспоновати Законом о управљању отпадом (планирано током 2016.).

Средњорочни приоритети (2017-2020.)

Преостале одредбе ће се транспоновати изменама и допунама

Правилником о поступању са уређајима и отпадом који садржи PCB.

(планирано током 2018.).

Уредба (ЕК) број 850/2004 о дуготрајним органским загађујућим материјама (POPs)

Статус усаглашености

Република Србија је успоставила законодавни и институционални оквир за управљање дуготрајним органским загађујућим материјама. Садашњи систем управљања *POPs* хемикалијама и отпада од *POPs* је скоро у потпуности усклађен са системом ЕУ. Усклађени прописи у области *POPs* на снази је од 2010. године. Република Србија је преузела Уредбу ЕК о *POPs* број 850/2004 са изменама и допунама (Уредба ЕУ број (756/2010, 757/2010 и 519/2012 о изменама и допунама Уредбе ЕК број 850/2004) у национално законодавство.

План усаглашавања

Краткорочни приоритети (2015-2016)

(ЕУ) Уредба број 1342/2014 којом се мења и допуњује Уредба ЕК о дуготрајним органским загађујућим материјама број 850/2004 ће до краја 2015. бити преузета у законску регулативу Републике Србије.

Средњорочни приоритети (2017-2020)

Република Србија ће наставити процес хармонизације националне регулативе у складу са наредним изменама и допунама Уредбе ЕК о о дуготрајним органским загађујућим материјама број 850/2004 у горе наведеном периоду.

Прекогранично кретање отпада – Уредба (ЕК) број 1013/2006 и Уредба (ЕК) број 1418/2007

Статус усаглашености

Већина одредби ове Уредбе су имплементиране обзиром да је Република Србија потписница Базелске конвенције. Националне процедуре, прописане Законом о управљању отпадом и подзаконска акта о испорукама отпада додатно су усаглашени са Уредбом 1013/2006/ЕК и другим релевантним правним тековинама ЕУ.

План усаглашавања

Краткорочни приоритети (2015-2016)

У складу са Националним програмом за усвајање правних тековина ЕУ, већи део преосталих одредби ове Уредбе ће бити уређени у допунама и изменама Закона о управљању отпадом кроз његове актуелне измене и допуне, чије усвајање се очекује најкасније до 2016.

Средњорочни приоритети (2017-2020)

Извршиће се додатна анализа законодавног оквира у циљу ревизије прописа до 2017. године. Пуна усаглашеност ће се постићи 2018. ревизијом подзконских аката о прекограничном кретању отпада.

Директиве 2011/65/ЕК о ограничењу употребе одређених опасних супстанци у електричном и електронском отпаду (RoHS II)

Статус транспозиције

Стара *RoHS* Директива 2002/95/ЕК је делимично транспонована у национално законодавство кроз Закон о управљању отпадом (Службени гласник РС, број 36/09 и 88/10), Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености (Службени гласник РС, број 36/09) и Правилник о листи електричних и електронских производа, мерама забране и ограничења коришћења електричне и електронске опреме која садржи опасне материје, начину и поступку управљања отпадом од електричних и електронских производа (Службени гласник Републике Србије, број 99/10).

План транспозиције за RoHS II

Средњорочни приоритети (2017-2020)

Транспозиција ће се извршити кроз:

a. Ревизију важећег Закона о управљању отпадом и Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености

б. Усвајање Правилника о ограничењу коришћења одређених опасних супстанци у електричном и електронском отпаду.

Предвиђено је да пуна транспозиција Директиве буде постигнута најкасније до 2018. год.

Правилником ће бити предвиђено да ће органи задужени за надзор и контролу над спровођењем закона бити Инспекција за заштиту животне средине Министарства

пољопривреде и заштите животне средине и тржишна инспекција Министарства трговине, туризма и телекомуникација (орган тржишног надзора).

Директива о отпаду од електричне и електронске опреме (WEEE) 2012/19/ЕК

Статус транспозиције

Стара Директива о отпаду од електричне и електронске опреме је у великој мери транспонована у национално законодавство кроз Закон о управљању отпадом (Службени гласник РС, број 36/09 и 88/10) и Правилником о листи електричних и електронских производа, мерама забране и ограничења коришћења електричне и електронске опреме која садржи опасне материје, начину и поступку управљања отпадом о електричних и електронских производа (Службени гласник РС, бр 99/10).

План транспозиције

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020)</u>

Транспозиција ће се извршити кроз:

a. Ревизију важећег Закона о управљању отпадом

б. ревизију важећег Правилника о листи електричних и електронских производа, или израдом новог правилника

Нови твининг пројекат о управљању опасним отпадом ће помоћи у припреми прописа којим ће се постићи пуна транспозиција Директиве о отпаду од електричне и електронске опреме. Пуна транспозиција предвиђена је најкасније до 2018. године.

Директива о отпадним возилима (ELVs) 2000/53/ЕК

Статус транспозиције

Директива о отпадним возилима је у великој мери транспонована кроз следећи законодавни оквир:

- Закон о управљању отпадом (СГ РС, број 36/09 и 88/10)
- Правилник о начину и поступку управљања отпадним возилима (СГ РС, број 98/10) (у даљем тексту Правилник о ELV)
- Правилник о обрасцу дневне евиденције и годишњег извештаја о отпаду са упутством за попуњавање (СГ РС, број 95/10)
- Уредба о производима који после употребе постају посебни токови отпада, обрасцу дневне евиденције о количини и врсти произведених и увезених производа и годишњег извештаја, начину и роковима достављања годишњег извештаја, обвезницима плаћања накнаде, критеријумима за обрачун, висину и начин обрачунавања и плаћања накнаде (СГ РС, број 54/10, 86/11, 15/12, 3/14, ../15), и другим релевантним прописима.

У периоду од јула до септембра 2014.год., у сарадњи са експертом из ЕУ (уз подршку пројекта PLAC), урађена је анализа правних недостатака ,за Директиву о отпадним возилима.

Израђене су табеле усаглашености које указују на недостаке, случајеве непотпуне или неправилне транспозиције.

План транспозиције

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Измене и допуне Закона о управљању отпадом (ревизија је у току, према NPAA предвиђене за 2016. год.)

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Измене и допуне Правилника о отпадним возилима.

Пуна транспозиција предвиђа се најкасније до 2018.год.

Директива о отпаду из минералне индустрије (рударства) 2006/21/ЕК

Статус транспозиције

Главни принципи и приоритети идентификовани у Директиви 2006/21/ЕК делимично су транспоновани Законом о рударству и геолошким истраживањима.

План транспозиције

Законом о рударству и геолошким истраживањима створена је правна основа за доношење подзаконских аката која ће омогућити потпуну усклађеност са директивама ЕУ, посебно у вези са управљањем отпадом из рударских активности. Ова подзаконска акта ће уредити кључна питања у вези са критеријумима и процедурама за издавање дозвола за управљање отпадом, које се издају у складу са планом управљања отпадом и пратећом документацијом, а која дефинишу: категорију, управљање и извештавање о отпаду из рударских активности и регулишу процес информисања јавности о управљању отпадом из рударских активности.

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016)</u>

- Релевантно секундарно законодавство ће бити припремљено и донесено 2015/2016 (Табела1).

Табела 14 План транспозиције

УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ	Рокови транспозиције					
ЕУ законодавство	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Оквирна Директива о отпаду 2008/98/ЕК						
Директива о депонијама 99/31/ЕК						
Директива о батеријама 2006/66/ЕК						

Директива о одлагању PCB и PCT 96/59/ЕК						
ROH's Директива 2002/95/ЕК						
Директива о елекричном и електронском отпаду 2012/19/ЕУ						
Диркетива о отпадним возила 2000/53/ЕК						
Директива о амбалажи и амбалажном отпаду 94/62/ЕК (потпуна транспозиција 2010)						
Директива о отпаду из екстрактивних индустрија 2006/21/ЕК (рударски отпад)						
Уредба о прекограничном кретању отпада 1013/2006/ЕК						
PoPs Уредба 850/2004/ЕК						

3. Имплементација и институционалне надлежности

Директива Савета 2008/98/ЕК о отпаду, којом се мења и допуњује Оквирна директива 75/442/ЕЕЗ, 2006/12/ЕК

Национална стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. је ревидирана како би се прилагодила захтевима у вези са рециклажом из директиве (очекује се усвајање током 2015. године). Даља примена Директиве ће се постићи предузимањем следећих активности:

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016) :</u>

- Усвајање ревидиране Стратегије управљања отпадом и одређивање циљева рециклаже (2016);
- Израда Плана управљања опасним отпадом (ИПА 2013 твининг пројекат: Унапређење управљања опасним отпадом у Републици Србији (новембар 2014 – новембар 2016.));
- Одређивање услова за раздвајање суве и влажне фракције на месту настанка;
- Развој специфичних планова имплементације за Оквирну директиве о отпаду (2016, уз подршку ИПА 2013 пројекта);
- Развој сета економских инструмената за подршку спровођењу циљева управљања отпадом и хијерархије отпада (ИПА 2014);

- Ревизија система финансирања у области управљања отпадом како би се осигурало покриће трошкова и довољно ресурса за спровођење планова управљања отпадом (локалних и регионалних);
- Усвајање регионалних планова управљања отпадом;
- Развој додатних подзаконских аката.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- Друга ревизија Стратегије управљања отпадом;
- Израда Националног плана управљања отпадом;
- Израда Програма спречавања настанка отпада;
- Ревизија регионалних и локалних планова управљања отпадом (ИПА 2014);
- Јачање инспецијских и капацитета контроле и надзора.

Дугорочни приоритети (2020. и даље):

- Успостављање мреже инсталација за управљање отпадом (2030.);
- Имплементација праксе одвојеног сакупљања и третмана опасног отпада из домаћинстава и индустрије;
- Развој система за испуњавање стопе рециклаже амбалажног отпада од најмање 55% и прераде од најмање 60% амбалажног отпада до 2025. године;
- Успостављање система за постизање стопе рециклаже комуналног отпада од најмање 50% до 2030. године;
- Успостављање система за управљање посебним токовима отпада (отпадних гума, истрошених батерија и акумулатора, отпадних уља, отпадних возила, отпада од електричних и електронских уређаја) у циљу постизања количине од 4 кг по становнику одвојено сакупљеног отпада од електричне и електронске опреме из домаћинстава до 2023. године и намјање 45% од батерија и акумулатора од 2026. године.

МПЗЖС је одговорно за транспозицију и планирање спровођења директиве. Остале релевантне институције су Агенција за заштиту животне средине Србије, надлежни орган аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе, као и стручне организације за испитивање отпада.

Амбалажа и амбалажни отпад 94/62/ЕК

Циљеви рециклаже и поновног искоришћења су транспоновани у прописе Републике Србије, како је и приказано у Табели 2. у наставку (Уредба о утврђивању плана смањења амбалажног отпада за период 2015 – 2019.).

Табела 15 Циљеви рециклаже и прераде у складу са прописима Републике Србије

		2015	2016	2017	2018	2019
Прерада	[%]	38,0	44,0	50,0	55,0	60,0
Рециклажа	[%]	31,0	36,0	42,0	48,0	55,0
Специфични циљеви						
		2015	2016	2017	2018	2019
Папир и картон	[%]	38,0	42,0	47,0	53,0	60,0
Пластика	[%]	14,0	17,0	19,0	21,0	22,5
Стакло	[%]	19,0	25,0	31,0	37,0	43,0
Метал	[%]	23,0	29,0	34,0	39,0	44,0
Дрво	[%]	11,0	12,0	13,0	14,0	15,0

Очекује се да ће до 2019. године Србија постићи све циљеве поред оних који се односе на метал и стакло.До марта 2014. године издато је шест дозвола оператерима за амбалажни отпад (колективне шеме) у складу са чланом 32. Закона о амбалажи и амбалажном отпаду (Секопак, Екостарпак, Делтапак, Ценекс, Техноекопак и ЕКОПАК систем). Једна компанија је добила дозволу са самостално управљање амбалажним отпадом. Национални циљеви за 2013. су утврђени у плану смањења амбалажног отпада. Циљеви су: укупни: 23% прерада, 19% рециклажа, специфични: папир / картон 23%, пластика 9%, стакло 10%, метал 13,5%, дрво 4,5%.Сви оператери управљања амбалажним отпадом су остварили циљеве предвиђене за 2013. год. .

Србија тренутно нема довољно капацитета за рециклажу (бар за неке врсте отпада, на пример, стакло) и прераду. Стога произвођачи користе складишта оператера за управљање отпадом, а затим врше извоз.

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Усвајање ревидиране Стратегије управљања отпадом и одређивање циљева рециклаже и прераде (2016.);
- Одређивање услова за раздвајање суве и влажне фракције на месту настанка. Сува фракција треба да укључи и амбалажни отпад;

- Израда специфичног плана имплементације за Директиву о амбалажи и амбалажном отпаду (2016, уз подршку ИПА 2013 пројекта).

Средњорочни план активности (2017-2020):

- Успостављање система за повраћај / прикупљање и рециклажу / прераду искоришћене амбалаже и амбалажног отпада, сходно идентификацији из националне стратегије;
- Побољшање информационе основе за амбалажу која се налази на тржишту, произведени, прикупљени, рециклирани и прерађени амбалажни отпад;
- Унапређење економских инструменте за подршку постизању циљева;
- Јачање инспекције и капацитета контроле и надзора;
- Увођење раздвајања на месту настанка у 17 општина (ИПА 2015);
- Организовати кампању информисања јавности о раздвајању на месту настанка и рециклажи (ИПА 2015);
- Постизање циљева рециклаже амбалажног отпада и прераде (2020.).

Директива о депонијама 1999/31/ЕК

Директива о депонијама је једна од директива које захтевају велика финансијска улагања („инвестиционо захтевне директиве“). Имплементација Директиве о депонијама се разматра заједно са реализацијом других услова за управљање отпадом, посебно имајући у виду циљеве постављене Оквирном директивом о отпаду и Директивом о амбалажи и амбалажном отпаду. Имплементација ових директива утиче на начин сакупљања и тремана комуналног отпада, као и на количину отпада који ће се преусмерити на неки другу врсту тремана, а и који ће се одложити на депонијама. Тренутно око 18% комуналног отпада може да се одложи депоније које су у складу са захтевима директиве.

Детаљни план за спровођење интегрисаног система регионалног управљања отпадом представљен је посебно. План ће се даље развијати током 2015. године (подршка СИДЕ) и допринеће каснијем развоју одређеног броја специфичних планова имплементације, као и институционалном развоју и планирању финансирање.

Краткорочни приоритети (2015-2016):

- Усвајање ревидиране Стратегије управљања отпадом и одређивање циљева за управљање биоразградљивим отпадом и одлагање на прописне депоније (2016.);
- Унапређење економских инструмената као подршке преусмеравању отпада са депонија;
- Израда специфичног плана имплементације за Директиву о депонијама (2016, уз подршку СИДЕ).

Средњорочни план активности (2017-2020):

- Израда националне стратегије за смањење биоразградљивог отпада који се одлаже на депоније и уграђивање стратегије у национални план урављања отпадом;
- Имплементација регионалних инфраструктурних пројеката, укључујући и успостављање прописних депонија у 3 регионална центра;
- Увођење раздвајања на месту настанка у 17 општина (ИПА 2015);
- Јачање инспецијских и капацитета контроле и надзора.

<u>Дугорочни приоритети (2020. и даље):</u>

- Успостављање мреже инсталација за управљање отпадом, укључујући и прописне депоније (2032.);

МПЗЖС има општу надлежност за транспозицију и имплементацију директиве. МПЗЖС је такође надлежно за издавање дозвола за рад депонија. Аутономна покрајина је надлежна за издавање дозвола депонијама на својој територији, а градови и општине за издавање дозвола депонијама на својим територијама.

Директива Савета 2012/19/ЕУ о отпаду од електричне и електронске опреме (WEEE)

Директива Савета 2012/19/ЕУ о отпаду од електричне и електронске опреме *(WEEE*) једна је од директива које изискују велика финансијска улагања. Имплементација Директиве о отпаду од електричне и електронске опреме разматра се заједно са имплементацијом Оквирне директиве о отпаду, посебно имајући у виду циљеве одређене Оквирном директивом о отпаду. Детаљи имплементационих активности ће се постићи израдом специфичних планова имплементације за Директиву о отпаду од електричне и електронске опреме.

Овим планом биће дефинисане мере које треба предузети у циљу имплементације, трошкови и механизми финансирања, као и рокови за пуну имплементацију ове директиве.

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Израда специфичног плана имплементације за Директиву о отпаду од електричне и електронске опреме (WEEE) (кроз EAS IPA 2013)

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Израда националне стратегије за управљање отпадом од електричне и електронске опреме и уграђивање стартегије у национални план управљања отпадом;
- Унапређење информационе базе о електричној и електронској опреми на тржишту, произведеном, сакупљеном, рециклираном и прерађеном отпаду од електричне и електронске опреме; Имплементација регионалних инфраструктурних пројеката, укључујући и успостављање рециклажних дворишта као подршке сакупљању отпада од електричне и електронске опреме у најмање 3 регионална центра за сакупљање

- Успостављање мреже сакупљања свих врста отпада од електричне и електронске опреме која би обухватила читаву територију, као и решавање правних, финансијских и техничких питања како би се достигли циљеви сакупљања дефинисани законом:

- Повећање количине одвојено сакупљеног отпада од електричне и електронске опреме из домаћинстава:

  – сакупити мин. 2 kg/становнику електричног и електронског отпада из домаћинстава до краја 2015. год.;

  – сакупити мин. 3 kg/становнику електричног и електронског отпада из домаћинстава до краја 2017. год.

- Увођење тржишног система сакупљања отпада од електричне и електронске опреме утврђивањем економских инструмената као подршке постизању циљева у вези са отпадом од електричне и електронске опреме;

- Дозвола за рад постројења за третман отпада од електричне и електронске опреме биће измењена тако да обухвати обавезу постизања минималних захтева који се тичу прераде;

- Организовање кампања јавног информисања као подршке постизању циљева у вези са отпадом од електричне и електронске опреме;

- Јачање капацитета за контролу и надзор над спровођењем закона..

<u>Дугорочни приоритети(2020. и даље):</u>

- Постизање циљева рецклаже отпада од електричне и електронске опреме 2026. године

МПЗЖС има општу надлежност за транспозицију и имплементацију директиве. МПЗЖС је такође надлежно за издавање дозвола оператерима. Аутономна покрајина је надлежна за издавање дозвола оператерима који послују на територији АП.

Директива Савета 2011/65/ЕУ о ограничењу употребе одређених опасних супстанци у електричној и електронској опреми

Директива 2011/65/ЕУ ће се имплементираати до 2018. Министарство пољопривреде и заштите животне средине има општу надлежност за транспозицију и имплементацију директиве.

Директива 2000/53/ЕК о отпадним возилима

Директива је у почетној фази имплементације. Директива о отпадним возилима је једна од директива које захтевају велика финансијска улагања за приватни сектор. Имплементација ове директиве разматра се заједно са применом Оквирне директиве о отпаду, посебно имајући у виду циљеве постављене Оквирном директивом о отпаду.

МПЗЖС је започело консултације са релевантним заинтересованим странама на тему јачања имплементације, и то:

- Радионицом о отпадним возилима, одржаној у Београду, 13.10.2014. године за више од 120 представника националних и локалних органа и оператера, укључујући и произвођаче моторних возила и постројења за третман отпадних возила.

Од 2013. до маја 2015. године, надлежни органи су издале укупно пет дозвола за складиштење и третман отпадних возила. Од 2009. до 2015. године МПЗЖС издало је око 500 дозвола за сакупљање и транспорт отпадних возила.

Спровођење захтева директиве је у почетној фази (сакупљање, поновна употреба, третман отпадних возила рециклажом и други облици поновног коришћења) Успостављен је систем објеката за сакупљање, али га треба даље развијати. Национално законодавство такође не предвиђа да успостављање система буде одговорност произвођача. Систем се потпуно води профитабилношћу.

Капацитете инспекције за заштиту животне средине треба знатно ојачати, а инспекторима треба омогућити да реализују техничке захтеве из Анекса I, који је у великој мери транспонован у национално законодавство.

Ефикасност прераде ће такође морати да се повећа како би се испунили циљеви.

Такође је потребно повећати густину сакупљачке мреже.

Даља анализа имплементације активности ће се постићи кроз развој Националног плана за управљање отпадним возилима у току 2015/2016. године.

Овај план ће дефинисати мере које треба предузети за имплементацију (у вези са поновним коришћењем / прерадом компоненти), успостави механизам одјаве отпадних возила из система регистрације возила, и дефинисати трошкове и механизме финансирања, као и рок за пуну имплементацију директиве.

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Ревизија Националне стратегије управљања отпадом са акционим планом за имплементацију.
- Израда нацрта националног плана за управљање опасном отпадом (укључујући и отпадна возила) а финализација се очекује до 2016;
- Успостављање система подстицајних инструмената за поновну употребу, прераду и рециклажу отпадних возила (економских инструмената);
- Јачање административних капацитета, нарочито капацитета у институцијама и телима задуженим за планирање, контролу и мониторинг.

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Усвајање Националног плана за управљање опасном отпадом (укључујући и отпадна возила)на Влади Републике Србије на период од пет година;
- Унапређење система сакупљања којим се осигурава да се сва отпадна возила одвозе у овлашћена постројења за третман.

<u>Дугорочни план активности (2020. и даље):</u>

- Успостављање одговарајуће мреже сакупљача и овлашћених постројења за третман;
- Успостављање система за постизање стопе поновне употребе и прераде отпадних возила од најмање 95% просечне масе сакупљеног отпадног возила годишње до 2028;
- Успостављање система за постизање стопе поновне употребе и прераде отпадних возила од најмање 85% просечне масе сакупљеног отпадног возила годишње до 2028;
- Унапређење процедура мониторинга и извештавања.

МПЗЖС има општу надлежност за транспозицију и планирање имплементације Директиве о отпадним возилима. МПЗЖС је такође одговорно за издавање дозвола за сакупљање, транспорт, складиштење и третман отпадних возила. МПЗЖС (инспекција за заштиту животне средине) је одговорно за надзор и контролу примене мера које се односе на управљање отпадом.

Остале релевантне институције су Агенција за заштиту животне средине Србије, надлежни орган аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе, стручне организације за испитивање отпада и Министарство унутрашњих послова, Министарство финансија и Министарство економије.

Аутономна покрајина (АП) и јединице локалне самоуправе (ЈЛС) укључене су у имплементацију између осталог и кроз послове издавања дозвола и контроле и надзора у вези са отпадним возилима на својим територијама.

Локалне самоуправе – градови и општине – укључене су у процес издавања дозвола кроз поступак давања мишљења и у управљање отпадним возилима на својој територији у случајевима када власник није познат – на захтев министарства или АП даје мишљење у поступку издавања дозвола у складу са законом, и врше и друге послове утврђене законом (што значи да оне уређују поступке сакупљања и транспорта возила ако власник отпадног отпадног возила није познат, у складу са одлуком о поступку сакупљања, затим поступак предаје возила у оквиру својих надлежности или након јавног позива на територијама својих ЛСУ).

Агенција за заштиту животне средине надлежна је за извештавање и информисање:

- Вођење и ажурирање базе података о управљању отпадом у информационом систему о животној средини, размени тих података и омогућавању електронског приступа тим подацима,
- Сакупљање и обједињавање података о животној средини у облласти управљања отпадом у оквирима преузетих међународних обавеза.

<u>Тела укључена у послове управљања отпадом:</u>

- Стручне организације за испитивање отпада и друга правна лица овлашћена за узорковање и карактеризацију према обиму испитивања отпада за које су акредитовани (у даљем тексту: акредитоване лабораторије)

<u>Остали релевантни надлежни органи:</u>

Министарство унутрашњих послова надлежно је за одјаву отпадних возила из система регистрације моротних возила, и саобраћајна полиција

Министарство финансија – Управа царина, надлежно је за увоз и извоз моторних возила.

Директива Савета 2006/66/ЕК о батеријама и акумулаторима који садрже опасне супстанце

Директива о батеријама и акумулаторима и отпада од батерија и акумулатора је у почетној фази имплементације. Имплементација ове директиве разматра се заједно са применом Оквирне директиве о отпаду, посебно имајући у виду циљеве постављене Оквирном директивом о отпаду.

Нацрт Националног плана управљања отпадом за батерије и акумулаторе, који је развијен уз помоћ твининг пројекта „Јачање институционалних капацитета за управљање опасним отпадом“ – 2010 – 2013 – треба да буде усвојен до 2016. године.

Даља анализа имплементационих активности ће се постићи кроз развој специфичног плана имплементације за Директиву о батеријама и акумулаторима (кроз EAS IPA 2013). Овај план ће дефинисати рок за пуну имплементацију Директиве о батеријама и акумулаторима и отпада од батерија и акумулатора.

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

Кроз твининг пројекат „Унапређење система управљања опасним отпадом у Републици Србији – IHWMS SR 13 IB EN 02, биће извршена анализа недостатака праћена препорукама за јачање националног законодавног оквира (укључујући економске инструменте дефинисане за Србију). Примена принципа "*одговорност произвођача*" може представљати везу између ове Директиве и Директиве о електричном и електронском отпаду.

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Успостављање регионалног система и поступака за произвођаче/увознике батерија и акумулатора;
- Развој система извештавања о стављању батерија и акумулатора у промет;
- Развој економских инструмената као подршке имплементацији захтева;
- Успостављање ситема за сакупљање истрошених батерија и акумулатора;
- Јачање инспекцијских и капацитета контроле и надзора.

<u>Дугорочни приоритети (2020. и даље):</u>

- Постизање циљева за батерије и акумулаторе (2026)

МПЗЖС има општу надлежност за транспозицију и имплементацију директиве. МПЗЖС је такође надлежно за издавање дозвола оператерима. Аутономна покрајина је надлежна за издавање дозвола оператерима који послују на територији АП.

Директива Европског Парламента и Савета 2006/21/ЕК о управљању отпадом од екстрактивне индустрије, као и релевантне одлуке Комисије уз Директиву (2009/335/ЕК, 2009/337/ЕК, 2009/358/ЕК, 2009/359/ЕК и 2009/360/ЕК)

Имплементација ове директиве је у почетној фази. Министарство рударства и енергетике је одговорно за доношење релевантних прописа који се односе на управљање отпадом од екстрактивне индустрије, којима ће одредити услове, критеријуме, поступак и начин одлагања, управљања и категоризације отпада из рударских активности, као и за извештавање о отпаду из рударских активности.

Уз подршку ИПА 2013 твининг пројекта „Израда катастра отпада из рударских активности“, овај регистар ће бити испуњен подацима катастра отпада из рударских активности и катастра напуштених рудника и рударских објеката, а утврдиће се и методе и временски оквир за почетак имплементације ове директиве.

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Идентификација постојећих капацитета Министарства као тела надлежног за обраду захтева и издавање дозвола оператерима;
- Успоставити процедуру информисања јавности кроз релевантна подзаконска акта;

Идентификација, категоризација и процена ризика по животну средину од евидентираног отпада из рурадских активности (ИПА твининг 2013.);

- Инвентар и израда катастра отпада из рурадства (ИПА твининг2013.);
- Јачање капацитета и свести о управљању отпадом из екстрактивних индустрија како би се спречили или умањили штетни утицаји на животну средину и здравље људи и животне средине (ИПА твининг 2013.).

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Јачање капацитета за управљање отпадом из рударства;
- Израда смерница за оператере у вези са захтевима за управљање отпадом из рударства, затим са захтевима за издавање дозволе и са плановима управљања отпадом;
- Обрада захтева и издавање дозвола оператерима;
- Успостављање процедура мониторинга;
- Јачање инспекцијских и капацитета контроле и надзора.

Узимајући у обзир све обавезе које проистичу из Директиве 2006/21/ЕК, као и да су системи и објекти за управљање отпадом углавном у надлежности приватног сектора, предвиђено је да ће директива у потпуности бити имплементиран од краја 2020. године.

Директива Савета 96/59/ЕС од 16.09.1996. о одлагању полихлорованих бифенила и полихлорованих терфенила (PCB/PCT) са изменама и допунама (ЕС) 596/2009

Основе за имплементацију Стокхолмске конвенције припремљене су на основу НИП-а, којег је Влада Републике Србије усвојила 2009. године.

Република Србија је завршила пројекат „Ажурирање Националног Имплементационог Плана за спровођење Стокхолмске конвенције о дуготрајним органским загађујућим материјама (*POPs*)“ у сарадњи са УНЕП, и уз финансијску подршку Глобалног фонда за животну средину, којим су израђени прелиминарни инвентари POPs (PCB). На основу тих инвентара, израђене су мере за имплементацију и акциони планови у оригиналном НИП, укључујући и мере потребне за успостављање правног оквира за управљање PCB у Србији.

Савет ГЕФ је одобрио пројекат „Правилно управљање и коначно одлагање PCB“, и он ће се реализовати у периоду од марта 2015. до марта 2019. године. Пројекат је у складу са националним приоритетима и стратегијама за укидање испуштања ових материја у животну средину и за отклањање опасности по људско здравље, како је и дефинисано у НИП-у.

Министарство пољопривреде и заштите животне средине, организационе јединице за управљање отпадом, издало је једну дозволу за деконтаминацију PCB у мобилном постројењу.

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

• Даље подизање капацитета је планирано да се реализује кроз активности IPA пројекта „Унапређење управљања опасним отпадом у Републици Србији“ који се финансира средствима ЕУ.

• Израђен детаљан инвентар PCB опреме и отпада кроз активности пројекта

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

• Кроз пројекат ће се усвојити критеријуми за избор најбоље доступних техника за решавање проблема PCB, и стварање основе за коначно решавање проблема PCB у Републици Србији.

Предвиђено је да Министарство пољопривреде и заштите животне средине, организационе јединице за управљање отпадом, постане надлежни орган за спровођење Уредбе о PCB. Агенције за заштиту животне средине Србије води регистар о PCB у опреми у употреби. Лице које обавља прикупљање, деконтаминацију од или одлагање отпада који садржи PCB мора да има важећу дозволу, да води евиденцију о прикупљеним, третираним или одложеним количинама, и да све податке доставља Агенцији за заштиту животне средине Републике Србије.

Процена трошкова за пуну имплементацију директиве и рок за имплементацију биће утврђени кроз реализацију пројекта „Правилно управљање и коначно одлагање PCB“, а могуће је да ће за пуну реализацију бити потребан прелазни период. Тачан датум за пуну имплементацију директиве биће дефинисан кроз пројекат прелазни период и могуће је да ће **прелазни период бити потребан.**

Уредба (ЕК) број 850/2004 о дуготрајним органским загађујућим материјама (POPs)

Процес ажурирања НИП је завршен у априлу 2015. године кроз УНИДО / ГЕФ пројекат „Ажурирање Националног Имплементационог Плана за спровођење Стокхолмске конвенције

о дуготрајним органским загађујућим материјама (*POPs*)“. Више информација о реализованим пројектним активностима доступне су на интернет страници националног *POPs* (енглески верзија) у оквиру интернет презентације МПЗЖС: http://www.eko.minpolj.gov.rs/en/organization/departments/department-of-planning-and-management-in-the-environment/division-for-chemical/pops-2/.

Као главни резултат овог пројекта, развијен је коначни ревидирани и ажурирани нацрт НИП-а, којег је УНИДО и Надзорни одбор Пројекта усвојио уз опсежне консултације са свим заинтересованим странама. НИП је ажуриран са свим новим POPs, укључујући HBCDD. У наредном краткорочном периоду, коначни нацрт овог документа ће бити послат на процедуру усвајања Влади Републике Србије, затим ће бити достављен Конференцији страна Стокхолмске конвенције. Република Србије је успоставила законодавни и институционални оквир за управљање дуготрајним органским загађујућим материјама. Садашњи систем управљања POPs хемикалијама и отпадом од POPs је скоро у потпуности усклађено са захтевима Европске комисије. Усаглашени прописи о POPs на снази су од 2010. године.

Централно особље је стекло знање и практично искуство о обавезама у вези са POPs, што је резултат вишегодишње сарадње на пројектима (које су финансирали УНЕП, Агеницијa за заштиту животне средине Шведске – Инспекција за хемикалије, ИПА и УНИДО).

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- (ЕУ) Уредба број 1342/2014 којом се мења Уредба ЕК о POPs број 850/2004 биће пренета у прописе Републике Србије до краја 2015.
- Даље подизање капацитета је планирано да се реализује кроз активности IPA пројекта „Унапређење управљања опасним отпадом у Републици Србији“ који се финансира средствима ЕУ.

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Унапређење лабораторије за праћење нових POPs. Унапређење објекта лабораторије у Агенцији за заштиту животне средине Србије ће се постићи до 2018. године уз подршку ИПА пројекта „Успостављање интегрисаног система мониторинга животне средине за праћење квалитета ваздуха и воде“, који финансира ЕУ.

Министарство надлежно за послове заштите животне средине, организационе јединице за управљање отпадом и хемикалијама, предвиђено је као надлежни орган за Уредбу о POPs. Надлежни орган за Уредбу о POPs ће бити званично именован прописом за имплементацију POPs. Агенција за заштиту животне средине Србије у оквиру министарства надлежног за заштиту животне средине је одговорна за праћење и извештавање о POPs у животној средини.

Трошкови који се односе на унапређење лабораторијског објекта за праћење нових POPs ће се обезбедити уз подршку ИПА пројекта „Успостављање интегрисаног система мониторинга животне средине за праћење квалитета ваздуха и воде“, (укупно неповратних средстава 1.700.000 евра).

Превоз отпада – Уредба (ЕК) број 1013/2006 и Уредба (ЕК) број 1418/2007

Министарство пољопривреде и заштите животне средине је одговорно за надзор и контролу над превозом отпада унутар граница земље, као и за прекогранично кретање отпада, издавање дозвола за прекогранично кретање отпада и праћења кретања опасног и неопасног отпада из Републике Србије у друге земље, као и приликом увоза и транзита отпада на територији Републике Србије. Издавање одобрења и дозвола за увоз, извоз и транзит отпада преко територије Републике Србије је у складу са Базелском конвенцијом и одговарајућим прописима.

Већина обавеза прописаних уредбом се имплементира због чињенице да је Република Србија потписница Базелске конвенције. Националне процедуре за кретање отпада додатно су усклађене са Уредбом 1013/2006/ЕК и другим релевантним правним тековинама ЕУ.

Табела 16 *План имплементације*

СЕКТОР ОТПАДА	ПРЕТПРИСТУПНИ ПЕРИОД						ПРЕЛАЗНИ ПЕРИОД									
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Оквирна директива о отпаду 2008/98/ЕК																
Директива о депонијама 99/31/ЕК																
Директива Савета о батеријама и акумулаторима 2006/66/ЕК																
Директива о PCB и PCT 96/59/ЕК[20]								.								
Директива о отпаду од електричне и електронске опреме (WEEE) 2012/19/ЕК																
RoHs Диркетива																
Директива о отпадним возилима 2000/53/ЕК																
Директива о амбалажи и амбалажном отпаду 94/62/ЕК																
Директива о управљању отпадом из минерлане индустрије 2006/21/ЕК																
Уредба о																

[20] Додатно ће се радити на њој, ако је потребно, извршиће се и ревизија након реализације пројекта „Правилно управљање и коначно одлагање PCB“

прекограничном кретању отпада 1013/2006/ЕК																
Уредба о POPs (ЕК) 850/2004																

3. Листа директива које се сматрају захтевним за имплементацију

С обзиром на велике инвестиционе захтеве и такође дуге временске периоде потребне за организационе промене у циљу остваривања услова (постизања предвиђених циљева), следеће директиве се сматрају проблематичнима и захтевају додатно детаљно планирање:

1. Директива о депонијама (нацрт специфичног плана имплементације развијен 2014, подршка СИДЕ)

2. Оквирна директива о отпаду

3. Директива о отпаду од електричне и електронске опреме

4. Директива о амбалажи и амбалажном отпаду.

Све ове директиве се додатно истражују, припремају се и специфични планови имплементације, од којих ће неки бити у припреми током 2016. године уз подршку ИПА пројекта. Имплементација ових директива је повезана и у великој мери зависи од имплементације инфраструктуре за управљање отпадом у оквиру успостављања регионалних система за управљање отпадом.

Након израде специфичних планова имплементације, извршиће се прилагођавање рокова за пуну имплементацију поменутих директива (Табела 4).

Табела 17 *Прелиминарна процена рокова за имплементацију*

Пропис ЕУ	**Рок за имплементацију**	**Коментари**
Оквирна директива о отпаду	2030.	Подлеже ревизији након израде специфичних планова имплементације
Директива о амбалажи и амбалажном отпаду	2020.	Подлеже ревизији након израде специфичних планова имплементације
Директива о депонијама	2030.	Подлеже ревизији након израде специфичних планова имплементације, **чланови 5 и 14** ће бити предмет преговора са

Пропис ЕУ	Рок за имплементацију	Коментари
		Комисијом ради одређивања датума
Директива о отпаду од електричне и електронске опреме (WEEE)	2026.	Подлеже ревизији након израде специфичних планова имплементације
RoHs	2018.	
Директива о отпадним возилима	2028.	
Директива Савета о батеријама и акумулаторима	2026.	Прелиминарно. Подлеже ревизији након израде специфичних планова имплементације
Директива о управљању отпадом из минералне индустрије 2006/21/ЕК	Крај 2020.	
Директива о PCB/PCT	Крај 2020.	Година имплементације ће се даље процењивати након реализације пројекта „Правилно управљање и коначно одлагање PCB“
Уредба о POPs (ЕК) број 850/2004	Од датума приступања	Припреме ће бити окончане до 2020. како би се спремили за имплементацију од датума приступања
Уредба о прекограничном кретању отпада (ЕК) број 1013/2006	Од датума приступања	Припреме за имплементацију захтева ће бити окончане до 2018.

5. Процене трошкова /Финансијске пројекције

Највећи део инвестиционих трошкова односи се на развој инфраструктуре у циљу спровођења Оквирне директиве о отпаду, Директиве о депонијама и Директиве о амбалажи и

амбалажном отпаду. Процењује се да ће инвестициони трошкови у вези са имплементацијом ових директива износити око 917,7 милиона евра, од чега је 19,2 милиона евра већ опредељено пре маја 2015. године.

Очекује се да ће системи и објекти за управљање отпадом у надлежности приватног сектора (укључујући индустријски и комерцијални отпад, амбалажни отпад, отпадна возила, отпадна уља, отпад од електричне и електронске опреме, итд.) готово у потпуности бити финансирани из поменутог приватног сектора, из њихових сопствених средстава, чиме се спроводе принципи *загађивач плаћа* и *одговорност произвођача*.

Очекује се да ће ИПА, а касније Кохезиони и други фондови ЕУ допринети у највећем делу средставима потребним за улагање у инфраструктуру.

Међутим, највећа препрека постизању потпуне усаглашености у смањеном временском оквиру огледа се у веома великим оперативним трошковима (OPEX) интегрисаног система управљања отпадом. Ове трошкове морају да апсорбују домаћинстава и индустријски концерни који имају ограничен капацитет (и спремност), што се мора превазићи у складу са процењеним ограничењима у смислу трошковне приступачности.

Инвестиције у сектору управљања отпадом обично стварају врло високе оперативне трошкове (дефинисано као „захтевно у смислу оперативних трошкова“) те стога планиране инвестиције морају бити изведене на такав начин да не прелази праг ценовне приступачности, иначе ће се створити ризик од оптерећења потрошача који је изван њиових капацитета.

Иако је Република Србија РС још увек у раној фази, а прецизно дефинисање прелазних периода за улазак је још увек далеко на хоризонту, прелиминари План имплементације је развијен у складу са овим принципом, мада у општем макро-економетријском смислу, јер недостају многи специфични регионални подаци, а вероватно ће бити и неких измена у Стратегији, те самим тим и у плановима за имплементацију.

За више детаља о трошковима молимо погледајте прелиминарни план за имплементацију интегрисаних система управљања отпадом.

Поглавље 4.

УПРАВЉАЊЕ ВОДАМА

1. Секторски приступ

Транспозиција Оквирне директиве о водама и Директиве о поплавама је у напредном стадијуму и за друге директиве је у почетној фази. Потпуно транспоновање директива о водама очекује се кроз додатне измене и допуне Закона о водама (израђен је нацрт Закона о водама са првим сетом измена и допуна, чије усвајање је планирано за 2015. годину, док је други сет измена и допуна Закона о водама планиран за 2017. годину) и кроз усвајање одговарајућих подзаконских акта (до краја 2018. године).

Тренутне активности везане су за даљи развој стратешког и законодавног оквира како би се унапредила политика управљања водама и подржало даље усклађивање са захтевима одговарајућих правних тековина ЕУ. Стратегија управљања водама у Републици Србији доступна је у форми нацрта, као и План заштите вода од загађивања. План управљања водама за слив реке Дунав на територији Републике Србије је у фази израде. У току је израда предлога за осетљиве области и угрожене зоне од значаја за Директиву о комуналним отпадним водама и Нитратну директиву. Приоритет је, такође, обезбеђен за имплементацију Директиве о поплавама, укључујући Прелиминарну процену ризика од поплава, као и

припрему карата угрожености од поплава и карата ризика од поплава за део територије Републике Србије.

Планови за имплементацију специфичних директива за Оквирну директиву о водама, Директиву о води за пиће, Директиву о третману комуналних отпадних вода и Нитратну дорективу биће развијени током 2015/2016 године у оквиру пројекта имплементације Националне стратегије апроксимације у области животне средине (IPA 2013). Специфични планови имплементације за директиве које захтевају значајна финансијска улагања и одговарајућа пратећа документација биће основа за прилагођавање временског оквира за имплементацију директива које захтевају значајна финансијска улагања. Такође, Планови за имплементацију специфичних директива ће бити основа за припрему вишегодишњег инвестиционог и финансијског плана и биће подршка процесу програмирања за период до 2020. године, а након приступања, у периоду договорених прелазних периода.

Јачање капацитета институција у сектору вода је предуслов за успешну транспозицију и имплементацију директива и већина активности за пројекте помоћи концентрисана је на ово питање.

Трошкови имплементације у сектору вода су високи и захтевају детаљно планирање финансирања из националних и ЕУ извора финансирања, као и финансирање из неповратних средстава, процену потреба, могућности и приступачности за финансирање из кредита које обезбеђују Међународне финансијске институције (МФИ).

Како се тренутно процењује, због високих трошкова и доступности финансирања, део директива које се односе на сектор вода неће бити имплементиран до 2020. године и биће потребни прелазни периоди. Ово се посебно односи на велике инвестиционе потребе, нарочито на имплементацију Директиве о третману комуналних отпадних вода, присуство арсена у подземним водама на територији Аутономне Покрајине Војводине и на друге проблеме у имплементацији Директиве о води за пиће, имплементацију стандарда квалитета животне средине, као и на време које је потребно за имплементацију планова за управљање водама (рокови за постизање граничних вредности за поједине индустријске објекте).

Најважнији предуслов за имплементацију Директиве о води за пиће и Директиве о третману комуналних отпадних вода је реструктурирање јавних предузећа у складу са захтевима ових директива, побољшање наплате трошкова и динамичко усклађивање/ повећање тарифа за финансирање рада развијене инфраструктуре. У наплати трошкова, биће поштована граница приступачности до 4%.

Осим тога, све активности планиране у оквиру процеса приступања Европској унији захтевају велике реформе у сектору вода, уз подршку одговарајућих финансијских ресурса. Како би се то постигло, апсолутно је неопходна пуна политичка подршка, као и учествовање свих релевантних институција.

Тренутни статус и планиране активности за све директиве о водама дати су у наставку. Планови су подељени на краткорочне (2015-2016), средњорочне (2017-2020) и дугорочне (после 2020. године) активности.

Планирано је да се други циклус Плана управљања речним сливовима заврши 2021. године, у складу са шестогодишњим циклусом планирања, предвиђеним Оквирном директивом о водама. Процес припреме Планова управљања речним сливовима није везан за процес придруживања Републике Србије ЕУ, него за циклус планирања у складу са Оквирном директивом о водама.

2. Стратешки оквир

Имплементација захтева у подсектору вођена је следећим одобреним стратешким документима:

- Национална стратегија апроксимације у области животне средине (NEAS, СГ 80/11),
- Стратегија апроксимације за сектор вода (2012).

Планирана стратешка документа:

- Стратегија управљања водама за територију Републике Србије (усвајање је планирано за 2015. годину),
- План управљања водама за слив реке Дунав на територији Републике Србије (у фази израде, усвајање је планирано за 2015. годину),
- План заштите вода од загађивања (усвајање је планирано за 2015. годину),
- Планови за имплементацију специфичних директива за Оквирну директиву о водама, Директива о води за пиће, Директива о третману комуналних отпадних вода и Нитратна директива (2016).

3. Транспозиција

Транспозиција директива о водама је у различитим фазама. Потпуна транспозиција директива о водама очекује се кроз даље измене и допуне Закона о водама (припремљен је нацрт Закона о водама са првим сетом измена и допуна, чије је усвајање планирано за 2015. годину, док је други сет измена и допуна Закона о водама планиран за 2017. годину) и усвајање одговарајућих подзаконских акта (до краја 2018. године).

Директива Европског парламента и Савета 2000/60/ЕС од 23. октобра 2000. године о успостављању оквира за деловање заједнице у области политике вода са изменама и допунама (Одлука 2455/2001/ЕС и Директиве 2008/32/ЕС, 2008/105/ЕС и 2009/31/ЕС) – EU WFD)

Статус транспозиције:

У 2014. години МПЗЖС завршило је детаљну процену правних недостатака и процену усклађености важећег законског оквира са захтевима ове Директиве, уз помоћ пројекта PLAC[21], у току процеса процене недостатака.

Директива је делимично транспонована кроз Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10 и 93/12) – ЗОВ, Правилник о одређивању граница водних подручја („Службени гласник РС”, број 75/10), Правилник о референтним условима за типове површинских вода („Службени гласник РС”, број 67/11), Правилник о утврђивању водних тела површинских и подземних вода („Службени гласник РС”, број 96/10), Уредба о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, број 50/12), Правилник о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода („Службени гласник РС”, број 74/11), Уредба о утврђивању програма мониторинга статуса вода (годишње - „Службени гласник РС”, бр. 100/12, 43/13 и 85/14).

[21] PLAC – Политички и правни саветодавни центар

Већина дефиниција је транспонована, али дефиниције аквифер, подслив, подручје речног слива, добар хемијски статус површинских вода, добар хемијски статус подземних вода, квантитативни статус, загађујуће материје, циљеви заштите животне средине, стандарди квалитета животне средине, комбиновани приступ, водне услуге, употреба воде, граничне вредности емисије и контрола емисије нису транспоноване.

Неки од чланова су транспоновани, али због чињенице да анекси (изузев Анекса IX и Анекса X) нису транспоновани, транспозиција је делимична.

Члан 4 – Циљеви заштите животне средине и Члан 9 – Наплата трошкова за водне услуге нису транспоновани и Члан 10 – комбиновани приступ за тачке и дифузне изворе није транспонован.

План транспозиције

Потпуна транспозиција ЕУ ОДВ очекује се кроз даље измене и допуне Закона о водама и подзаконска акта.

Краткорочни приоритети (2015 - 2016):

Након што је извршена анализа правних недостатака, потребне су значајне измене и/или измене и допуне Закона о водама. Израђен је први сет измена и допуна, и дефиниције комбиновани приступ, водне услуге, вода намењена за људску потрошњу и контрола емисије и чланови 3.1, 9.1 и 10.1 ће бити транспоновани.

Средњорочни приоритети (2017 - 2020):

Већи део преосталих одредби ће бити транспонован кроз други сет измена и допуна Закона о водама (планиран за 2017. годину) и кроз усвајање одговарајућих подзаконских акта (до краја 2018. године).

Директива Савета 2008/105/ЕС Европског парламента и Савета од 16. децембра 2008. године о стандардима квалитета животне средине у области политике вода , измењена и допуњена Директивом 2013/39/EU

Статус транспозиције:

Директива је делимично транспонована кроз Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10 и 93/12) и Уредбу о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС” број 24/14).

У 2014. години МПЗЖС извршило је детаљну анализу процене правних недостатака и процену усклађености важећег законског оквира са захтевима ове Директиве, уз помоћ пројекта PLAC[22], у току процеса процене недостатака у Сектору квалитета вода. Овај процес је резултирао прецизном проценом статуса транспозиције и недостатака у транспозицији (у строгом смислу). Стандарди квалитета животне средине, на начин на који су постављени у Делу А Анекса I (колоне које се односе на копнене површинске воде, с обзиром да остале површинске воде нису релевантне за Републику Србију) су у потпуности транспоновани у Уредби 24/14. Ови стандарди квалитета животне средине утврђени су на начин како је објашњено у Делу Б Анекса I који је готово у целости транспонован. Прекогранично загађење делимично је транспоновано, али одступања која укључују прекогранична питања готово су у потпуности транспонована. Недостаје правна основа за транспозицију Стандарда

[22]ПЛАЦ – Политички и правни саветодавни центар

квалитета животне средине за биоту, као и одредбе које се односе на биоту. Такође, одредбе које се односе на увођење других матрикса у мониторинг површинских вода, анализе дугорочног тренда, инвентар емисија, испуштања и губитака, "листа за праћење" као и одредбе које се

План транспозиције

<u>Краткорочни приоритети (2015 - 2016):</u>

Након што је извршена анализа правних недостатака, нацрт измена и допуна Закона о водама је припремљен како би се допунио неким од ових недостатака. Правна основа за даљу транспозицију Директиве, као и неке одредбе Директиве (одредбе које се односе на Стандарде квалитета животне средине за биоту, анализе дугорочног тренда и "листу за праћење") биће обезбеђене изменама и допунама Закона о водама у 2015. години.

<u>Средњорочни приоритети (2017 – 2020):</u>

Већина преосталих одредби биће транспонована кроз измене и допуне Уредбе о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово постизање („Службени гласник РС”, број 24/14) до краја 2018. године. Потпуна транспозиција Директиве биће остварена у 2018. години.

Директива Савета 2006/118/ЕС Европског парламента и Савета од 12. децембра 2006. године о заштити подземних вода од загађења и пропадања

Статус транспозиције:

Директива је делимично транспонована кроз Закон о водама („Службени гласник РС“ број 30/10 и 93/12), Уредбу о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС” број 50/12) и Правилник о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода („Службени гласник РС” број 74/11).

У 2014. години извршена је детаљна анализа процене правних недостатака и процена усклађености важећег законског оквира са захтевима ове Директиве, уз помоћ пројекта PLAC[23], у току процеса процене недостатака у Сектору квалитета вода. Овај процес резултирао је прецизном проценом статуса транспозиције и недостатака у транспозицији (у строгом смислу).

Дефиниције су делимично транспоноване, изузев дефиниције: „унос загађујућих материја у подземне воде“ која је у потпуности транспонована. Критеријуми за процену хемијског статуса подземних вода и поступак за процену хемијског статуса подземних вода делимично су транспоновани. Идентификација значајних и сталних узлазних трендова, као и дефиниција почетних тачака за преокрет трендова делимично су транспоноване. Мере за спречавање или ограничавање уноса загађујућих материја у подземне воде делимично су транспоноване. Анекс I – Стандарди квалитета подземних вода делимично су транспоновани (Стандарди квалитета животне средине за нитрате и пестициде у потпуности су транспоновани), али тачке 2 и 3 Анекса нису транспоноване. Анекс II – граничне вредности за загађујуће материје и индикаторе загађења подземних вода Део Б делимично је транспонован, док Део А и Део Ц нису транспоновани. Анекс III – Процена хемијског статуса подземних вода није транспонован. Анекс IV – Идентификација и преокрет значајних и сталних узлазних трендова Део Б (почетне тачке за преокрет тренда) делимично је транспонован, а Део А (идентификација значајних и одрживих растућих трендова) није

[23]ПЛАЦ – Политички и правни саветодавни центар

транспонован.

Утврђени су главни недостаци: Правна основа за потпуну транспозицију није у потпуности дефинисана; поступци и рокови за успостављање граничних вредности нису одређени; информације које би требало да буду укључене у РБМП (План управљања речним сливовима) нису у потпуности усаглашене са Директивом, недостаје законски основ за инвентар изузетака. Након што је извршена анализа правних недостатака, нацрт измена и допуна Закона о водама припремљен је како би се исправили неки од препознатих недостатака.

План транспозиције:

Краткорочни приоритети (2015 - 2016):
Правни основ за даљу транспозицију Директиве, као и неке одредбе Директиве биће обезбеђени допунама и изменама Закона о водама у 2015. години.

Средњорочни приоритети (2017 – 2020):

Већина преосталих одредби биће транспонована кроз измене и допуне Закона о водама до краја 2017. године, Уредбу о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, број 50/12) и Правилник о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода („Службени гласник РС”, број 74/11) до краја 2018. године. Потпуна транспозиција Директиве биће остварена у 2018. години.

Директива 2009/90/ЕС од 31. јула 2009. године, којом се, у складу са Директивом 2000/60/ЕС Европског парламента и Савета, прописују техничке спецификације за хемијску анализу и мониторинг статуса воде

Директива 2009/90/ЕС од 31. јула 2009. године делимично је транспонована кроз Уредбу о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, број 24/14).

План транспозиције:

Краткорочни приоритети (2015 - 2016):

Изменама и допунама Закона о водама у 2015. години стећи ће се правна основа за даљу транспозицију Директиве о хемијској анализи и мониторингу статуса површинских и подземних вода.

Средњерочни приоритети (2017 – 2020):

Потпуна транспозиција и спровођење Директиве 2009/90/ЕС очекује се у 2016/2017. години, кроз усвајање подзаконског акта о техничким захтевима и спецификацијама за хемијску анализу и мониторинг статуса воде.

Директива 2008/56/ЕС Европског парламента и Савета од 17. јуна 2008. године о успостављању оквира за деловање заједнице у области поморске политике животне средине - EU MS FD

Статус транспозиције:

Директива 2008/56/ЕС Европског парламента и Савета од 17. јуна 2008. године о успостављању оквира за деловање заједнице у области политике поморске животне средине – EU MS FD није транспонована у национално законодавство.

План транспозиције:

<u>Средњорочни приоритети (2017 - 2020):</u>

Директива ће бити транспонована кроз измене и допуне Закона о водама до краја 2017. године.

Директива 2007/60/ЕС Европског парламента и Савета од 23. октобра 2007. године о процени и управљању ризицима од поплава - EU FD

Директива је делимично транспонована кроз Закон о водама („Службени гласник РС", бр. 30/10 и 93/12), Уредбу о успостављању методологије за процену ризика од поплава („Службени гласник РС", број 1/12). Следећи делови Директиве нису транспоновани у домаће законе: дефиниција изненадних поплава, рокови за прелиминарну процену ризика од поплава (ПФРА), правилник о мапирању плавних зона и роковима, специфични циљеви, координација/интеграција са РБМП и преглед циклуса за ПФРА, мапе, утицај климатских промена и ФРМП (План управљања ризицима од поплава).

Потпуна транспозиција Директиве о поплавама очекује се кроз даље измене и допуне Закона о водама и подзаконске акте.

<u>План транспозиције:</u>

<u>Краткорочни приоритети (2015 – 2016):</u>

Након што је извршена анализа недостатака, потребне су одређене измене Закона о водама. Већина преосталих одредби ће бити транспонована кроз измене и допуне ЗОВ-а и кроз „Уредбу о успостављању методологије за припрему карата угрожености од поплава и карата ризика од поплава".

<u>Средњорочни приоритети (2017 - 2020):</u>

Преостале одредбе ће бити транспоноване кроз измене и допуне до краја 2017. године. Потпуна транспозиција Директиве биће остварена у 2018. години.

Директива 98/83/ЕС о Квалитету воде намењене људској употреби – ЕУ Директива о води за пиће

<u>Статус транспозиције:</u>

Важећи национални прописи делимично су или у потпуности усклађени са захтевима Директиве. Следећи делови Директиве транспоновани су у национални закон: циљеви, дефиниције, стандарди квалитета, место контролног прегледа, мониторинг, активности ремедијације и рестрикције у потрошњи, осигурање квалитета третмана, опреме и материјала, изузетне околности, информисање и извештавање.

Закони и подзаконски акти који регулишу ову област су следећи: Закон о безбедности хране („Службени гласник РС" 41/09), Закон о водама („Службени гласник РС" 30/10 и 93/12), Закон о јавном здрављу („Службени гласник РС" 107/05...), Закон о комуналним делатностима („Службени гласник РС" 88/11), Закон о здравственој исправности предмета опште употребе („Службени гласник РС" 92/11), Правилник о хигијенској исправности воде за пиће („Службени лист СРЈ" 42/98 и 44/99), Правилник о методама узимања узорака и методама за лабораторијску анализу воде за пиће („Службени лист СФРЈ" 33/87) итд.

Законом о здравственој исправности предмета опште употребе („Службени гласник РС“, бр. 92/11), предвиђа се безбедност посуђа, прибора за јело, уређаја, амбалаже и других материјала који долазе у контакт са храном у складу са законом којим се уређује безбедност хране, укључујући и воду за пиће. Такође, систем информисања јавности успостављен је на основу Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС“ бр.107 / 05 ...)Током 2014. године, у току процеса процене недостатака у Сектору квалитета вода, процена правних недостатака и усклађености важећег законског оквира са захтевима ове Директиве анализирана је уз помоћ пројекта PLAC. Овај процес резултирао је прецизном проценом статуса транспозиције и недостатака у транспозицији (у строгом смислу). У складу са резултатима аналитичког процеса, следеће одредбе Директиве у потпуности су транспоноване: изузећа, опште обавезе, одступања, преглед анекса.

План транспозиције:

<u>Краткорочни приоритети (2015 – 2016):</u>

Нацрт Правилника о здравственој исправности воде за пиће припремљен је 2014. године, и биће усвојен након ступања на снагу измена и допуна постојећег Закона о безбедности хране, који ће пружити правну основу министру здравља да изда Правилник о здравственој безбедности воде за пиће.

Усвајање овог правилника, који ће осигурати потпуну транспозицију ове Директиве, предвиђено је до краја 2015. године.

Директива 2006/7/ЕС о управљању квалитетом воде за купање – ЕУ Директива о води за купање

Статус транспозиције:

Нема примењивог закона који интегрише прописан начин праћења квалитета воде за купање, управљања и јавног информисања. Праћење воде која се може користити за купање прописано је:

- Уредбом о класификацији вода („Службени гласник СРС 5/68), где су површинске воде класификоване у 4 класе, на основу индикатора (параметара) и у складу са границама њихових вредности. Параметри у оквиру ове Уредбе нису усклађени са параметрима из Директиве. Вода која је класификована као I и II класа се може користити за купање. На основу Уредбе „највероватнији број колиформних бактерија у 100мл“ узима се као индикатор квалитета воде за купање.
- Уредба о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“ број 50/12), одређује површинске воде као воде I, II и III класе које се могу користити за купање. Параметри за процену квалитета воде за купање у Уредби нису усаглашени са параметрима у оквиру Директиве.

Према овој Уредби, као параметри за квалитет воде за купање, праћени микробиолошки параметри су „фекалне колиформне бактерије“, „укупне колиформне бактерије“, „цревне ентерококе“ и „аеробне хетеротрофне бактерије (Кохл метод)“.

Члан 67 Закона о водама („Службени гласник РС“ број 30/10 и 93/12) прописује да локалне власти одлучују о месту и начину коришћења воде за купање.

Према Закону о здравственој заштити („Службени гласник РС“ 107/05) и Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС“ 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10), информације о здравственој исправности воде за купање су доступне на годишњем и на дневном нивоу.

Током 2014. године, у току процеса процене недостатака у Сектору квалитета вода, министарство здравља извршило је процену правних недостатака и усклађености важећег законског оквира са захтевима ове Директиве уз помоћ пројекта PLAC. Овај процес резултирао је прецизном проценом статуса транспозиције и недостатака у транспозицији (у строгом смислу). У складу са резултатима аналитичког процеса, следеће одредбе Директиве транспоноване су, и то: опште одредбе (сврха и циљ, дефиниције), квалитет и управљање водама за купање (мониторинг, процена квалитета воде за купање, класификација и статус квалитета воде за купање, профили воде за купање, мере управљања у изузетним околностима, ризик од цијанобактерија и други параметри, сарадња на прекограничним водама) и размена информација (јавно учешће, информације за јавност и извештаји).

Статус транспозиције:

<u>Краткорочни приоритети (2015 - 2016):</u>

Нацрт Уредбе о квалитету воде за купање припремљен је за усвајање након усвајања измена и допуна Закона о водама, до краја 2015. године. Овај нацрт у потпуности је у складу са Директивом и омогућиће њену потпуну транспозицију.

Директива Савета 91/676/ЕЕС од 12. децембра 1991. године о заштити вода од загађења узрокованог нитратима из пољопривредних извора измењена и допуњена Уредбама (ЕС) 1882/2003 и (ЕС) 1137/2008 – EU ND

Статус транспозиције:

Захтеви Директиве нису транспоновани у државне прописе, изузев неких дефиниција (термина) у Закону о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10 и 93/12). Директива је у почетној фази.

План транспозиције:

<u>Краткорочни приоритети (2015 – 2016):</u>

Нацрт измена и допуна Закона о водама припремљен је како би били транспоновани неки од захтева из Директиве.

<u>Средњорочни приоритети (2017 – 2020):</u>

Успостављањем правног основа за одређивање рањивих зона на нитрате, преостале одредбе Директиве ће бити транспоноване, укључујући успостављање правне основе и усвајање Закона добре пољопривредне праксе. У назначеним рањивим зонама паралелно ће бити направљен инвентар фарми и пољопривредног земљишта.

Директива Савета 91/271/ЕЕС од 21. маја 1991. године о третману комуналних отпадних вода, , измењена и допуњена Директивом Комисије 98/15/ЕС, Уредбом 1882/2003 и Уредбом 1137/2008, Одлуком Комисије 93/481/ЕЕС која се односи на формат презентације национлaних програма као што је предвиђено Чланом 17 Директиве Савета 91/271/ЕЕС – EU UWWTD

Статус транспозиције:

Директива је делимично транспонована у државне прописе кроз Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10 и 93/12), Уредбу о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, бр. 67/2011, 48/2012) и Уредбу о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, број 50/2012).

Други круг измена и допуна Закона о водама (планиран за 2017. годину) успоставиће правни основ за транспозицију одредби Директиве које се односе на одређивање осетљивих области, поступак одобравања, извештавање, као и на транспозицију Анекса I. Потпуна транспозиција Директиве ће бити извршена усвајањем одговарајућих нових подзаконских акта и изменама и допунама постојећих.

План транспозиције:

<u>Краткорочни приоритети (2015 - 2016):</u>

Успостављање правне основе за одређивање осетљивих области у 2015. години и израда Правилника о методама и условима за мерење количине отпадних вода и тестирање квалитета, и садржаја извештаја о мерењу (у припреми), до краја 2015. године.

<u>Средњорочни приоритети (2017 – 2020):</u>

Израда и усвајање одговарајућих прописа (закони/подзаконска акта) за потпуну транспозицију, до краја 2018. године и постављање правне основе за реформирање јавних комуналних предузећа до краја 2018. године;

Табела транспозиције

СЕКТОР ВОДА	Рок за транспозицију					
ЗАКОНОДАВСТВО ЕУ	2015	2016	2017	2018	2019	2020
2000/60/EC – EU WFD						
2008/105/EC – EU EQS						
2006/118/EC – EU GW						
2009/90/EC – EU MON						
2008/56/EC - EU MS FD						
2007/60/EC – EU FD						
98/83/EC – EU ВОДА ЗА ПИЋЕ						
2006/7/EC – EU ВОДА ЗА КУПАЊЕ						
91/676/EEC - EU ND						
91/271/EEC - EU UWWTD						

3. Имплементационе активности и институционалне одговорности

Директива 2000/60/ЕС Европског парламента и Савета од 23. октобра 2000. године о успостављању оквира за деловање заједнице у области водне политике са изменама и допунама (Одлука 2455/2001/ЕС и Директиве 2008/32/ЕС, 2008/105/ЕС и 2009/31/ЕС) – EU WFD

Оперативни и надзорни мониторинг је почео, али само је делимично усаглашен са захтевима Оквирне директиве о водама, покрива само део водних тела (85 површинских водних тела од 493, и 31 од 153 подземних водних тела) и недовољно је финансиран. Припрема плана управљања водама за слив реке Дунав на територији Републике Србије према Закону о водама из 2010. године у завршној је фази. Извештај о карактеризацији за слив реке Дунав на територији Републике Србије припремљен је 2013. године, и укључује карактеристике слива реке, утицај људских активности које су потребне у складу са Чланом 5, и инвентар заштићених области (тренутни статус). Припрема планова управљања речним сливом за водна подручја на територији Републике Србије у почетној су фази. Капацитети Републичке дирекције за воде, надлежног органа за Оквирну директиву о водама, нису довољни, као ни капацитети јавних водопривредних предузећа, институција одговорних за праћење и других институција одговорних за транспозицију и имплементацију.

Предвиђено је да ће активности имплементације бити подржане од стране пројекта ИПА 2016 (2016-2017). Ако ИПА 2016 не буде одобрен, мораће се тражити нови извори финансирања. Такође, у том случају, рокови за краткорочне активности на имплементацији морају бити ажурирани у складу са тим. Уколико пројекат буде одобрен, следеће краткорочне активности ће бити предвиђене за имплементацију, према следећем:

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Развој планова за имплементацију специфичних директива за Оквирну директиву о водама како би се дефинисали рокови и кораци за потпуну имплементацију захтева. Планирано је да буду припремљени у периоду 2016 – 2017 од стране ИПА 2013. Активности ће обухватати питања која се односе на чланове 4.4 до 4.9 и питања везана за међувезу са осталим директивама (нпр. Директива о води за пиће, Директива о стандардима квалитета животне средине и Директива о подземним водама, високе природне присутне вредности арсена у подземним водама у Војводини);
- Развој Плана управљања водама за слив реке Дунав на територији Републике Србије у складу са Законом о водама током 2015. године. Мада није у потпуности у складу са ЕУ ОДВ, може се сматрати за први нацрт Плана управљања речним сливом, уз изузетак појединих заштићених области;
- Припрема нацрта програма мониторинга вода у складу са Оквирном директивом о водама, Директивом о подземним водама и Директивом о стандардима квалитета животне средине. Радна група је формирана у Марту 2015. године. Програм ће бити припремљен током 2016. године. Документ ће обухватати концепт програма мониторинга до 2020. године у складу са захтевима директиве и годишњим оперативним програмом.
- Припрема следећих подзаконских аката: Правилник о успостављању критеријума за одређивање заштићених области у водним подручијима и Правилник о садржају и методама вођења регистра о заштићеним областима.
- Унапређење система повраћаја трошкова у водном сектору ће бити реализовано уз подршку пројекта „Подршка процесу приступања Србије Европској унији у сектору водних услуга – повраћај трошкова за водне услуге у Србији" (Светска банка). У том циљу, следећа подзаконска акта ће бити усвојена: Одлука о успостављању методологије за израчунавање цене за снабдевање водом за пиће кроз јавни систем за водоснабдевање, и цене за прикупљање отпадних вода, евакуацију и третман средствима јавног канализационог

система; Одлука о постављању референтне цене за воду и Одлука о успостављању критеријума за одређивање референтне цене воде која ће бити основа за адекватан финансијски оквир.

- Јачање капацитета Републичке дирекције за воде како би управљали транспозицијом и имплементацијом великог и обимног тела ЕУ Закона о водама. Јачање капацитета неопходно је и у другим институцијама које су одговорне за заштиту вода, нпр. одељење за заштиту животне средине у оквиру Министарства одговорног за животну средину и Министарства здравља.
- Уколико је неопходно (у случају да пројекат ИПА 2016 не буде одобрен) морају се тражити други извори финансирања. Такође, рокови за средњорочне активности имплементације морају бити ажурирани.
- Уколико пројекат буде одобрен, следеће средњорочне активности ће бити предвиђене за имплементацију, према следећем:

Средњерочни приоритети (2017-2020):

- Анализа области речног слива (у складу са Чланом 5 и анексима Оквирне директиве о водама) у оквиру другог круга планирања управљања речним сливом за слив реке Дунав на територији Републике Србије;
- Успостављање Регистра заштићених области у 2018. години, након усвајања 2 подзаконска акта (планирана за 2015. годину), и проглашење осетљивих подручја и рањивих зона;
- Јачање капацитета јавних водопривредних предузећа (2015-2020);
- Имплементација Програма мониторинга у складу са Оквирном директивом о водама (предвиђена за подршку ИПА 2016). Успостављање комплетног програма мониторинга за водна тела површинских и подземних вода до 2020. године (изузев за одређене заштићене области, за које ће рок бити продужен до 2022. године);
- Успостављање политике цена воде и имплементација захтева за накнаду трошкова (планирано за 2019. годину);
- Израда и примена система за извештавање до краја 2020. године.
- Потпуно успостављање програма мониторинга, укључујући заштићене области у 2022. години.

Дугорочни приоритети (2020. и после):

Припрема, објављивање и јавне консултације о другом планирању управљања речним сливом и Програму мера, као и о Плановима управљања речним сливом за водне области (СПД) биће готови 2021. године.

Директива Савета 2008/105/ЕС Европског парламента и Савета од 16. децембра 2008. године о стандардима квалитета животне средине у области политике вода , измењена и допуњена Директивом 2013/39/EU

Супстанце су подељене у две групе: прва група од 35 супстанци већ се прати мониторингом. Три супстанце (жива, хептахлор и хептахлорепоксид) из друге групе се прате мониторингом,

али примењене методе немају захтевану границу детекције и квантификације. Мониторинг још увек не покрива сва водна тела површинских вода због ограничења буџета.

Предвиђено је да ће активности имплементације бити подржане од стране пројекта ИПА 2016 (2016-2017). Ако ИПА 2016 не буде одобрен, мораће се тражити нови извори финансирања. Такође, у том случају, рокови за краткорочне активности на имплементацији морају бити ажурирани у складу са тим. Уколико пројекат буде одобрен, следеће краткорочне активности ће бити предвиђене за имплементацију:

Краткорочни приоритети (2015-2016):

- Развој детаљних корака и рокова за потпуну имплементацију Директиве стандарда квалитета животне средине (као део планова за имплементацију специфичних директива, током 2016 – 2017 године уз подршку ИПА 2013 пројекта).
- Припрема нацрта програма мониторинга вода у складу са Директивом стандарда квалитета животне средине.

Уколико је неопходно (у случају да пројекат ИПА 2016 не буде одобрен) морају се тражити други извори финансирања. Такође, рокови за средњорочне активности имплементације морају бити ажурирани.

Уколико пројекат буде одобрен, следеће средњорочне активности ће бити предвиђене за имплементацију:

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- Постепено увођење супстанци из друге групе (24 супстанце) у програм мониторинга, а најкасније до краја 2018. године;
- Повећање људских и техничких капацитета Агенције за заштиту животне средине (лабораторијска опрема, методологије, обука експерата) како би се обезбедио адекватан мониторинг планиран за 2018. годину (у оквиру актуелног ИПА 12 пројекта „Ојачати капацитете за заштиту природе и мониторинг животне средине“);
- Успостављање ефикасног мониторинга у складу са захтевима Оквирне директиве о водама и Директиве о стандардима квалитета животне средине за комплетну мониторинг мрежу до краја 2020. године. Ово обухвата одређивање присуства и основног нивоа наведених опасних супстанци (тренутни хемијски статус површинских вода), развој система за анализе дугорочног тренда, развој методологије и предузимање корака у успостављању јединствене базе података за инвентар емисија, испуштања и губитака приоритетних и приоритетних опасних сусптанци, развој и примену система за извештавање;
- Израда предлога за Програм мера који ће бити укључен у следећи циклус планирања, а који се односи на супстанце из листе, биће завршена до краја 2021. године.

Дугорочни приоритети (2020. и касније):

- Усклађеност са граничним вредностима емисије (ЕЛВ) за све индустријске објекте до 2030. године[24].
- Потпуна имплементација до краја 2033. године.

[24]Постојећа национална Уредба о граничним вредностима емисије (67/2011 и 48/2012) предвиђа да сви индустријски објекти који су били функционални пре 21. 09. 2015. године имају прелазни период да се усагласе са Граничним вредностима емисије (ЕЛВ). Ови периоди прате рокове које је одредио План за заштиту од загађења вода и најдужи је до 2030. године. Прецизни рокови ће бити дефинисани у акционим плановима које израђују одговарајуће индустрије.

Директива Савета 2006/118/ЕС Европског парламента и Савета од 12. децембра 2006. године о заштити подземних вода од загађења и погоршања квалитета

Урађена је прелиминарна процена ризика за водна тела подземних вода. Извршен је хемијски мониторинг на 31 од 153 водних тела подземних вода и он обухвата супстанце наведене у Анексу II Делу Б, изузев трихлороетилена и тетрахлороетилена. Постојећи подаци показују високи ниво арсена у Аутономној Покрајини Војводини, у неким областима већи од 50µg/l, који захваљујући природном пореклу неће изазвати неисправност хемијског статуса, али се треба размотрити као питање постизања доброг општег статуса. Детаљи ће бити разрађени кроз планове за имплементацију специфичних директива за Оквирну директиву о водама.

Предвиђено је да ће активности имплементације (мониторинг) бити подржане од стране пројекта ИПА 2016 (2016-2017). Ако ИПА 2016 не буде одобрен, мораће се тражити нови извори финансирања. Такође, у том случају, рокови за краткорочне активности на имплементацији морају бити ажурирани у складу са тим. Уколико пројекат буде одобрен, следеће краткорочне активности ће бити предвиђене за имплементацију:

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

-Развој детаљних корака и рокова за потпуну имплементацију Директиве о подземним водама (као део планова за имплементацију специфичних директива за Оквирну директиву о водама, током 2016 – 2017 године уз подршку ИПА 2013 пројекта).

- Припрема нацрта програма мониторинга вода у складу са Директивом о подземним водама (укључујући ревизију постојећих тачака мониторинга за подземне воде које су у власништву и/или њима управљају други ентитети, тј. јавна комунална предузећа, енергетска постројења, итд.).

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Постизање неопходних нивоа финансирања за успостављање мониторинга подземних вода у складу са ОДВ до 2020. године (изузев неких заштићених области, за које ће рок бити продужен до 2022. године);
- Процена хемијског статуса водних тела подземних вода на основу постојећих података, као и за водна тела за која процена до сада није рађена.
- Почетна идентификација значајних и сталних узлазних трендова и дефинисање почетне тачке за преокрет трендова уколико су доступне довољно дуге серије података за анализе трендова.

<u>Дугорочни приоритети (2020. и касније):</u>

Проширење мреже мониторинга хемијског статуса и на заштићене области како би била обухваћена сва водна тела подземних вода која се користе за водоснабдевање, наводњавање, итд. планирано је за 2022. годину;

Процена хемијског статуса за сва водна тела подземних вода;

Идентификација свих постојећих значајних и сталних узлазних трендова и дефинисање почетне тачке за преокрет трендова;

Успостављање мера за спречавање или ограничење уноса загађујућих материја у подземне воде.

Директива 2009/90/ЕС од 31. јула 2009. године, којом се, у складу са Директивом 2000/60/ЕС Европског парламента и Савета, прописују техничке спецификације за хемијску анализу и мониторинг статуса воде

Врши се мониторинг већине супстанци наведених у анексима Оквирне директиве о водама и релевантним директивама о води, али методи немају потребне границе детекције и квантификације. Овај јаз биће премошћен инсталирањем нове опреме која се очекује од текућег ИПА 2012 пројекта „Ојачати капацитете за заштиту природе и мониторинг животне средине“.

Краткорочни приоритети (2015-2016):

- Инсталирање нове опреме која се очекује од текућег ИПА 2012 пројекта у 2015. години.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

Потпуна имплементација Директиве 2009/90/ЕС очекује се у 2017. години.

Директива 2008/56/ЕС Европског парламента и Савета од 17. јуна 2008. године о успостављању оквира за деловање заједнице у области поморске политике животне средине - EU MS FD

Почетна фаза имплементације. Србија ће имплементирати EU MS FD кроз имплементацију Оквирне директиве о водама и међународну сарадњу у сливу реке Дунав (ICPDR).

Директива 2007/60/ЕС Европског парламента и Савета од 23. октобра 2007. године о процени и управљању ризицима од поплава - EU FD

Прва прелиминарна процена ризика од поплава извршена је 2012. године, али је обухватала само речне поплаве. Нису вршене процене утицаја климатских промена. Дефинисано је 99 области значајног ризика од поплава (ОЗРП). Припрема карата угрожености и карата ризика од поплава је у току. 27 од 99 области значајног ризика од поплава већ је приказано на карти. У току је почетна фаза припреме плана за управљање ризицима од поплава. Циљеви и мере у односу на ову директиву су наведени у нацрту Стратегије за управљање водама.

Имплементација Директиве ће бити остварена кроз следеће кораке:

Краткорочни приоритети (2015-2016):

-Израда каталога мера у 2016. години.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- Нацрт првог плана за управљање ризицима од поплава за територију Републике Србије биће припремљен до 2017. године коришћењем доступних карата (које су припремљене током прве фазе за 27 прелиминарних процена ризика од поплава);
- Друга прелиминарна процена ризика од поплава (2018) ће обухватати све релевантне типове поплава и процену климатских промена, имајући у виду и поплаве 2014. године;
- Ревизија карата припремљених током прве фазе и развој нових карата угрожености и ризика од поплава за преостале области значајног ризика од поплава биће завршени до краја 2019. године. У случају да пројекат ИПА 2014-2020 не буде одобрен, мораће се тражити нови извори финансирања;
- Прикупљање и анализа других података, укључујући информације о економској вредности, неопходне за други круг планирања.

Дугорочни приоритети (2020. и касније):

План управљања ризиком од поплава у складу са Оквирном директивом Европске Уније биће припремљен 2021. године.

Директива 98/83/ЕС о квалитету воде намењене људској употреби – ЕУ Директива о води за пиће

Квалитет воде за пиће прати се у системима за водоснабдевање различитих величина, али није редован на малим системима за водоснабдевање (сеоски системи за водоснабдевање). Мониторинг обављају овлашћене лабораторије. Анализе из 2009 – 2013 године (урађене у складу са постојећим законима) показују да само око 50% општинских система за водоснабдевање обезбеђују воду одговарајућег физичко-хемијског и микробиолошког квалитета. Неопходна је реконструкција постојећих система за водоснабдевање како би се рефлектовао велики заостатак у одржавању настао током година. Највеће ограничење у имплементацији ЕУ Директиве о води за пиће је лоше стање инфраструктуре, као последица једнако лоших финансијских услова јавних комуналних предузећа, недовољног финансирања од јединица локалне самоуправе, државног буџета и других извора.

Имплементација Директиве ће бити остварена кроз следеће кораке:

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

-Нацрт Правилника о здравственој исправности воде за пиће, у потпуности усаглашеног са ЕУ прописима, биће усвојен до краја 2015. године. Обухватаће одредбе које пружају могућност одступања у имплементацији вредности параметара које се односе здравствену безбедбост воде за пиће (нпр. арсен у води за пиће);

-Развој планова за имплементацију специфичних директива за Директиву о води за пиће којима се дефинишу трошкови имплементације, распоред и кораци ка потпуној имплементацији (планирани за 2015-2017, уз подршку пројекта ИПА 2013);

- Успостављање система мониторинга у 2016. години.

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Развој правне основе за реформисање јавних комуналних предузећа до краја 2018. године;
- Реформа јавних комуналних предузећа завршена до краја 2020. године;
- Унапређење система за наплату трошкова постепеним повећањем цене воде за пиће у складу са принципом приступачности до краја 2020. године.

<u>Дугорочни приоритети (2020. и касније):</u>

- Успостављање ефикасног општинског система за водоснабдевање кроз имплементацију програма за развој инфраструктуре. Капиталне инвестиционе потребе процењене су између 1.3 милијарди € (NEAS) и 2 милијарде € (према Нацрту стратегије за управљање водом). Потпуна имплементација планирана је за 2034. годину.

Директива 2006/7/ЕС о управљању квалитетом воде за купање – ЕУ Директива о води за купање

Мониторинг воде за купање обавља се локално на језерима и рекама током летње сезоне купања. Микробиолошке и хемијске супстанце испитују се сваких 15 дана током сезоне купања. Мониторинг обављају овлашћене лабораторије.

Имплементација Директиве ће бити остварена кроз следеће кораке:

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Усвајање Правилника о квалитету воде за купање у потпуности усаглашеног са захтевима ЕУ, до краја 2015. године;
- Прва процена током сезоне купања у 2016. години.

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Комплетна класификација воде за купање до краја четврте сезоне купања (2020. година).

Директива Савета 91/676/ЕЕС од 12. децембра 1991. године о заштити вода од загађења узрокованог нитратима из пољопривредних извора измењена и допуњена Уредбама (ЕС) 1882/2003 и (ЕС) 1137/2008 – EU ND

Развој методологије за одређивање зона рањивих на нитрате и идентификацију пољопривредног земљишта са значајним доприносом у загађивању нитратима,, раздвајање ових зона и каталог најбољих пракси за контролу загађења нитратима у пољопривреди је у току уз подршку пројекта финансираног од стране агенције СИДА. Кодекс добре пољопривредне праксе је у процесу ажурирања. Недостаје мрежа мониторинга за детаљну анализу притиска и утицаја загађивања азотом из пољопривреде и трофичког статуса површинских вода. Само мали % аквифера међу праћеним показује концентрацију нитрата већу од 40 до 50 mg/l (подаци из плана за заштиту вода).

Процена потпуне усаглашености може се донети само на основу квалитета воде и пољопривредних података и након што мере одређивања зона рањивих на нитрате и акционог програма ступе на снагу. У току су активности на припреми предлога за означавање рањивих зона, у којем ће такође бити размотрена могућност проглашавања читаве територије Републике Србије као зоне рањиве на нитрате. Трошкови зависе од коначне одлуке, као и даље процене неопходних корака.

Имплементација Директиве ће бити остварена кроз следеће кораке:

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Процена праћених информација и идентификација зона рањивих на нитрате током 2015. године;
- Успостављање правне основе за одређивање зона рањивих на нитрате биће завршено до 2015. године.
- Успостављање правне основе за имплементацију Кодекса добре пољопривредне праксе (GAP) биће завршено до 2016. године.

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Одређивање зона рањивих на нитрате (NVZ) планирано је до краја 2018. године;

- Процена програма за праћење према потребама за праћење рањивих зона до краја 2018. година;

- Усвајање Кодекса добре пољопривредне праксе (GAP) планирано је до краја 2018. године;

- Формирање инвентара фарми и пољопривредног земљишта у зонама рањивих на нитрате биће завршено до 2020. године;

- Припрема плана за ширење мониторинг мреже на водна тела површинских и подземних вода у оквиру зона рањивих на нитрате, уколико је потребно, до краја 2019. године;

- Успостављање система за извештавање у складу са захтевима Нитратне директиве до краја 2020. године.

- Развој Акционог програма за имплементацију мера заштите рањивих на нитрате планиран је за 2020. годину.

- Ширење мреже сервиса за саветовање у пољопривреди на локалном нивоу у зонама рањивим на нитрате, уколико је потребно, и интензивирана обука фармера у циљу ефикасне имплементације Кодекса добре пољопривредне праксе у зонама рањивим на нитрате, планирано је до краја 2020. године.

Дугорочни приоритети (2020. и касније):

Развој инфраструктуре ради усклађивања са захтевима директиве (процењена потреба је 0.9 милијарди € као капитална инвестиција за заштиту вода од загађења из пољопривредних извора, NEAS, 2011).

Директива Савета 91/271/ЕЕС од 21. маја 1991. године о третману комуналних отпадних вода, измењена и допуњена Директивом Комисије 98/15/ЕС, Уредбом 1882/2003 и Уредбом 1137/2008, Одлуком Комисије 93/481/ЕЕС о форматима презентације националних програма како је предвиђено Чланом 17 Директиве Савета 91/271/ЕЕС – EU UWWTD

Тренутни статус у вези техничких (системи за скупљање, генерисана оптерећења, ефикасност третмана, емисија, утицај на воде, итд.) и финансијских мера представљен је у нацрту стратешких докумената о управљању водама. Прелиминарна идентификација агломерација завршена је и представљена у нацрту Плана заштите вода од загађивања. Дефинисано је 388 агломерација, од који је 315 веће од 2000 ЕС (еквивалентних становника), 73 мање од 2000 ЕС са канализационим системима, уз више од 4100 сеоских заједница са популацијом мањом од 2000 становника. Просечна стопа прикључака у насељима већим од 2000 ЕС је 54%. Број постојећих постројења за третман отпадних вода је око 40, од који је 26 у функцији, а само 8 ради у складу са очекиваним критеријумима. Мање од 8% становништва добија адекватан третман.

Предвиђено је да ће активности имплементације бити подржане од стране пројекта ИПА 2015 (2015-2017). Ако ИПА 2015 не буде одобрен, мораће се тражити нови извори финансирања. Такође, у том случају, рокови за краткорочне активности на имплементацији морају бити ажурирани у складу са тим. Уколико пројекат буде одобрен, следеће краткорочне активности ће бити предвиђене за имплементацију:

Краткорочни приоритети (2015-2016):

- Процена постојећих података како би се дефинисао приступ који ће бити предузет у циљу означавања осетљивих области, до краја 2015. године;
- Успостављање правне основе за означавање осетљивих области, 2015. година;
- Развој планова за имплементацију специфичних директива за Директиву о третману комуналних отпадних вода којима се дефинишу трошкови имплементације, распоред и кораци ка потпуној имплементацији (планирани за 2015–2017, из подршку пројекта ИПА 2013);
- Израда Правилника о начину и условима мерења количине и испитивања квалитета отпадних вода и садржини извештаја о извршеним мерењима (у припреми), до краја 2015. године.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- Одређивање осетљивих области, до краја 2018. године;

- Успостављање правног основа за реформисање јавних комуналних предузећа до краја 2018. године;
- Реформа јавних комуналних предузећа до краја 2010. године;
- Унапређење тренутне процедуре за добијање дозвола и лиценци за скупљање и третман вода, до краја 2018. године;
- Јачање административних и имплементационих капацитета на националном, регионалном и локалном нивоу до краја 2020. године;
- Развој и успостављање система за извештавање и база података за праћење испуштања отпадних вода и одлагање муља на основу техничких спецификација у оквиру Водопривредног информационог система за Европу (WISE), до краја 2020. године;
- Развој система за примену Одлуке Комисије (2014/431/EU), до краја 2020. године.

Дугорочни приоритети (2020. и касније):

Развој инфраструктуре потребне за имплементацију захтева директиве. Имплементација је подељена на периоде имплементације од 2015. до 2020. године и на још 3 периода (7 година) од 2021. до 2041. године. Приоритизација развоја инфраструктуре заснована је на захтевима Директиве за третман комуналних отпадних вода и на специфичном оптерећењу корисника и величини агломерације. Приоритет у агломерацијама дат је новим постројењима за третман отпадних вода уколико је стопа прикључака већа од 60%. Ако је стопа прикључака мања од 60%, приоритет се даје успостављању система за прикупљање. Капиталне потребне инвестиције процењене су на 3.3 милијарде € (NEAS, 2011) и на 4.9 милијарди € (и Нацрт стратегије управљања водама).

Потпуна имплементација планирана је до 2041. године.

Институционалне одговорности за имплементацију ЕУ захтева из сектора вода представљене су у Анексу 1.

Табела имплементације

СЕКТОР ВОДА	ПРЕДПРИСТУПНИ ПЕРИОД	ТРАНЗИЦИОНИ ПЕРИОД						
ЕУ ЗАКОНОДАВСТВО	2015-2020	2021	2022	2027	2032	2033	2034	2041
2000/60/EC – EU WFD								
2008/105/EC – EU EQS								
2006/118/EC – EU GW								
2009/90/EC – EU MON								
2008/56/EC - EU MS FD								
2007/60/EC –		*						

СЕКТОР ВОДА	ПРЕДПРИСТУПНИ ПЕРИОД	ТРАНЗИЦИОНИ ПЕРИОД						
ЕУ ЗАКОНОДАВСТВО	2015-2020	2021	2022	2027	2032	2033	2034	2041
EU FD								
98/83/EC – EU ВОДА ЗА ПИЋЕ								
2006/7/EC – EU ВОДА ЗА КУПАЊЕ								
91/676/EEC - EU ND								
91/271/EEC - EU UWWTD								

*22.12.2021

4. Листа директива које се сматрају најзахтевнијим за имплементацију

Директиве које су најпроблематичније за имплементацију односе се на високе трошкове и обухватају:

- Оквирну директиву о водама,
- Директиву о стандардима квалитета животне средине,
- Директиву о комуналним отпадним водама,
- Директиву о води за пиће,
- Нитратну директиву.

Потпуна имплементација правних тековина ЕУ које се односе на воде планирана је до 2041. године.

Поред високих трошкова, неколико других препрека у имплементацији су:

- Технички и финансијски капацитети за имплементацију правних тековина ЕУ које се односе на воде нису довољни, и назадовали су у скоријој прошлости;
- Институционални капацитети нису довољни. Изградња и јачање капацитета за планирање, имплементацију и управљање од суштинског је значаја и предуслов је, посебно за директиве које захтевају значајна улагања;
- Одговорности у сектору вода подељене су међу многобројним различитим актерима, као што је представљено у Анексу 1. Интеграција је изузетно пожељна, као што је представљено у нацрту Стратегије управљања водама.
- Због високих природних вредности неких супстанци у подземним водама у неким областима добар хемијски статус неће бити постигнут. Такође, добар хемијски статус површинских вода, у погледу неких приоритетних супстанци неће бити постигнут у року који је планиран од стране ЕУ, али ће додатне анализе бити извршене кроз планове за

имплементацију специфичних директива за Оквирну директиву о водама како би се то прецизније утврдило;

- Од посебног значаја је потреба за укључивањем координације јавних комуналних предузећа у оквиру одговорности министарства одговорног за водни сектор. У овом контексту, функције ЈКП везане за водне услуге требало би раздвојити од тренутно заједничких ширих одговорности које ЈКП имају (гробља, управљање чврстим отпадом итд.);
- Одговорност за мониторинг подељена је између 2 институције. Финансирање мониторинга вода мора бити повећано;
- Посебан проблем постоји код великих индустријских предузећа у јавном власништву (као што су РТБ Бор, Железара у Смедереву и слично) и историјског загађења, као и могућности приватизације[25] која ће бити третирана одвојено у оквиру Планова за имплементацију специфичних директива за Оквирну директиву о водама где ће бити дефинисани конкретни рокови за имплементацију.

5. Рокови за имплементацију свих директива у сектору

ЕУ законодавство	Рок за имплементацију	Коментари
Оквирна директива о водама	2041 (у вези са имплементацијом Директиве о третману комуналних отпадних вода)	Имплементација се узима у обзир када су постигнути циљеви заштите животне средине за површинске и подземне воде и заштићене области. Планови за имплементацију специфичних директива за Оквирну директиву о водама ће даље појаснити рокове за потпуну имплементацију.
Директива о стандардима квалитета животне средине	2033	Планови за имплементацију специфичних директива за Оквирну директиву о водама ће даље појаснити рокове за потпуну имплементацију.
Директива о подземним водама	2032	Планови за имплементацију специфичних директива за Оквирну директиву о водама ће даље појаснити рокове за потпуну имплементацију.
Директива о мору	2020	
Директива о поплавама	2021[26]	
Директива о води за пиће	2034	Планови за имплементацију специфичних директива за ЕУ Директиву о води за пиће ће дефинисати трошкове имплементације, распоред и кораке ка потпуној имплементацији.
Директива о води за купање	2020	
Нитратна директива	2022[27]	Планови за имплементацију специфичних директива за Директиву о нитратима ће даље појаснити рокове за потпуну

[25] У процесу приватизације, Република Србија је обавезна да преузме санацију историјског загађивања.

[26] Усвајање Плана за управљање ризиком од поплава је планирано за 2021. годину

[27] Усвајање Акционог плана је планирано за 2022. годину

ЕУ законодавство	Рок за имплементацију	Коментари
		имплементацију.
Директива о третману комуналних отпадних вода	2041	Планови за имплементацију специфичних директива за Директиву о третману комуналних отпадних вода ће даље појаснити рокове за потпуну имплементацију.

Детаљније информације које се односе на датуме имплементације дате су у Анексу 2.

6. Процене трошкова/финансирања

Трошкови апроксимације у сектору вода углавном су везани за имплементацију три директиве које захтевају значајне инвестиције, тј. Директива о комуналним отпадним водама, Директива о води за пиће и Нитратну директиву. Важно је напоменути да ће се појавити додатни трошкови због имплементације других директива важних за сектор, посебно Директиве о поплавама. Трошкови за имплементацију Директиве о поплавама тренутно нису процењени. Очекује се да ће трошкови за имплементацију Директиве о третману комуналних отпадних вода и Директиве о води за пиће бити финансирани из јавних извора (национални и интернационални), тарифе за воду, кредита и других извора, док ће имплементација Нитратне директиве бити углавном финансирана из приватног сектора и фондова подршке пољопривреди. Капитални трошкови (CAPEX) су морали да испуне захтеве правних тековина ЕУ у односу на три споменуте директиве представљене у табели 1, испод. Треба напоменути да су процене за Директиву о третману комуналних отпадних вода и Директиву о води за пиће засноване на детаљнијој анализи спроведеној током 2014. године и да су више него што је раније процењено са NEAS.

Табела 1 Водни подсектор CAPEX

Директива	Номинална инвестиција	% од укупног износа	Пуна усклађеност
Комуналне отпадне воде	4,962	64%	2041
Вода за пиће	2,000	26%	2034
Нитрати	819	11%	
УКУПНИ ТРОШКОВИ ИНВЕСТИЦИЈЕ	7,781	100%	

Како би се постигли очекивани нивои трошкова апроксимације у водном сектору, биће потребан значајан труд да би се мобилисали сви доступни фондови. Ово обухвата, међу осталим мерама, комплетну реорганизацију националног финансирања животне средине/вода на свим нивоима управљања. Водне накнаде би требало ревидирати, и њихов пун потенцијал би требало усмерити на инвестиције у сектору вода. Такође очекује се да ће део накнада за заштиту животне средине морати да допуни накнаде за воде како би се

финансирале инвестиције у водном сектору. Додатно, трансформација јавних комуналних предузећа требало би да буде завршена, чиме би се омогућио капацитет за потпуни повраћај трошкова.

Детаљније информације о економским/финансијским проценама у вези имплементације Директиве о третману комуналних отпадних вода приказане су у нацрту прелиминарног плана имплементације поменуте директиве.

Анекс 1: Тренутне институционалне одговорности (сажете информације које се односе на институционални распоред за сектор)

Директива		Национални ниво	Регионални ниво	Локални ниво
EU WFD	*Политика и имплементација*	*Одговорно тело* Министарство пољопривреде и заштите животне средине (МПЗЖС) – Републичка дирекција за воде		
		Друга одговорна министарства МПЗЖС, Сектор за заштиту животне средине, Министарство здравља, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарство рударства и енергетике, Министарство финансија	Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине	
	Управљање речним сливом	Министарство пољопривреде и заштите животне средине (МПЗЖС) – Републичка дирекција за воде	ЈВП Србијаводе, Воде Војводине (у току су измене и допуне Закона о водама у 2015. години)	
	Мониторинг	Републички Хидрометеоролошки завод Србије – РХМЗ (количина вода) и Агенција за		

Директива		Национални ниво	Регионални ниво	Локални ниво
		заштиту животне средине Републике Србије (квалитет вода)		
	Извршење	Инспекторат за воду Сектор инспекције за заштиту животне средине Санитарна инспекција	Инспекторат за воду Сектор инспекције за заштиту животне средине Санитарна инспекција – пренете надлежности	
EU FD	*Политика и имплементација (Прелиминарна процена ризика од поплава и План управљања ризиком од поплава за Србију)*	*Одговорно тело* Министарство пољопривреде и заштите животне средине (МПЗЖС) – Републичка дирекција за воде		
		Остала одговорна министарства Министарство унутрашњих послова – Сектор за ванредне ситуације, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарство рударства и енергетике, Министарство финансија	Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине	
	Прелиминарна процена ризика од поплава	Министарство пољопривреде и заштите животне средине (МПЗЖС) – Републичка дирекција за воде		
	Карте поплава и План управљања ризиком од поплава за Директиву о водама		ЈВП Србијаводе, Воде Војводине (у току су измене и допуне Закона о водама у 2015. години)	Локалне власти за реке другог реда

Директива		Национални ниво	Регионални ниво	Локални ниво
	Планови управљања ризиком од поплава за Србију	Министарство пољопривреде и заштите животне средине (МПЗЖС) – Републичка дирекција за воде	ЈВП Србијаводе, Воде Војводине (у току су измене и допуне Закона о водама у 2015. години)	Локалне власти
	Мониторинг	РХМЗ		
	Извршење	Инспекторат за воду	Инспекторат за воду – пренете надлежности	
EU MSFD	*Политика и имплементација*	*Одговорно тело* Министарство пољопривреде и заштите животне средине (МПЗЖС) – Републичка дирекција за воде		
EU Drinking Water & Bathing Water Directive	*Политика и имплементација*	Министарство здравља Министарство државне управе и локалне самоуправе		Комунална Предузећа Локалне власти
	Мониторинг	Три регионална Завода за јавно здравље		20 локалних Завода за јавно здравље
	Извршење	Санитарна инспекција	Санитарна инспекција - пренете надлежности	
EU ND	*Политика и имплементација*	*Одговорно тело* Министарство пољопривреде и заштите животне средине (МПЗЖС) – Републичка дирекција за воде, Управа за пољопривредно земљиште, Управа за аграрна плаћања	Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, ЈВП Србијаводе, Воде Војводине (у току су измене и допуне Закона о водама у 2015. години)	Пољопривредне стручне службе (саветодавне и професионалне)
	Мониторинг	СЕПА и РХМЗ		
	Извршење	Инспекторати за Воду, Пољопривредно земљиште, Сточарство и Фитосанитарна инспекција	Инспекторати за Воду, Пољопривредно земљиште, Сточарство и Фитосанитарна инспекција - пренете надлежности	
EU UWWTD	*Политика и имплементација*	*Одговорно тело* Министарство пољопривреде и заштите животне средине (МПЗЖС) – Републичка дирекција за воде,	Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Покрајински секретаријат за	Општине, јавна комунална предузећа – водопривредна предузећа

Директива		Национални ниво	Регионални ниво	Локални ниво
		Министарство финансија	урбанизам, градитељство и заштиту животне средине	
	Мониторинг		Јавна водопривредна предузећа	ЈКП, загађивачи
	Извршење	Инспекторат за воду Сектор инспекције за заштиту животне средине Инспекторат за животну средину	Инспекторат за воду Сектор инспекције за заштиту животне средине Инспекторат за животну средину - пренете надлежности	Комунална полиција
EU EQSD	*Политика и имплементација*	*Одговорно тело* Министарство пољопривреде и заштите животне средине (МПЗЖС) – Сектор за заштиту животне средине	Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине	
	Мониторинг	СЕПА		
	Извршење	Инспекторат за воду (Стандарди квалитета животне средине) и Сектор инспекције за заштиту животне средине (граничне вредности емисије)	Инспекторат за воду Сектор инспекције за заштиту животне средине - пренете надлежности	
EU GWD	*Политика и имплементација*	*Одговорно тело* Министарство пољопривреде и заштите животне средине (МПЗЖС) – Сектор за заштиту животне средине	ЈВП Србијаводе, Воде Војводине (у току су измене и допуне Закона о водама у 2015. години)	
	Мониторинг	СЕПА и РХМЗ	Инспекторат за воду Сектор инспекције за заштиту животне средине – пренете надлежности	
	Извршење	Инспекторат за воду (Стандарди квалитета животне средине) и Сектор инспекције за заштиту животне средине (граничне вредности емисије)		

Анекс 2: Рокови имплементације за све директиве у сектору (формат табеле)

Директива	Тренутни статус имплементације	Имплементација Директиве		Коментари
		Почетак	Комплетирање	
EU WFD	Делимично имплементирана. Извештај карактеризације за слив реке Дунав припремљен је 2013. године. Планови управљања речним сливом треба да буду усвојени у 2015. години.	Делимично у 2015. години. Планови управљања речним сливом у складу са Оквирном директивом о водама биће објављени након што је извршена потпуна транспозиција. Планирано за 2021. годину.	Циљеви животне средине за површинске и подземне воде и заштићене области су постигнути. Планирано за 2041. годину (везано за имплементацију Директиве о третману комуналних отпадних вода).	Планови за имплементацију специфичних директива за Оквирну директиву о водама даће распоред за потпуну имплементацију.
EQS	У току	2033		Планови за имплементацију специфичних директива за Оквирну директиву о водама даће распоред за потпуну имплементацију.
GWD	У току	2032		Планови за имплементацију специфичних директива за Оквирну директиву о водама даће распоред за потпуну имплементацију.
MS FD	Није имплементирана.	2020, само у оквиру Међународне комисије за заштиту реке Дунав (ИЦПДР)		
FD	Делимично	Планови за	2021	

		имплементирана.	управљање ризицима од поплава у складу са Директивом о поплавама биће објављени након што буде извршена потпуна транспозиција. Планирано за 2021. годину.		
ЕУ	**Директива о води за пиће**	Није имплементирана.	2015	2034	Планови за имплементацију специфичних директива за ЕУ Директиву о води за пиће ће дефинисати трошкове имплементације, распоред и кораке ка потпуној имплементацији
ЕУ	**Директива о води за купање**	Није имплементирана.	2015	2020	
ЕУ	**Директива о нитратима**	Није имплементирана.	2017	2022	Планови за имплементацију специфичних директива за Директиву о нитратима ће дефинисати прецизне рокове за потпуну имплементацију.
EU	**UWWTD**	У току		2041	Планови за имплементацију специфичних директива за Директиву о третману комуналних отпадних вода ће

				дефинисати прецизне рокове за потпуну имплементацију.

Поглавље 5.

ЗАШТИТА ПРИРОДЕ

1. Стратешки оквир

Планиране активности у овом сектору управљају се према следећим стратешким документима:

- **Национални програм заштите животне средине, поглавље о заштити природе и биодиверзитета (усвојен 2010. године)**

Ово поглавље обезбеђује оквир за интегрисану заштиту природе и биодиверзитета дефинисањем и имплементацијом средњорочних и трајних циљева. Ово такође предвиђа:
- хармонизацију националних прописа са међународним и законодавством ЕУ,
- доношење вишегодишњих планова за финансирање заштите природе и одрживог коришћења биодиверзитета,
- управљање заштићеним подручјима,
- унапређење заштите и одрживог коришћења дивљих биљака и животиња,
- заштиту миграторних врста,
- успостављање појачаног мониторинга у природи.

Акциони план за имплементацију НПЗЖС за период 2015 – 2019. је у фази израде.

- **Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара, Поглавље 7 – Заштићена подручја, биодиверзитет, геодиверзитет и предеона разноликост**

Један од основних циљева заштите и одрживог коришћења природног наслеђа је очување и унапређење биолошке разноврсности. Крајњи циљ заштите и очувања биодиверзитета је обезбеђивање заштите и унапређења стања и одрживог коришћења аутохтоних популација и заједница до нивоа који ће обезбедити њихову дуготрајну одрживост.

Крајњи циљ заптите, управљања и унапређења стања у заштићеним подручјима заснива се на:
- успостављању ефикасне заштите постојећих заштићених подручја,
- повећање укупних површина под заштитом (до 12% укупне територије Републике Србије у периоду до 2020. који је обухваћен планом),
- успостављање националне еколошке мреже и идентификација подручја Европске еколошке мреже *NATURA 2000*,
- развој ефикасног система управљања у подручјима поменутих мрежа.

- **Стратегија биолошке разноврсности Републике Србије за период 2011 – 2018. године**

Стратегија предвиђа интеграцију принципа заштите и одрживог коришћења биолошке разноврсности у релевантне секторске планове, програме и политике.

Акциони планови садрже активности, кључне актере у рокове за имплементацију, као и потенцијалне изворе финансирања за имплементацију стратегије.

Стратегија је тренутно у фази ревизије, а усвајање ревидиране верзије очекује се 2015. године.

- **Стратегија развоја шумарства Републике Србије (усвојена 2006. године)**

Стратегија дефинише статус и развојне циљеве у сектору шумарства, узимајући у обзир одрживо коришћење и унапређење стања, као и опште функције шума и њихов значај за друштво у целини. Стратегијом су идентификоване мере за постизање развојних циљева путем:

- успостављања равнотеже интереса у шумарству;
- стварањем повољне климе за економски развој, узимајући у обзир очување вредности у животној средини и социјалне функције шума;
- успостављање оптималног правног оквира у области шумарства.

- **Национална стратегија апроксимације у области заштите животне средине за сектор заштите природе**

Стратегија је израђена у оквиру Техничке помоћи за израду Националне стратегије апроксимације у области заштите животне средине. Ова секторска стратегија је изведена из Националне стратегије и садржи детаљнију анализу и планове у овом сектору.

2. Транспозиција

Статус транспозиције

Директива о стаништима: Директива 92/43/ЕЕЗ, измењена и допуњена Директивом 97/62/ЕК, 2006/105/ЕК и Уредбом (ЕК) 1882/2003

Након додатне анализе која је уследила након билатералног скрининга за потребе израде извештаја о праћењу напредовања, закључено је да се члан 8. неће моћи примењивати у Републици Србији пре датума приступања ЕУ. Концепт еколошке мреже ће се ипак применити на предложена подручја која се могу дефинисати као посебна подручја за примену мера заштите и очувања, као и финансирање тих мера заштите дефинисано Уредбом о еколошкој мрежи, Службени гласник РС, бр. 102/2010, у складу са параграфом 6, Члана 8 Уредбе. Преостале одредбе су у потпуности транспоноване у национално законодавство.

- Закон о заштити природе (Службени гласник РС, 36/09, 88/10, 91/10)
- Уредба о еколошкој мрежи (Службени гласник РС, 102/2010)

- Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (Службени гласник РС, 5/2010 и 47/11)

- Правилник о типовима станишта, критеријумима за избор врста, осетљивих, угрожених, ретких станишта и приоритети за заштиту типова станишта (Службени гласник РС, 35/2010)
- Правилник о компензацијским мерама (Службени гласник РС, 20/2010)

- Правилник о специјалним техничко-технолошким решењима која омогућавају несметану и сигурну комуникацију дивљих животиња (Службени гласник РС, 72/2010)

- Правилник о условима држања, начину обележавања и евидентирања дивљих животиња у заточеништву (Службени гласник РС, 86/2011)

- Посебне уредбе о заштити појединачних заштићених подручја

- Закон о дивљачи и ловству (Службени гласник РС, 18/2010)

- Правилник о проглашавању ловостајем заштићених врста дивљачи (Службени гласник РС, 9/2012 и 97/2013)

- Закон о заштити и одрживом коришћењу рибље фауне (Службени гласник РС, 36/9 и 32/13)

- Уредба о мерама заштите рибљег фонда (Службени гласник РС, 104/9 и 49/10)

- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, 135/2004, 36/2009)

- Закон о процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, 135/04, 88/10)

Директива о птицама: Директива 2009/147/ЕК

Директива је у потпуности транспонована од 2010. године:

- Законом о заштити природе, Службени гласник РС, 36/09, 88/10, 91/10,
- Законом о дивљачи и ловству, Службени гласник РС, 18/10,
  - Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, Службени гласник РС, 5/10 и 47/11 и 47/11,
  - Уредбом о еколошкој мрежи, Службени гласник РС, 102/10,
  - Правилником о проглашавању ловостајем заштићених врста дивљачи, Службени гласник РС, 9/12, 97/13,
  - Правилником о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама, Службени гласник РС, 99/09, 6/14,
- Посебним уредбама о заштити појединачних заштићених подручја (Уредба о заштити специјалног резервата природе Обедска бара, Службени гласник РС, 59/94; и 81/2008;
- Уредба о заштити специјалног резервата природе Лудашко језеро, Службени гласник РС, 30/06,
- Уредба о проглашењу специјалног резервата природе Царска Бара, Службени гласник РС, 46/11).

FLEGT: Уредба 2173/2005 измењена и допуњена Уредбом 657/2014 и Уредбом Комисије 1024/2008

- Одредбе Уредбе *FLEGT* (2173/2005) делимично су уграђене у националне прописе:

- Законом о шумарству, Службени гласник РС, 30/2010, 88/2011,

- Законом о трговини, Службени гласник РС, 53/2010 и 10/2013,

- Законом о спољној трговини, Службени гласник РС, 36/2009, 36/2011 и 88/2011,

- Законом о царини, Службени гласник РС, 62/2006 и 63/2006

- Законом о царинским тарифама, Службени гласник РС, 62/2005, 61/2007 и 5/2009.

Уредба о дрвној грађи: Уредба 995/2010 (EUTR)

Одредбе Уредбе *EUTR* (995/2010) делимично су уграђене у националне прописе:

- Законом о шумарству, Службени гласник РС, 30/2010, 88/2011,
- Законом о трговини, Службени гласник РС, 53/2010 и 10/2013,
- Законом о спољној трговини, Службени гласник РС, 36/2009, 36/2011 и 88/2011,
- Законом о царини, Службени гласник РС, 62/2006 и 63/2006
- Законом о царинским тарифама, Службени гласник РС, 62/2005, 61/2007 и 5/2009.

Уредба о CITES: Уредба 338/97 и њене измене и допуне

Законодавна усаглашеност националног оквира са уредбама о промету дивљим биљним и животињским врстама ЕК 338/97 и ЕК 865/2006 је делимична.

Директива о зоолошким вртовима: Директива 1999/22 /ЕК

Одредбе Директиве Савета 1999/22/ЕК која се односи на држање дивљих животиња у зоолошким вртовима делимично су транспоноване у национално законодавство.

Нагоја Протокол: Уредба 511/2014

Национални прописи нису усаглашени са одредбама Уредбе 511/2014.

Замке за животиње: Уредба 3254/91 којом се забрањује коришћење замки за животиње

Усаглашавање националног оквира са одредбама ове Уредбе о замкама за животиње ЕЕЗ 3254/91 и ЕК 35/97 је делимично.

Промет произодима од фоке: Уредба 1007/2009

Усаглашавање националног оквира са одредбама Уредбе о производима од фоке (737/2010/ЕК) је делимична.

План транспозиције

Директива о стаништима: Директива 92/43/ЕЕЗ измењена и допуњена Дир. 97/62/ЕК, 2006/105/ЕК и Уредбом (ЕК) 1882/2003

<u>Средњерочни приоритети (2017 - 2020)</u>

Члан 8 Директиве о стаништима ће бити у потпуности транспонован у национално законодавство до 2020. године.

ЦИТЕС уредбе: Уредба 338/97 и њене накнадне измене

Краткорочни приоритети (2015 – 2016.)

Ревизија и измене актуелних националних прописа у области заштите природе у циљу обезбеђивања усаглашавања регулативе у вези са *CITES* и прометом дивљих врста уопштено са уредбама ЕУ о промету дивљим биљним и животињским врстама.

Средњорочни приоритети (2017 – 2020.)

Доношење посебног закона који ће се усредсредити на детаљније спровођење *CITES* и ЕУ уредбе о промету дивљим врстама (ЕУ), који ће такође обезбедити ефикасна решења за спровођење ових одредби и одредби казнене политике.

Директива о зоолошким вртовима: Директива 1999/22 /ЕК

Краткорочни приоритети (2015 – 2016.)

Ревизија и измене постојећих националних прописа у области заштите природе како би се осигурало да су одредбе којима се уређује држање жиивотиња у зоолошким вртовима, *CITES* и промет дивљим врстама уопште, усклађене са одредбама Директиве ЕУ о зоолошким вртовима.

Протокол из Нагоје: Уредба 511/2014

Краткорочни приоритети (2015 – 2016.)

Закон о потврђивању Протокола из Нагоје о приступу генетским ресурсима и праведној и равноправној подели користи које проистичу из коришћења тих ресурса у Унији биће донесен до краја 2015. године.

Средњорочни приоритети (2017 – 2020.)

Одредбе Уредбе (ЕУ) број 511/2014 Европског Парламента и Савета о мерама за усаглашавање корисника са одредбама Протокола из Нагоје о приступу генетским ресурсима и праведној и равноправној подели користи које проистичу из коришћења тих ресурса у Унији биће имплементиране до 2017. године.

Замке за животиње: Уредба 3254/91 којом се забрањује коришћење замки за животиње

Краткорочни приоритети (2015 – 2016.)

Ревизија и измене постојећих националних прописа у области заштите природе како би се осигурало да су одредбе којима се уређује забрана замки за животиње усаглашене са захтевима ЕУ.

Промет производима од фоке: Уредба 1007/2009

Краткорочни приоритети (2015 – 2016)

Ревизија и измене постојећих националних прописа у области заштите природе како би се осигурало да су одредбе којима се уређује трговина младунцима и производима од фоке усаглашене са релевантним прописима ЕУ.

Младунци фоке: Директива (83/129/ЕЕЗ)

Краткорочни приоритети (2015 – 2016.)

Ревизија и измене постојећих националних прописа у области заштите природе како би се осигурало да су одредбе којима се уређује трговина младунцима и производима од фоке усаглашене са релевантним прописима ЕУ.

FLEGT: Уредба 2173/2005 измењена и допуњена Уредбом 657/2014 и Уредбом Комисије 1024/2008

Краткорочни приоритети (2015 – 2016.)

- Предвиђена је ревизија актуелних прописа о заштити природе и других аката (шумарство, дрвна индустрија, трговина и царина) како би се осигурала усаглашеност са Уредбом *FLEGT*.

Средњорочни приоритети (2017 – 2020.)

Доношење посебних секторских закона који ће се усредсредити на детаљније спровођење *FLEGT*, који ће такође обезбедити ефикасна решења за спровођење ових одредби и одредби казнене политике.

Уредба о дрвној грађи: Уредба 995/2010 (EUTR)

Краткорочни приоритети (2015 – 2016.)

Предвиђена је ревизија актуелних прописа о заштити природе и других аката (шумарство, дрвна индустрија, трговина и царина) како би се осигурала усаглашеност са Уредбом о дрвној грађи.

Средњорочни приоритети (2017 – 2020.)

Доношење посебних секторских закона који ће се усредсредити на детаљније спровођење *EUTR*, који ће такође обезбедити ефикасна решења за спровођење ових одредби и одредби казнене политике.

.

СЕКТОР ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ	Рок за транспозицију					
ПРОПИС ЕУ	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Директива о стаништима: Директива 92/43/ЕЕЗ, измењена и допуњена Директивом 97/62/ЕК, 2006/105/ЕК и Уредбом (ЕК) 1882/2003						
Директива о птицама: Директива 2009/147/ЕК (у примени од 2010.)[28]						
Уредбе о CITES: Уредба 338/97 и накнадне измене и допуне исте						
Директива о зоолошким						

[28] Директива је у потпуности транспонована у национално законодавство

вртовима: Директива 1999/22/ЕК						
Протокол из Нагоје: Уредба 511/2014						
Замке за животиње: Уредба 3254/91 о забрани употребе замки за животиње						
Трговина производима од фоке: Уредба 1007/2009						
Директива о младунцима фоке (83/129/ЕЕЗ)						
FLEGT: Уредба 2173/2005 измењена и допуњена Уредбом 657/2014 и Уредбом Комисије 1024/2008						
Уредба о дрвној грађи: Уредба 995/2010						

3. Имплементација и институционалне надлежности

Директива о стаништима: Директива 92/43/ЕЕЗ, измењена и допуњена Директивом 97/62/ЕК, 2006/105/ЕК и Уредбом (ЕК) 1882/2003

Структуре за имплементацију Директиве о стаништима успостављене су на националном, покрајинском и локалном нивоу.Органи надлежни за имплементацију Директиве о стаништима су:

- На националном нивоу:

- Министарство пољопривреде и заштите животне средине

- Агенција за заштиту животне средине

- Републички геодетски завод

- Завод за заштиту природе Републике Србије

- На регионалном нивоу:

- Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине

- Покрајински завод за заштиту природе

- На локалном нивоу:

- Градови и општине

- Управљачи заштићених подручја могу да буду:

-Јавна предузећа на свим нивоима (национални, регионални и локални)

-Стручне организације, установе

-Организације цивилног друштва

Систем заштите и очување станишта, биљних и животињских врста и њихових станишта од значаја за заједницу успостављен је и скоро у потпуности у складу са члановима 1, 2, 6, 9, 12, 13, 14, 15. и 22. Директиве о стаништима. Анекси II и V Директиве нису у потпуности имплементирани.

Уредба о еколошкој мрежи утврђује еколошку мрежу Републике Србије. Она дефинише мере управљања и заштите еколошке мреже у циљу:

- очувања биолошке и пејзажне разноврсности, приоритетне типове станишта или типови станишта од посебног значаја за очување,
- обнове и унапређења деградираних станишта,
- очувања одређених врста од међународног и националног значаја.
- Идентификација и успостављање европске еколошке мреже *Natura 2000* у складу са чланом 4. Директиве о стаништима је у току. Подручја ће бити у потпуности идентификована до датума приступања, када ће бити званично номинована подручја од посебног значаја за очување типова станишта и очување птица.укључујући миграторне врсте. (pSCIs, SPAs)

Поступак оцене прихватљивости, у складу са чланом 10. Закона о заштити природе односи се на еколошку мрежу, у целини. Оцена прихватљивости у складу са чланом 6. Директиве о стаништима вршиће се на основу процедура из Закона о стратешкој процени утицаја и Закона о процени утицаја на животну средину, што захтева измене Закона о заштити природе (тренутно у току), усвајање Уредбе о оцени прихватљивости, измене Закона о стратешкој процени утицаја и Закона о процени утицаја на животну средину:

- ако се утврди да планови, програми и пројекти имају утицаја на циљеве очувања еколошки значајних подручја и
- на основу услова које су прописали Завод за заштиту природе Србије и Покрајински завод за заштиту природе.

Извештај о оцени прихватљивости чини део студије о процени утицаја на животну средину и извештаја о стратешкој процени утицаја.

У исто време, дефинисани су поступци јавних расправа у скрининг фази стратешке процене утицаја и процене утицаја на животну средину.

- Припремљен је и нацрт Уредбе о оцени прихватљивости
- Нацрт уредбе уређује:

- детаљнију дефиницију интеграције оцене прихватљивости у поступке процене утицаја на животну средину и стратешке процене утицаја;

- садржај студије, рокове и начин спровођења поступка оцене прихватљивости

- начин информисања јавности.

- Чланом 12. Закона о заштити природе и Правилником о компензаторним мерама имплементиран је члан 6, став 4. Директиве стаништима Европска комисија се обавештава о компензаторним мерама у вези са еколошки значајним подручјима у Европској унији, *Natura 2000*.

Систем овлашћења за било какво одступање (дерогацију) (Члан 16) за врсте из Анекса II, IV и VI Директиве о стаништима, омогућен је у складу са Законом о заштити природе, члан 75-79:

(Чл. 75) у случају оправданог јавног интереса и под условом да не постоји друго задовољавајуће решење и да изузеће није штетно за опстанак популација строго заштићених дивљих врста у повлашћеном статусу њиховог очувања у природном станишту, Министарство може дозволити активности за следеће намене:

- За потребе истраживања и образовања, управљања популацијом, поновног насељавања и поновног увођења и за операције узгоја у условима на локацији и ван локације;

- Ради спречавања озбиљне штете на усевима, стоци, шумама, рибарству и води и другим облицима својине;

- У интересу јавног здравља и безбедности, или из других приоритетних разлога јавног интереса, укључујући оне који су друштвене или економске природе и корисне последице од примарног значаја за животну средину;

- Ради прикупљања јединки родитеља за репродукцију, узгој њихових потомака у комерцијалне сврхе у регистрованим објектима за узгој и култивацију, под условом да се део јединки враћа у природна станишта.

Министарство надлежно за заштиту животне средине уз претходно мишљење Завода за заштиту природе и министарство надлежно за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде су одређени као орган за издавање дозволе. Захтев за дозволу садржи назив врсте, разлоге, сврху и циљ употребе, односно обављање активности, елаборат/студију о начину, месту, времену, корисним или штетним последицама и друге доказе и релевантне чињеница од значаја за конкретан случај.

(Члан 76.) Заштићене дивље врсте могу бити заштићене на целој територији Републике Србије или у њеним појединачних деловима.

Заштићене дивље врсте гљива, лишајева, биљака, животиња или њихових делова, могу бити прикупљене у сврху прераде, трговине, прекограничне трговине, као и култивације и узгоја, на основу дозволе коју издаје Министарство, у складу са законом.

Ближи услови и мере заштите за заштићене дивље врсте и мере за заштиту њихових станишта утврђују се одлуком из члана 48. овог Закона.

(Члан 77.) Коришћење и сакупљање заштићених дивљих врста дозвољено је искључиво на начин који не угрожава повољно стање популације.

Ако се утврди да је због коришћења заштићена дивља врста угрожена, министар може забранити или ограничити коришћење те врсте, претходно добијајући мишљење Завода.

(Члан 78) Министарство издаје дозволу за научно-истраживачке и образовне сврхе ради истраживања строго заштићених и заштићених дивљих врста, уз претходно мишљење Завода.

Изношење дивљих врста и/или њихових делова и деривата из става 1. овог члана у научно-истраживачке сврхе врши се на основу дозволе коју издаје Министарство, у складу са чланом 94. овог закона.

(Члан 79) Употреба одређених средстава за хватање и убијање дивљих животиња, које угрожавају или ометају њихове популације и/или станишта, утичу на њихово благостање, и могу изазвати њихов локални нестанак је забрањена.

За типове станишта наведене у Анексу I Директиве о стаништима, одобрење за одступање (дерогацију) је омогућено применом члана 9. 10. и 12. Закона о заштити природе и Правилником о компензаторним мерама.

- Реализацијом неколико пројеката омогућено је прикупљање података који се односе на станишта и врсте. Реализована су два пилот пројекта усмерена на управљање еколошки значајним подручјима *Natura 2000* и на јачање административних капацитета за успостављање мреже *Natura 2000* пројеката су:

• ЕУ *CARDS* пројекат за ЈИ Европу „Развој *Emerald* мреже у Републици Србији – 2005 – 2008. Овим пројектом омогућено је следеће:

- идентификација подручја од посебног интереса за очување на основу Бернске Конвенције и Директива ЕУ о стаништима и птицама. Идентификација је извршена према мерилима *Natura 2000,* а помоћу компјутерског програма *NATURA 2000* израђена је база података;

- два биогеографска семинара на којима се говорило о анализи података;

- идентификацију 69 типова станишта из Анекса I, као и 143 врсте из Анекса II Директиве о стаништима.

- Стална комисија Бернске комисије је 2011. године усвојила листу 61 потенцијалног подручја за *Emerald* мрежу (*T-PVS/PA (2011) 06*).

• Пројекат ЕУ „ИПА 2007 – Јачање капацитета за заштићена подручја у Србији“ (твининг пројекат *SR 2007/IB/EN-02*). Реализоване су следеће активности:

- Подршка даљој хармонизацији националних прописа са директивама ЕУ о стаништима и птицама

- Јачање административних капацитета у свим релевантним секторима на националном и регионалном нивоу;

- Израда два пилот плана управљања еколошки значајним подручјима *Natura 2000*;

- Израђена је прелиминарна листа специјалних резервата природе на основу мерила за подручја од значаја за птице;

- Основана је организациона јединица за *Natura 2000* у оквиру министарства надлежног за заштиту животне средине.

• „Инвентар мочварних подручја у Србији“ – пројектом су идентификована сва мочварна подручја у Србији, укључујући и потенцијална станишта за сврставање у Рамсарска подручја, као и значајна мочварна подручја на националном и регионалном нивоу.

• Пилот пројекат – мапирање шумских станишта у Војводини (ГИС формат) у складу са *EUNIS* класификацијом типова станишта.

• *IGIS* пројекат (*IGIS Project – Infoterra Geo-Information Solution 2011-2013*), који је укључио:

- Успостављање капацитета за обезбеђивање широког спектра информација применом савремених технологија за сакупљање података;

- Обрада и ширење просторних података за потребе државних институција и других корисника.

• Извршено је мапирање станишта према Анексу I *EUNIS* за класификацију уз Директиву о стаништима.

• Пројекат „*Биљке Србије наведене у европским и међународним инструментима програмске политике*“ реализован је до марта 2015, као један од пројеката у оквиру регионалне „*Међународне сарадње за одрживо очување природе – изабране државе Балкана на њиховом путу ка Европи*“. Циљ пројекта била је припрема листе о познатим биљним врстама у Србији. Листа такође садржи и преглед свих биљних врста од међународног значаја које расту у Србији, са нагласком на врсте из Директиве о стаништима, Бернске конвенције (20 врста), *CITES*, Уредбе ЕУ о заштити дивљих врста биљака и животиња и о промету тим врстама. Резултати пројекта су веома важни за будуће активности у вези са именовањем *Natura 2000* подручја.

Краткорочни приоритети (2015-2016):

Пројекат „*Успостављање еколошке мреже у Републици Србији, идентификација и мапирање типова станишта у Србији – сакупљање и процена постојећих података, истраживање и успостављање ГИС*“ (2015-2020.) помаже МПЗЖС у спровођењу следећих активности:

- Припрема приручника за идентификацију типова станишта, станишта и врста;
- Мапирање типова станишта за идентификацију подручја од значаја за заједницу;
- Идентификација критеријума за избор еколошки значајних подручја и еколошких коридора;
- Утврђивање критеријума за избор *Natura 2000* подручја (специјалних резервата природе и подручја од значаја за заједницу).

Пројекат ЕУ ИПА 2012 – „*Изградња капацитета за имплементацију стандарда правних тековина ЕУ у области заштите природе – одређивање подручја Natura 2000 укључујући и опрему и компјутерски програм за Србију* (2015-2016)“ предвиђа помоћ МПЗЖС у следећим активностима:

- теренско истраживање на три пилот подручја за мапирање типова станишта, одређивање подручја и идентификација референтних врста;
- идентификација потенцијалних подручја *Natura 2000* у складу са захтевима директива о стаништима и птицама;

- основне смернице за управљање потенцијалним *Natura 2000* подручјима у оквиру еколошке мреже у Републици Србији;
- израда упутстава за спровођење оцене прикладности на националном, регионалном и локалном нивоу;
- унапређење комуникације међу свим релевантним органима у сектору
- јачање јавне свести о *Natura 2000*.

Пројекат „*Израда црвене листе врста биљака, животиња и гљива у Републици Србији*“ (2015-2017.) обезбеђује подршку МПЗЖС у вршењу:

- сакупљања и дигитализације литературних података о распореду и обилности врста (*GIS, UTM Map*) – израда базе података;
- додатних истраживања на терену;
- обради података и процени угрожености врста по таксонима.

Пројекат „*Израда детаљног плана имплементације (Специфични план за имплементацију директива ЕУ о птицама и стаништима*)”, којег је имплементирао Програм УН за развој (UNDP) од јануара до јуна 2015, помогао је МПЗЖС у изради детаљног плана за имплементацију ових директива, укључујући рокове, план мониторинга и финансијске потребе.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

Пројекат „*Успостављање еколошке мреже у Републици Србији, идентификација и мапирање типова станишта у Србији – сакупљање и процена постојећих података, истраживање и успостављање ГИС*“ (2015-2020.) ће наставити да пружа подршку МПЗЖС у вршењу следећих активности:

- Сакупљање и процена научних података на основу резултата претходних пројеката
- Сакупљање нових научних података за идентификацију и одређивање нових подручја од посебног интереса за заједницу
- Интегрисање података у постојећи информациони систем Завода за заштиту природе Србије, као део еколошке мреже Републике Србије
- Припрема прелиминарне листе за именовање подручја од посебног значаја за заједницу (по стандардној форми и картографским инпутима)
- Утврђивање методологије и приручника за мониторинг одређених типова станишта и врста.

Пројекат „*Израда црвене листе врста биљака, животиња и гљива у Републици Србији*“ (2015-2017.) ће наставити да пружа подршку МПЗЖС у вршењу:

- Израде црвене листе;

- Дефинисању садржаја и обима црвених листи;
- Припреми црвених листи.

Директива о птицама: Директива 2009/147/ЕК

- Структуре за имплементацију Директиве о птицама успостављене су на националном, покрајинском и локалном нивоу.
- Органи надлежни за имплементацију Директиве о птицама су:

- **На националном нивоу:**
  - Министарство пољопривреде и заштите животне средине
  - Завод за заштиту природе Републике Србије
  - Агенција за заштиту животне средине – надлежна за мониторинг заједно са Заводом за заштиту природе Србије
  - Инспекција за заштиту животне средине и инспекција за ловство (шумарство и лов) – задужене за контролу и надзор
- **На регионалном нивоу:**
  - Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине
  - Покрајински завод за заштиту природе – пружа подршку Агенцији за заштиту животне средине у пословима мониторинга
  - Управљачи заштићеним подручјима,
  - Цивилни сектор (НВО које сарађују са националним заводима за заштиту природе и другим научним институцијама)

Општи систем заштите свих дивљих птица (сви дивљих врста биљака, животиња и гљива) успостављен је кроз одговарајуће прописе у области заштите природе и ловства[29]. Систем у потпуности имплементира чланове 1, 5 и 6 директиве.

Закон о заштити природе (СГ РС бр 36/09, 88 / 10,91 / 10 (чланови 48, 74)) забрањује употребу, уништавање, и предузимање других активности које могу угрозити строго заштићене биљке, животиње и гљиве и њихова станишта. У смислу става 1. Члана 74. Закона о заштити природе, забрањено је:

[29] Чл. 48., 74. Закона о заштити природе ("Службени гласник РС", бр. 36/09, 88/10 и 91/10), Закон о дивљачи и ловству ("Службени гласник РС", бр. 18/10), Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива ("Службени гласник РС", бр. 5/10 и 47/11), Правилник о проглашавању ловостајем заштићених врста дивљачи ("Службени гласник РС ", бр 9/12 и 97/13), Правилник о прекограничном кретању и трговини заштићеним врстама ("Службени гласник РС ", број 99/09 и 6/14).

- уништавати јединке биљака и гљива и њихових развојних облика, брањем, сакупљањем, сечењем или ископавањем и чупањем из корена, у свим фазама биолошког циклуса и угрожавати или уништавати њихова станишта;
- држати и трговати самониклим строго заштићеним биљкама и гљивама и њиховим развојним облицима;
- хватати, држати и/или убијати, строго заштићене врсте животиња у свим фазама биолошког циклуса, оштећивати или уништавати њихове развојне облике, јаја, гнезда и легла, као и подручја њиховог размножавања, одмарања и угрожавати или уништавати њихова станишта и сл.;
- узнемиравати, нарочито у време размножавања, подизања младих, миграције и хибернације;
- пресецати миграторне путеве;
- прикривати, држати, узгајати, трговати, извозити, превозити, отуђивати или на било који начин прибављати и јавно излагати животиње укључујући све њихове деривате и развојне облике.

Ова правила прецизирана су следећим подзаконским актима:

- Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (Службени гласник РС, 5/2010 и 47/11)
- Правилником о прекограничном кретању и промету заштићеним врстама (Службени гласник РС, 99/09, 6/14)
- Закону о дивљачи и ловству (Службени гласник РС, 18/10)
- Правилником о проглашавању ловостајем заштићених врста дивљачи (Службени гласник РС, 9/12 и 97/13).

Систем овлашћења за изузетке (одступања) је регулисан чланом 75. Закона о заштити приороде и потпуно је у складу са захтевима директиве. Надлежни органи издају дозволе за дозвољене радње предвиђене у члану 75. Закона о заштити природе.

Без обзира на одредбе из члана 74. овог закона, у случају оправданог јавног интереса и под условом да не постоји друго задовољавајуће решење и ако изузеће не штети опстанку популација строго заштићених дивљих врста у повољном стању очувања у њиховом природном подручју распрострањености, Министарство може дозволити радње ради:

- истраживања и образовања, управљања популацијом, поновног насељавања (репопулације), поновног уношења и узгоја у *in-situ* и *ex-situ* условима;
- спречавања озбиљних штета на усевима, стоци, шумама, рибњацима, води и другим облицима својине;
- ради заштите јавног здравља и јавне безбедности, или других разлога од преовлађујућег јавног интереса, укључујући разлоге социјалне или економске природе и корисне последице од првенственог значаја за животну средину;

- сакупљања матичних јединки у циљу размножавања, гајења њихових потомака и промета у комерцијалне сврхе у за то регистрованим плантажним и фармерским објектима уз услов да се део јединки врати на природна станишта

Дозволу за описане активности издаје Министарство по претходно прибављеном мишљењу завода и министарства надлежног за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде. Дозвола издаје се у форми решења и садржи: назив врсте, сврху и циљ коришћења односно обављања радњи, место обављања радњи, време важења дозволе, начин и услове под којима се могу обављати радње, као и начин достављања извештаја о обављеним радњама. Решење је правоснажно и коначно. На овако издато решење жалба није дозвољена, али се може покренути управни спор. Инспекција је надлежна за послове контроле и надзора.

Забрањено је коришћење средстава за хватање и убијање дивљих животиња у складу са чланом 79. Закона о заштити природе и чланом 76. Закона о дивљачи и ловству (којима је транспонован члан 8. директиве). Ови чланови у потпуности су у складу са захтевима директиве. **У члану 79. набројана су средства за хватање и убијање дивљих животиња чија је употреба забрањена** и која угрожавају или нарушавају популације и/или њихова станишта**,** утичу на њихову добробит, и која могу да доведу до локалног ишчезавања тих врста.

Законом је забрањена употреба следећих средстава: замке; лепак; хемијска средства типа атрактаната; употреба живих животиња као мамаца у лову птица и дивљачи; самострели, лукови, стреле односно друго оружје са тетивом, које потиском тетиве или друге еластичне материје избацује стрелу или други пројектил; лов птица мрежама; електричне убојите или омамљујуће направе; светлеће направе; огледала и друге заслепљујуће направе; одашиљачи звука (магнетофони, касетофони, аудио рекордери и плејери и др.) који емитују звукове дозивања, бола или јављања/оглашавања; направе за осветљавање циља; оптички нишани за ноћни лов с могућношћу електронског увеличавања или претварања слике; експлозив; отрови или омамљујући мамци; аутоматско оружје; ваздухоплови; лов животиња возилима на моторни погон у покрету; друга средства утврђена осталим законима и ратификованим међународним уговорима.

Поједина набројена средства могу се изузетно и ограничено користити у научноистраживачке сврхе, а ради спровођења програма реинтродукције, уматичења, мониторинга врста, премештања животиња, реализације програма заштите и очувања и у другим случајевима у складу са посебним законом.

Дозволу за употребу набројаних средстава издаје Министарство решењем, уз претходно прибављено мишљење других надлежних органа. На овако издато решење жалба није дозвољена, али се може покренути управни спор. Решење је коначно у поступку, али се управни спор (против њега) може покренути пред Управним судом у Београду.

Систем инспекцијског надзора је у примени. Надлежност је подељена између:

- Инспекције за заштиту животне средине (15 – 11 инспектора на републичком нивоу и 4 инспектора на покрајинском нивоу) у области контроле заштићених природних добара (као што су заштићена подручја, заштићене врсте и мобилна заштићена природна добра) и

- Инспекција за шумарство и ловство (35 инспектора на републичком нивоу и 10 инспектора на покрајинском нивоу) који су одговорни за надзор и контролу спровођења закона и подзаконских аката у области шумарства и ловства.

Национално законодавство у области заштите природе и ловства[30] предвиђа мере које обезбеђују да лов на врсте наведене у Анексу 2, Директиве не угрожава напоре у очувању ових врста и њиховој распрострањености.

У складу са Правилником о проглашењу ловостајем заштићених врста дивљачи (Службени гласник РС, 9/12 и 97/13), предузимају се следеће мере:

- Праћење стања популација дивљачи, као и фактора њихове угрожености,
- Праћење и смањење негативних последица утицаја климе на дивљач и њихова станишта,
- Постизање оптималног броја популација ових врста у складу са програмом развоја ловишта прописује Министарство надлежно за ловство, узгајалишта и узгајалишта за посебне намене,
- Реинтродуцкија ових врста, односно узгој врста у условима ван природног станишта,
- Праћење миграторних заштићених врста дивљачи (ловостај), њихових станишта и подручја од значаја за развојни циклус врсте,
- Реинтродукција у акцидентним ситуацијама,
- Биотехничке мере,
- Оснивање нових локација,
- Подршка научноистраживачких и образовних активности.

Постоји иницијатива (ОЦД, Завод за заштиту природе Србије и Покрајински завод за заштиту природе) за строгу заштиту врста *Coturnix coturnix* и *Streptopelia turtur*, две врсте које су и даље ловне. Потребно је унапредити мониторинг и планирање коришћења у овој области.

Заводи за заштиту природе као организације стручне за заштиту природе (у складу са чланом 48, став 2 Закона о заштити природе, надлежне за старање о врстама) такође сарађују са Управом за шуме (Сектор за ловство) у изради законодавних аката у области ловства.

МПЗЖС води консултативни процес са сектором ловства како би се размотрили предлози за измене статуса заштите (строжије мере за заштиту од лова) грлица *Streptopelia turtur,* препелица *Coturnix coturnix*, сиве чапље *Ardea cinerea*, великог корморана *Phalacrocorax carbo* и јастреба *Accipiter gentilis*. Предлози организација цивилног друштва, стручних институција, Покрајинског секретаријата за заштиту природе, као и препоруке експерата ЕУ у области заштите птица налазе се у фази разматрања.

[30] Чл. 48. Закона о заштити природе ("Службени гласник РС", бр. 36/09, 88/10 и 91/10), Чл. 48.-51. Закона о дивљачи и ловству ("Службени гласник РС", бр. 18/10), Чл. 2. и 6 . Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива ("Службени гласник РС", бр. 5/10 и 47/11), Правилник о проглашавању ловостајем заштићених врста дивљачи ("Службени гласник РС ", бр 9/12 и 97/13)

Донет је Правилник о измени и допуни Правилника о проглашењу ловостајем заштићених врста дивљачи, а Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива ће се мењати у складу са тим изменама.

Што се тиче имплементације, постојећи подаци о стању миграторних ловних врста птица и подаци о броју ловних јединки, ће се анализирати у наредном периоду како би се обезбедила научна основа за измене законодавства у области лова.

Мере предвиђене у горе поменутом Правилнику о проглашењу ловостајем заштићених врста дивљачи (Службени гласник РС, 9/12 и 97/13) у потпуности поштују одредбе члана 7. Директиве.

Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС", бр. 5/10 и 47/11), урађена је процена присуства врста птица са Анекса 1 и миграторних врста које се редовно појављују на националној територији.

Током реализације ИПА 2007 твининг пројекта *Јачање административних капацитета за заштићена подручја у Србији (NATURA 2000),* спроведене су следеће активности*:*

- састављена је прелиминарна листа за Анекс 1 (88) и за миграторне врсте (46)*;* израђена је прелиминарна листа подручја посебне заштите (SPA)на основу расположивих података, и одређена су 43 подручја на основу критеријума за одређивање подручја од значаја за птице. Ове локације испуњавају неке од критеријума за одређивање подручја посебне заштите, али услед недостатка систематског истраживања и процене није јасно да ли су сви критеријуми испуњени.

Имајући у виду да се ради о пилот пројекту, листа подручја посебне заштите није завршена, тако да прелиминарна листа није званична.

Постоје 42 подручја од значаја за птице у Србији које је признао *Bird Life International*:

- 5 подручја је признато као подручја од значаја за врсте на националном нивоу,

- 37 потенцијалних подручја посебне заштите је одабрано током ИПА 2007 твининг пројекта.

Национална монографија о подручјима од значаја за птице објављена је 2009. године. Надлежни органи одговорни за имплементацију предузимају следеће мере:

- одређивање заштићених подручја за птице;
- укључивање подручја од значаја за птице у еколошку мрежу;
- идентификација станишта која су од значаја за очување, али нису део заштићених подручја или еколошке мреже и спровођење њихове заштите кроз механизам издавања услова заштите природе
- сарадња са управљачима заштићених подручја и другим корисницима заштићених подручја у заштити важних станишта;
- одређивање локације хранилишта за птице;
- постављање вештачких гнезда за сове и друге врсте птица;
- кампање против убијања и тровања птица;
- заштита гнезда великих грабљивица;
- заштита станишта птица и миграторних врста из Анекса 1 (нпр: ревитализација влажних станишта од посебног значаја за птице, подстицање узгоја у одређеним заштићеним подручјима, запошљавање управљача за очување врста и станишта).

Краткорочни приоритети (2015-2016):

- завршетак израде листе подручја посебне заштите:
  - применом свих критеријума за признавање подручја посебне заштите из прелиминарне листе – 2016;
  - идентификацијом нових подручја која испуњавају све критеријуме за признавање подручја посебне заштите – 2016;
- прва фаза консултација у вези са изменама у статусу заштите грлице *Streptopelia turtur,* препелице *Coturnix coturnix*, сиве чапље *Ardea cinerea*, великог корморана *Phalacrocorax carbo* и јастреба *Accipiter gentilis* – је завршена и биће настављене током 2015.*;*
- разматрани су предлози за измене заштићеног статуса неких врста птица, грлице *Streptopelia turtur,* препелице и *Coturnix coturnix (то јест, строжије мере за заштитиу од лова),* усвојене су измене и допуне Правилника о проглашењу ловостаја за заштићене врсте дивљачи и Правилник о проглашењу строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива као резултат поменутих консултација, биће сходно измењен (процедура је започета) – 2015;
- завршетак листе за Анекс 1 и за миграторне врсте – 2016.

Пројекат „*Успостављање еколошке мреже у Републици Србији, идентификација и мапирање типова станишта у Србији – сакупљање и процена постојећих података, истраживање и успостављање ГИС*“ (2015-2020.) помаже МПЗЖС и у спровођењу Директиве о птицама.

Пројекат ЕУ ИПА 2012 – „*Изградња капацитета за имплементацију стандатрда правних тековина ЕУ у области заштите природе – одређивање подручја Natura 2000 укључујући и опрему и компјутерски програм за Србију* (2015-2016)“ предвиђа помоћ МПЗЖС и у спровођењу Директиве о птицама.

Специфични план за имплементацију директиве ће се израдити у оквиру раније поменутог UNDP пројекта. Он ће садржати мере са специфичним роковима, планом мониторинга и преглед финансијских потреба.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- успостављање мера којима се обезбеђује адекватно одржање популација птица, било да су оне у или изван подручја посебне заштите – 2017;
- даља и систематска имплементација специјалних мера за очување типова станишта из Анекса 1 и миграторних врста које се редовно појављују на нашој територији – 2017;
- усвајање смерница за управљање прелиминарним подручјима посебне заштите – 2018;
- успостављање информационог система за извештавање према Европској комисији – 2019.

Предвиђене активности спроводи МПЗЖС.

Уредба о *CITES*: Уредба 338/97 и пратеће измене и допуне

Структура за имплементацију ове уредбе постоји на националном и покрајинском нивоу.

Надлежни органи за имплементацију уредбе су:

- МПЗЖС (Група за спровођење *CITES Конвенције*) – надлежно је за све послове управног органа за *CITES* који укључују, осим издавања дозвола, израду прописа, изградњу капацитета, извештавање, координацију са другим телима о имплементацији прописа којима се уређује промет дивљим врстама;
- МПЗЖС (Инспекција за заштиту животне средине) – надлежно је за контролу и надзор над законитошћу поседовања, узгоја и унутрашњег промета примерцима заштићених врста, као и за пружање подршке другим агенцијама за контролу и надзор на граници приликом контроле прекограничног кретања када је то потребно. На покрајинском нивоу, инспекција за заштиту животне средине има надлежност само над контролом поседовања, узгоја и интерног промета.
- Управа царина – надлежна је за контролу прекограничног кретања и промета примерцима заштићеним врстама на граници;
- Гранична полиција – надлежна за контролу људи и возила;
- Министарство унутрашњих послова – надлежно за спречавање илегалних активности које представљају кривично дело у складу са Кривичним закоником, која у овом тренутку укључују: илегално прекогранично кретање и промет, кријумчарење, повређивање и убијање заштићених врста);
- Завод за заштиту природе Србије и Покрајински завод за заштиту природе су две главне овлашћене научне и струлне организације, које обављају послове научног *CITES* органа. Осим ове две институције, консултације се врше и са Природњачким музејом у Београду, Биолошким факултетом Универзитета у Београду и Институтом за биолошка истраживања.

Група за спровођење *CITES* Конвенције и инспекција за заштиту животне средине МПЗЖС, у сарадњи са овлашћеним научним и стручним организацијама (нпр. Заводом за заштиту природе Србије, Природњачким музејом) пружа стручну помоћ и логистичку подршку органима за контролу и надзор на граничним прелазима.

Контрола унутрашње трговине је велики изазов за Републику Србију због великог броја субјеката који треба да буду под контролом и непропорционалног капацитета људских ресурса са неколико људи у надлежним службама за контролу и надзор.

- Према важећим законима, непоштовање националних прописа који се односе на *CITES* и *EUTWR* санкционише се као прекршај или привредни преступ, док се озбиљнији случајеви кршења санкционишу као кривична дела.
- Током реализације ИПА 2014 твининг пројекта SR/12/IB/EN/01 *"Јачање капацитета органа надлежних за CITES и спровођење прописа о промету дивљим врстама у Србији"* тежиште активности било је на:

- јачању капацитета надлежних органа за контролу и надзор, развој свести и информисање о *CITES* и спречавању илегалне трговине представника правосуђа, тужилаца, и других тела и институција релевантних за примену *CITES*.

Министарство је успоставило формалну сарадњу са два зоолошка врта за хитан смештај, негу и прихватање одузетих животиња. Тренутно постоји недостатак капацитета, како у погледу инфраструктуре, тако и у смислу људских и финансијских ресурса, у вези са правилним смештајем заплењених или одузетих живих примерака дивљих животиња.

- Предвиђено је предузимање следећих корака у циљу постизања пуне имплементације:

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Периодична обука за органе контроле и надзора и друге надлежне органе у циљу побољшања ефикасности у спровођењу CITES и регулативе која се односи на промет дивљим врстама;
- Јачање званичне сарадње са зоолошким вртовима у земљи и иностранству за осигурање ефикасног смештаја и бриге над одузетим примерцима;
- Потписивање меморандума о разумевању између МПЗЖС и Министарства финансија – Управе царина, као и између МПЗЖС и Министарства унутрашњих послова за ефикасно спровођење одговарајућег законодавства;

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Утврђивање годишњег *CITES* програм обуке за све органе за контролу и надзор и друге надлежне органе како би се осигурало ефикасно спровођење *CITES* и важећег националног законодавства;
- Изградња потребне инфраструктуре за хитан смештај живих примерака дивљих животиња које су одузете или заплењене;
- Активне мере како би се осигурала шира сарадња и укључивање полиције у истраге и борбу против криминала против дивљих врста;
- Успостављање електронског система за издавање и евиденцију дозвола и потврда.

Предвиђене активности спроводи МПЗЖС и надлежни органи за контролу и надзор.

Директива о зоолошким вртовима: Директива 1999/22/ЕК

Структура за имплементацију ове уредбе постоји на националном и покрајинском нивоу.

- Надлежни органи за имплементацију уредбе су:
- МПЗЖС – надлежно за добробит живих животиња у заточеништву и током транспорта;
- Инспекција за заштиту животне средине – надлежна за контролу над поседовањем дивљих животиња у заточеништву, укључујући и контролу услова држања;
- Ветеринарска инспекција – надлежна за контролу здравља и добробити животиња.

Усвајање неопходних промена законодавства представља предуслов за пуну имплементацију одредби Директиве о зоолошким вртовима. Сходно томе, предвиђају се измене и допуне Закона о заштити природе у краткорочном периоду. Ове измене се односе на лиценцирање зоолошких вртова, као и адекватно санкционисање за кршење прописа.

- За пуну имплементацију одредби предвиђени су следећи кораци:

Краткорочни приоритети (2015-2016):

- изградња капацитета у органима надлежним за контролу зоолошких вртова;
- контрола услова у свим постојећим зоолошким вртовима у земљи;
- издавање услова у дозволама постојећим зоолошким вртовима са специфичним роковима за испуњење истих, у случајевима када зоолошки врт не испуњава у потпуности националне стандарде;

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- редовна инспекција у зоолошким вртовима;
- затварање зоолошких вртова који не испуњавају стандарде прописане националном регулативом.

Предвиђене активности спроводи МПЗЖС.

Нагоја протокол: Уредба 511/2014

Република Србија је потписала Протокол из Нагоје 26.09.2011. године на маргинама 66. заседања Генералне скупштине Уједињених нација, и учествује у раду Међувладиног комитета за имплементацију Протокола из Нагоје. Предвиђено је да протокол буде ратификован до краја 2015. године.

Надлежни орган надлежан за спровођење Уредбе је имплементација МПЗЖС. Предвиђа се да потпуна имплементација буде завршена до краја 2020. године.

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- процес консултација и подизање свести о значају генетичких ресурса и традиционалног знања у вези са генетским ресурсима и питањима која се односе на приступ и поделу користи

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Усвајање измена и допуна Закона о заштити природе – 2017. година које успостављају систем мера усклађености, које су обавезне за примену Нагоја протокола у ЕУ; Република Србија ће размотрити да ли жели да обезбеди законска решења о оснивању националног механизма за приступ генетичким ресурсима или не. Овај механизам није прописан Уредбом о приступу генетским ресурсима и праведној и равноправној подели користи које проистичу из коришћења тих ресурса у Унији, али је укључен у Нагоја протокол. У складу са циљевима садржаним у Нагоја протоколу, потребан је јасан и транспарентан правно обавезујући оквир, који ће одредити како истраживачи и компаније које користе генетске ресурсе и традиционално знање у вези са генетичким ресурсима могу да добију приступ овим ресурсима.

  Предвиђене активности спроводи МПЗЖС.

Замке за животиње: Уредба 3254/91 којом се забрањују замке за животиње

Структура за имплементацију успостављена је на националном нивоу. Органи надлежни за спровођење ове уредбе су:

- Министарство финансија (Управа царина) – надлежно је за контролу прекограничног кретања и промета робом;
- Гранична полиција – надлежна за контролу људи и возила;
- Инспекција за заштиту животне средине – надлежна је за контролу одрживог коришћења и активности које угрожавају заштићене врсте;
- Инспекција за шумарство и ловство – надлежна је за контролу ловних активности;
- Министарство унутрашњих послова – надлежно за спречавање илегалних активности које представљају кривично дело у складу са Кривичним закоником, која у овом тренутку укључују: илегално прекогранично кретање и промет, кријумчарење, повређивање и убијање заштићених врста);

За пуну имплементацију одредби предвиђени су следећи кораци:

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Изградња капацитета у органима за контролу и надзор у погледу забране коришћења замки за животиње и контроле увоза крзна и коже дивљих животињских врста.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- Унапређење сарадње између релевантних органа за конролу и надзор кроз програме обуке и координацију.

Предвиђене активности спроводи МПЗЖС.

Трговина производима од фоке: Уредба 1007/2009

- Структура за имплементацију делимично је успостављена на националном нивоу. Органи надлежни за спровођење ове уредбе су:

- Министарство финансија (Управа царина) – надлежно је за контролу прекограничног кретања и промета робом;
- Гранична полиција – надлежна за контролу људи и возила;
- Инспекција за заштиту животне средине на републичком и покрајинском нивоу;
- Министарство унутрашњих послова – надлежно за спречавање илегалних активности које представљају кривично дело у складу са Кривичним закоником, која у овом тренутку укључују: илегално прекогранично кретање и промет, кријумчарење, повређивање и убијање заштићених врста);

Краткорочни приоритети (2015-2016):

- Изградња капацитета у органима за контролу и надзор у погледу контроле увоза и промета производи од фоке.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- Унапређење сарадње између релевантних органа за конролу и надзор кроз програме обуке и координацију.

Предвиђене активности спроводи МПЗЖС.

Производи од младунаца фоке: Директива 83/129/ЕЕЗ и накнадне измене и допуне директиве

Структура за имплементацију делимично је успостављена на националном нивоу. Органи надлежни за спровођење ове уредбе су:

- Министарство финансија (Управа царина) – надлежно је за контролу прекограничног кретања и промета робом;
- Гранична полиција – надлежна за контролу људи и возила;
- Инспекција за заштиту животне средине на републичком и покрајинском нивоу;
- Министарство унутрашњих послова – надлежно за спречавање илегалних активности које представљају кривично дело у складу са Кривичним закоником, која у овом тренутку укључују: илегално прекогранично кретање и промет, кријумчарење, повређивање и убијање заштићених врста);

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Изградња капацитета у органима за контролу и надзор у погледу контроле увоза и промета производима од фоке.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- Унапређење сарадње између релевантних органа за конролу и надзор кроз програме обуке и координацију.

Предвиђене активности спроводи МПЗЖС.

FLEGT: Уредба 2173/2005 измењена и допуњена Уредбом 657/2014 и Уредбом Комисије 1024/2008

Краткорочни приоритети (2015-2016):

- Имплементација захтева система *FLEGT* укључује све релевантне органе (Министарство финансија – Сектор за царинске послове, Министарство трговине, туризма и телекомуникација – Сектор тржишне инспекције, Министарство економије – Сектор дрвне индустрије, Министарство пољопривреде и заштите животне средине – Управа за шуме). Идентификација надлежног органа за *FLEGT* са одговарајућим надлежностима и обавезама између поменутих институција.

- Идентификација свих релевантних органа са надлежностима у овој области;
- Утврђивање јасне расподеле надлежности у вези са имплементацијом ове уредбе.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- Дефинисање и прописивање казни за кршење одредби уредбе, које могу да се пореде са другим прописима (нпр. *CITES*) на националном и ширем нивоу. Казнена политика домаћег законодавства треба да укључи заплену или одузимање пошиљки дрвне грађе, као и одлагање одузете дрвне грађе.
- Идентификација надлежних националних органа.
- Израда специфичних одредби о физичкој провери пошиљки које су лиценциране у оквиру *FLEGT* система и релевантних процедура.
- Номиновање стручњака који ће помагати у идентификацију врста дрвета.
- Успостављање одговарајуће сарадње између инспекције и царине.

Уредба о дрвној грађи: Уредба 995/2010 (EUTR)

Краткорочни приоритети (2015-2016):

Идентификација надлежног органа за *EUTR* са одговарајућим надлежностима и обавезама између поменутих институција.

- Идентификација свих релевантних органа са надлежностима у овој области;
- Утврђивање јасне расподеле надлежности у вези са имплементацијом ове уредбе.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- Увођење система *дужне пажње* у дрвној индустрији, између оператера и трговаца дрвном грађом, где је то потребно;
- Успостављање система инспекција код оператера;
- Хармонизација актуелне казнене политике у сектору са казненом политиком из уредбе;
- Увођење нових казни у складу са чланом 19 уредбе;
- Утврђивање процедура, ако је потребно, за обележавање дрвећа и дрвне грађе у транспорту;
- Успостављање система мониторинга.

СЕКТОР ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ	ПРЕТПРИСТУПНИ ПЕРИОД						ПРЕЛАЗНИ ПЕРИОД	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Директива о стаништима: Директива 92/43/ЕЕЗ, измењена и допуњена Директивом 97/62/ЕК, 2006/105/ЕК и Уредбом (ЕК) 1882/2003								
Директива о птицама: Директива 2009/147/ЕК (у примени од 2010.)								
Уредбе о CITES: Уредба 338/97 и накнадне измене и допуне исте								
Директива о зоолошким вртовима: Директива 1999/22/ЕК								
Протокол из Нагоје: Уредба 511/2014								
Замке за животиње: Уредба 3254/91 о забрани употребе замки за животиње								
Трговина производима од фоке: Уредба 1007/2009								

Директива о младунцима фоке (83/129/ЕЕЗ)								
FLEGT: Уредба 2173/2005 измењена и допуњена Уредбом 657/2014 и Уредбом Комисије 1024/2008								
Уредба о дрвној грађи: Уредба 995/2010								

4. Листа директива које се сматрају најзахтевнијим за имплементацију

• Уредба 2173/2005 (*FLEGT*) и Уредба 995/2010 (Уредба о дрвној грађи), због идентификације различитих сектора, са преузимањем дефинисаних активности и одговорности.

• У складу са захтевима Директива о стаништима и птицама, успостављање *NATURA 2000* је планирано да буде завршено до 2020. године.

Процес имплементације ове две Директиве које се односе на успостављање *NATURA 2000* и друге релевантне одредбе, захтева веома активну међуинституционалну сарадњу, као и сарадњу на регионалном и локалном нивоу. Такође, процедуре стратешке процене утицаја и Закона о процени утицаја на животну средину у одговарајућим проценама захтевају сарадњу са инвеститорима, власницима и корисницима земљишта као главне циљне групе за управљање потенцијалним *NATURA 2000* подручјима. Неопходно је сарађивати и постићи договор са горе поменутим заинтересованим странама о сваком релевантном питању које се односи на управљање потенцијалним *NATURA 2000* подручјима, и пронаћи заједничко решење у најбољем интересу свих заинтересованих страна.

• ***EUTWR (Уредба Савета (ЕС) бр 338/97 CITES, Уредба Комисије (ЕК) бр. 865/2006, Спроведбена Уредба Комисије (ЕУ) бр. 792/2012), као и Директива 1999/22/ЕС о зоолошком вртовима*** ће бити велики изазов за имплементацију због неадекватних административних, људских и инфраструктурних капацитета за пуну и доследну примену одредби садржаних у горе наведеним регулативама. У циљу ефикаснијег спровођења наведених прописа, неопходно је да се повећа број квалификованог особља у најкраћем могућем року које ће обављати послове *CITES* управног органа, због разних обавеза и великог броја субјеката који подлежу регулативи прекограничног промета, поседовања и унутрашњег промета примерака заштићених врста, њихових делова и деривата. Тренутни капацитети инспекцијских служби нису адекватни за ефикасно спровођење регулатива,

нарочито оних које се односи на контролу у оквиру Републике Србије, па је неопходно да се преузме модел извршења из земаља ЕУ, попут Италије, Португала или Шпаније, где део извршења спроводи посебна служба заштите животне средине у оквиру Министарства унутрашњих послова, која има знатно више оперативног особља.

Како би се осигурала основна примена *EUTWR* и Директиве о зоолошким вртовима, неопходно је обезбедити одговарајућу инфраструктуру за хитно спасавање живих примерака који су конфисковани или заплењени као резултат санкција за кршење националних прописа, *EUTWR* и *CITES* конвенције. Надлежне институције се врло често нађу у озбиљној невољи када морају да поступају у складу са законом, или да испуне обавезе из међународног уговора (*CITES*) и да одузму, а самим тим и брину о одузетим примерцима заштићених дивљих врста, али немају одговарајући простор, средства и људске ресурсе да брину о поменутим јединкама након заплене или конфискације**.**

5. Рокови за имплементацију свих директива у сектору

	Пропис ЕУ	Рокови за пуну имплементацију
1	Директива о стаништима: Директива 92/43/ЕЕЗ, измењена и допуњена Директивом 97/62/ЕК, 2006/105/ЕК и Уредбом (ЕК) 1882/2003	2020
2	Директива о птицама: Директива 2009/147/ЕК (у примени од 2010.)	2020
3	Уредбе о CITES: Уредба 338/97 и накнадне измене и допуне исте	2020
4	Директива о зоолошким вртовима: Директива 1999/22/ЕК	2018
5	Протокол из Нагоје: Уредба 511/2014	2020
6	Замке за животиње: Уредба 3254/91 о забрани употребе замки за животиње	2018
7	Трговина производима од фоке: Уредба 1007/2009	2018
8	Директива о младунцима фоке (83/129/ЕЕЗ)	2018
9	*FLEGT*: Уредба 2173/2005 измењена и допуњена Уредбом 657/2014 и Уредбом Комисије 1024/2008	2018
10	Уредба о дрвној грађи: Уредба 995/2010	2018

Процена трошкова и финансијске пројекције

Поглавље 5.5 Стратегије апроксимације које се односи на заштиту природе, садржи табелу са укупним трошковима усклађивања са СНВ од 5%, а процењује се да СНВ (садашња нето вредност) трошкова апроксимације у вези са заштитом природе износи до 139 милиона евра, што је 1,3% укупних трошкова (у области заштите животне средине).

Један од средњорочних приоритета који се односе на финансирање заштите природе је изградња неопходне инфраструктуре за смештај живих примерака животиња које су одузете или заплењене у поступцима прописаним међународним уговором (*CITES* конвенције), прописима ЕУ (*EU WTR*) и националним законодавством. То могу бити простори који су део постојећих зоолошких вртова где постоји могућност за изградњу нових објеката или прихватилишта, или новоизграђена прихватилишта. Процењени износ креће се између 500.000 и 2.000.000 евра.

Процењени трошкови за старање (нега, лечење, анализа, транспорт, повратак у дивљину, итд.) о живим примерцима дивљих животиња који су одузети или заплењени, износе до 150.000 евра годишње.

Остали трошкови који се односе на заштиту природе су:

- успостављање неопходне институционалне инфраструктуре на свим нивоима,
- обезбеђивање довољно стручно обучених радника,
- трошкови за успостављање и одржавање мреже *Natura 2000*, укључујући и пројекте усмерене на опоравак, планове управљања, накнаду за земљиште власницима, куповину локација, опрему за управљање и одржавање подручја, итд. Ови трошкови су процењени као јединични трошкови по хектару (66 евро / ha).

Поглавље 6.

ИНДУСТРИЈСКО ЗАГАЂЕЊЕ

1.Стратешки оквир

Имплементација захтева у овом сектору управља се према следећим стратешким документима:

- Национални програм за усвајање правних тековина ЕУ (јул 2014.);
- Национална стратегија апроксимације у области заштите животне средине Републике Србије (децембар 2011.);
- Секторска стратегија за индустријско загађење и буку (април 2012.);
- Национална стратегија управљања отпадом, за период 2010-2019. (2010, нацрт ревидиране стратегије израђен 2014.);
- Секторска стратегија за сектор отпада;
- Секторска стратегија за сектор заштите ваздуха и климатских промена (април 2012.);
- Национална стратегија заштите и спасавања у ванредним ситуацијама (2011.);
- Стратегија заштите од пожара за период 2012 – 2017. (2012.);
- Секторска стратегија за хемикалије и генетски модификоване организме.

Планирани стратешки документи:

- Стратегија развоја енергетике до 2025. са пројекцијама до 2030. године

1. Транспозиција

1. Директива о индустријским емисијама 2010/75/ЕУ – ДИЕ

Анализа правних недостатака постојећег законодавства Републике Србије у поређењу са захтевима ДИЕ извршена је у Министарству уз подршку IPA 2011 пројекта – "Спровођење закона у области контроле индустријског загађења, спречавања хемијских удеса и успостављања система *EMAS* у Србији" 2014. године.

Поглавље II (Интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине)

Статус транспозиције

ДИЕ (2010/75/ЕУ) још увек није у потпуности транспонована. Неки делови директиве транспоновани су кроз транспозицију Директиве о интегрисаном спречавању и контроли загађивања 1996/61/ЕК у Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине у 2004. години (у даљем тексту: Закон о ИСКЗ) и подзаконских аката донетих на основу овог закона. Закон о ИСКЗ транспонује Директиву о ИСКЗ 1996/61/ЕК, укључујући и дефиниције, обавезу прибављања дозволе, издавање дозволе, поступак подношења захтева за издавање дозволе, услове у дозволи, измене које оператери треба да изврше у постројењима, приступ информацијама и учешће јавности у поступку издавања дозволе, као и друга питања предвиђена директивом и активностима из Анекса I.

<u>Пуна транспозиција</u> Директиве 2010/75/ЕУ (ДИЕ) у Републици Србији у делу који се односи на ИСКЗ ће се постићи до 2018. године.

План транспозиције

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Измена Закона о ИСКЗ како би се испунили захтеви из ДИЕ-ИСКЗ (2018.)

Поглавље III (Велика постројења за сагоревање)

Статус транспозиције

Законодавни оквир је успостављен за тему из Поглавља III ДИЕ на основу транспозиције претходне Директиве о великим постројењима за сагоревање ложиштима (2001/80/ЕК).

Уредбом Републике Србије о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух ("Службени гласник РС", бр. 71/10 и 6/11-испр.) делимично су транспоноване одредбе Директиве о великим постројењима за сагоревање (2001/80/ЕК).

Резултати анализе правних недостатака показују да су неке дефиниције у потпуности транспоноване. Неке одредбе се морају унапредити, већином у погледу дефиниција, правила агрегације, граничних вредности емисија, флексибилних одредби (степен одсумпоравања, национални транзициони план, изузеће због ограниченог век трајања постројења, мали изоловани системи, топлане), геолошког складиштења угљен диоксида и техничких одредби из Анекса V. Поред тога, потребно је унапредити формулацију појединих националних одредби како би одразиле одредбе директиве, а неке од транспонованих одредби треба кориговати.

Кључна стратешка оријентација Републике Србије је чланство у ЕУ. Република Србија такође има обавезу да испуни обавезе из потписаних и ратификованих међународних уговора.

Планом транспозиције предвиђена је двостепена транспозиција Поглавља III ДИЕ у национално законодавство, и то:

- Директива о великим постројењима за сагоревање и Одлука о имплементацији Директиве о великим постројењима за сагоревање транспоноваће се у национално законодавство у 2015. години новом Уредбом о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздуху из постројења за сагоревање;
- Поглавље III ДИЕ и свака релеванта Одлука о имплементацији ДИЕ транспоноваће се у национално законодавство до јула 2017. изменама и допунама Уредбе о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздуху из постројења за сагоревање;
- За Поглавље III, релевантне су и узете у обзир две одлуке Министарског Савета Европске Енергетске Заједнице: Одлука *O/2013/05/MC-EnC* о имплементацији Директиве о великим постројењима за сагоревање, и Одлука *O/2013/06/MC-EnC* о имплементцији Поглавља III, Анекса V и члана 72(3)-(4) Директиве о индустријским емисијама.

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Доношење Уредбе о граничним вредностима емисије загађујућих материја у ваздуху из постројења за сагоревање у 2015. години;
- Израда Специфичног плана имплементације за директиву из Поглавља III ДИЕ, активност Министарство пољопривреде и заштите животне средине до краја 2015, уз подршку поменутог ИПА 2011 пројекта.
- **<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>**
- Усвајање измена и допуна Уредбе о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздуху из постројења за сагоревање којом ће се у потпуности транспоновати одредбе Поглавља III ДИЕ, планирано је за 2017;
- Транспозиција преосталих одредби укључујући и одредбе о доступности информација јавности до 2018. године.

Поглавље IV– ((Ко)-инсинерација отпада)

Статус транспозиције

Поглавље IV Директиве о индустријским емисијама (ДИЕ) са посебним одредбама које се односе на постројења за (ко)-инсинерацију отпада је скоро у потпуности транспоновано у законодавни оквир Републике Србије, као и остали захтеви ЕУ у вези са поглављем.

Законодавни оквир у којем су транспоноване ове одредбе и који даје основу за имплементацију ДИЕ дефинисан је Законом о управљању отпадом ("Службени гласник РС", број 36/09 и 88/10) и Уредбом о врстама отпада за које се врши термички третман, о условима и критеријумима за одређивање локације, техничким и технолошким условима за пројектовање, изградњу, опремање и рад постројења за термички третман отпада, поступању са остатком након спаљивања ("Службени гласник РС", број 102/10 и 50/12-испр.) – у даљем тексту: Уредба о термичком третману отпада.

Резултати анализе правних недостатака у постојећем законодавном оквиру који се односи на специфичне одредбе о постројењима за (ко)-инсинерацију отпада показала је да се главни захтеви који нису транспоновани односе на мере о термичком третману (члан 4.2. тачке (а) до (ц)), којима се гарантује:

- да је постројење пројектовано, опремљено и да испуњава услове у зависности од категорија отпада предвиђеног за (ко-) инсинерацију отпада да се произведена топлота која се добија (ко-) инсинерацијом отпада у највећој могућој мери поново користи, односно да се користи за комбиновано добијање топлоте или електричне енергије, за производњу процесне паре или за системе даљинског грејања
- одлагање остатака који се не могу спречити, смањити или рециклирати.

Да би се постигла пуна усаглашеност у случају (ко-) инсинерације отпада, потребно је извршити мање измене у важећим прописима. Те измене укључују: дефиницију биомасе (члан 3.31.), дефиницију отпада (члан 3.37.), дефиницију опасног отпада (члан 3.38.), дефиницију мешаног комуналног отпада (члан 3.39.), област примене (чланови 42.1. и 42.2.), граничне вредности емисије (члан 46.2.), дефиницију места узорковања (члан 48.3.), знатну измену (члан 54.) и техничке одредбе из Анекса VI ДИЕ, које се посебно односе на Део 4 о утврђивању граничних вредности емисије за постројења за (ко-) инсинерацију отпада и Део 6 о праћењу емисија.

<u>Краткорочни период (2015-2016):</u>

Преостале мере у вези са термичким третманом (члан 4.2. тачке (а) до (ц)), транспоноваће се кроз измене и допуне Закона о управљању отпадом (у току), чије усвајање се очекује најкасније до 2016. године.

<u>Средњорочни период (2017-2020):</u>

Пуна транспозиција ће се постићи тек 2018. године, јер ће се неки делови директиве транспоновати кроз подзаконска акта (мање измене у дефиницијама, граничним вредностима емисије, знатним изменама и техничким одредбама из Анекса VI), као и изменама и допунама Закона о управљању отпадом и Уредбе о термичком третману отпада.
Тачан механизам за пуну транспозицију ће се одредити ревизијом Националне стратегије о управљању отпадом за период 2010-2019, са програмом за приступање ЕУ (2010.), која је у процесу припреме.

Поглавље V (Испарљива органска једињења)

Статус транспозиције

Поглавље V ДИЕ о постројењима и активностима у којима се користе органски растварачи није транспоновано у национално законодавство. Национална Уредба о листи индустријских постројења и активности у којима се контролише емисија испарљивих органских једињења, о вредностима емисија испарљивих органских једињења при одређеној потрошњи растварача и укупним дозвољеним емисијама, као и шеми за смањење емисија („Службени гласник РС“, број 100/2011) (у даљем тексту: Уредба о испарљивим органским једињењима) транспонује одредбе Директиве 1999/13/ЕЗ о постројењима у којима се користе испарљива органска једињења.

Резултати правне анализе постојећег домаћег законодавства са одређеним одредбама о инсталацијама које користе органске растваваче Директиве о индустријским емисијама 2010/75/ЕЗ, показују да су скоро све дефиниције у потпуности транспоноване и да неке одредбе треба побољшати, највише у вези са захтевима мониторинга, знатним променама на постојећим постројењима, и јавним приступом информацијама. Поред тога, потребно је унапредити формулације појединих националних одредби како би се одразила суштина одредби директиве, а неке од транспонованих одредби треба кориговати.

Према **Плану транспозиције,** децембар 2016. године је дефинисан као рок за транспозицију Поглавља V ДИЕ кроз измене и допуне Уредбе о испарљивим органским једињењима.

Краткорочни приоритети (2015-2016):

- Измена и допуна Уредбе о испарљивим органским једињењима, којим ће се транспоновати већина преосталих одредби, планирана је за крај 2016. године.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- Транспозиција преосталих одредби, укључујући и одредбе о јавном приступу информацијама, планирана је за 2018. годину.

Поглавље VI (TiO_2)

Статус транспозиције

Титан-диоксид се не производи у Републици Србији и нема постројења за производњу титан-диоксида. Правна процена указала је на неке недостатке у вези са транспозицијом чланова 67 – 70. Измене и допуне Правилника о начину и поступку управљања отпадом од титан-диоксида, мерама надзора и мониторинга животне средине на локацији ће се завршити након усвајања измена и допуна Закона о управљању отпадом.

План транспозиције

Краткорочни приоритети (2015-2016):

- Измене Закона о управљању отпадом укључују:

- забрану одлагања отпада од титан-диоксида у водно тело, било као чврсти отпад, било као течност из филтрације, отпад из инсталација у којима се обављају процеси са хлоридима, филтрационе соли, муљ и течни отпад из третмана отпада који садржи титан-диоксид, где садржај прелази граничне вредности прописане чланом 67;

- обезбеђивање да емисије из инсталација у воду или ваздух не прелазе граничне вредности емисије из Дела 1 Анекса VIII и Дела 2 Анекса VIII, али и спречавање емисије киселих капљица у амбијентални ваздух из инсталација;

- обезбеђивање усаглашеност са чланом 70. о праћењу емисија.

- Измене Правилника о начину и поступку управљања отпадом од титан-диоксида, мерама надзора и мониторинга животне средине на локацији ("Службени гласник РС", бр. 1/2012) након усвајања измена и допуна Закона о управљању отпадом, планиране су за децембар 2016. године

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- Измене и допуне Уредбе о граничним вредностима емисије загађујућих материја у ваздуху ("Службени гласник РС", бр. 71/2010 и 6/2011) (под условом да одредбе о спречавању и контроли емисија у ваздух из члана 69 и Дела 2 Анекса VIII буду уграђене у прописе о заштити ваздуха) планиране су за јул 2017. године.

СЕВЕСО III

Статус транспозиције

Транспозиција Севесо III Директиве (Директива Савета 2012/18/ЕУ, од 4. јула2012. године, о контроли опасности од великог удеса који укључује опасне супстанце, којом је измењена и потом замењена Директива Савета 96/82/ЕК) у прописе Републике Србије, је у почетној фази.

Пуна транспозиција Севесо III Директиве ће се постићи до 2018.

План транспозиције укључује следеће:

Краткорочни приоритети (2015-2016):

- Израда Закона о контроли опасности од великих удеса који укључују опасне супстанце;
- Израда правилника којима ће се транспоновати релевантни анекси.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- Измена Закона о ванредним ситуацијама;
- Измена Закона о планирању и изградњи.

Директива 2004/42, Директива о испарљивим органским једињењима у бојама

Статус транспозиције

Законом о хемикалијама (Службени гласник Републике Србије, број 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15) и Правилником о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија (Службени гласникк РС, број 90/13 и 25/15) успостављен је правни основ за транспозицију Директива 2004/42/СЕ и 2010/79/ЕУ. Одредбе прописане овом директивом транспоноване су у Закон о хемикалијама и Правилник о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија, осим одредби које се односе само на државе чланице ЕУ (нпр. извештавање према Комисији).

План транспозиције

Преостале одредбе транспоноваће се кроз измене и допуне Правилника о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија, које ће бити усвојене до 2018.

4. Уредба (ЕК) број 1221/2009 о добровољном учешћу организација у систему управљања заштитом животне средине и провере (EMAS)

План усаглашавања

Планирано је да се национална регулатива усагласи са одредбама Уредбе (ЕК) број 1221/2009 о доборовољном учешћу организација у систему управљања заштитом животне средине и провере (EMAS) до краја 2015.

Краткорочни приоритети (2015-2016):

- Измене Закона о заштити животне средине као основе за EMAS ГЛОБАЛ или EMAS за регистрацију трећих земаља завршене и чекају на усвајање;

- Правилник о EMAS који успоставља правило за министарство да издаје потврде о законској усаглашености у процесу EMAS ГЛОБАЛ и EMAS за регистрацију трећих земаља завршен је и чека на усвајање измена Закона о заштити животне средине;
- Приручник о EMAS као водич за организације које желе да се региструју у EMAS систему завршен је и чека усвајање измена Закона о заштити животне средине.

5. Уредба (ЕК) број 66/2010 Европског парламента у савета од 25.11.2009. о еко-обележавању у ЕУ

Статус усаглашености

Национални систем еко-обележавања у примени на онсову Уредбе (ЕК) број 1980/2000.

Планирано је да национална регулатива буде усаглашена са одредбама Уредбе (ЕК) број 66/2010 до краја 2015. године.

План усаглашавања

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Нови "Правилник о ближим условима и поступку за добијање права на коришћење еколшког знака, елементима, изгледу и начину употребе еколошког знака за производе и услуге" у складу са Уредбом (ЕК) број 66/2010 од 25.11.2009. о еко-обележавању у ЕУ у процесу израде и биће завршен до краја јула 2015;
    - Листа од 26 критеријума као прилог уз "Правилник о ближим условима и поступку за добијање права на коришћење еколошког знака, елементима, изгледу и начину употребе еколошког знака за производе и услуге" на основу критеријума за еко-означавање и група производа "ЦВЕТА" ЕУ у процесу је израде и биће завршен до краја јула 2015. (26 критеријума који ће у облику анекса бити део измењеног "Правилника о ближим условима и поступку за добијање права на коришћење еколошког знака, елементима, изгледу и начину употребе еколошког знака за производе и услуге" преводе се и административно-правно редигују у оквиру IPA 2011[31]. У моменту када је ToP за овај пројекат писан постојало је само 26 група производа.)

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

Листа од 35 критеријума за тренутно постојеће групе производа, као и нове групе производа које до тада буду усвојене (према листи ЕУ критеријума)

Системско праћење и увршћавање нових критеријума као анекса правилнику о Националном Еко знаку, као и повлачење истеклих критеријума и ревизија према листи ЕУ критеријума, као и праћење свих измена и допуна Уредбе (ЕК) 66/2010.

[31] Спровођење закона у области контроле индустријског загађења, спречавања хемијских удеса и успостављања система *EMAS* у Србији

Уредба (ЕК) број 1102/2008 о забрани извоза елементарне живе и одређених једињења живе и смеша и о безбедном складиштењу елементарне живе (Уредба о металној живи)

Статус усагашености

Национално законодавство у делу који се односи на забрану извоза живе усаглашено је у највећој мери са Уредбом (ЕК) број 1102/2008, осим тачке 3. члана 1, уредбе и одредби које се односе искључиво на државе чланице ЕУ (нпр. извештавање према Комисији). Ови прописи на снази су од 2010. године. Потпуна усаглашеност са уредбом у овом делу очекује се до краја 2015. године.

Израда националне регулативе у делу који се односи на безбедно складиштење је у почетној фази. Комплетна усаглашеност регулативе у делу који се односи на безбедно складиштење се очекује да буде завршена до краја 2018. године.

План усаглашавања

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Измена Правилника о увозу и извозу одређених опасних хемикалија (Службени гласник РС, број 89/10, 15/13 и 114/14) предвиђена је за четврти квартал 2015. године. Измене су планиране ради усаглашавања са чланом 1, тачка 3. Уредбе.

Амандмани на уредбу се континуално прате и национално законодавство се са њима усклађује.

7. Директива Савета 1987/217/ЕЕЗ од 19.03.1987. о спречавању и смањењу загађења животне средине азбестом (СЛ Л 85, 28.3.1987, стр. 40)

Статус транспозиције

Директива 1987/217/ЕЕЗ је у великој мери транспонована Законом о управљању отпадом (СГ РС, број 36/09 и 88/10) и релевантним подзаконским актима, законима о хемикалијама, и прописима о систему информисања и извештавања.

Члан 3.1.8(2) Правилника (СГ РС, број 75/10) налаже само производњу, али не и финалну индустријску обраду, што ће бити исправљено изменама и допунама правилника.

Директива 87/217 (члан 2(4)) налаже *активности које не подразумевају употребу азбеста*. Употреба азбеста дефинише се у члану 2(3) Директиве 87/217/ЕЕЗ.

Члан 3.1(4) Правилника, којим је дефинисано руковање са производима који садрже азбест, ће се мењати тако да ће се члан 3.1(4) односити на тачку 8. члана 3.1 уместо на тачку 3. којом се дефинише површинско ојачање, а не употреба азбеста. На тај начин ће се исправити нетачна референца и обезбедиће се пуна усаглашеност са одредбама 2(3) и 2(4) директиве.

Дефиниција отпада из Закона о управљању отпадом ("Службени гласник Републике Србије", број 36/09 и 88/10) није у складу са дефиницијом отпада из Директиве 2008/98 /ЕК. Изменама и допунама Закона о управљању отпадом биће транспоноване дефиниције из Оквирне директиве о отпаду. Члан 3(2) Правилника (СГ РС, број 75/10) ће се транспоновати дефиницију отпада прописану у члану 3(1) Оквирне директиве о отпаду позивајући се на измењени и допуњени Закон о управљању отпадом.

Законом о хемикалијама ("Службени гласник Републике Србије", број 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15) и Правилником о забранама и ограничењима производње, стављања у промет и употребе хемикалија, Анекс 1, Део 1, тачка 6(1) ("Службени гласник РС", број 90/13 и 25/15), успостављена је правна основа за усклађивање са одредбама Анекса XVII, тачка 6. у вези са азбестним влакнима и производима који садрже ова влакна (Уредба (ЕК) 552/2009 и

Уредба (ЕК) 126/2013).

План транспозиције

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Закон о изменама и допунама Закона о управљању отпадом

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Ревизија Правилника о управљању отпадом који садржи азбест

- Одлука Владе о депоновању отпада (Службени гласник РС, број 92/2010), члан 13 Одељак 7, Анекс 2, тачка 1.2(3) (ревидирана).

СЕКТОР	Рок за транспозицију					
Пропис ЕУ	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ДИЕ 2010/75						
Поглавље II						
Поглавље III						
Поглавље IV						
Поглавље V						
Поглавље VI						
Директива Савета 2012/18/ЕУ од 4.07.2012. о контролни опасности од великих удеса који укључују опасне супстанце, којом је измењена и потом замењена Директива Савета 96/82/ЕК						
2004/42/СЕ о испарљивим органским једињењима у бојама						
Уредба (ЕК) број 66/2010						
Уредба (ЕК) број 1221/2009						
Азбест						

3. Имплементација и институционалне надлежности

1. Директива о индустријским емисијама 2010/75/ЕУ – ДИЕ

Поглавље II ИСКЗ (IPPC)

На основу актуелних планова и новог Закона о изменама и допунама Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања, Република Србија ће издавати интегрисане дозволе за оператере који подлежу обавези прибављања интегрисане дозволе до 31.12.2020. године. Услов који је потребан за постизање овог рока подразумева обезбеђивање довољно запослених на свим нивоима служби које се баве издавањем интегрисаних дозвола. У овом тренутку, изазов је недостатак капацитета за издавање интегрисаних дозвола на локалном нивоу. Постоје јединице локалне самоуправе које своје захтеве прослеђују Министарству на даљу обраду на основу поверених послова.

У оквиру IPA 2011[32], специфични планови имплементације директива ће се урадити током 2015. године, укључујући и део који се односи на ИСКЗ. Ове активности ће се одвијати према предложеној методологији у оквиру поменутог пројекта. Планови који се односе на ИСКЗ биће израђени према индустријским секторима. Припремне радње у вези са тим плановима су започете кроз прикупљање података потребних за њихову израду. Методологија предвиђа прикупљање података од оператера а односе се на: анализу стања, опис захтева ЕУ, анализу недостатака, мере за превазилажење недостатака, процену трошкова потребних за спровођење мера, временски распоред, информације о производњи и податке о извозу на тржиште ЕУ, мониторинг, прекогранични утицај постројења, итд. Планирано је да нацрти поменутих планова буду завршени до септембра 2015. Израдом ових планова ће се дефинисати рокови за пуну имплементацију Директиве 2010/75/ЕУ за област интегрисаног спречавања и контроле загађивања.

Захтеви директиве ће се испунити спровођењем низа мера, укључујући:

<u>Краткорочне приоритети (2015-2016):</u>

- Израда специфичних планова имплементације појединачних делова директиве за индустријске емисије, до краја 2015. године.

<u>Средњорочне приоритети (2017-2020):</u>

- Наставак издавања интегрисаних дозвола, транспозиција ДИЕ за област ИСКЗ

<u>Дугорочне приоритете (2020 и даље):</u>

- Усаглашавање рада у постројењима за које су потребни прелазни периоди

Надлежност за издавање интегрисаних дозвола подељена је између Министарства пољопривреде и заштите животне средине, Покрајинског секретаријата за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине и јединица локалне самоуправе, а све у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи који дефинише орган који издаје грађевинску дозволу за изградњу предметног постројења.

Инспекције на свим нивоима су одговорне за контролу и надзор над постројењима која су у обавези да имају интегрисану дозволу, а Агенција за заштиту животне средине прикупља податке за Национални регистар загађивача и подноси извештаје о стању животне средине.

Надлежности за издавање водних дозвола, које се подносе уз захтев за издавање интегрисане дозволе, су подељене између Републичке дирекције за воде, која је део Министарства,

[32] Спровођење закона у области контроле индустријског загађења, спречавања хемијских удеса и успостављања система *EMAS* у Србији

Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство и Секретаријата за привреду – Сектора за водопривреду Града Београда.

Поглавље III (Велика постројења за сагоревање)

Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање, између осталог, обезбеђује правну основу за израду Националног плана за смањење емисија (НЕРП) из постојећих постројења за сагоревање (Национални план смањења емисије) и за примену „opt-out" механизма .

Република Србија је тренутно у процесу имплементације Директиве о великим постројењима за сагоревање. За усаглашавање са овом директивом примениће се флексибилне одредбе, као што су НЕРП и „opt-out" механизам., у складу са одлуком *O/2013/05/MC-EnC* о имплементацији Директиве о великим постројењима за сагоревање.

Према обавезама које проистичу из Уговора о оснивању Енергетске Заједнице, рок за достављање НЕРП-а Секретаријату Енергетске Заједнице је крај 2015. године. Рок за подношење листе великих постројења за сагоревање предвиђених за „opt-out" механизам је крај 2015. године.

На основу одлуке Министарског Савета Енергетске Заједнице из октобра 2013. године, уговорне стране су у обавези да транспонују одредбе Поглавља III Директиве о индустријским емисијама до 2018. године, што је уједно рок за имплементацију Поглавља III Директиве о индустријским емсијама за нова велика постројења за сагоревање.

Иако су одредбе Уговора о оснивању Енергетске Заједнице односе само на „мрежну енергију", Република Србија планира да пропише обавезу примене Поглавља III Директиве о индустријским емисијама за сва велика постројења за сагоревање у складу са релевантним дефиницијама садржаним у њему.

На основу одлуке Министарског Савета Енергетске Заједнице из октобра 2013. године, и на основу предлога Европске Комисије, Министарски Савет ће донети одлуку којом ће прописати рокове за имплементацију Поглавља III ДИЕ за постојећа постројења до краја 2015. године.

Енергетски сектор, у смислу дефиниције великих постројења за сагоревање, састоји се од термоелектрана, топлана и постројења за сагоревање у оквиру Нафтне индустрије Србије. Од укупно 46 постојећих великих постројења за сагоревање[33] (датум пресека за постојећа / нова велика постројења за сагоревање према одлуци Министарског Савета је 01.07.1992. године), енергетски сектор обухвата 96% или 44 до 46 поменутих постројења. Преостала велика постројења за сагоревање припадају индустрији.

Највећи број великих постројења у енергетском сектору припада термоелектранама ЈП Електропривреда Србије.

Преглед активности које ће вероватно бити предмет финансирања у сектору су термоенергетике у оквиру ЈП ЕПС:

- ТЕ Никола Тесла А
  - Блокови А3 – А6: Пројекат одсумпоравања (deSOx) финансира се из јапанског кредита, и тренутно је у фази процене техничких тендера (пројекат предвиђа постизање граничних вредности емисије у складу са ДИЕ)

[33] Постоје текуће активности чији је циљ да се одреди коначан број свих великих постројења за сагоревање у Републици Србији (постојећа и нова велика постројења за сагоревање)

- Блок А4: Пројекат денитрификације (deNOx) је у фази реализације, а очекује се да ће за Блок 6 средства за пројекте денитрификације бити обезбеђена из ИПА 2016[34]

- ТЕ Никола Тесла Б
  - Блок Б1: Планиран је пројекат денитрификације (deNOx) из 2017[34].
- ТЕ Морава
  - Реконструкција електрофилтера пројектом који се финансира из ИПА 2012
- ТЕ Костолац Б
  - Пројекат одсумпоравања (deSOx) који се финансира из кинеског кредита реализује се у Блоковима Б1 и Б2 (пројектом је предвиђено постизање граничних вредности емисије у складу са ДИЕ)
  - Планиран је пројекат денитрификације (deNOx) из ИПА 2017[34] на Блоку Б2

Документ „Студија о модернизацији великих ложишта" Енергетске заједнице садржи финансијске процене за постизање сагласности у постројењима са великим ложиштима у оквиру ЈП ЕПС са одредбама Директиве 2001/80/ЕК– око 640 милиона евра, као и са одредбама садржаним у **Поглављу III Директива о индустријским емисијама 2010/75/ЕУ – око 710 милиона евра**.

Србија је свесна чињенице да је процес приступања ЕУ одвојен од обавеза из Уговора о оснивању Енергетске Заједнице (EnC), ипак одлукама Министарског Савета Енергетске Заједнице уведене су обавезе транспоновања и имплементације Поглавља III Директиве о индустријским емисијама, а имајући у виду чињеницу да је ратификовањем у Скупштини Србије 2006. године овај Уговор о оснивању Енергетске Заједнице као и накнадне одлуке Министарског Савета постао део српског националног законодавства. Рокови за имплементацију Поглавља III Директиве о индустријским емисијама , као што је и дефинисано одлукама Министарског Савета, одређени су за све Уговорне стране поштујући притом њихове националне околности. Коначан циљ одлука Министарског Савета јесте да достигне граничне вредности емисије за велика постројења за сагоревање, као што је дефинисано Поглављем III Директиве о индустријским емисијама.

Више детаља о финансијским средствима потребним за усклађивање Републике Србије са ДИЕ, инвестиционим плановима и могућим изворима финансирања, биће познато када се припреме стратешки документи ЈП ЕПСи специфични план имплементације, чији завршетак је планиран за септембар 2015. године.

Завршетак специфичног плана имплементације обезбедиће конкретније податке, на основу којих ће Србија одредити своју позицију по питању рокова за имплементацију Директиве о индустријским емисијама за свако постројење понаособ.

Имајући у виду да Директива о индустријским емисијама дозвољава државама чланицама коришћење одређених флексибилних механизама (национални транзициони план, изузеће због ограниченог века трајања постројења и др.) за формирање коначног става Републике Србије о имплементационим роковима за свако постројење понаособ, потребно је добити став ЕК да ли ће Република Србија имати могућност коришћења ових механизама, с обзиром да је њихово коришћење према одредбама директиве предвиђено у временским роковима који нису примењиви за Републику Србију, имајући у виду да је потенцијална година

[34] Планови за финансирање у складу са секторским планским документом су индикативни јер се план ревидира на годишњем нивоу

чланства 2021. година (нпр.национални транзициони план се користи у периоду од 2016-2020, а изузеће због ограниченог века трајања постројења од 2016-2023).

Министарство пољопривреде и заштите животне средине надлежно је за транспозицију и имплементацију законодавства у области индустријског загађења, док је Министарство рударства и енергетике надлежно за активности у оквиру Енергетске заједнице које се између осталог односе на спровођење одредби о великим постројењима за сагоревање и на део одредби из ДИЕ.

Инспекције на свим нивоима су надлежне за контролу великих постројења за сагоревање и за контролу и надзор на државном, покрајинском и локалном нивоу. Агенција за заштиту животне средине је надлежна за инвентар емисија, информациони систем заштите животне средине и извештавање.

Министарство надлежно за енергетику у Републици Србији је већ формирало Радну групу за заштиту животне средине и климатске промене у сектору енергетике (од 2013. до данас). Чланови Радне групе су представници министарства надлежног за заштиту животне средине, министарства надлежног за енергетику, Агенције за заштиту животне средине и релевантних оператера великих постројења за сагоревање (производња електричне енергије, топлане, нафтна индустрија). Активности Радне групе укључују анализу утицаја националних и ЕУ прописа у области заштите животне средине и климатских промена на функционисање енергетског сектора. Поред тога, активности Радне групе су усмерене на припрему тих прописа и спровођења истих.

Датуми имплементације биће предмет преговора о приступању ЕУ.

Поглавље IV– ((Ко-)инсинерација отпада)

Имплементација Поглавља IV ДИЕ је у почетној фази.
Оперативни систем издавања дозвола за Поглавље IV Директиве о индустријским емисијама (ДИЕ) који се односи на посебне одредбе о постројењима за (ко-)инсинерацију отпада у Републици Србији успостављен је 2010. године.

Закон прописује обавезе оператера постројења за (ко-)инсинерацију отпада у Републици Србији да од надлежног органа прибави дозволу за термички третман отпада, те да послове третмана отпада обавља у складу са дозволом.

Дозволе за управљање отпадом – Дозвољава се једна или више врста активности у области управљања отпадом, како се и наводи у ***дозволи за обављање делатности управљања отпадом***, и то: сакупљање, транспорт отпада, складиштење отпада, третман отпада и одлагање отпада. Један дозвола може се издати за неколико горе наведених активности.

> ***Ове дозволе издају се за обављање послова за које се не издаје интегрисана дозвола у складу са законом.*** Законом о управљању отпадом прописано је да дозволу издају органи надлежни за активности у области управљања отпадом за које није прописана обавеза прибављања интегрисане дозволе, као и за рад постојећих објеката у области управљања отпадом које су у обавези прибављања интегрисане дозволе, као што је предвиђено прописима који се односе на интегрисано спречавање и контролу загађења.

Од 2010. до маја 2015. године, надлежни органи МПЗЖС и АПВ издали су шест дозвола с циљем искоришћења топлотне енергије:

У циљу добијања цементног клинкера, издато је укупно четири дозволе за складиштење и термички третман отпада, (ко-)инсинерацију отпадних гума, отпадних уља и *SRF* – чврсто гориво из отпада / *RDF* – гориво из отпада фабрици цемента Лафарж Србија из Беочина и за (ко-)инсинерацију отпадих гума и *SRF* – чврсто гориво из отпада / *RDF* – гориво из отпада фабрици цемента Холцим Србија из Поповца.

Такође, надлежни органи су издали две дозволе за термички третман отпада за на спаљивање отпадних јестивих уља и масти агро-индустријском комбинату Бачка Топола из Бачке Тополе, и за спаљивање дрвног отпада, отпада од иверице и неупотребљивих дрвених палета компанији за производњу и маркетинг Форма Идеале доо из Крагујевца.

Инспекцијски надзор је успостављен на основу одредби из Поглавља XII НАДЗОР (чл. 83-86), и њу врше инспектори заштите животне средину у оквирима утврђеном законом. У складу са поделом власти у Републици Србији, извештавање врши Агенција за заштиту животне средине. Посебно је важно напоменути да се од 2009. подаци уносе у регистар дозвола које издају сви релевантни органи који воде национални регистар издатих дозвола за управљање отпадом за потребе јавног увида (доступно на интернет страници Агенције, www.sepa.gov.rs).

Даља имплементација захтева диретиве подразумева реализацију следећих активности:

Краткорочни приоритети (2015-2016):

- Израда планова имплементације за специфичне директиве за постројења за (ко-) инсинерацију
- Ревизија Националне стратегије управљања отпадом са аквионим планом за имплементацију стратегије у обасти спаљивања отпада и усвајање Националног плана за специфичне токове отпада;
- Утврђивање листе постројења за (ко-)инсинерацију са номиналним капацитетом који не прелази две тоне отпада на сат;
- Спровођење кампања подизања јавне свести (у вези са поновном употребом отпада као алтернативног горива или алтернативне сировине);

Средњорочни приоритети (2017-2020):

- Обука инспектора за заштиту животне средине на регионалном и локалном нивоу до краја 2017;
- Подстицање употребе отпада као алтернативног горива у складу са хијерархијом отпада (у цементарама, челичанама, термоелектранама и топланама);
- Изградња инфраструктуре за управљање комуналним отпадом и подстицање употребе комуналног отпада као алтернативног горива за производњу енергије (топлотна и електрична енергија) у најнасељенијим градовима Србије (Београд и Нови Сад);
- Формирање ефикасних економских инструмената.

<u>Дугорочни приоритети (2020 и даље):</u>

- Даљи планови за побољшање имплементације зависе од анализе ситуације у постројењима која подлежу Уредби, и од идентификације усаглашених садржаја, што ће бити дефинисано у припреми планова имплементације ДИЕ;
- Спровођење кампања подизања јавне свести;
- Одређивање локација за изградњу постројења за (ко-)инсинерацију;
- Професионална обука особља за успостављање постројења за (ко-)инсинерацију;

Министарство пољопривреде и заштите животне средине надлежно је за издавање дозвола за спаљивање отпада.

Аутономној покрајини је поверено издавање дозвола за спаљивање отпада за све активности на својој територији и за сва постројења за која грађевинску дозволу издаје надлежни орган АП.

Јединице локалне самоуправе укључене су у издавање наведених дозвола кроз давање мишљења на достављену документацију у поступку издавања дозвола.

Агенција за заштиту животне средине надлежна је за вођење регистра издатих дозвола.

Стручне организације за испитивање отпада и друга правна лица акредитована за испитивање отпада (тј. акредитоване лабораторије).

Министарство врши надзор над радом Агенције, аутономне покрајине, јединица локалне самоуправе и овлашћених правних лица. Активности контроле и надзора обавља инспекција за заштиту животне средине.

Поглавље V (Испарљива органска једињења)

Директива 1999/13/ЕК, или тачније, Поглавље 5. Директиве о индустријским емисијама је у почетној фази имплементације. У складу са чланом 4. став 2. Директиве о индустријским емисијама изабрана је алтернативна опција вођења регистра (евиденције) постројења која користе органске растваваче, тако да се дозволе неће издавати за постројења која користе испарљива органска једињења која нису *IPPC*. Уредбом о листи индустријских постројења и активности у којима се контролише емисија испарљивих органских једињења, о вредностима емисија испарљивих органских једињења при одређеној потрошњи растварача и укупним дозвољеним емисијама, као и шеми за смањење емисија („Службени гласник РС“, број 100/2011) прописана је форма за достављање података за потребе регистрације, уз обавезу оператера да податке доставе до јуна 2013. године. Само је једно постројење испунило овај захтев. Због лошег одзива оператера дефинисани су планови за унапређење спровођења ове уредбе. У оквиру ИПА 2011 пројекта[35], утврђени су статистички кодови економских активности (NACE) у оквиру којих би могли да се користе органски растварачи, који су коришћени за претраживање базе података Агенције за привредне регистре (АПР). Идентифковано је око 50 шифара делатности које потенцијално одговарају активностима у којима се контролише емисија испарљивих органских једињења из Уредбе. Направљена је листа од 80 испарљивих органских једињења и 200 производа који их садрже, заједно са њиховим тарифним ознакама, на основу којих је послат упит Управи царина и добијени су

[35] Спровођење закона у области контроле индустријског загађења, спречавања хемијских удеса и успостављања система *EMAS* у Србији.

подаци о увозима појединих органских растварача и производа који их садрже у 2013. години. Сви прикупљени подаци коришћени су да се у Агенцији за заштиту животне средине започне активност прослеђивања упитника оператерима у електронској и папирној форми. Преко 5700 дописа (упитника) упућено је друштвима и предузетницима регистрованим за обављање 34 идентификоване делатности које одговарају следећим активностима из Уредбе, као што су: процес премазивање возила, пластике и дрвених површина, текстила и тканина; хемијско чишћење; производња обуће; производња премаза, лакова, мастила и лепка; производња фармацеутских производа; штампање; прерада гуме; чишћење површина; екстракција биљних уља и животињских масти и рафинација биљних уља; завршна обрада возила; наношење премаза на савитљиве жице; импрегнација дрвета и ламинација дрвета и пластике. Поред тога, упућено је 264 дописа увозницима који су третирани као потенцијални корисници органских растварача и производа који их садрже и од њих је тражено да, уколико спадају у дистрибутере, доставе списак крајњих корисника. Одговори на послате упитнике очекивали су се до краја априла. До 30. априла Агенција је примила око 150 попуњених образаца које су поднели оператери а који садрже информације о производном процесу и потрошњи растварача. Анализа одговора омогућиће утврђивање листе инсталација.

Даља имплементација директиве подразумева следеће активности:

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Израда свеобухватне листе постројења на које се Уредба односи, као и прикупљање релевантних техничких података о тим постројењима и процена усаглашености са захтевима директиве. Ово је текућа активност која се реализује кроз пројекат „Спровођење закона у области контроле индустријског загађења, спречавања хемијских удеса и успостављања система *EMAS* у Србији“;
- Коришћење прикупљених података као основа за израду Плана имплементације ДИЕ;
- Побољшање инспекцијског надзора оператера у циљу обезбеђивања спровођења постојећег прописа. Обука инспекције на републичком нивоу планирана је уз подршку PLAC пројекта, у току 2015. године.

.

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Обука инспекције на локалном нивоу до краја 2017. Модалитети за проширивање обуке на локални ниво развијају се уз подршку Сталне конференције градова и општина.

<u>Дугорочни приоритети (2020 и даље):</u>

- Даљи планови за побољшање имплементације зависе од анализе стања у постројењима која подлежу Уредби, и идентификовања обима усклађивања, који треба да се утврде током припреме Плана имплементације ДИЕ.

Министарство пољопривреде и заштите животне средине је надлежно за транспозицију и имплементацију. Републичка инспекција је надлежна за контролу и надзор.

Агенција за заштиту животне средине Србије надлежна је за инвентар емисије, вођење информационог система у области животне средине и за извештавање.

Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине – инспекција за заштиту животне средине, надлежна је за контролу инсталација и спровођење закона на покрајинском нивоу.

Локална самоуправа – инспекција за заштиту животне средине, надлежна је за контролу инсталација и спровођење закона на локалном нивоу.

Поглавље VI (TiO_2)

Титан-диоксид се не производи у Републици Србији.

СЕВЕСО III

Севесо II Директива се у Србији спроводи већ известан временски период. До сада су идентификована 99 севесо комплекса у Републици Србији, од којих 54 комплекса припада „нижем реду", а 45 припада „вишем реду" севесо комплекса. Оператери свих комплекса „нижег реда" израдили су Политику превенције удеса. Оператери 43 комплекса „вишег реда" су доставили Извештаје о безбедности и Планове заштите од удеса Министарству, на једном комплексу је забрањен даљи рад, јер оператер није доставио документа, а за један комплекс је оператеру наложена израда докумената, у складу са законом. До сада је 41 Извештај о безбедности био на јавном увиду, јавној презентацији и расправи, завршен је преглед и оцена за 35 Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса, издато је осам решења о давању сагласности, а за преостале надлежни орган је захтевао измене, због недостатака у достављеним подацима и поновно достављање докумената. У складу са Законом о ванредним ситуацијама, екстерни планови заштите од удеса чине саставни део Плана заштите и спасавања у ванредним ситуацијама. У току је прикупљање података и рад на изради планова заштите и спасавања у ванредним ситуацијама на нивоу јединица локалне самоуправе, као и активности у вези са израдом Националне процене угрожености.

Даља имплементација директиве подразумева и следеће активности:

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Наставак спровођења прописа из ове области, транспозиција Севесо III Директиве, уз истовремено обезбеђивање координисаног укључивања свих надлежних органа у процес транспозиције, а затим и имплементације (органи надлежни за заштиту животне средине, ванредне ситуације, просторно планирање и изградњу).

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Ревизија идентификованих комплекса и ажурирање постојећих регистара;
- Ревизија постојећих или израда нових докумената у складу са директивом и њихова валидација;
- Ревизија или израда нових екстерних планова заштите од удеса ;
- Обезбедити да циљеви превенције великих удеса и ограничавања њихових последица по људско здравље и животну средину морају бити узети у обзир у процесу планирања коришћења земљишта (потребна верификација *МГСИ*);
- Непрестано усавршавање знања свих заинтересованих страна.

<u>Дугорочни приоритети (2020 и даље):</u>

Имплементација обавезе извештавања према ЕК.

Институционални оквир

- Министарство пољопривреде и заштите животне средине надлежно је за превенцију великих хемијских удеса и инспекцијски надзор.
- У оквиру Министарства унутрашњих послова, Сектора за ванредне ситуације, постоје организационе јединице на нивоу локалне самоуправе – управе и службе за ванредне ситуације.
- Јединице локалне самоуправе надлежне су за припрему екстерних планова заштите од удеса на територији за коју су надлежне, а који су саставни део Плана заштите и спасавања у ванредним ситуацијама. План заштите и спасавања у ванредним ситуацијама израђује надлежни орган јединице локалне самоуправе у сарадњи са надлежном службом, а план усваја извршни орган јединице локалне самоуправе.

3. 2004/42/CE Испарљива органска једињења (VOC) у бојама

Национално законодавство у делу који се односи на ограничење емисија испарљивих органских једињења због употребе органских растварача у одређеним бојама и лаковима и средствима за лакирање возила усклађено је са Директивом (ЕК) бр 2004/42, осим одредби које захтевају чланство у ЕУ.

Одредбе о ограничењима максимално дозвољених вредности садржаја VOC једињења примењивале су се у две фазе: Фаза I - 1.06.2012. и II фаза - 1.12.2013.

Будући планови у вези са имплементацијом:

- Континуирано праћење, усклађивање и имплементација измена Директиве (ЕК) број 2004/42;
- Побољшање комуникације са свим релевантним заинтересованим странама (Привредна комора Србије, произвођачи боја и лакова, Институт за стандардизацију Србије, Акредитационо тело Србије);
- Припрема за испуњење обавеза прописаних Директивом (ЕК) број 2004/42 које су намењене за надлежне органе држава чланица;
- Развој програма мониторинга у циљу верификације усаглашености са овом директивом планира се у периоду до 2020. године.
- Развој нацрта правног акта за спровођење Директиве (ЕК) број 2004/42 планира се до 2020. године.

Министарство пољопривреде и заштите животне средине је надлежни орган за спровођење ове уредбе са Одељењем за хемикалије као централном администрацијом и органом надлежним за инспекцијски надзор.

Имплементација директиве захтева додатна средства из буџета Републике Србије за потребе инспекцијског надзора (административни трошкови).

Додатне информације у вези са спровођењем директиве дате су у Анексу 3.

4. Уредба (ЕК) број 1221/2009 о добровољном учешћу у систему управљања и контроле заштите животне средине (EMAS)

Нацрт измена и допуна Закона о заштити животне средине (Службени гласник РС, 135/04, 36/09), чије усвајање се очекује, дефинисао је правни оквир за спровођење Уредбе ЕК 1221/2009, 1893/2006, 196/2006 и Одлука ЕК 2011/832/ЕУ, 2006/193/ЕК и 2015/801/ЕУ.

„Правилник о садржини и форми захтева за издавање уверења о подацима о којима се води службена евиденција у области заштите животне средине за укључивање у систем *EMAS*, документација која се подноси уз пријаву, садржај и образац уверења, и о садржају, начину вођења и изгледу евиденције“. Правилник ће бити развијен на основу Одлуке Европске комисије 2011/832/ЕУ. Рок за усклађивање одредби из уредбе са националним законодавством је крај 2015. године.

"Смернице за укључивање организација у *EMAS* систем преко механизама „*EMAS* ГЛОБАЛ“ и „Регистрација трећих земаља“. Смернице ће бити развијене на основу Одлуке Европске комисије 2013/131/ЕУ. Рок за транспозицију одредби из уредбе у национално законодавство је крај 2015. године.

Имплементација ових докумената ће омогућити организацијама из Србије да се региструју у систему *EMAS* преко механизама „*EMAS* ГЛОБАЛ“ и „Регистрација трећих земаља“ У процесу регистрације, министарство надлежно за заштиту животне средине ће издавати потврде о подацима за које се води службена евиденција у области заштите животне средине (издате дозволе, одобрења, сагласности, налази надлежне инспекције за заштиту животне средине, итд.), како би се укључиле организације које се су конкурисале за упис у систем *EMAS*. Рок за транспозицију одредби из уредбе у национално законодавство је крај 2015. године.

Потврда, коју у овом случају издаје Министарство задужено за послове заштите животне средине, компанијама које послују на територији Републике Србије по законима Републике Србије издаје се само по захтеву тих компанија као помоћ страном верификатору у процесу верификације. На верификатору је да одлучи да ли ће ову потврду узети у обзир или ће спроводити неку другу, независну, проверу испуњености законских захтева у области заштите животне средине компаније која је аплицирала. Дакле, намера је да Министарство помогне у процесу *EMAS* регистрације, уколико се то сматра погодним од стране верификатора, без намере да се меша или утиче на сам процес регистрације.

Министарство неће вршити додатну потврду, нити додатно признавање издатих *EMAS* сертификата.

5. Уредба (ЕК) број 66/2010 Европског Парламента и Савета од 25.11.2009. о еко-означавању у ЕУ

Оквир за Уредбу Комисије (ЕК) број 66/2010 обезбеђен је Законом о заштити животне средине (Службени гласник РС, 135/04, 36/09).

Систем еко-обележавања је успостављен преко националног еколошког знака, а спроводи се на основу Правилника о ближим условима и поступку за добијање права на коришћење еколшког знака, елементима, изгледу и начину употребе еколошког знака за производе, процесе и услуге, који је израђен на основу Уредбе 1980/2000, али он треба да буде усклађен и са Уредбом 66/2010. Том приликом из назива правилника биће изузети „процеси“ који нису предмет еко означавања. Пуна примена, односно издавање „ЕУ цвета“ ће бити могуће када Србија постане чланица ЕУ. Рок за транспозицију одредби из уредбе 66/2010 у национално законодавство је крај 2015. године, док је почетак имплементације предвиђен од 2016. године.

До сада имамо 11 производа којима је додељено право на коришћење Националног Еко знака:

7 производа из групе дрвених подних покривки који су проверавани према критеријумима наведеним у Одлуци (ЕК) *2010/18/ЕС*

2 производа из групе чврстих покривки који су проверавани према критеријумима наведеним у Одлуци (ЕК) *2009/607/ЕС*

1 производ из групе текстилних производа који су проверавани према критеријумима наведеним у Одлуци (ЕК) *2009/567/ЕС*

1 производа из групе чврстих покривки који су проверавани према критеријумима наведеним у Одлуци (ЕК) *2009/607/ЕС*

6. Уредба (ЕК) број 1102/2008 о забрани извоза елементарне живе и одређених једињења живе и смеша за и о безбедном складиштењу елементарне живе (Уредба о металној живи)

Република Србија потписала је Минамата Конвенцију 9.10.2014. године и обавезала се на ратификацију и рану имплементацију Минамата Конвенције у најкраћем могућем року. У складу са овом обавезом, Министарство пољопривреде и заштите животне средине у сарадњи са УН агенцијама започело је припрему предлога пројекта под називом „Прелиминарна процена стања за имплементацију Минамата Конвенције о живи у Републици Србији“. Планирано је да пројекат траје 2 године, а одлука о датуму ратификације Минамата Конвенције у Републици Србији биће донета у складу са закључцима из Националног извештаја о прелиминарној процени живе, што следи након завршетка овог пројекта.

План имплементације

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

Након реализације горе поменутог Пројекта, чије је спровођење планирано у наредне 2 Након реализације горе поменутог Пројекта, чије је спровођење планирано у наредне 2 године, у сарадњи са УНДП-ом, Република Србија ће бити у могућности да процени и дефинише, а након тога и спроведе мере у циљу имплементације, како би се обезбедило еколошки прихватљиво складиште живе. Пројектни документ је у процесу одобравања од стране ГЕФ-а, и очекује се да ће овај пројекат започети током последњег квартала 2015. године. Детаљна процена услова складиштења живе која ће бити урађена у оквиру овог пројекта представљаће саставни део Националног профила за живу. Што се тиче живиног отпада, у Републици Србији је започео током маја 2015.год. твининг пројекат под називом „Унапређење управљања опасним отпадом у Републици Србији“. Током пројекта, једна од активности биће израда Интегрисаног плана за управљање опасним отпадом у Републици Србији, као и препоруке за решавање проблема коначног одлагања живиног отпада, које ће предложити експерти који раде на пројекту.

Израда нацрта правног акта за спровођење Уредбе (ЕУ) бр. 1102/2008 планирана је до 2020.

Министарство пољопривреде и заштите животне средине је надлежни орган за спровођење ове уредбе (Одељење за управљање отпадом надлежно за безбедно складиштење и Одељење за хемикалије надлежно за забрану извоза).

Министарство као надлежни орган, Управа царина, инспекција и индустрија укључени су у имплементацију Уредбе (ЕУ) број 1102/2008 у делу који се односи на забрану извоза живе.

Управа царина врши контролу извоза и увоза хемикалија и производа чији је извоз и увоз забрањен.

Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Агенција за заштиту животне средине Републике Србије и инспекције на републичком и покрајинском нивоу укључени су у имплементацију Уредбе (ЕУ) број 1102/2008 у делу који се односи на безбедно складиштење.

Додатне информације у вези спровођења Уредбе дате су у Анексу 1.

Републички инспектори пописали су све локације у Републици Србији на којима постоји отпад који садржи живу и њена једињења. Достављени подаци односе се само на локацију „Петрохемије“ из Панчева, на којој постоји отпад контаминиран живом, и он је ускладиштен на неколико локација у производним погонима постројења.

Даље активности у вези са административним капацитетима:

- Подизање капацитета надлежног органа – важан корак је учешће на састанцима (Регионални састанци, радионице за ратификацију Минамата Конвенције итд.) и обезбеђивање подршке кроз различите пројекте;
- Побољшање комуникације са свим релевантним заинтересованим странама (Управа царина, инспекција, индустрија ...);

7. Директива Савета 1987/217/ЕЕЗ од 19.03.1987. о спречавању и смањењу загађења животне средине азбестом (СЛ Л 85, 28.3.1987, стр. 40)

У оквиру пројекта „Јачање капацитета за управљање опасним отпадом“, МПЗЖС је припремило нацрт националних планова за управљање отпадним уљима, старих батерија и акумулатора, електричног и електронског отпада и отпада који садржи азбест.

Правилник о забранама и ограничењима производње, стављања у промет и коришћења хемикалија (Службени гласник РС, број 90/2013) забрањује производњу производа који садрже азбест.

Две компаније имају дозволе за одлагање отпада који садржи азбест на четири локације:

Одлагање азбеста је могуће на локацијама у Лапову и Кикинди (опасни отпад – индексни број 170605 * / 170601 *), под условом да је уредно упакован у складу са законским одредбама (у амбалажи од непропусног материјала, на палетама, обезбеђен и обележен) -200 евра по тони.

ADR за транспорт опасног отпада (опасни отпад - индексни број 170605 * / 170601 *) - 1 евро по пређеном километру (дужина пута обухвата два правца – долазак + повратак) од места преузимања до најближе депоније (Кикинда или Лапово). Мора се узети у обзир да оквирна тежина камиона са предметним отпадом износи око 20 тона.

Компанија „*Porr Werner&Weber*“ d.o.o. Ниш је изградила две санитарне депоније у Лесковцу и Јагодини.

Одлагање азбеста врши се по следећим ценама:

Цементне плоче – 200 евра/ t –

Азбестна влакна у врећама – 270 евра/ t

Цене су исказане без трошкова превоза и других услуга за припрему материјала за транспорт и одлагање.

Неколико презентација и округлих столова одржано је у Привредној комори Србије у оквиру твининг пројекта *Управљање опасним отпадом*, у циљу подршке Националном плану за управљање отпадом који садржи азбест.

Даља имплементација директиве подразумева и следеће активности:

Ревизију Стратегије управљања отпадом;

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Ревизија Стратегије управљања отпадом;
- Твининг пројекат *Унапређење управљања опасним отпадом у Републици Србији,* којим ће се даље јачати управљање отпадом који садржи азбест. У оквиру пројекта припремиће се Интегрисани план управљања опасним отпадом и Национални план управљања грађевинским и отпадом од рушења;
- Национални план за отпад који садржи азбест (у процедури за усвајање на Влади Републике Србије, очекује се 2015.)
- Имплементација кампање за подизање јавне свести о одговарајућој методи за уклањање производа који садрже азбест, као и о одлагању азбеста.

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Имплементација јединствене шеме за одвојено сакупљање отпада који садржи азбест:

- Имплементација система за одвојено сакупљање отпада који садржи азбест

- Постојање довољног броја депонија на које се може одлагати отпад који садржи азбест, или адекватне техничке опреме и обученог особља.

Министарство пољопривреде и заштите животне средине, аутономна покрајина, инспекција, Агенција за заштиту животне средине, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања (Управа за безбедност и здравље на раду), Министарство здравља, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре.

Додатне информације у вези спровођења директиве дате су у Анексу 2.

СЕКТОР	ПРЕТПРИСТУПНИ ПЕРИОД						ПРЕЛАЗНИ ПЕРИОД	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
2010/75/ЕУ – ДИЕ								
Поглавље II								
Поглавље III								
Поглавље IV								
Поглавље V								
Поглавље VI [36]								

[36]Није примењиво

Севесо III								
Испарљива органска једињења у бојама								
Уредба (ЕК) број 1102/2008-део који се односи на забрану извоза								
Уредба (ЕК) број 66/2010								
Уредба (ЕК) број 1221/2009								
Азбест								

*Према Националној стратегији апроксимације, рок за имплементацију групе директива о испарљивим органским једињењима је 2023. године.

2. Листа директива које се сматрају најзахтевнијим за имплементацију

Директива 2010/75/ЕУ ће бити категорисана као захтевна за имплементацију.

Пуна имплементација ДИЕ ће од оператера захтевати знатне финансијске инвестиције. Узимајући у обзир економску ситуацију у земљи и код оператера, спровођење мера ће захтевати дуже периоде имплементације.

Постојећим постројењима које су у обавези да прибаве интегрисану дозволу ће требати низ реконструкција да би свој рад ускладиле са одредбама директиве, односно са најбољим доступним техникама.

Поглавље III Директиве о индустријским емисијама ће захтевати велике инвестиције како би се велика постројења за сагоревање усагласила са прописаним граничним вредностима емисије.

Поглавље V ДИЕ о испарљивим органским једињењима ће захтевати средства од оператера како би испунили прописане услове и постигли усклађеност са граничним вредностима емисије прописанима за постројења која користе органске растваваче.

Израда планова имплементације за специфичне директиве почела је у оквиру IPA 2011 пројекта. У овом тренутку, прикупљају се подаци у ту сврху, а предвиђено је да први нацрт буде завршен до краја 2015. године.

Већина постројења која су у обавези да прибаве интегрисану дозволу припада приватном сектору, што значи да ови оператери надлежним органима морају да достављају податке о роковима за пуну имплементацију. Постројења у државном власништву су углавном постројења из енергетског сектора. Начин финансирања и доступност финансијских средстава за ове секторе ће директно утицати на временски период потребан за реализацију ове директиве.

5. Рокови имплементације

Пропис ЕУ	Рок за имплементацију	Коментари

• Директива о индустријским емисијама	•	Рок ће се ревидирати након израде плана имплементације за ДИЕ
• СЕВЕСО Директиве	2020. •	Прелиминарно
• Директиве о ИОЈ у бојама	2020. •	
• Уредба о *EMAS*	Датум приступања •	
• Уредба о еколошком знаку	Датум приступања •	
• Уредба о живи	Датум приступања	
• Директива о азбесту	2020.	Прелиминарно

5.Процене трошкова /финансирање

Процена трошкова за имплементацију ИСКЗ, LCP, VOC и других директива је одређена приликом израде Националне стратегије за апроксимацију у области животне средине. Она процењује да би укупни трошкови могли достићи цифру од 1,5 милијарди €.

Процена трошкова ће бити ажурирана када се изради ДСИП ЗА Директиву о индустријским емисијама. ДСИП ће бити доступан у септембру 2015.год.

АНЕКС 1

Уредба о металној живи – преглед

Преглед укупног броја постројења у секторима за хлор-алкалну производњу и пречишћавање природног гаса и броја постројења која обављају послове у сектору обојене металургије и рударско-топионичарских активности

У Републици Србији постоје два постројења за хлор-алкалну електролизу која користе ћелије са живом – „ХИП-Петрохемија ад Панчево“ – „Електролиза“ и „Хемијска индустрија Жупа ад Крушевац“. Подаци који се односе на живу из ова два хлор-алкална постројења за 2013. и 2014. приказани су у табели у прилогу (информације о појединачним постројењима за 2013. и 2014. као и информације о затварању појединачних постројења или њихову конверзију у технологије које не користе живу).

Према подацима са којима у овом тренутку располаже Министарство рударства и енергетике, као и привредни субјекти, у Републици Србији не постоје постројења у којима се елементарна жива добија процесом пречишћавања природног гаса или из операција у сектору обојене металургије и рударство-топионичарских активности.

Увоз и извоз елементарне живе

Преглед укупних количина увезене и извезене елементарне живе

Година	**Количина увезене елементарне живе (kg)**
2010	400,0
2011	/
2012	1,0
2013	1,25

Правилник о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија (Службени гласникк РС, број 90/13 и 25/15) у Анексу I, Одељак 1, тачке 18, 18а и 62 уређује забрану производње, стављања у промет и коришћења елементарне живе и њених једињења са одређеним изузецима.

18.	Једињења живе	Забрањено је стављање у промет и коришћење ових супстанци или смеша које их садрже када су намењене за: а) спречавање развоја и настањивања микроорганизама, биљака или животиња: - на трупу пловних објеката; - на кавезима, мрежама, плутајућим објектима и на свим другим средствима или опреми која се користи за гајење риба или шкољки; - на било којој потпуно или делимично потопљеној опреми и прибору; б) заштиту дрвета; в) импрегнацију високоотпорних индустријских текстила и предива за њихову израду; г) третман индустријских вода без обзира за шта се још употребљавају.
18а.	Жива *CAS* број 7439-97-6 *EC* број 231-106-7	1. Забрањено је стављање у промет за општу употребу у: а) топломерима; б) другим уређајима за мерење (манометри, сфигмоманометри – апарати за мерење притиска, барометри, термометри и др.). 2. Забране из тачке 1. примењују се од 5. јула 2011. године за уређаје за мерење који се први пут стављају у промет. Уређаји за мерење из тачке 1. који се користе као медицинска средства остају у промету до истека рока датог у акту којим надлежни орган одобрава стављање у промет медицинских средстава. 3. Забране из тачке 1. не примењују се на уређаје за мерење који су били у употреби пре 5. јула 2011. године. 5. Забрањено је након 1. октобра 2018. године стављање у промет

		следећих мерних уређаја који садрже живу, намењених за индустријско и професионално коришћење: а) барометара; б) хигрометара; в) манометара; г) сфигмоманометара – апарата за мерење притиска; д) мерача напрезања у плетисмографима; ђ) тензиометара; е) термометара и других неелектричних уређаја за мерење температуре. Забране из тачке 5. се односе и на мерне уређаје наведене од а) до е) и када се стављају у промет празни (без живе), ако постоји намера да се накнадно пуне живом. 6. Забране из тачке 5. не примењују се на: а) сфигмоманометре који се користе: – у епидемиолошким студијама које су у току на дан 1. октобра 2018. године, – као референтни стандард у клиничким валидационим студијама о сфигмоманометрима без живе; б) термометре намењене искључиво за извођење испитивања према стандардима који захтевају употребу термометара са живом до 1. октобра 2020. године; в) ћелије за мерење тројне тачке живе, које се користе за калибрацију платинских отпорних термометара. 7. Забрањено је стављање у промет следећих мерних уређаја који садрже живу, намењених за индустријско и професионално коришћење након 1. октобра 2018. године: а) живиних пикнометара; б) мерних уређаја са живом за одређивање тачке размекшавања. 8. Забране из тач. 5. и 7. не примењују се на: а) мерне уређаје који су на дан 3. октобра 2007. godине били старији од 50 година; б) мерне уређаје који треба да се прикажу на јавним изложбама од културног и историјског значаја.
62.	а) фенилжива-ацетат *ЕС* број 200-532-5 *CAS* број 62-38-4 б) фенилжива пропионат *ЕС* број 203-094-3 *CAS* број 103-27-5 в) фенилжива 2-етилхексаноат ЕС број 36-326-7 CAS број 13302-00-6 г) фенилжива октаноат	1. Забрањена је производња, стављање у промет и коришћење ових супстанци или смеша које их садрже од 10. октобра 2017. године, ако је концентрација живе у смеши једнака или већа од 0,01% (м/м). 2. Забрањено је од 10. октобра 2017. године стављање у промет производа или дела производа који садржи једну или више ових супстанци, ако је концентрација живе у производу или делу производа једнака или већа од 0,01% (м/м).

	ЕС број - CAS број 13864-38-5 д) фенилжива неодеканоат ЕС број 247-783-7 CAS број 26545-49-3	

Правилник о увозу и извозу одређених опасних хемикалија (Службени гласник РС, број 89/10, 15/13 и 114/14) прописује забрану извоза живе. Национално законодавство које се односи на забрану извоза живе на снази је од 2010. године.

Опис хемикалије или производа чији је извоз забрањен	**Додатне појединости где је то релевантно (нпр. назив хемикалије, EINECS број, CAS број итд.)**	
	CAS број	**Тарифна ознака Царинске тарифе**
Козметички сапуни који садрже живу		3401 11 00 00 3401 19 00 00 3401 20 10 00 3401 20 90 00 3401 30 00 00
Елементарна жива и смеше елементарне живе са другим супстанцама, укључујући легуре живе које садрже 95% или више живе	7439-97-6	2805 40 10 00 2805 40 90 00 2843 90 10 00 2853 00 90 00
Једињења живе осим једињења која се извозе за потребе истраживања и развоја, у сврху лечења или анализе	Жива (I) хлорид (Hg_2Cl_2, CAS број 10112-91-1), Жива (II) оксид (HgO, CAS број 21908-53-2);	2852 10 00 11
Руда цинабарит, осим када се извози за потребе истраживања и развоја, у сврху лечења или анализе		2617 90 00 00

Информације о појединачним постројењима за хлоралкалну електролизу за 2013. і 2014:

Постројење за хлоралкалну електролизу са живином ћелијом		Капацитет	Куповина/продаја[37]	Потрошња/употреба	Тренутно живе у постројењу [без отпада]	Емисије у ваздух	Емисије у воду	Емисије у земљиште	Чврсти отпад
Назив, контакт подаци и година		1000t[38]	kg Hg	Kg Hg	t	kg Hg	kg Hg	kg Hg	t Hg
ХИП Петрохемија Панчево - Електролиза	2013	Максимални капацитет **Финални производ:** -18000 t HCl -6200 t NaOH (100%) -1600 t NaOCL Хлор је међупроизвод Максимални капацитет 6500 t	/	Потрошња 730 kg/год Коришћење у процесу 21 t	21	0	4,69	/	2,500 t/год (муљ контаминиран Hg) Укупна количина муља = 60,500 t

[37]Обележити са (-) ако је чврсто стање

[38]У хиљадама метричких тона капацитета хлора

	2014			Хлоралкална производња обустављена 4. августа 2014.	16 t у 6 ћелија и 483 kg у складишту	0	Испод прописаних граничних вредности	/	5284 t (муљ контаминиран Hg на депонији у кругу фабрике) 62,4 t (муљ контаминиран Hg у складишту)
Хемијска индустрија „Жупа“ ад Продукти електролизе – KCl		Пројектовани капацитет 4000t (производи само 4 t хлора)	/	/	12,4	/	/	/	Нема доступних званичних података

Подаци о затварању појединачних постројења или њихово превођење у технологију без живе (2013):

Постројење за хлоралкалну електролизу са живином ћелијом	Капацитет[39]	Затварање постројења или прелазак на технологију без живе? (наведите податке и датум)			Процењене количине елементарне живе стављене ван употребе
Назив и контакт подаци	1000t	Реализовано	У току	Планирано	t

[39]У случају да је постројење већ затворено или прешло на технологију без живе, наведите капацитет за одређену годину.

ХИП Петрохемија а.д. Панчево – у реструктурирању Електролиза	Максимални капацитет Финални производ 18000 t HCl 6200 t NaOH (100%) 1600 t NaOCL Хлор је међупроизвод Максимални капацитет 6500 t	/	/	/	21
Хемијска индустрија „Жупа“ ад – у реструктурирању „Производ електролизе – KCl“	Пројектовани капацитет 4000t	/	/	/	/

АНЕКС 2

Листа – Третман азбеста

Оператер	Општина	Индексни број	Опис	Третман
JUGO-IMPEX	Ниш-Црвени Крст	06 07 01*	отпад који садржи азбест из електролизе	да

YUNIRISK	Београд-Стари Град	06 07 01*	отпад који садржи азбест из електролизе	да
JUGO-IMPEX	Ниш-Црвени Крст	06 13 04*	отпад из обраде азбеста	да
MODEKOLO	Београд-Нови Београд	06 13 04*	отпад из обраде азбеста	да
YUNIRISK	Београд-Стари Град	06 13 04*	отпад из обраде азбеста	да
MODEKOLO	Београд-Нови Београд	10 13 09*	отпади из производње азбест цемента који садрже азбест	да
YUNIRISK	Београд-Стари Град	10 13 09*	отпади из производње азбест цемента који садрже азбест	да
INDOT-UB	Уб	10 13 10	отпади из производње азбест цемента другачији од оних наведених у 10 13 09	да
KEMIS	Ваљево	10 13 10	отпади из производње азбест цемента другачији од оних наведених у 10 13 09	да
MODEKOLO	Београд-Нови Београд	10 13 10	отпади из производње азбест цемента другачији од оних наведених у 10 13 09	да
YUNIRISK	Београд-Стари Град	10 13 10	отпади из производње азбест цемента другачији од оних наведених у 10 13 09	да
A.S.A. EKO	Београд-Вождовац	15 01 11*	метална амбалажа која садржи опасан чврст порозни матрикс (нпр. азбест), укључујући и празне боце под притиском	да
ARHIFARM	Београд-Чукарица	15 01 11*	метална амбалажа која садржи опасан чврст порозни матрикс (нпр. азбест), укључујући и празне боце под притиском	да
BREM GROUP	Београд-Врачар	15 01 11*	метална амбалажа која садржи опасан чврст порозни матрикс (нпр. азбест), укључујући и празне боце под притиском	да
CLEANING SYSTEM S	Шабац	15 01 11*	метална амбалажа која садржи опасан чврст порозни матрикс (нпр. азбест), укључујући и празне боце под притиском	да
ECOLOGY ACTION	Кикинда	15 01 11*	метална амбалажа која садржи опасан чврст порозни матрикс (нпр. азбест), укључујући и празне боце под притиском	да
EZO GRUPA	Београд-Савски Венац	15 01 11*	метална амбалажа која садржи опасан чврст порозни матрикс (нпр. азбест), укључујући и празне боце под притиском	да
JUGO-IMPEX	Ниш-Црвени Крст	15 01 11*	метална амбалажа која садржи опасан чврст порозни матрикс (нпр. азбест), укључујући и празне боце под притиском	да

SET RECIKLAŽA	Београд-Палилула	15 01 11*	метална амбалажа која садржи опасан чврст порозни матрикс (нпр. азбест), укључујући и празне боце под притиском	да
YUNIRISK	Београд-Стари Град	15 01 11*	метална амбалажа која садржи опасан чврст порозни матрикс (нпр. азбест), укључујући и празне боце под притиском	да
JUGO-IMPEX	Ниш-Црвени Крст	16 01 11*	кочионе облоге које садрже азбест	да
ФАРМАКОМ МБ ШАБАЦ-ФАБРИКА АКУМУЛАТОРА СОМБОР	Сомбор	16 01 11*	кочионе облоге које садрже азбест	да
СЕТ РЕЦИКЛАЖА	Београд-Палилула	16 01 11*	кочионе облоге које садрже азбест	да
YUNIRISK	Београд-Стари Град	16 01 11*	кочионе облоге које садрже азбест	да
ECOLOGY ACTION	Кикинда	16 02 12*	одбачена опрема која садржи слободни азбест	да
ECOTEQ	Београд-Савски Венац	16 02 12*	одбачена опрема која садржи слободни азбест	да
JUGO-IMPEX	Ниш-Црвени Крст	16 02 12*	одбачена опрема која садржи слободни азбест	да
JUGO-IMPEX E.E.R.	Ниш-Црвени Крст	16 02 12*	одбачена опрема која садржи слободни азбест	да
KEMIS	Ваљево	16 02 12*	одбачена опрема која садржи слободни азбест	да
ФАРМАКОМ МБ ШАБАЦ-ФАБРИКА АКУМУЛАТОРА СОМБОР	Сомбор	16 02 12*	одбачена опрема која садржи слободни азбест	да
СЕТ РЕЦИКЛАЖА	Београд-Палилула	16 02 12*	одбачена опрема која садржи слободни азбест	да

JUGO-IMPEX	Ниш-Црвени Крст	17 06 01*	изолациони материјали који садрже азбест	да
СЕТ РЕЦИКЛАЖА	Београд-Палилула	17 06 01*	изолациони материјали који садрже азбест	да
YUNIRISK	Београд-Стари Град	17 06 01*	изолациони материјали који садрже азбест	да
ФАРМАКОМ МБ ШАБАЦ-ФАБРИКА АКУМУЛАТОРА СОМБОР	Сомбор	17 06 05*	грађевински материјали који садрже азбест	да
СЕТ РЕЦИКЛАЖА	Београд-Палилула	17 06 05*	грађевински материјали који садрже азбест	да
YUNIRISK	Београд-Стари Град	17 06 05*	грађевински материјали који садрже азбест	да

Анекс 3

Директива о испарљивим органским једињења у бојама – Преглед програма мониторинга (инспекцијски надзор, узорковање и сл.) успостављен ради провере усклађености са граничним вредностима за ИОЈ и захтевима за обележавањем, и пратећи трошкови

Члан 82 Закона о хемикалијама успоставља правни основ за спровођење програма мониторинга предвиђеног овом директивом.

Систем за прикупљање података о садржају испарљивих органских једињења ради праћења података је успостављен преко Интегралног регистра хемикалија.

Интегрални регистар хемикалија представља базу података о хемикалијама, биоцидним производима и средствима за заштиту биља који се стављају у промет у Републици Србији. Састоји се од регистра хемикалија, регистра биоциднх производа и регистра средстава за заштиту биља. Подаци о биоцидним производима за регистар прибављају се од Одсека за управљање ризиком од биоцидних производа, а подаци о средствима за заштиту биља добијају се од органа надлежног за средства за заштиту биља.

Подаци о хемикалијама које се стављају у промет у Републици Србији достављају привредна друштва (увозници, произвођачи и даљи корисници) ради уписа података о хемикалијама у Регистар хемикалија. Правна лица која достављају податке попуњавају формулар који се

састоји од општег дела са подацима о компанији, и дела са подацима о хемикалији који се зове Досије о хемикалији (Досије о хемикалији налази се у Прилогу 4. Правилника о Регистру хемикалија). Поред података о хемикалији као што су трговачки назив, количина, порекло, начин коришћења хемикалије, обележавање, састав, за одређене премазе (боје, лакови и премази за возила) у Досије је потребно унети и податке о садржају испарљивих органских једињења, када се у регистар пријављују боје и лакови. ,.

Део Прилога 4 – Правилник о Регистру хемикалија

6. Садржај испарљивих органских материја (g/l)										
6.1. Подкатегорије смеша које се као премази користе за спољну употребу (зграде, њихову опрему и уградне делове) са декоративном, функционалном и заштитном улогом						6.2. Подкатегорије смеше које се користе као премази за друмска возила или њихове делове при поправљању, конзервацији или декорацији ван производних погона				
а	**б**	**в**	**г**	**д**	**ђ**	**а**	**б**	**в**	**г**	**д**
е	**ж**	**з**	**и**	**ј**	**к**	Укупан садржај испарљивих органских материја **(g/l)**				

Подкатегорија премаза се одређује у складу са прописом који уређује забране и ограничења производње, стављања у промет и коришћења хемикалија. Регистар хемикалија представља подршку националном програму праћења усклађености, у складу са Директивом 2004/42/ЕК због тога што садржи податеа о садржају ИОЈ., .

Уз помоћ података доступних из Интегралног регистра хемикалија, укључујући и податке из инспекцијског надзора спроводиће се Програм мониторинга, у циљу провере усаглашености са овом директивом.

Правни основ

Према члану 89. Закона о хемикалијама, инспектори заштите животне средине, санитарни и тржишни инспектори (у даљем тексту: инспектори) могу обављати узорковање и прелиминарну контролу садржаја хемикалија и производа ради утврђивања да ли су испуњени услови за стављање у промет или коришћење хемикалија.

Трошкови узорковања и испитивања хемикалија и производа сноси правно или физичко лице или предузетник од кога је узорак узет, уколико се у коначном поступку утврди да узорак не одговара прописаним својствима. Ако узорак одговара прописаним својствима, трошкови узорковања и испитивања хемикалија и производа плаћају се из средстава предвиђеним финансијским планом министарства надлежног за заштиту животне средине.

У инспекцијском надзору боја и лакова инспектор проверава:

1. Примену одредби које се односе на забране и ограничења коришћења и стављања у промет хемикалија (Ограничења укупног садржаја ИОЈ) и других забрана и ограничења која се односе на боје и лакове (Анекс XVII REACH);

2. Примену одредби Правилника о класификацији, паковању, обележавању и оглашавању хемикалија и одређених производа (опште информације, садржај ИОЈ, обележавање боја које садрже: *DEGBE*, олово, карциногене, мутагене исупстанце токсичне по репродукцију, изоцијанате, епоксидне састојке).
3. Примену одредби Правилника о садржају безбедносног листа
4. Примену одредби Закона о биоцидним производима

Ограничења укупног садржаја испарљивих органских једињења

- Да ли је премаз који је предмет надзора у складу са одредбама о ограничењу садржаја испарљивих органских једињења;
- Да ли је адекватно дефинисана поткатегорија премаза;
- Да ли је укупан садржај ИОЈ одређен на одговарајући начин;
- Да ли је садржај ИОЈ у складу са ограничењима укупног садржаја испарљивих органских једињења;
- Да ли етикета на премазу који се ставља у промет садржи све прописане податке о садржају испарљивих органских једињења

У Србији тренутно не постоје лабораторије акредитоване за експериментално одређивање садржаја испарљивих органских једињења у складу са прописаним методама.

Лабораторија која је акредитована прописаном методом затворена је пре 2 године. Увек постоји могућност да компаније из Србије утврђују садржај испарљивих органских једињења у својим производима изван граница Републике Србије.

Инспекцијски надзор се заснива на провери резултата лабораторијског испитивања садржаја испарљивих органских једињења спроведеног у иностраним лабораторијама или на основу обрачуна садржаја испарљивих органских једињења у пуном саставу премаза.

УСЛОВИ ЗА ОБЕЛЕЖАВАЊЕ БОЈА И ЛАКОВА

Етикета или амбалажа за премазе (боје и лакове), поред обавезних података прописаних Правилником о класификацији, паковању обележавање и оглашавању хемикалија и одређеног производа, садржи и следеће обавезне информације: поткатегорију премаза (боја и лакова), односно симбол поткатегорије написан ћирилицом или латиницом по азбучном реду; максимални дозвољени садржај ИОЈ за ту поткатегорију и укупни садржај ИОЈ.

У јесен 2014. почела је кампања инспекцијске контроле боја и лакова, која је и даље у току. Током ове кампање, до краја 2014. године спроведен је следећи број инспекцијских контрола:

Број прегледаних производа	Број компанија	Број увозника	Број произвођача
10	10	3	7

БОЈЕ И ЛАКОВИ У РЕПУБЛИЦ СРБИЈИ – ПРЕГЛЕД ИЗ ИНТЕГРИСАНОГ РЕГИСТРА ХЕМИКАЛИЈА

Број произвођача	Број боја и лакова стављених у промет	Укупна количина произведених боја и лакова (t)	Количина боја и лакова стављених у промет у Републици Србији (t)	Количина извезених боја и лакова (t)
48	2340	158.291,64	112.001,64	46.290,00

Број увозника	Број боја и лакова стављених у промет	Укупна количина увезених боја и лакова (t)	Количина боја и лакова увезених ради стављања у промет у Републици Србији (t)	Количина боја и лакова увезених за сопствено коришћење упроизводним процесима (t)
187	3858	11.253,86	9.582,79	1.671,07

Врсте боја и лакова	Број производа	Количина стављена у промет (t)	Произведено ради стављања у промет у Републици Србији (t)	Произведено за извоз (t)	Укупно произведено (t)	Увезено за сопствене потребе (t)	Увезено ради стављања у промет (t)	Укупно увезено (t)
Боје и лакови на бази воде	4192	193118,31	107324,00	41677,31	149001,31	276,02	5510,68	5786,70
Боје и лакови на бази растварача	6375	22373,06	16215,98	7501,52	23717,50	993,88	4755,77	5749,64
Готове боје и лакови спремни за употребу	474	1246,37	501,5	41,415	542,92	198,10	545,88	744,87

	Произвођачи	Увозници
Број прегледаних премаза на бази растварача	31	129
Проценат премаза на бази растварача који **нису у складу са** Фазом I ограничења за ИОЈ у %	0,1	20
	Произвођачи	Увозници
Број прегледаних премаза на бази воде	5	63
Проценат премаза на бази воде који **нису у складу са** Фазом I ограничења за ИОЈ у %	0	11

Поглавље 7

ХЕМИКАЛИЈЕ

1. Стратешки и институционални оквир

Спровођење захтева у овом сектору заснива се на следећим стратешким документима:

- Национални план за усвајање правних тековина Европске уније (2014-2018);
- Национални програм заштите животне средине (2010. године – 2019);
- Национална стратегија апроксимације у области заштите животне средине за Републику Србију;
- Извештај Европске комисије о напретку Републике Србије за 2014. годину.

Планирани стратешки документи:

- План развоја надлежног органа (за 2015/2016).

Надлежни орган за управљање хемикалијама је Министарство пољопривреде и заштите животне средине. Одељење за хемикалије у оквиру Министарства надлежно је за спровођење националних прописа којима се уређују хемикалије и биоцидни производи. За контролу над применом и вршење инспекцијског надзора у складу са овим прописима надлежно је Министарство пољопривреде и заштите животне средине преко инспектора за заштиту животне средине, Министарство здравља преко санитарних инспектора и Министарство трговине, туризма и телекомуникација преко тржишних инспектора.

Санитарна инспекција надлежна је за вршење инспекцијског надзора над спровођењем прописа који уређује забране и ограничења стављања у промет и коришћења хемикалија и

производа намењених за општу употребу, тржишна инспекција надлежна је за вршење инспекцијског надзора над испуњеношћу услова за држање опасне хемикалије у продајном простору и начином обележавања тог простора, док је инспекција за заштиту животне средине надлежна за вршење инспекцијског надзора над спровођењем свих осталих одредаба овог закона за које није надлежна санитарна и тржишна инспекција.

Добробит животиња, укључујући и контролу и надзор и инспекцијске послове у надлежности је Управе за ветерину Министарства пољопривреде и заштите животне средине.

Поред тога, Национални центар за контролу тровања основан Законом о здравственој заштити пружа третман, лечење и саветовање у случају тровања и води евиденцију о случајевима тровања; овај центар ће бити именован као орган одговоран за пријем информација о опасним хемикалијама које су у вези са случајевима хитног здравственог одговора у складу са *CLP* Уредбом.

2.Транспозиција

Статус транспозиције:

Прописе ЕУ којима се уређују хемикалије и који су предмет овог документа чине уредбе, те се њихова транспозиција у национално законодавство не врши. Једини изузетак је Директива 2010/63/ЕУ о заштити животиња које се користе у научне сврхе**.**

Важни кораци су предузети да би се усагласило национално законодавство са правним тековинама ЕУ у области хемикалија. Национални прописи усклађени са прописима ЕУ донети су у циљу обезбеђивања заштите здравља људи и животне средине, али такође и ради припреме административних структура и приватног сектора за пуну примену уредби након придруживања и излазак на заједничко тржиште. У складу са принципом директне примењивости уредби, усклађивање са уредбама сматра се привременом мером.

Усклађивање националних прописа са уредбама извршено је у великој мери, али ипак непотпуно, имајући у виду да постоје одредбе за чије је спровођење неопходно чланство.

Детаљни опис нивоа усклађености са ЕУ прописима у овој области дат је у наставку.

Класификација, обележавање и паковање супстанци и смеша (Уредба 1272/2008)

Правни основ

Упућивање на публикације аката којима се захтеви Уредбе преносе у национално законодавство:

- Закон о хемикалијама („Службени гласник Републике Србије“, број 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15);
- Правилник о класификацији, паковању, обележавању и оглашавању хемикалије и одређеног производа у складу са Глобално хармонизованим системом за класификацију и обележавање УН („Службени гласник Републике Србије“, број 64/10, 26/11 и 105 / 13);
- Правилник о Списку класификованих супстанци („Службени гласник Републике Србије“, број 48/14);

Напомињемо да је Списак класификованих супстанци („Службени гласник Републике Србије“, број 82/10) ступио на снагу 2010. године. Списак је измењен како би се извршило усаглашавање са 2. и 3. ATP CLP и објављен је као консолидавани текст у облику новог (горе поменутог) Правилника о Списку класификованих супстанци; ово је учињено из правно процедуралних разлога и како би се олакшало коришћење акта.

Датум почетка примене

Закон о хемикалијама, ступио је на снагу и почео да се примењује маја 2009. године; Списак класификованих супстанци ступио је на снагу и почео да се примењује 2010. године; Правилник о класификацији у складу са ГХС ступио је на снагу 2010. године., али се са применом Правилника о класификацији у складу са ГХС почиње 1. октобра 2011. године за супстанце и 1. јуна 2015. године за смеше. Међутим, правилник се могао примењивати на смеше и пре наведеног датума.

***Напомена*:** Као што је наведено у горњем тексту, усклађивање је извршено у великој мери и већина одредби Уредбе CLP и сви њени анекси унети су у национално законодавство. Ипак, одредбе које није могуће спровести у земљи која није чланица ЕУ нису прописане у националном законодавству. Стога, према националном законодавству, произвођачи и увозници нису дужни да доставе у C&L инвентар податке о класификацији и обележавању смеша које стављају у промет, процедура за хармонизацију класификације и обележавања супстанци није предвиђена, а списак хармонизованих класификација и обележавања (Анекс VI Уредбе) директно је преузет у национално законодавство; предавање извештаја Агенцији ECHA у вези са спровођењем активности такође није предвиђено, те одлуку о захтеву за коришћење алтернативног хемијског назива доносе српске власти, а не ECHA (напомињемо да за сада није било захтева за коришћење алтернативног хемијског назива).

Такође, датум почетка обавезујуће примене правилника на супстанце разликује се од датума који је прописан у Уредби CLP, али за смеше је исти као у ЕУ.

Коначно, постоји разлика по питању именовања тела надлежних за пријем информација у вези са случајевима хитног здравственог одговора (Члан 45 Уредбе CLP). У складу са Законом о хемикалијама, министарство надлежно за животну средину доставља националном Центру за контролу тровања податке о хемикалијама и њиховим својствима, који су му на располагању. Увозници и даљи корисници који стављају смеше у промет нису дужни да доставе податке Центру за контролу тровања и Центар није званично именован као тело надлежно за пријем информација од увозника и даљих корисника.

Видети: Закон о хемикалијама, Чл.83, став 3;

Напомињемо да пратимо развој у вези са хармонизацијом информација и формата података који ће се достављати Центру за контролу тровања како бисмо се о томе информисали на време. Статус посматрача на CARACAL састанцима који нам је додељен прошлог јула, од непроцењиве је вредности, поред осталог, и у те сврхе.

Србија ће израдити нацрт и усвојити спроведбени акт за Уредбу CLP којим ће национални Центар за контролу тровања бити именован као тело одговорно за пријем информација о смешама које су у вези са случајевима хитног здравственог одговора, као што је предвиђено Уредбом CLP.

Није било посебних проблема у процесу усклађивања. Национално законодавство је тренутно усклађено са Уредбом CLP и њеним 1. ATP, 2. ATP и 3. ATP. Измене националног законодавства предвиђене су како би оно било усклађено са преосталим ATP. У припреми је усклађивање са 4. и 5. ATP и Уредбом којом се исправља Анекс VI CLP, а одговарајуће измене националног законодавства требало би да буду објављене до краја 2015. године.

REACH (Уредба 1907/2006)

Правни основ

Упућивање на публикације аката којима се захтеви Уредбе преносе у национално законодавство:

• Закон о хемикалијама („Службени гласник Републике Србије“, број 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15);

• Правилник о начину на који се врши процена безбедности хемикалије и садржини извештаја о безбедности хемикалије („Службени гласник РС“, број 37/11);

• Правилник о критеријумима за идентификацију супстанце као ПБТ или вПвБ („Службени гласник РС“, број 23/10);

• Правилник о садржају безбедносног листа („Службени гласник РС“, број 100/11)

• Листа супстанци које изазивају забринутост („Службени гласник РС“, број 94/13);

• Правилник о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија („Службени гласник РС“ број 90/13 и 25/13);

• Правилник о методама испитивања опасних својстава хемикалија („Службени гласник РС“, број 117/13).

Напомињемо да су поменути Правилник о ограничењима и забранама и Листа супстанци објављени у целости, а не као измене постојећих аката из процедуралних разлога и како би се олакшало њихово коришћење. Прва Листа супстанци које изазивају забринутост („Службени гласник Републике Србије“, број 31/11 и 28/12) ступила је на снагу 2011. године; први Правилник о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија („Службени гласник Републике Србије“, број 89/10, 71/11, 90/11 и 56/12) ступио је на снагу 2010. године. Такође, први Правилник о садржају безбедносног листа („Службени гласник РС“, број 81/10) ступио је на снагу 2010. године.

Напомена: Упоредна табела 1 у којој се наводи који делови Уредбе REACH су транспоновани у одговарајуће националне законодавне акте дата је у Анексу 1 овог документа.

Датум почетка примене:

- Закон о хемикалијама ступио је на снагу и почео да се примењује маја 2009. године.

-Правилник о начину на који се врши процена безбедности хемикалије и садржини извештаја о безбедности хемикалије почео је да се примењује јуна 2011. године.

- Правилник о критеријумима за идентификацију супстанце као ПБТ или вПвБ почео је да се примењује априла 2010. године.

- Листа супстанци које изазивају забринутост почела је да се примењује октобра 2013. године;

Напомена: Листа супстанци које изазивају забринутост („Службени гласник Републике Србије“, број 31/11 и 28/12) која је стављена ван снаге, почела је да се примењује маја 2011. године;

- Правилник о садржају безбедносног листа („Службени гласник РС“, број 100/11) почео је да се примењује јануара 2013. године.

Напомена: Правилник о садржају безбедносног листа („Службени гласник РС“, број 81/10) који је стављен ван снаге, почео је да се примењује новембра 2010. године;

- Правилник о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија почео је да се примењује октобра 2013. године;

Напомена: Правилник о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија („Службени гласник Републике Србије“, број 89/10, 71/11, 90/11 и 56/12) који је стављен ван снаге, почео је да се примењује децембра 2010. године.

Напомена: Као што је наведено у горњем тексту, многе одредбе Уредбе REACH и њених анекса унете су у национално законодавство. Међутим, одредбе које у превеликој мери зависе од чланства, да би могле бити транспоноване у току претприступног периода, нису прописане (нпр. одредбе којима се предвиђа обавеза произвођача и увозника да региструју супстанце (REACH Наслов I, REACH-Анекс I); обавеза произвођача и увозника супстанци у количинама од 10 тона или више на годишњем нивоу по произвођачу односно увознику да изврше процену безбедности хемикалије и израде извештај о безбедности хемикалије (REACH Наслов 1 / Анекс I); обавеза да представе сценарио изложености и да утврде, примене и препоруче одговарајуће мере управљања ризиком за адекватну контролу ризика (REACH Наслов 1); право корисника у ланцу снабдевања на идентификацију начина коришћење и обавеза да учесници у ланцу снабдевања проследе податке о коришћењу и излагању како би коришћење хемикалије могло бити подвргнуто безбедносној процени, препоруке о управљању ризиком и остале информације од значаја које се наводе у безбедносним листовима (REACH Наслов V); обавеза даљег корисника да, под одређеним условима, спроведе процену безбедности хемикалије (REACH Анекс XII); обавеза придржавања правила и одлука о ауторизацији (REACH Наслов VII)).

Напомињемо да разумемо да је Уредба REACH састављена и осмишљена за јединствено тржиште ЕУ, а не само за једну земљу. Ланци снабдевања потпунији су у ЕУ, саопштавање ризика може да укључи бројне кориснике хемикалије на целокупном ЕЕА тржишту, сценарији излагања могли би покрити те кориснике и на њих се могу односити мере управљања ризиком; индустрија унутар целе ЕЕА може ефикасно распоредити и поделити трошкове процене безбедности хемикалије итд. Међутим, успели смо да преузмемо делове Уредбе REACH за које смо сматрали да морају ступити на снагу пре уласка у ЕУ и да делегирамо одређене одговорности на индустрију већ у претприступном периоду. Осим тога, као држава у процесу приступања ЕУ наставићемо да делујемо проактивно и према елементима Уредбе који су примењиви само у ЕУ.

Како обавеза регистрације предвиђена Уредбом REACH није прописана, тако предузећа нису дужна да израде Извештај о безбедности хемикалије (CSR) и/или сценарио изложености. Међутим, Закон о хемикалијама предвиђа обавезу израде безбедносног листа (SDS) у складу са CSR и навођење сценарија изложености у Анексу безбедносног листа, ако је CSR израђен; прописани изглед и садржај извештаја CSR у складу је са одговарајућим захтевима Уредбе REACH.

Видети: Закон о хемикалијама, Чл. 24 – 26; Правилник о начину на који се врши процена безбедности хемикалије и садржини извештаја о безбедности хемикалије.

Коначно, одредбе о ауторизацији (издавању одобрења) нису транспоноване. Међутим, са циљем да наша индустрија у догледно време пре приступања постане свесна својих будућих обавеза у погледу супстанци које изазивају забринутост, одлуке ЕК о супстанцама које подлежу издавању одобрења преузете су у облику Листе супстанци које изазивају забринутост и Листе кандидата супстанци које изазивају забринутост.

Видети: Закон о хемикалијама, Чл.43 и Чл.27

Није било посебних проблема у вези са процесом усклађивања. Главни изазов представља одређивање датума када ће одредбе које су унете у национално закондавство постати обавезне (нпр. у вези са забранама и ограничењима). Вођено је доста дијалога са индустријом како би се ти рокови пажљиво дефинисали уз вођење рачуна о ефектима које захтеви и обавезе које се намећу индустрији могу имати на њихово пословање као и на напредак у процесу усклађивања националног законодавства са правним тековинама ЕУ. Због тога су рокови које предвиђа национално законодавство одложени у односу на рокове које предвиђа Уредба REACH (т.ј. REACH Анекс XVII).

Даље измене националног законодавства у вези су са усклађивањем са изменама оних делова Уредбе REACH који су у њега унети. Измене ће се уводити постепено. Тренутно су у припреми измене које ће осигурати усаглашавање са Уредбом (ЕУ) број 317/2014 и Уредбом (ЕУ) број 317/2014.

Осим тога, национални прописи о SDS биће измењени у складу са Уредбом Комисије (ЕУ) 2015/830 којом је недавно замењен Анекс II Уредбе REACH.

Уредба (ЕК) број 850/2004 о дуготрајним органским загађујућим супстанцама POPs

Напомена: **Уредба (ЕК) број 850/2004 о дуготрајним органским загађујућим супстанцама *(POPs)*** дата је у поглављу 3, Управљање отпадом, и у поглављу 7, Хемикалије**.**

Правни основ

Република Србија успоставила је правни и институционални оквир за управљање POPs. Садашњи систем управљања POPs хемикалијама и отпадом скоро је у потпуности хармонизован са системом ЕУ. Хармонизовани прописи о POPs на снази су од 2010. године. Република Србија пренела је Уредбу ЕК о POPs број 850/2004 са изменама (ЕУ Уредба број 756/2010, 757/2010 и 519/2012 о изменама Уредбе ЕК број 850/2004) у национално законодавство кроз правне акте наведене у табелама 1a и 1b у Анексу 2 овог документа.

Краткорочни планови усклађивања националног законодавства:

(ЕУ) Уредба број 1342/2014 којом се мењује Уредба ЕК о POPs број 850/2004 биће пренета у национално законодавство кроз измене Правилника о листи POPs материја, начину и поступку за управљање POPs отпадом и граничним вредностима концентрација POPs материја које се односе на одлагање отпада који садржи или је контаминиран POPs материјама до краја 2015. године.

Напомена: Упоредна табела 2 у којој се наводе делови Уредбе о POPs који су транспоновани у одговарајући национални законодавни акт дата је као Анекс 2 овог документа.

Увоз/извоз хемикалија (Уредба (EU) број 649/2012 о извозу и увозу опасних хемикалија)

Правни основ

Након усвајања Закона о потврђивању Ротердамске конвенције о поступку давања сагласности на основу претходног обавештења за одређене опасне хемикалије и пестициде у међународној трговини („Службени гласник РС-Међународни уговори“ број 38/09), ова конвенција постала је део правног система Републике Србије.

Закон о хемикалијама („Службени гласник РС“ број 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15), Чл. 51-57 и Правилник о увозу и извозу одређених опасних хемикалија („Службени гласник РС“ број 89/10, 15/13 и 114/14) представљају регулаторни механизам за спровођење одредби

Ротердамске конвенције и националних одредби које су усаглашене са одредбама Уредбе (ЕУ) 649/2012.

Национално законодавство хармонизовано је са Уредбом ЕУ о извозу и увозу опасних хемикалија од 2009. године, осим одредби које се односе искључиво на државе чланице ЕУ (нпр. извештавање према Комисији). Осим тога, амандмани на Уредбу PIC се прате и национално законодавство се са њима усклађује. Следећа измена Правилника о увозу и извозу одређених опасних хемикалија предвиђена је за четврти квартал 2015. године.

Биоцидни производи (Уредба (ЕУ) 528/2012)

Правни основ

Важећи прописи којима се уређује стављање у промет биоцидних прозвода усклађени су са одредбама Директиве о биоцидним производима (98/8/ЕК) (у даљем тексту: Директива о биоцидним производима) у мери у којој је то било могуће за земљу која није чланица ЕУ. Наиме, општи принципи и процедуре утврђени Директивом о биоцидним производима о којима се одлучује на националном нивоу прописани су у Закону о биоцидним производима („Службени гласник РС“ број 36/09, 88/10, 92/11 и 25/15), док се одлуке које се доносе на нивоу ЕУ директно преузимају у национално законодавство.

У складу са Законом о биоцидним производима (у даљем тексту: Закон), биоцидни производ ставља се у промет уколико је произвођач или увозник за њега добио одобрење. Основни предуслов који мора бити испуњен је да је активна супстанца садржана у биоцидном производу одобрена за одговарајућу врсту и да су испуњава све услове под којима може бити донет акт за стављање у промет и коришћење биоцидног производа.

У циљу издавања одобрења за стављање биоцидног производа у промет, произвођач или увозник биоцидног производа подноси МПЗЖС захтев за издавање одобрења и доставља технички досије за биоцидни производ. Обим и садржина техничког досијеа усклађени су са Анексима II, III и IV Директиве о биоцидним производима. Осим овог поступка, Закон прописује и процедуру за издавање одобрења на основу акта донетог од стране надлежног органа земље чланице ЕУ којим се одобрава стављање у промет биоцидног производа. Уз захтев за издавање овог одобрења доставља се сажетак техничког досијеа и оверена копија акта којим се одобрава стављање у промет биоцидног производа донетог од стране надлежног органа земље чланице ЕУ са овереним преводом на српском језику. На основу досијеа, МПЗЖС врши процену биоцидног производа у складу са Анексом VI Директиве о биоцидним производима и издаје одобрење уколико су успуњени услови за издавање одобрења прописани Законом.

Поступци који нису преузети из Директиве о биоцидним производима односе се на процедуре којима се утврђују правила за одобравање активне супстанце која се може користити у биоцидном прозводу. У складу са Законом, одобрене активне супстанце, укључујући услове под којима може бити донет акт за стављање у промет и коришћење биоцидног производа који садржи те активне супстанце, као и активне супстанце за које је донета одлука да се не одобре преузимају се из ЕУ и објављују у „Службеном гласнику Републике Србије“. Осим тога, активне супстанце које су у поступку процене у оквиру Програма ревизије (Уредба (ЕУ) број 1062/2014) такође могу бити коришћене у биоцидним производима који се стављају у промет у оквиру законом прописаног националног прелазног поступка.

Од 2009. године када је Закон о биоцидним производима ступио на снагу, надлежни орган за управљање биоцидним производима спроводи национални прелазни поступак на основу ког

се биоцидни производи стављају у промет, односно упис биоцидног производа у Привремену листу за достављање техничког досијеа. У складу са овом процедуром, као што је већ наведено, у одређеном прелазном периоду, биоцидни производи који садрже не само одобрене активне супстанце, већ и активне супстанце које су у поступку процене у ЕУ у оквиру Програма ревизије могу се ставити у промет. Привремена листа биоцидних производа између осталог садржи и рок за подношење захтева за издавање одобрења и достављање техничког досијеа у циљу спровођења поступка одобравања биоцидног производа. Овај рок није усклађен са роковима за подношење захтева за издавање одобрења утврђеним у Директивама или Имплементационим уредбама Комисије којима се одобравају активне супстанце у ЕУ. Носиоцима ове обавезе дат је додатни период да поднесу захтев за издавање одобрења и доставе технички досије.

У наставку су наведени прописи којима је Директива о биоцидним производима транспонована у национално законодавство:

- Закон о биоцидним производима („Службени гласник РС“, број 36/09, 88/10, 92/11 и 25/15); ступио је на снагу 2009. године;
- Правилник о обиму и садржини техничког досијеа за биоцидни производ, односно за биоцидни производ мањег ризика („Службени гласник РС“, број 97/10); ступио је на снагу 2010. године;
- Смернице за процену биоцидног производа на основу техничког досијеа („Службени гласник РС“, број 28/11); ступио је на снагу 2011. године;
- Правилник о врстама биоцидних производа („Службени гласник РС“, број 23/10); ступио је на снагу 2010. године;
- Правилник о специфичним захтевима за паковање, обележавање и оглашавање биоцидног производа („Службени гласник РС“, број 59/10 и 26/11); ступио је на снагу 2010. године;
- Листа активних супстанци у биоцидним производима („Службени гласник РС“, број 72/2014); први пут објављена 2010. године; последња измена извршена ради усаглашавања са Имплементационом уредбом Комисије број 438/2014 и Имплементационом одлуком Комисије 2014/227/ЕУ.

Напомињемо да је у току поступак објављивања Листе допуна Листи активних супстанци у биоцидним производима која садржи активне супстанце које су одобрене Имплементационим уредбама Комисије број: 2015/292, 2015/405, 2015/417, 2015/406, 2015/416, 2015/407, 2015/419, 1090/2014 као и 1091/2014, укључујући и услове под којима може бити донет акт за стављање у промет и коришћење биоцидног производа који садржи те активне супстанце.

Србија разуме да је правни оквир којим се уређује стављање у промет биоцидних производа у ЕУ измењен доношењем Уредбе о биоцидним произвоима 2012. године којом је Директива о биоцидним производима стављена ван снаге. Како би се уклониле препреке у трговини биоцидним производима, олакшало спровођење Уредбе о биоцидним производима након приступања ЕУ и осигурало да је индустрија упозната са својим одговорностима и обавезама у складу са овом уредбом, поступци и процедуре утврђени Уредбом о биоцидним производима биће преузети у национално законодавство новим Законом о биоцидним производима. Усвајање новог закона предвиђено је до краја 2016. године.

Уважавајући чињеницу да се Уредба о биоцидним производима директно примењује у земљама чланицама, посебна пажња посветиће се усклађивању националног законодавства са одредбама уредбе како би се прописали поступци и правила који ће нас приближити

новом систему којим се уређују биоцидни производи и које је истовремено могуће и економски оправдано преузети у национално законодавство у периоду до приступања ЕУ. Поступци слични поступцима утврђеним у Закону о биоцидним производима којима се уређује коришћење активних супстанци у биоцидним производима, као и стављање у промет и коришћење биоцидних производа биће прописани и у новом Закону о биоцидним производима.

Међутим, инструменти које предвиђа Уредба о биоцидним производима и који треба да олакшају спровођење поступака одобравања биоцидних производа, као и узајамног признавања одобрења у ЕУ, нпр. Регистар за биоцидне производе (R4BP) или обавезна размене података ограничени су само на земље чланице ЕУ. С тим у вези, МПЗЖС не може да спроводи поступак одобравања биоцидног производа, односно признавања одобрења донетог од стране надлежног органа земље чланице ЕУ на начин како је то уређено Уредбом о биоцидним производима с обзиром да је научна документација која се доставља у овом поступку доступна кроз R4BP. С тим у вези, посебна пажња посветиће се прописивању обима и садржине података у новом закону који ће се достављати уз захтев за издавање одобрења за биоцидни производ, као и за признавање одобрења издатог од стране надлежног органа земље чланице ЕУ, како би ови поступци могли да се примењују и спроводе у пракси.

Такође, пажљиво ће се размотрити и прописати у новом закону поступци којима ће се осигурати примена члана 95. Уредбе о биоцидним производма у претприступном периоду. На пример, усклађеност биоцидних производа који садрже активне супстанце које су у поступку процене у оквиру Програма ревизије са захтевима из члана 95. могла би да се осигура прописивањем обавезе да се такви биоцидни производи могу стављати у промет само ако се снабдевач супстанце или снабдевач производа налазе на списку из члана 95. Иста обавеза би требало да се утврди и за биоцидне производе који садрже одобрене активне супстанце, осим уколико се снабдевач супстанце или снабдевач производа већ налазе на списку из члана 95. Осим тога, процедура којом ће се осигурати да алтернативни снабдевачи супстанци односно производа у догледно време пре приступања поднесу Европској агенцији за хемикалије (ECHA) захтев за упис на листу из члана 95. може такође бити предвиђена новим Законом о биоцидним производима.

Међутим, уважавајући чињеницу да српски алтернативни снабдевачи не могу директно поднети захтев ECHA у складу са чланом 95. Уредбе о биоцидним производима и не могу да користе олакшице за придруживање „правилима игре на терену“ (нпр. обавезна размена података и подела трошкова) у претприступном периоду, потребно је размотрити и договорити прелазне аранжмане у вези са спровођењем члана 95. уредбе.

Као што је већ истакнуто, према Закону о биоцидним производима и у складу са националним прелазним поступком, тј. уписом биоцидног производа у Привремену листу, биоцидни производ ставља се у промет само ако садржи одобрену активну супстанцу, односно активну супстанцу која је у поступку процене у оквиру Програма ревизије. Уколико се у ЕУ донесе одлука да се активна супстанца не одобри, Закон прописује рок повлачења са тржишта биоцидног производа који се налази у промету. Како би се осигурало да ће се у промет и даље стављати само биоцидни производи који испуњавају прописане услове, процедуре сличне процедурама које су већ успостављене и које се спроводе биће предвиђене и новим Законом о биоцидним производима.

Осим тога, инспекцијски органи врше контролу над применом Закона о биоцидним производима у складу са годишњим планом рада. Конкретно, инспекцијски надзор над применом одредби којима се уређује стављање у промет биоцидних производа врше инспектори за заштиту животне средине. Дужности и овлашћења инспектора утврђени су Законом о биоцидним производима. Новим Законом о биоцидним производима дефинисаће

се аранжмани за ефикасно праћење и контролу усаглашености пословања привредних субјеката са условима из закона.

Новим Законом о биоцидним производима биће прописане и процедуре којима ће се осигурати да се третирани производи могу ставити у промет само уколико су активне супстанце садржане у биоцидном производу са којим је тај производ третиран или га намерно садржи уписане у Прилог I уредбе или су у поступку процене у оквиру Програма ревизије. Осим тога, обавезе које се односе на обележавање третираних производа у складу са Уредбом о биоцидним производима биће такође прописане новим законом. Уколико се у ЕУ донесе одлука да се активна супстанца не одобри, новим законом биће предвиђен рок повлачења са тржишта третираног производа који се налази у промету.

Напомињемо да је једна од реализованих активности у оквиру пројекта „Управљање ризиком од хемикалија у Србији“ који МПЗЖС спроводи у сарадњи са Шведском агенцијом за хемикалије (KemI) била у вези са развојем новог законодавног оквира усклађеног са Уредбом о биоцидним производима. У оквиру ове активности организовани су и одржани састанци са KemI експертима на којима су размотрене одредбе Уредбе о биоцидним производима које је могуће преузети у национално законодавство у претприступном периоду.

Осим тога, у оквиру будућег IPA 2013 твининг пројекта „Даљи развој система управљања хемикалијама и биоцидним производима у Републици Србији“ (2015-2017), који ће се реализовати у сарадњи са словеначко-аутријским конзорцијумом, детаљно ће се размотрити процедуре прописане Уредбом о биоцидним производима које је могуће спроводити на националном нивоу у претприступном периоду. Као резултат ове активности израдиће се препоруке за усклађивање националног законодавства са одредбама Уредбе о биоцидним производима које ће се користити као основ за израду нацрта новог Закона о биоцидним производима.

Коришћење животиња у научне сврхе (Директива 2010/63/ЕУ)

Правни основ

Правни основ за транспозицију Директиве 2010/63/ЕУ о добробити животиња је успостављен. Већина одредби је већ транспонована, међутим, има још одредби које тек треба транспоновати (видети: Закон о добробити животиња (Службени гласник РС, број 41/09) и Правилник о условима за упис у Регистар експеримената на животињама и садржини и начину вођења Регистра, програму обуке о добробити огледних животиња, обрасцу захтева за спровођење огледа на животињама, неге, руковање и метода убијања огледних животиња, и садржај и начин вођења евиденције о узгоју, трговини и огледима који се спроводе на животињама (Службени гласник РС, број 39/10)). Ревизија националног законодавства је неопходна како би се осигурало да све релевантне одредбе буду транспоноване тачно и концизно.

> Управа за ветерину је развила план за наредне активности транспозиције; као краткорочни приоритет, наводе се измене и допуне Закона о добробити животиња предвиђене за 2015. годину. Први нацрт измена и допуна Закона већ је припремљен. Измењени и допуњени закон представљаће правни основ за пуну транспозицију. Преостале одредбе ће се транспоновати новим Правилником о добробити огледних животиња. Правилник ће бити израђен и објављен 2018. године. (видети Национални план за усвајање правних тековина ЕУ). Објављивање новог правилника означиће пуну транспозицију.

Напомена: Статус транспозиције – Анекс 3 овог документа

Табела 1: Рокови за транспозицију

СЕКТОР ХЕМИКАЛИЈА	Рок за транспозицију					
ПРОПИСИ ЕУ	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Уредба (ЕУ) број 528/2012 БИОЦИДНИ ПРОИЗВОДИ	Није примењиво					
Уредба (ЕК) број 1907/2006 REACH	Није примењиво					
Уредба (ЕК) број 1272/2008 CLP	Није примењиво					
Уредба (ЕУ) број 649/2012 ИЗВОЗ И УВОЗ ОПАСНИХ ХЕМИКАЛИЈА	Није примењиво					
Уредба (ЕК) број 850/2004 о дуготрајним органским загађујућим супстанцама POPs	Није примењиво					
Директива 2010/63/ЕУ ОГЛЕДИ НА ЖИВОТИЊАМА						

3. Имплементација и институционалне надлежности

Имплементациони оквир за спровођење националног законодавства је успостављен. Дужности и обавезе прописане су Законом о хемикалијама и Законом о биоцидним производима; одговарајући подзаконски прописи који детаљније уређују ове области су усвојени и примењују се. Одељење за хемикалије у Министарству пољопривреде и заштите животне средине надлежно је за вршење послова утврђених овим законима. Административна структура дефинисана је тако да може да одговори спровођењу националног законодавства за управљање хемикалијама. Одељење се састоји од четири организационе јединице и предвиђено је да има укупно 21 запослених. Међутим, у овом тренутку, Одељење броји 13 запослених.

Организациона јединица у оквиру Сектора инспекције заштите животне средине, Одељење за велике хемијске удесе, хемикалије и биоцидне производе, надлежна је за инспекцијске послове и контролу над применом националног законодавства о хемикалијама и биоцидним производима.

Имајући у виду обавезе надлежних органа држава чланица утврђене уредбама ЕК које ће надлежни орган Р. Србије морати да извршава након приступања ЕУ, неопходно је наставити са активностима јачања административних капацитета у претприступном периоду. Ово је нарочито важно у смислу нових радних места за извршавање послова који захтевају специфична знања и вештине, а посебно у области процене ризика, како је и закључено у Извештају о напретку Србије за 2014. годину.

Класификација, обележавање и паковање супстанци и смеша (Уредба 1272/2008)

Методологија Уредбе CLP за процену и саопштавање опасности уведена је кроз Закон о хемикалијама, а произвођачи, увозници и даљи корисници хемикалија који стављају хемикалије у промет на српском тржишту дужни су да је примењују. Правилник усклађен са Уредбом CLP на снази је од 2010 године. Обавезе и одговорности за класификацију, обележавање и паковање хемикалија наметнуте су правним лицима која стављају хемикалије у промет и прописани су критеријуми за процену опасности и одређивање елемената етикете у складу са захтевима Уредбе CLP.

У српским правилницима и смерницама, понавља се детаљан садржај појединачних одредби Уредбе CLP. Протеклих година, запослени у централној администрацији стекли су знања и практично искуство из области класификације и обележавања. Капацитети запослених у Одељењу за хемикалије и инспектора ојачани су и сарадњом са Аустријом/Словенијом и Шведском; Европска Агенција за хемикалије (ECHA) такође је пружила подршку запосленима у централној администрацији за хемикалије кроз радионице о Уредби CLP и ECHA активностима у вези са CLP, као и путем радионица о програму IUCLID које су организоване у оквиру IPA пројекта ECHA за подршку земљама кандидатима и земљама потенцијалним кандидатима.

Видети: српско-шведски пројекат сарадње „Управљање ризицима од хемикалија у Србији“ 2007-2014; српско-аустријски твининг пројекат IPA 2008 „Јачање административних капацитета за имплементацију система управљања хемикалијама“ 2010-2012

Видети: IPA пројекат ECHA „Припремне мере за учешће земаља кандидата и потенцијалних земаља кандидата у раду и сарадњи са Европском агенцијом за хемикалије (ECHA)“

У вези са досадашњим искуством у примени законодавства желели бисмо да нагласимо следеће:

• Класификација и обележавање великог броја супстанци које се користе (значајан удео постојећих комерцијалних супстанци на тржишту) дати су у Списку класификованих супстанци, као правно обавезујућа класификација и обележавање; класификација опасних супстанци и смеша која не произилази из обавезне класификације заснива се на постојећим расположивим подацима и подацима који превасходно не подразумевају нова испитивања на животињама. Подаци о својствима супстанци и смеша који се користе за потребе класификације могу потицати из различитих извора и лабораторија било где у свету које су у складу са OECD системима за генерисање података (OECD водич, GLP), на основу принципа узајамног прихватања података из испитивања између различитих земаља. Захтеви за применом ових система у оквиру прописа о хемикалијама исти су у Србији као и они у ЕУ у оквиру ЕК прописа о хемикалијама (CLP, REACH итд); Квалификоване и сертификоване лабораторије (ISO 17025) за одређивање физичко-хемијских својстава хемикалија постоје у Србији. Капацитети лабораторија прописани су Правилником о методама за испитивање својстава хемикалија који је усклађен са Уредбом број 440/2008 којом се дефинишу методе испитивања у складу са Уредбом REACH.

Видети: Правилник о методама испитивања опасних својстава хемикалија („Службени гласник РС“, број 117/13);

• Податке који су му неопходни, сектор индустрије хемикалија требало би да добије уз помоћ других индустрија, нпр. консултаната, разменом и дељењем података унутар ланца снабдевања, разменом кроз трговину подацима, односно на начин који предузећима највише одговара и који им је најлакши;

• Одговарајућа знања у вези са хемикалијама и њиховом класификацијом постоје и наставиће се са њиховим унапређивањем. Бројна усавршавања и обуке за запослене у централној администрацији одржане од 2009. године поставила су основу за спровођење

правила која су хармонизована са Уредбом CLP. Запослени у администрацији у свом раду, на дневном нивоу користе смернице и друге изворе информација као што су најчешће постављена питања и остале информације о Уредби CLP која су доступна на Интернет страници ECHA, као и на Интернет страницама DG Environment и DG GROWTH. Омогућен је и приступ ширем спектру научне експертизе (нпр. у вези са токсикологијом, екотоксикологијом итд.).

• Инвентар класификације и обележавања који је установљен у складу са Уредбом CLP путем информација које се достављају ECHA већ служи као информација индустрији у Србији кроз постојећи систем управљања хемикалијама који је хармонизован са прописима ЕК. Српски произвођачи, увозници и даљи корисници супстанци подстичу се да консултују овај инвентар при разматрању класификације хемикалије коју стављају у промет.

Види: Члан 16. Правилника о класификацији, паковању, обележавању и оглашавању хемикалије и одређеног производа у складу са Глобално хармонизованим системом за класификацију и обележавање УН;

• Реализоване су припреме како би се осигурала примена националног законодавства од стране хемијског сектора као и Уредбе CLP након приступања. Организован је одређен број семинара у којима је учествовала индустрија у периоду од 2010. до 2012. године да би индустрија у Србији била информисана о својим улогама и обавезама у погледу класификиаације и обележавања хемикалија. Системом сертификованих саветника за хемикалије индустрији је омогућен приступ потребним знањима и експертизи, између осталог и у сврхе класификације и обележавања хемикалија.

Видети: Закон о хемикалијама; Правилник о саветнику за хемикалије (Службени гласник број 13/11, 28/11 и 47/12).

• Смернице за класификацију, обележавање и паковање хемикалија на српском језику намењене индустрији обезбеђене су од стране надлежног органа у виду водича и инструкција које су доступне преко Интернета, као и путем лифлета, постера и сл. Недавно је организована конференција заинтересованих страна под називом *CLP Stakeholder Day* како би се индустрија подсетила о наступању обавезујуће примене прописа усклађених са Уредбом CLP на смеше. Више од 200 представника индустрије активно је учествовало постављајући важна питања и тражећи ближа разјашњења.

• Национални Инфо пулт постоји од 2010. године и пружа помоћ предузећима, а посебно малим и средњим предузећима, у вези са националним прописима као и са Уредбом REACH и Уредбом CLP (нпр. за увознике). Предвиђа се да ће овај Инфо пулт бити члан ECHA мреже Инфо пултова када Србија постане земља чланица ЕУ. Запослени на Инфо пулту већ учествују у активностима HelpNet мреже у својству посматрача.

REACH (Уредба 1907/2006)

Национални прописи усклађени са Уредбом REACH који су донети на основу Закона о хемикалијама већ су на снази од 2010. године и/или од 2011 године. У српским правилницима и смерницама понавља се детаљан садржај одредби Уредбе REACH (са изузетком одредби које нису преузете, видети страну 3). У периоду од неколико година запослени у централној администрацији стекли су знања и практично искуство у вези са правилима која су хармонизована са Уредбом REACH. Капацитети запослених у централној администрацији и инспектора даље су ојачани сарадњом са Аустријом/Словенијом и Шведском; Европска Агенција за хемикалије (ECHA) такође је пружила подршку запосленима у централној администрацији кроз радионице организоване у оквиру IPA

пројекта ECHA којим се пружа подршка земљама кандидатима и земљама потенцијалним кандидатима.

Као резултат активности на имплементацији до сада, подаци о правним лицима и хемикалијама које су у оптицају на српском тржишту, прикупљени су путем функције Регистра хемикалија.

Види: српско-шведски пројекат сарадње „Управљање ризицима од хемикалија у Србији“ 2007-2014; српско-аустријски твининг пројекат IPA 2008 „Јачање административних капацитета за имплементацију система управљања хемикалијама“ 2010-2012.

Види: IPA пројекат Агенције ECHA „Припремне мере за учешће земаља кандидата и потенцијалних земаља кандидата у раду и сарадњи са Европском агенцијом за хемикалије (ECHA)“.

У вези са досадашњим искуством у примени законодавства желели бисмо да нагласимо следеће:

• Одговарајућа знања о хемикалијама постоје и наставиће се са њиховим унапређивањем. Бројним усавршавањима и обукама запослених у централној администрацији од 2009. године, постављена је основа за правила која су хармонизована са Уредбом REACH. Запослени свакодневно користе смернице, најчешће постављена питања и остале информације о Уредби REACH које су доступне на Интернет страници ECHA, као и на Интернет страницама DG Environment и DG GROWTH. Омогућен је и приступ ширем спектру научних знања и експертизе. Капацитети се такође јачају учешћем на састанцима (нпр. CARACAL, Help Net).

• Препознат је значај и имплементирана обавеза комуникације у оквиру ланца снабдевања. Правна лица која стављају хемикалије у промет достављају SDS безбедносни лист уз хемикалију, када је то захтевано прописима, а форма и садржај су у складу са Анексом II Уредбе REACH. Такође се спроводи обавеза саопштавања информација о супстанцама у производима (REACH, Чл. 33).

• Реализоване су припремне активности како би се осигурало спровођење националног законодавства као и Уредбе REACH од стране сектора хемијске индустрије након приступања. У периоду од 2010. до 2012. године, организован је одређен број семинара за индустрију са циљем да хемијска индустрија у Србији буде информисана о својим улогама и обавезама у складу са националним законодавством и Уредбом REACH. Успостављени систем сертификованих саветника за хемикалије омогућио је индустрији приступ знањима укључујући и она потребна за испуњавање обавеза који проистичу из усаглашавања националног законодавства са REACH.

Видети: Закон о хемикалијама; Правилник о саветнику за хемикалије („Службени гласник број“ 13/11, 28/11 и 47/12)

• У оквиру IPA 2008 припремљене су Смернице за извознике о примени захтева Уредбе REACH, Смернице за идентификацију супстанци и брошуре о извозу производа који садрже SVHC. Инфо пулт такође је припремио смернице о Уредби REACH, Смернице о безбедносном листу, Смернице о спровођењу забрана и ограничења у вези са азбестом, национални Списак често постављаних питања итд.

Види: српско-аустријски твининг пројекат IPA 2008 „Јачање административних капацитета за имплементацију система управљања хемикалијама“.

• Оператери су упознати са Листом супстанци које изазивају забринутост (SVHC). За сада, дужни су да на годишњем нивоу пријаве податке о хемикалијама које стављају у промет,

укључујући и податке о SVHC, појединачно или у смеши. Од 2015. године, дужни су да у Регистар хемикалија доставе више информацијама о SVHC. Капацитети индустрије да примењује одредбе REACH о ауторизацији, укључујући припрему одговарајућих захтева даље ће се градити кроз активности Привредне коморе Србије са којом смо потписали меморандум о разумевању и SVHC се већ налазе на дневном реду.

• Успостављена је сарадња и стални дијалог са индустријом. У почетку било је то како би се утврдили рокови за почетак примењивања забрана и ограничења, а скорашње активности односе се на SVHC. Као један од примера добре праксе, може се навести кооперативност Удружења цементне индустрије Србије у погледу ограничења садржаја хрома (VI).

• Национални Инфо пулт основан у складу са Законом о хемикалијама, пружа помоћ посебно малим и средњим произвођачима и увозницима како би могли да испуне обавезе прописане националним законодавством које је хармонизовано са Уредбом REACH и пружа подршку заинтересованим странама у разумевању саме Уредбе REACH (нпр. подршка извозницима). Предвиђено је да национални Инфо пулт постане члан мреже HelpNet када Србија буде чланица ЕУ. Запослени већ учествују у активностима мреже HelpNet у својству посматрача.

• Саопштавање јавности (Чл. 123. REACH) – Извршена је израда информативних материјала као једна од активности Инфо пулта. Званична Интернет страница надлежног органа садржи информације о кућним хемикалијама (детергентима, биоцидним производима итд.), опасним хемикалијама у производима (фталати, БПА, SVHC, азбест, итд.) и о важности сарадње са Организацијом потрошача (на пример семинар „Безбедни са хемикалијама“ и учешће на Сајму потрошачких права). Званична Интернет страница МПЗЖС тренутно садржи линк ка страници Инфо пулта, а материјал који се тиче информација посвећених потрошачима ажурира се и биће доступан у наредном периоду..

• Успостављена је активна сарадња са цивилним сектором у погледу безбедности хемикалија и производа. Неки од главних партнера су НВО када је реч о ширењу информација о хемикалијама у јавности. (нпр. у току је пројекат: „Изградња капацитета и стратешког партнерства за безбедност хемикалија у Републици Србији“; једна компонента је јачање сарадње између организација цивилног друштва, органа власти, научне заједнице, стручњака из области здравства, синдиката, и других заинтересованих страна у Србији са циљем да се побољша заштита потрошача и безбедност производа пружајући знање о хемикалијама у производима).

• Реализован је семинар са циљем подизања свести „Живот са опасним хемикалијама: фикција или стварност у свакодневном животу?“ током којег је приказан документарни филм „ПРИЈАВА“ (редитеља Стефана Јарла) посвећен информисању НВО сектора и осталих заинтересованих страна о ефектима хемикалија на људско здравље и животну средину. У поменутом филму испитују се хемикалије којима су људи изложени у свакодневном животу, као што су хемикалије у пластици (фталати), текстилу, намештају и остали производи који се користе за побољшање производа чинећи их ватросталним или сурфактанти (PBDE и флуоросурфактанти – PFOS и PFOA). Шведски филм доступан је са српским титловима.

Уредба (ЕК) број 850/2004 о дуготрајним органским загађујућим супстанцама POPs

Основе за спровођење Стокхолмске конвенције припремљене су у складу са националним имплементационим планом (НИП) који је усвојен од стране Владе Републике Србије 2009. године. У периоду између 2009. и 2015. године, Република Србија успоставила је институционални оквир за управљање POPs и започела је спровођење националних прописа

који су хармонизовани са Уредбом POPs у складу са активностима које су дефинисане у акционим плановима оригиналног НИП.

Процес ажурирања НИП приведен је крају у априлу 2015. године кроз Пројекат UNIDO/GEF „Ажурирање Националног имплементационог плана за спровођење Стокхолмске конвенције о дуготрајним органским загађујућим супстанцама (POPs)“. Више информација о реализованим пројектним активностима може се наћи на националној POPs интернет страници (верзија на енглеском језику) у склопу интернет презентације МПЗЖС:

http://www.eko.minpolj.gov.rs/en/organization/dedeoments/dedeoment-of-planning-and-management-in-the-environment/division-for-chemical/pops-2/.

Институционалне одговорности

Министарство пољопривреде и заштите животне средине (МПЗЖС) надлежни је орган одговоран за спровођење Стокхолмске конвенције (СК) и националних прописа хармонизованих са Уредбом POPs. Одељење за хемикалије МПЗЖС одговорно је за спровођење Стокхолмске конвенције о POPs (забране или ограничења производње, стављање у промет и коришћење POPs хемикалија). Одељење за управљање отпадом МПЗЖС одговорно је за спровођење одредби СК које се односе на управљање POPs отпадом. Агенција за заштиту животне средине Републике Србије (АЗЖС) одговорна је за мониторинг и извештавање о POPs у животној средини. Управа за заштиту биља, МПЗЖС одговорна је за спровођење одредби СК које се односе на POPs пестициде у средствима за заштиту биља.

Инспекцијски надзор над применом националних прописа који уређују управљање POPs хемикалијама врше инспекција за заштиту животне средине (МПЗЖС) и санитарна инспекција (Министарства здравља). Инспекцијски надзор над применом националних прописа којима се уређује управљање POPs отпадом врше инспектори за заштиту животне средине.

Краткорочни планови:

• Даље подизање капацитета планирано је да се реализује кроз активности у оквиру IPA пројекта „Унапређење управљања опасним отпадом у Републици Србији“

Средњорочни планови:

• Унапређење лабораторијских капацитета Агенције за заштиту животне средине за мониторинг нових POPs хемикалија ће се остварити уз помоћ IPA пројекта „Успостављање интегрисаног система мониторинга квалитета ваздуха и вода”.

Биоцидни производи (Уредба (ЕУ) 528/2012)

Од 2009. године када је Закон о биоцидним производима ступио на снагу, надлежни орган за управљање биоцидним производима спроводи национални прелазни поступак, односно поступак уписа биоцидног производа у Привремену листу за достављање техничког досијеа, на основу ког се у промет стављају биоцидни производи који садрже не само одобрене активне супстанце већ и активне супстанце које су у поступку процене у оквиру Програма ревизије.

Привремена листа биоцидних производа између осталог садржи и рок за подношење захтева за издавање одобрења и достављање техничког досијеа биоцидних производ. Овај рок није усклађен са роковима за подношење захтева за издавање одобрења утврђеним у Директивама или Имплементационим уредбама Комисије којима се одобравају активне супстанце у ЕУ.

Носиоцима ове обавезе дат је додатни период да поднесу захтев за издавање одобрења и доставе технички досије.

До данас МПЗЖС није поднет ни један захтев за издавање одобрења за биоцидни производ, као ни за признавање одобрења донетог од стране надлежног органа земље чланице ЕУ.

Спровођењем националних прописа којима се уређују биоцидни производи централна администрација јача и унапређује своја знања и вештине. Такође, њене компетенце се развијају и кроз учешће на састанцима надлежних органа за спровођење Уредбе о биоцидним производима, Координационе групе, као и на састанцима групе за координацију мреже информативних пултова. Осим тога, документи и упутства који се налазе на интернет страницама Европске агенције за хемикалије, Европске комисије, као и Директората за здравље (ECHA, CIRCA BC, DG Santé) доприносе бољем разумевању прописа ЕУ и унапређују ниво знања запослених.

Капацитети запослених и инспектора додатно се унапређују захваљујући сарадњи са Аустријом-Словенијом, као и Шведском кроз реализацију међународних пројеката. Унапређењу знања запослених допринела је и Европска агенција за хемикалије (ECHA) организовањем радионица и учешћем запослених на семинарима у оквиру ECHA IPA пројекта за земље кандидате и потенцијалне земље кандидате .

Референца: српско-шведски пројекат „Управљање ризиком од хемикалија у Србији“ 2007-2014;

Референца: српско-аустријски твининг пројекат IPA 2008 „Јачање административних капацитета за имплементацију система управљања хемикалијама“ 2010-2012;

Референца: ECHA IPA пројекат „Припремне мере за учешће земаља кандидата и потенцијалних земаља кандидата у раду и сарадњи са Европском агенцијом за хемикалије (ECHA)“.

Такође, успостављени су сарадња и трајни дијалог са Привредном комором Србије. У периоду од 2010. до 2012. године организовано је неколико семинара у оквиру којих је индустрија биоцидних производа информисана о улогама и обавезама које има у складу са националним прописима којима се уређују биоцидни производи, као и прописима ЕУ. Између осталог, организована је једнодневна радионица на тему *Прописи ЕУ о биоцидним производима у пракси*, на којој су излагачи били представници индустрије биоцидних производа из ЕУ, као и индустријских удружења. Такође, МПЗЖС је недавно у сарадњи са Привредном комором Србије, а у окрвиру српско-шведског пројекта организовало једнодневну радионицу за привредне субјекте која стављају биоцидне производе у промет како би индустрију информисали о улогама и обавезама које ће имати у складу са Уредбом о биоцидним производима како у претприступном периоду, тако и након приступања ЕУ. Више од 100 представника индустрије присуствовало је овом састанку.

Када говоримо о досадашњим имплементационим активностима, можемо поменути следеће:

- Биоцидни производи који успуњавају захтеве утврђене Законом о биоцидним производима стављени се у промет;
- Постоји Регистар биоцидних производа стављених у промет, као и активних супстанци које ти производи садрже;
- Постоје информације о броју привредних субјеката који стављају биоцидне производе у промет и који ће морати да се ускладе са захтевима Уредбе о биоцидним производима, нарочито у погледу обавеза из члана 95;

- Представник Србије учествује на састанцима надлежних органа за спровођење Уредбе о биоцидним производима, као и састанцима Координационе групе у својству посматрача;
- Успостављен је национални Инфо пулт (2010. године) који пружа помоћ и савете привредним субјектима, посебно малим и средњим предузећима, као и другим заинтересованим странама да ускладе своје пословање са прописима о хемикалијама и биоцидним производима. Запослени са Инфо пулта учествује на састанцима групе за координацију мреже информативних пултова у својству посматрача;
- Интернет страница на којој мала и средња предузећа и остале заинтересоване стране могу наћи информације о националним прописима који уређују хемикалије и биоцидне производе постоји од 2010. године;
- Израђени су Приручник о разграничавању биоцидних производа од сличних производа на српском језику, као и Упутство за упис биоцидног производа у Привремену листу.

Извоз/увоз хемикалија (Уредба (EU) број 649/2012 о извозу и увозу опасних хемикалија)

Поступак претходног обавештења и поступак давања сагласности на основу претходног обавештења (PIC поступак) за увоз и извоз успостављен је и спроводи се од 2009. године, што је у складу са захтевима Ротердамске конвенције и Уредбе PIC.

У погледу активности везаних за контролу извоза, усвојена је Одлука о одређивању робе за чији је увоз, извоз, односно транзит прописано прибављање одређених исправа („Службени гласник РС“ број 32/15) у циљу ефикаснијег рада Управе царина и ова одлука ажурира се сваке године. Листа хемикалија и производа чији увоз и извоз су забрањени налази се у Анексу 7, а списак аката на основу којих се хемикалије увозе и извозе наведена је у тачки 11 ове Одлуке.

Семинар намењен Управи царина ради упознавања са законодавством које уређује извоз и увоз одређених опасних хемикалија спроведен је у 2011. години. Ранијих година, организовани су семинари за инспекцију ради упознавања са одредбама прописа који уређују увоз и извоз одређених опасних хемикалија.

Годишњи план Инспекције за заштиту животне средине садржи активности у вези са инспекцијском контролом спровођења Правилника о увозу и извозу одређених опасних хемикалија. Такође, постоји план за развој и јачање сарадње са Управом царина у циљу спровођења ове уредбе.

Види: српско-шведски пројекат сарадње „Управљање ризицима од хемикалија у Србији“ 2007-2015; српско-аустријски твининг пројекат IPA 2008 „Јачање административних капацитета за имплементацију система управљања хемикалијама“ 2010-2012.

Види: IPA пројекат Агенције ECHA „Припремне мере за учешће земаља кандидата и потенцијалних земаља кандидата у раду и сарадњи са Европском агенцијом за хемикалије (ECHA)“.

Институционалне одговорности

Министарство пољопривреде и заштите животне средине је надлежни орган именован за обављање административних процедура (поступка претходног обавештења и PIC поступка) и у циљу спровођења одредби Ротердамске конвенције. Надлежни орган (ДНА) спроводи административне процедуре већ шест година.

Министарство као надлежни орган, Управа царина, инспекција, Управа за заштиту биља (као орган надлежан за производе за заштиту биља) и индустрија укључени су у реализацију Уредбе PIC. Министарство је одговорно за спровођење поступка прописаног Уредбом (у сарадњи са Управом за заштиту биља, када је реч о производима за заштиту биља). Након спроведеног поступка, министарство издаје потврду извознику да је PIC поступак спроведен. Потврда садржи одговор надлежног органа земље у коју се извози и извозник је дужан да поступа у складу са наведеним одговором. Управа царина врши контролу извоза и увоза хемикалија и производа чији су извоз и увоз забрањени и проверава да ли су спроведени поступак претходног обавештења и/или PIC поступак. Инспекција контролише да ли извозници испуњавају своје обавезе у складу са Законом о хемикалијама. Извозници и увозници су одговорни за достављање података министарству о спроведеном извозу и увозу, а који су прописани Законом о хемикалијама.

У погледу административних капацитета, 1 особа предвиђена је за спровођење административних поступака у складу са Уредбом PIC (управни поступак).

Контрола спровођења

Организациона јединица МПЗЖС за контролу хемикалија и биоцидних производа има 6 инспектора за заштиту животне средине. Сви инспектори имају образовање из хемије и/или хемијског инжењерства. У неким случајевима имају подршку од стране колега који раде у јединици за надзор и контролу Seveso објеката и који су такође обучени за контролу хемикалија. Сви они су ангажовани како у канцеларији тако и на терену. Напомињемо да су ти инспектори надлежни и одговорни за надзор над применом Закона о хемикалијама, Закона о биоцидним производима и свих прописа донетих на основу тих закона. Много напора уложено је у активности за изградњу капацитета нпр. инспектори су похађали обуке, учествовали у радионицама где се дискутовало о студијама случаја у оквиру пројекта међународне сарадње; спроведено је неколико пилот инспекција уз учешће инспектора из ЕУ МСС.

Како би се јасно прераспоредиле надлежности над контролом хемикалија усвојен је Закон о изменама и допунама Закона о хемикалијама који је ступио на снагу 14. марта 2015. године. У складу са тим изменама и допунама, контролу усклађености врши министарство надлежно за послове заштите животне средине преко инспектора за заштиту жувотне средине, министарство надлежно за послове здравља преко санитарних инспектора и министарство надлежно за послове трговине преко тржишних инспектора.

Санитарни инспектори контролишу забране и ограничења хемикалија (Анекс XVII Уредбе REACH) у производима намењеним за општу употребу. Тржишни инспектори контролишу само услове који се тичу држања опасних хемикалија у малопродаји. Остала питања у вези са контролом усклађености хемикалија у надлежности су инспекције за заштиту животне средине. Ове три инспекције сарађују једна са другом, односно обавештавају једна другу о предузетим мерама, размењују информације, пружају хитну помоћ и предузимају заједничке мере и активности од значаја за обављање надзора. Предвиђено је да ова три министарства споразумом оснују заједничко тело за обављање послова контроле усклађености, у складу са прописима којима се уређује државна управа.

Такође постоји подела одговорности у Закону о изменама и допунама Закона о биоцидним производима. Постоје четири инспекције које су задужене за контролу усклађености биоцидних производа.

Санитарна инспекција врши контролу коришћења биоцидних производа од стране професионалних корисника који биоцидне производе употребљавају за обављање

регистроване делатности, као и на подручјима, у објектима и у вези са активностима који су под санитарним надзором, осим везано за коришћење биоцидних производа у објектима који спроводе ветеринарске активности у складу са посебним прописима.

Ветеринарска инспекција врши инспекцијски надзор над коришћењем биоцидних производа од стране професионалних корисника који биоцидне производе употребљавају за регистроване ветеринарске делатности, као и на подручјима, у објектима и у вези са активностима које су под ветеринарским надзором.

Тржишна инспекција врши контролу испуњености услова за држање опасних биоцидних производа у малопродаји.

Инспекција за заштиту животне средине врши инспекцијски надзор над свим осталим одредбама Закона о биоцидним производима, као што су стављање биоцидних производа у промет, класификација, паковање, обележавање и рекламирање биоцидног производа, Безбедносни лист, итд.

Планови рада се израђују на основу извршене процене ризика од хемикалија, њихових опасних својстава и увезених и произведених количина. Уобичајено је да план рада садржи две главне кампање као што су детергенти, боје, одређена ограничења итд. Такође, годишњи план садржи одређене контроле које се спроводе током целе године, као што су CLP, SDS, стављање биоцидног производа у промет итд.

Ове контроле фокусирају се на стављање у промет хемикалија и биоцидних производа. Производња и услови производње уопштено нису покривени Законом о хемикалијама и Законом о биоцидним производима.

У свакодневном раду, инспектори за заштиту животне средине контролишу различите одредбе Закона о хемикалијама, али једна од обавезних контрола у оквиру скоро сваке контроле је контрола класификације и обележавања, као и Безбедносног листа.

Како је инспекцијски надзор хемикалија у Србији још увек „млад“, количине увезених и произведених хемикалија представљају главне улазне податке за инспекцију. Адекватна класификација и обележавање је приоритет у овом тренутку, што је први корак којим се пружају информације неопходне за безбедно коришћење хемикалија.

Такође, један од фактора за избор предузећа које ће бити предмет инспекцијског надзора је да су хемикалије које то предузеће ставља у промет намењене општој популацији, односно да постоји значајан ризик од изложености током употребе хемикалија.

Коначно, инспекцијски надзор врши се на основу пријава о поступању супротно одредбама Закона, поднетих од стране правног или физичког лица, биле оне анонимне или не.

Мере наложене од стране инспектора након извршеног инспекцијског надзора одређују се у форми решења.

Након инспекције инспектори надзиру спровођење наложених мера.

Управна инспекција у оквиру Министарства за државну управу и локалну самоуправу одговорна је за контролу рада јавних службеника и, самим тим, инспектора.

Нови Закон о инспекцији усвојен 2015. године, обезбедиће транспарентност и јединствен приступ у поступању са предузећима (Закон о инспекцијском надзору „Службени гласник“, бр 36/2015).

Животиње које се користе у научне сврхе (Директива 2010/63/EU)

Управа за ветерину, као надлежни орган за добробит огледних животиња, укључује Одељење за здравствену заштиту, добробит и следљивост, у оквиру којег послује Група за добробит животиња.

Процедуре за издавање одобрења за обављање огледа на животињама, регистрација свих корисника, узгајивача и добављача, као и вођење Регистра о огледима на животињама, утврђене су и спроводе се.

Поред тога, осована су и тела предвиђена Директивом 2010/63:

- Етичка комисија за заштиту огледних животиња у свакој научној организацији и другом правном лицу које спроводи огледе (Тело за добробит животиња, чланови 26 и 27 Директиве);
- Етички савет за добробит огледних животиња као специјална радна група (Национални комитет за заштиту животиња, које се користе у научне сврхе, члан 49 Директиве).

Инспекцијски надзор врши се на основу анализе ризика, случајним одабиром узорка а на основу обавештења о поступању супротно одредбама Закона о добробити животиња ("Службени гласник. РС", број 41/09)

Види: Више детаља о вођењу Регистра и издавању одобрења за спровођење огледа могу се наћи у Анексу 3 овог документа.

4. Даље активности

Како би се постигла пуна спремност за имплементацију правних тековина ЕУ у области управљања хемикалијама, неопходне су даље активности. У наставку је укратко описана стратегија која би требало то да обезбеди.

- **Институционална/административна структура за извршавање свих задатака које државе чланице имају у складу са прописима о хемикалијама је успостављена пре приступања;**

У плану је да се изврши процена постојећих административних капацитета, прерасподеле послови и повећа број запослених како би се достигао ниво који захтевају прописи ЕУ у области хемикалија. У периоду 2015/2016 израдиће се План развоја надлежног органа који ће обухватити питања као што су тренутни административни капацитети и задужења (нпр. листа стручности, техничких вештина, итд.), расположиви запослени и њихово оптерећење, потребни капацитети на дан приступања у смислу обавеза које има надлежни орган државе чланице, као и временски план даљег запошљавања. План ће се заснивати на постојећим капацитетима и омогућиће максимално искоришћење постојећег броја запослених због финанијских ограничења. Посебна пажња посветиће се обезбеђивању довољног броја обученог особља како би се испунили сви задаци делегирани надлежном органу државе чланице, укључујући и обавезу сарадње са Комисијом и Европском агенцијом за хемикалије.

Недостаци у вези са стручношћу и вештинама запослених у надлежном органу ће се превазићи у претприступном периоду. Одређене активности у вези са даљим јачањем капацитета надлежног органа већ су предвиђене у оквиру ИПА твининг пројекта *IPA 2013. године SR13 IB EN 03* “Даљи развој управљања хемикалијама и биоцидним производима”.

Такође, учешће надлежног органа у својству посматрача на састанцима надлежних органа земаља чланица доприноси даљем јачању капацитета и стицању знања и вештина које су неопходне за пуноправно учешће у раду након приступања.

Да би се осигурао ефикасни надзор над спровођењем ЕУ прописа, извршиће се и даља обука инспектора.

Средства за израду Плана развоја надлежног органа обезбедила је СИДА кроз пројекат „Управљање ризиком од хемикалија“. Осим тога, одређене обуке запослених финансираће се из ИПА фондова кроз горе поменути пројекат. Ресурси потребни за даље запошљавање обезбедиће се из државног буџета.

- **Учешће научног сектора**

Министарство пољопривреде и заштите животне средине (односно Одељење за хемикалије) остаће надлежни орган за Уредбе REACH, CLP, PIC, BPR, POPs. У свом раду, надлежни орган имаће подршку научног сектора, односно извршне послове као што су процена супстанце, процена различитих делова досијеа за биоцидни производ, и др. вршиће јавне институције, као што је случај у неким државама чланицама ЕУ. Институције које располажу стручним особљем, укључујући (еко)токсикологе, које се сматрају потенцијалним партнерима су: Национални центар за контролу тровања, Центар за токсиколошку процену ризика основан на Фармацеутском факултету, Универзитет у Београду, Универзитет у Новом Саду, Институт за биоциде, итд. Представници наведених институција учествовали су у уводним обукама за регулаторну процену ризика које су организоване у оквиру IPA 2008 пројекта и биће даље подржани у смислу додатних обука, међутим пре тога потребно је прецизно дефинисати услове сарадње како би се избегао сукоб интереса.

У средњорочном периоду размотриће се различити модели сарадње са научним сектором како би се идентификовала најбоља опција за Србију. Такође, дефинисаће се правни основ као и уговори о ангажовању тог сектора у техничком раду како би се осигурало да су аранжмани успостављени и функционални до приступања.

У том смислу већ су започете одређене активности. Недавно је у оквиру српско-шведског пројекта одржан једнодневни састанак са представницима научно-истраживачког сектора и другим заинтересованим институцијама у циљу јачања међусобне сарадње и разматрања могућности и услова да тај сектор пружа услуге МПЗЖС при спровођењу обавеза утврђених Уредбом о биоцидним производима. Договорено је да академски сектор утврди специфичне области из свог делокруга које је потребно ојачати како би могли да пруже подршку МПЗЖС у складу са Уредбом о биоцидним производима и да се о томе разговара на састанку који ће се организовати на јесен ове године.

- **Развој помоћних инструмената (биоцидни производи)**

У овом тренутку, трошкови поступака који су у вези са спровођењем Закона о биоцидним производима надокнађују се од правних лица која стављају у промет биоцидне производе. Те накнаде приход су државног буџета. Развој одрживог модела финансирања управљања биоцидним производима планиран је у оквиру пројекта *IPA SR13 IB EN 03* “Даљи развој управљања хемикалијама и биоцидним производима“. У оквиру овог пројекта једна од активности је и утврђивање износа националних такси, узимајући у обзир хармонизовану структуру накнада коју прописује Уредба о биоцидним производима, укључујући и специфичне потребе малих и средњих предузећа.

У претприступном периоду ће се израдити и донети правни акт којим ће се прописати висина такси за услуге које ће надлежни орган за управљање биоцидним производима пружати у складу са Уредбом о биоцидним производима.

- **Промене у законодавству**

С обзиром да је усклађивање са одредбама ЕУ уредби привремена мера, измена националног законодавства које *транспонује* прописе ЕУ је део имплементационе стратегије и пажљиво

ће се припремити. Размотриће се сви захтеви који иду даље од правних тековина ЕУ, као и процена њихове оправданости и сходно томе извршиће се одговарајуће измене.

Прописи којим ће се уредити питања о којима одлучује држава чланица (нпр. успостављање надлежног органа, инфо пулт, инспекцијски надзор итд.) и тиме омогућити спровођење уредби (*REACH, CLP, PIC, BPR, POPs*), биће припремљени у периоду пре приступања ЕУ. Ови прописи ступиће на снагу пре приступања, али ће почети да се примењују на дан приступања.

Стручну помоћ за израду основа за нацрте наведених прописа обезбедила је СИДА кроз пројекат „Управљање ризиком од хемикалија“.

- **Подизање свести и спремности приватног сектора**

Пружиће се даља подршка приватном сектору како би се придружио „правилима игре на терену“ јединственог ЕУ тржишта. Компанијама, а нарочито малим и средњим предузећима, пружаће се помоћ како би разумели своје улоге и обавезе на начин који ће омогућити не само да их испуне, већ и да направе стратешке изборе у вези са одрживошћу њиховог производног портфолиа. То ће се постићи унапређењем комуникације и путем различитих средстава информисања и ширења знања (информативни семинари, радионице, итд.). Наставиће се стални дијалог са индустријом и пракса одржавања „Дана заинтересованих страна“. Поред хемијске индустрије, циљне групе биће и инудстријска удружења, као и консултантски сектор који треба да пружи подршку индустрији.

Табела 2: Даље активности

СЕКТОР ХЕМИКАЛИЈА	ПРЕТПРИСТУПНИ ПЕРИОД						ПРЕЛАЗНИ ПЕРИОД	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Обука кадрова								
Израђен инвентар и извршена детаљна ревизија тренутних капацитета унутар министарства								
Аналитичко поређење налаза ревизије и задатака надлежног органа које намеће законодавство ЕУ								
Израђен План за даљи развој надлежног органа								
Припремљен акциони план, укључујући и временски план запошљавања								
Реализација акционог плана								
Успостављени аранжмани са научним сектором којем ће се поверити део послова процене								

Измена законодавства								
Успостављена институционална / административна структура								
Подизање свести приватног сектора								
Прелазни аранжмани за спровођење специфичних одредби Уредбе REACH и Уредбе о биоцидним производима								
Успостављена правна основа за пуну транспозицију прописа о добробити животиња								
Пуна транспозиција Директиве 2010/63/ЕУ								
Успостављен одрживи систем у области добробити животиња (институционални и административни капацитети)								

3. Листа ЕУ прописа који се сматрају најзахтевнијим за имплементацију

Србија разуме да Уредба REACH и Уредба о биоцидним производима јесу прописи који уређују јединствено заједничко тржиште поред тога што утврђују правила која осигуравају заштиту здравља и животне средине, као и да ће свако продужење рока за њихову имплементацију изазвати одређене поремећаје на тржишту. Међутим, до 2020. (оквирни датум за приступање Србије ЕУ), прелазни периоди утврђени овим прописима ће истећи, те ће домаћој индустрији бити потребни прелазни рокови који ће омогућити да се придруже „правилима игре на терену“.

Прописи усклађени са деловима Уредбе REACH већ намећу одређене обавезе нашој индустрији. Индустрија ће бити информисана, пружиће јој се подршка да разуме своје будуће обавезе које произилазе из процеса приступања, као и савети да крене са припремама благовремено. Међутим, чак и ако компаније почну да се припремају за нова правила пре приступања, оне не могу да имају користи од инструмената који су предвиђени да олакшају интеграцију у нов систем, укључујући и размену података. Одредбе из Уредбе REACH и Уредбе о биоцидним произвдима које се односе на размену података примењиве су само на државе чланице (нпр. придруживање *SIEF*, приступ подацима о активним супстанцама у биоцидним производима, итд.), тако да су прелазни периоди неопходни како би се премостиле те неповољности.

Осим тога, у складу са Чланом 29 (3) Уредбе REACH, сваки *SIEF* биће оперативан до 1. јуна 2018. године, а оквирни дан могућег приступања Србије доста је после тог датума.

Поред тога, да би се спровео поступак одобравања биоцидног производа у складу са Уредбом о биоцидним производима, надлежни орган мора да има приступ Регистру за биоцидне производе (*R4BP)*. С обзиром да је приступ *R4BP* омогућен само државама чланицама, тај предуслов не може бити испуњен у претприступном периоду. Поред тога, прописане процедуре могу да трају и до три године, односно надлежном органу је потребно време да одобри биоцидни производ. Чак и након што Србија постане држава чланица и добије приступ *R4BP*, биоцидни производи не би могли да се одобре на сам дан приступања ЕУ.

Укратко, потребни су прелазни периоди за одредбе Уредбе REACH којима су утврђена правила за регистрацију и ауторизацију, односно за одредбе Уредбе о биоцидним производима којима су утврђена правила за одобравање биоцидних производа, за третиране производе, као и приступ подацима за активну супстанцу.

Србија ће осигурати пуну имплементацију већег дела одредби Уредбе REACH и Уредбе о биоцидним производима, док ће за одређене чланове предложити да се размотре прелазни аранжмани. За потребе пост-скрининг документа, ти чланови су прелиминарно идентификовани и приказани у табели која следи. Напомињемо да су ово само индикативни подаци, захтеви за преговоре о прелазним периодима дефинисаће се у оквиру преговарачке позиције за Поглавље 27.

5. Рокови за имплементацију

Оквирни рокови за пуну имплементацију сваког законодавног акта у области хемикалија приказани су у табели која следи. Као оквирни датум приступања ЕУ узет је 1.01.2021. године.

Време које је потребно Србији да постигне пуну законодавну усаглашеност са правним тековинама ЕУ је пажљиво процењено, међутим све наведене информације треба посматрати као оквирне.

Табела 3: Рокови за имплементацију

Прописи ЕУ	Рок за имплементацију	Коментар
Уредба (ЕУ) број 528/2012 БИОЦИДНИ ПРОИЗВОДИ	1.01.2021. година, осим за одређене одредбе за које је потребно договорити прелазне аранжмане	(нпр. чланови 17, 94, 95)
Уредба (ЕК) број 1907/2006 REACH	1.01.2021. године, осим за одређене одредбе за које је потребно договорити прелазне аранжмане	(нпр. чланови 6, 7, 17, 18, 26)
Уредба (ЕК) број 1272/2008 CLP	1.01.2021.	
Уредба (ЕУ) број 649/2012 ИЗВОЗ И УВОЗ ОПАСНИХ ХЕМИКАЛИЈА	1.01.2021.	

Директива 2010/63/ЕУ ОГЛЕДИ НА ЖИВОТИЊАМА	1.01.2021.	

7. Процене трошкова /Финансијска пројекција

Тежиште финансијског терета у сектору хемикалија биће на индустрији. Усаглашавање са Уредбом REACH и Уредбом о биоцидним производима нарочито условљава знатне трошкове (нпр. трошак за израду досијеа за регистрацију може бити изузетно висок и укључује:

- трошкове студија: сваки трошак који је настао за израду постојеће студије u случају дељења података (подаци који се могу добити путем дељења података и одговарајући трошкови) или, мање вероватно, трошкове у вези са припремом нове студије, укључујући дефинисање потребних спецификација, ангажовање лабораторија или праћење извођења (капитални трошкови – *CAPEX*);
- сви трошкови израде, управљања и ажурирања података ради испуњења захтева који се односе на обавезу информисања у складу са уредбама (*REACH, CLP, BPR, PIC*), укључујући и трошкове који су у вези са генерисањем информација из студија које не подразумевају испитивање (административни трошкови).

Србија располаже подацима о актуелном броју правних лица која стављају у промет хемикалије и биоцидне производе, као и подацима о броју хемикалија и биоцидних производа који се налазе у промету. Ти подаци могу да се искористе да се направи груба процена обима потенцијално потребних улагања, мада то носи и ризик да се направи погрешна процена. Непоузданост оваквих процена потиче од чињенице да се од правних лица очекује да изврше процену трошкова у оквиру постојећег ланца снабдевања у односу на потенцијалне трошкове уколико би променили свој портфолио производа и-или снабдеваче. Поред тога, из искуства других земаља, врло је вероватно да ће нека предузећа/предузетници затворити своја предузећа.

На крају, размена података и друга питања која утичу на укупне трошкове, као што је број постојећих и потенцијалних правних лица која региструју исту супстанцу у складу са обавезама из Уредбе *REACH* утичу на обим улагања. Слично томе, у складу са Уредбом о биоцидним производима трошкови писма приступа подацима могу да се крећу од неколико хиљада до неколико десетина хиљада евра. Међутим, уколико мали број лица учествује у размени података о активним супстанцама и биоцидним производима и деоби трошкова, трошкови писма приступа тим подацима могу да буду и знатно већи, чак и до неколико стотина хиљада евра. Стога бисмо ову процену радије вршили у каснијој фази преговора, уколико је то прикладно. У ту сврху, биће припремљена процена утицаја Уредбе REACH на српску хемијску индустрију и читаву економију.

Захтеви из државног буџета ограничени су на побољшање административних капацитета у смислу даљег запошљавања и улагања у информационе технологије. Ти трошкови имплементације су генерално административни; међутим, направљена је разлика између текућих и једнократних трошкова који су у вези са имплементацијом стратегије.

Једнократни трошкови укључују трошкове успостављања информационе инфраструктуре како би се обезбедила сигурна веза са информационим системом Европске агенције за хемикалије и за размену података између држава чланица, трошкове за успостављање мера за осигурање заштите тих података, суфинансирање специфичних пројеката, обука, кампања

за подизање свести, итд. Србија ће покушати да те трошкове барем делимично покрије из донаторских и других неповратних средстава, како би се свеле на минимум потребне интервенције из јавног буџета.

Текући трошкови укључују плате и друге трошкове у вези са запосленима (путни трошкови, дневнице), трошкови одржавања и рада система као што су информациона инфраструктура, трошкови инспекције и други административни трошкови. Очекује се да део тих трошкова буде покривен из економских инструмената када је то предвиђено самим прописима ЕУ (нпр. таксе у складу са Уредбом о биоцидним производима). Такође, модел финансирања управљања биоцидним производима планиран је у оквиру *IPA SR13 IB EN 03* "Даљи развој управљања хемикалијама и биоцидним производима". Међутим, потребна су и додатна средства из буџета за финансирање јавног сектора како би се покрили сви трошкови апроксимације.

Постојеће финансијске процене из Националне стратегије апроксимације у области заштите животне средине добро су размотрене ради израде нацрта информација после скрининга; међутим износе из стратегије требало би прилагодити тако да се они односе само на трошкове који су у вези са спровођењем прописа у сектору хемикалија, узмајући у обзир и институционалне промене које су у међувремену настале (укидање Агенције за хемикалије 2012. године). За потребе пост-скрининг документа, прелиминарно се претпоставља да је потребно запослити још 25 људи, мада ће прецизнији подаци бити доступни када се припреми План развоја надлежног органа.

Трошкови обуке запослених су процењени на укупан износ од 5 милиона евра за период од 6 година. Пројекти, студије и друга техничка подршка (међународни донатори и ИПА средства) процењују се на око 5 милиона евра за целокупан претприступни период.

Анекс 1

Табела 1 Корелација између националног законодавног акта и делова Уредбе REACH пренетих у њу

Национални законодавни акт	REACH	Измена бр.
Правилник о забранама и ограничењима производње, стављања у промет и коришћења хемикалија (Службени гласник РС, број 90/13 и 25/15)	Анекс XVII - Ограничења производње, стављања у промет и коришћења одређених опасних супстанци, смеша и предмета;	ЕК бр.552/2009, ЕК бр.276/2010, ЕК бр. 207/2011, ЕК бр. 366/2011, ЕК бр. 494/2011, ЕК бр. 109/2012, ЕК бр. 412/2012, ЕК бр. 835/2012, ЕК бр. 836/2012 ЕК бр. 848/2012 ЕК бр. 847/2012 и ЕК бр. 126/2013
Листа супстанци које изазивају забринутост (Службени гласник РС, број 94/13)	**Анекс XIV** - Листа супстанци које подлежу поступку ауторизације	ЕК бр. 143/2011, ЕК бр. 125/2012 и ЕК бр. 348/2013
Правилник о садржају безбедносног листа (Службени гласник РС, број 100/11)	**Анекс II -** Захтеви за састављање безбедносних листова	ЕК бр. 453/2010
Правилник о начину на који се врши процена безбедности хемикалије и садржини извештаја о безбедности хемикалије (Службени гласник РС, број 37/11)	**Анекс I** - Опште одредбе за процену супстанци и припрему извештаја о безбедности хемикалија	ЕК бр. 252/2011
Правилник о критеријумима за идентификацију супстанце као ПБТ или вПвБ (Службени гласник РС, број 23/10)	**Анекс XIII** - Критеријуми за идентификацију супстанци које су постојане, биоакумулативне и токсичне, као, врло перзистентних и врло биоакумулативних супстанци	

Правилник о методама испитивања опасних својстава хемикалија (Службени гласник РС, број 117/13)	Уредба бр. 440/2008	ЕК бр. 761/2009

Анекс 2

Табела 1а. – Списак националних прописа који су усклађени са Уредбом POPs

Национални правни акти	Уредба POPs 850/2004
Закон о хемикалијама („Службени гласник РС“, број 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15) Правилник о забранама и ограничењима производње, стављања у промет и коришћења хемикалија (Службени гласник РС, бр. 90/13 и 25/15) – Чл. 8 и 9; Анекс II – Списак ПОПс супстанци које подлежу забранама и ограничењима	У Конвенцији: • Анекс I, Део А • Анекс II, Део А
Закон о потврђивању Протокола о дуготрајним органским загађујућим супстанцама уз Конвенцију о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима из 1979. године („Службени гласник РС-Међународни уговори“, број 1/12) Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 10/13) Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 25/15) Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/10 и 93/12) и сродни подзаконски акти донесени на основу горе наведених закона	у Протоколу: • Анекс I, Делови А и В • Анекс II, Делови А и В • Анекс III
Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС“, број 36/2009 и 88/2010) Правилник о листи POPs материја, начину и	• Анекс IV • Анекс V

поступку за управљање POPs отпадом и граничним вредностима концентрација POPs материја које се односе на одлагање отпада који садржи или је контаминиран POPs материјама („Службени гласник РС“, бр. 65/11)	

Табела 2б – Однос између националног законодавног акта и делова Уредбе POPs који су транспоновани у њих

Национални законодавни акт	**Уредба POPs 850/2004**	**Измена бр.**
Правилник о листи POPs материја, начину и поступку за управљање POPs отпадом и граничним вредностима концентрација POPs материја које се односе на одлагање отпада који садржи или је контаминиран POPs материјама („Службени гласник РС“, бр. 65/11)	Анекси IV и V	УРЕДБА КОМИСИЈЕ (ЕУ) Бр. 756/2010
Правилник о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија (Службени гласник РС, бр. 90/13 и 25/15) – Чл. 8 и 9; Анекс II – Списак ПОПс супстанци које подлежу забранама и ограничењима	Анекс I	УРЕДБА КОМИСИЈЕ (ЕУ) Бр. 757/2010
		УРЕДБА КОМИСИЈЕ (ЕУ) Бр. 519/2012

Анекс 3

Статус транспозиције **- Директива 2010/63/ЕУ**

- Опште одредбе, укључујући начела замене, смањења и усавршавања (3Р) (Члан 5, 41 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09 и Члан 2, 21 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10),

- Одредбе које се тичу сврхе поступка (Члан 38, 42 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09), убијање огледних животиња (Члан 40 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09 и Члан 36 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10).),

-Одредбе о коришћењу одређених животиња у поступку (Члан 37 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09) и Члан 19, 20 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10).),

- Одредбе које се односе на обавезну регистрацију корисника, одгајивача и добављача (Члан 33 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09 и Члан 3, 17 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10).). Систем регистрације се већ примењује. Управа за ветерину је надлежни орган за вођење ове евиденције.

- Одредбе које се односе на услове везане за инсталације и опрему (Члан 33, 40 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09 и Чланови 4-15, Анекс 1, 2 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10).),

- Одредбе које се односе на вођење бриге о животињама (Члан 40, Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09 и Члан 21-37 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10).),

Одредбе које се односе на оспособљеност особља (Члан 33, 35, 36 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09 и Члан 16 и Анекс 3 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10).),

- Одредбе које се односе на именованог ветеринара (Члан 35 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09),

- Одредбе које се односе на Национални комитет за заштиту животиња које се користе у научне сврхе (Чланови 48-50 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09), одредбе које се односе на обавезно вођење евиденције (Члан 43 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09 и Члан 38, 39 и Анекс 6, 7 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10).). У складу са тиме, посебна радна група – Етички савет за добробит огледних животиња основана је решењем (бр. 119-01-124/2005 - 09/18, 23. септембра 2009. године). Члан Етичког савета не сме истовремено бити члан Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња.

- Одредбе које се односе на тело за добробит животиња (Члан 51, 52 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09). Према Члану 51, Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09), све научне организације и друга правна лица која спроводе огледе на животињама у обавези су да образују Етичку комисију за заштиту добробити огледних животиња у оквиру своје организације или заједно са другим научно-истраживачким организацијама и правним лицима која врше огледе на животињама. Сви регостровани корисници већ су образовали поменуто тело.

- Одредбе које се односе на издавање одобрења за оглед (Члан 34 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09 и Члан 18 и Анекс 4 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10).). Према Члану 34, Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09), спровођење огледа на животињама може се обављати на основу решења о одобрењу спровођења огледа на животињама које доноси министар, на основу стручног мишљења Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња. Решење за извођење специфичних и инвазивних огледа на животињама, издаје се на основу мишљења Етичког савета за добробит огледних животиња. Управа за ветерину већ издаје наведена одобрења.

- Одредбе које се односе на анестезију и аналгезију (Члан 39 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09 и Члан 21, 22 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10).),

- Избор метода, (Члан 41 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09 и Члан 21, 22 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10).),

- Одредбе које се односе на алтернативне приступе (Члан 41 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09).

- Одредбе које се односе на механизме за прикупљање статистичких информација. Према Члану 43, Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09) лица која спроводе огледе на, као и лица која су укључена у њихово држање, репродукцију и снабдевање, дужна су да воде статистичку евиденцију о држању, репродукцији, промету и спровођењу огледа на животињама. Поменути подаци садрже податке о броју, врсти животиња, сврси спровођења огледа и класификацији тежине, и инвазивности огледа. Ти подаци морају бити достављени Министарству, и биће доступни јавности. Чланови 38 и 39 Анекса 6 и 7 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10) прописују форму, садржај и начин вођења евиденције. Управа за ветерину већ је почела са прикупљањем и статистичком обрадом добијених података. Наша обавеза да пошаљемо информације Европској комисији биће испуњена на дан приступања.

- Одредбе које се односе на инспекцијски систем. Према Члану 76 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09), Управа за ветерину, Министарства пољопривреде и заштите животне средине спроводи извршење овог закона преко ветеринарских инспектора, који врше инспекцију одгајивача, достављача, корисника и њихових објеката. Инспекцијски надзор над спровођењем овог закона обавља се на основу анализе ризика, случајним одабиром места контроле и по сазнању о поступању супротно одредбама овог закона.

Регистар за огледе на животињама

Према Члану 33 Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09) сви корисници, добављачи и одгајивачи морају бити уписани у Регистар за огледе на животињама које води Министарство, уколико испуњавају услове који се односе на објекте у којима се држе огледне животиње, опрему и обуку о добробити огледних животиња. Одредба везана за овлашћење и регистрацију такође се налази у Члану 20. Директиве 2010/63/ЕУ који прописује да сви одгајивачи, добављачи и корисници морају бити овлашћени и регистровани.

Према Члану 40, Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09) одговарајући смештај, нега и брига морају се обезбедити животињама пре, током и након огледа. Такође, Правилником („Службени гласник РС“ бр. 39/10) се детаљно уређују захтеви који морају бити испуњени у објекту корисника, смештај животиња (смештајни простор,

вентилациони систем, температура, влажност, осветљење, алармни систем), захтеви који морају бити испуњени у лабораторијама, услужним просторијама, услови који морају бити испуњени у објектима за узгој и снабдевање . Овим Правилником такође се регулише начин заштите и поступања са огледним животињама током држања, репродукције, коришћења у огледу (исхрана, напајање, одговарајућа простирка, контрола здравља и добробити животиња, идентификација животиња, поступање са животињама током њиховог хватања, превоза, поступање са животињама након отпремања, изолација и аклиматизација животиња, груписање животиња, поступање са животињама после огледа и начин убијања на хуман начин).

Према Члану 33, Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09), огледе на животињама могу обављати само они корисници који су уписани у Регистар за огледе на животињама које води Министарство, уколико испуњавају услове везане за објекте где се животиње држе, опрему и обуку о добробити огледних животиња. Осим корисника, одгајивачи и добављачи морају такође бити уписани у поменути Регистар. Пријава или брисање из Регистра за огледе на животињама врши се на основу Решења издатог од стране Управе за ветерину, Министарства пољопривреде и заштите животне средине.

Регистрација се спроводи на захтев поднесен Управи за ветерину од стране лица која спровод огледе и лица која се баве држањем, репродукцијом и прометом огледних животиња. Затим, ветеринарски инспектор врши контролу и проверу објеката корисника, одгајивача, добављача, и попуњава контролну листу. У складу са испуњеном контролном листом и инспекцијским записником, Управа за ветерину врши регистрацију горе наведених лица. До сада смо регистровали 18 институција које спроводе огледе на животињама. Регистар за огледе на животињама води се у електронском облику, и јавно је доступан на званичном сајту Управе за ветерину.

Садржај Регистра за огледе на животињама прописан је Чланом 33, Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09), и Чланом 17, Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10), и мора садржати:

1) регистрациони број;

2) назив и адресу правног или физичког лица које спроводи оглед;

3) назив и адресу правног лица или предузетника, односно име и адресу физичког лица које се бави, држањем, репродукцијом и прометом огледних животиња.

4) име лица одговорног за заштиту добробити огледних животиња

5) име лица одговорног за заштиту здравља животиња

6) број, врсту и категорију огледних животиња које се користе у процедурама, или које се одгајају за коришћење у процедурама

7) врста огледа за које су животиње намењене

8) врста и категорија огледа који се спроводе у објекту корисника

9) да ли се физичка или правна лица која спроводе огледе такође баве држањем, репродукцијом и прометом огледних животиња.

Према члану 35, Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09), корисници су дужни да одговорно воде бригу о огледној животињи, и да одреде лице одговорно за заштиту добробити огледних животиња које мора да има завршене постдипломске академске студије - мастер у области ветерине (доктор ветеринарске

медицине) или завршене основне студије у трајању од најмање пет година у области ветеринарских наука и које је прошло обуку из области добробити огледних животиња.

Осим ових услова који се односе на инсталације, смештај и негу, корисници, одгајивачи и добављачи морају такође бити обучени. Програм обуке је прописан Анексом 3 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10).

Процена пројекта и издавање одобрења за огледе на животињама

Процена пројекта врши се независно, од стране Управе за ветерину, Министарства пољопривреде, које је надлежни орган и доноси коначну одлуку.

Према Члану 34, Закона о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09), спровођење огледа на животињама може се обављати на основу решења о одобрењу спровођења огледа на животињама које доноси министар, на основу стручног мишљења Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња. Решење за извођење специфичних и инвазивних огледа на животињама, издаје се на основу мишљења Етичког савета за добробит огледних животиња.

Лица која спроводе оглед морају поднети Управи за ветерину, захтев за решење о одобрењу спровођења огледа. Захтев мора да садржи:

1) опис поља истраживачког рада који је написан на јасан начин, како би се разумела сврха истраживања;
2) предности и значај спровођења огледа, потенцијалне опасности и непријатности за огледне животиње, као и категорију тежине, односно инвазивности огледа;
3) детаљан опис материјала и метода рада;
4) доказе о постојању алтернативних метода за спровођење огледа и разлоге због којих се такви методи не спроводе
5) укупан број и врсту животиња по фазама огледа;
6) врсте и дозе анестетика и аналгетика који ће се употребљавати;
7) опис очекиване реакције животиња;
8) опис могућих негативних утицаја огледа на животиње, тежине и дужине трајања таквих утицаја, методе које ће се предузети да би се такви негативни утицаји ублажили или избегли;
9) начин убијања огледних животиња, ако се врши у току или на крају огледа;
10) име лица које је задужено за заштиту добробити огледних животиња и његове стручне квалификације;
11) имена лица која ће учествовати у спровођењу огледа.

Детаљна форма захтева за спровођење огледа на животињама прописана је Чланом 18 и Анексом 4 Правилника („Службени гласник РС“ бр. 39/10).

Захтев мора садржати следеће податке:

Део 1: Детаљи о активностима

- Назив огледа,
- Кључне речи,
- Имена лица која обављају огледе (одговорних и других лица)

- Име лица одговорног за заштиту добробити животиња
- Планирану дужину трајања огледа
- Информацију да ли је у питању нов оглед или не. (Уколико то није нови оглед, морају написати назив претходног огледа, бр. претходно издатог решења о одобрењу, име лица одговорног за тај претходни оглед)
- Сврху огледа
- Категорију инвазивности огледа (Адо F)
- Бр. и врсту животиња које ће се користити у огледу
- Да ли је употреба животиња законски забрањена
- Смештај животиња
- Имена лица одговорних за бригу о животињама на свакодневној бази
- Смештај животиња у току огледа
- Начин праћења здравља и добробити животиња током дана, и викендима
- Сврха употребе животиња (мора се описати)
- Опис намене огледа једноставним језиком, разумљивим за лаике
- Има ли алтернативне методе
- Указати на 5 референци страних аутора, који су објавили резултате сличног истраживања
- Алгоритам огледа
- Сврху огледа
- Поље истраживања
- Врсту животиња
- Категорију истраживања
- Класификацију тежине процедура
- Да ли оглед наноси штету грађи и функционисању организма
- Да ли је примена анестетика неопходна (ако јесте, наведите којих)
- Да ли је примена аналгетика неопходна (ако јесте, наведите којих)
- Праћење опоравка животиње
- Утицај огледа на животиње
- Ако се животиње морају бити убијене на крају огледа, навести начин убијања
- Да ли огледи представљају ризик за лице / лица која спроводе оглед
- Начин одлагања животињских лешева
- Начин одлагања других материјала

Према свим тим добијеним подацима, Управа за ветерину прави процену огледа, а на основу мишљења Етичке комисије, или у случају инвазивних и специфичних експеримената, и на основу мишљења Етичког савета, Управа за ветерину доноси Решење о одобрењу или Решење о одбацивању огледа.

Решење о одобрењу спровођења огледа издаје се у року од 30 дана од дана подношења захтева. Такво решење је коначно и управни спор може се покренути против њега. У случају непотпуног или погрешног захтева, надлежни орган ће, што је пре могуће, обавести подносиоца захтева да је неопходно да достави додатну документацију и о могућим утицајима на истицање рока за подношење захтева, у складу са Законом о општем управном поступку ("Службени лист СРЈ", бр 33/97 и 31/2001 и "Службени гласник РС", број 30/2010).

Поглавље 8.
БУКА

1. Стратешки оквир

Имплементација захтева Директиве 2002/49/ЕК у вези са проценом и управљањем буком у животној средини управља се према следећим стратешким документима:

- Национална стратегија апроксимације у области заштите животне средине (Службени гласик РС 80/11), усвојена 13.10.2011. године. Стратегија успоставља оквир за целокупну транспозицију и процедуре спровођења у складу са пропсима ЕУ о животној средини, укључујући и Директиву о процени и управљању буком у животној средини 2002/49/ЕК,
- Секторска стратегија апроксимације за индустријско загађење и буку (2011) је документ усклађен са Националном стратегијом апроксимације. Стратегија укључује појединости и детаљну анализу у секторима спречавања и контроле индустријског загађења и буке. Она је основа за управљање буком кроз израду стратешких карата буке и акционих планова за заштиту од буке. Документ садржи краткорочне и средњорочне циљеве, са изменама и допунама закона и подзаконских аката,
- Национални програм за усвајање правних тековина ЕУ из 2014. године предвиђа пуну транспозицију Директиве о процени и управљању буком у животној средини доношењем Закона о изменама и допунама Закона о заштити од буке у животној средини 2016. године. Нови закон биће резултат анализе транспозиције која је постигнута уз подршку пројеката *ENVAP* и *PLAC*. Сврха измена закона је да се обезбеди ефикасна имплементација законодавства. Након усвајања закона, следећи корак је ревизија подзаконских аката. Програм утврђује приоритете за период 2014-2018, који укључују израду стратешких карата буке и израду акционих планова у два круга,
- Национални програм заштите животне средине (Службени гласник РС, 12/10) Републике Србије донет је 2010. године, и садржи процену стања животне средине. Он утврђује мере за заштиту животне средине за период 2010-2019. Овај документ се такође бави и утицајима на животну средину (у целини, по секторима или по просторним јединицама), садржи и најбоље приоритетне техничке, економске и друге мере за спречавање и контролу загађења, субјекте заштите и рокове за реализацију. Програм поред тога укључује и заштиту од буке, краткорочне, континуиранеи дугорочне циљеве за период 2015-2019.

2. Транспозиција

Статус транспозиције

Директива 2002/49/ЕК је делимично транспонована Законом о заштити од буке у животној средини (Службени гласник РС, број 36/2009, 88/2010), Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини (Службени гласник РС, број 75/2010), Правилником о методологији израде акционих планова (Службени гласник РС, број 72/2010) и Правилником о садржини и методама израде стратешких карата буке и начину њиховог приказивања јавности.

План транспозиције

Краткорочни приоритети (2015-2016)

Закон о изменама и допунама Закона о заштити од буке у животној средини биће донет 2016. Године. Закон ће узети у обзир ревизију Анекса II Директиве 2002/49/ЕС. Планиране допуне Закона о заштити од буке у животној средини радиће се с циљем да се постигне пуна транспозиција и ефикасна имплементација прописа у сектору, оне треба да садрже промене надлежности, нове методе одређене Анексом II Директиве, механизме извештавања, увођење принципа загађивач плаћа, као и рокове за усаглашавање са обавезама.

Средњорочни проритети (2017-2020)

- Подзаконска акта у складу са новим законом биће донета до 2018. године

СЕКТОР БУКЕ	Рок за транспозицију					
Пропис ЕУ	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Директива 2002/49/ЕК о процени и управљању буком у животној средини						

4. Имплементација и институционалне надлежности

Знатнија ревизија институционалних надлежности предвиђена је на основу препорука добијених на билатералном скринингу, у новембру 2014. године. Речено је да је најважније да се одреде надлежни органи и утврде нови рокови који одговарају роковима у државама чланицама, како би се омогућило поређење података. Такође, препорука је била да се уведе принцип загађивач плаћа. На тај начин локалне самоуправе би биле одговорне за израду стратешких карата буке насеља, док би ЈП „Железнице Србије“ било надлежно за израду карата буке железничког саобраћаја, ЈП „Путеви Србије“ за израду карата буке друмског

саобраћаја, а Аеродром „Никола Тесла“ за израду карата буке авионског саобраћаја. Очекује се да све препоруке буду уграђене у ревидирани закон до 2016.

У овом тренутку, надлежности су подељене на три нивоа: републички, покрајински и локални.

У оквиру Министарства пољопривреде и заштите животне средине следећи сектори су задужени за заштиту од буке:

- Служба за усаглашавање прописа у области заштите животне средине – ради на законодавном усаглашавању са прописима ЕУ у области буке у животној средини,
- Одељење за планирање и управљање, Одсек за заштиту од буке, вибрација и нејонизујућег зрачења ради на изради прописа у области заштите од буке у животној средини,
- Одељење за контролу и надзор, Одсек за заштиту од загађења врши контролу и надзор над применом прописа у области заштите од буке,
- Агенција за заштиту животне средине Републике Србије, Одељење за национални регистар извора загађења – сакупља информације из извештаја и мониторинга буке у животној средини.

На покрајинском нивоу, питањем буке бави се Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине. На локалном нивоу, у већим градовима основани су градски секретаријати за послове заштите животне средине (укључујући и заштиту од буке). У мањим локалним самоуправама обично је једна особа задужена за послове заштите од буке, поред других послова .

Поред наведених, следећа јавна предузећа имају одговорност за спровођење прописа у области заштите од буке: ЈП „Железнице Србије“, ЈП „Путеви Србије“ и Аердром „Никола Тесла“.

Главне имплементационе активности у сектору

Главне имплементационе активности у сектору односе се на израду стратешких карата буке и израду акционих планова.

Предвиђе се да ће активности на имплементацији имати подршку ИПА 2015 пројекта (2016-2018).

<u>Средњорочни проритети (2017-2020)</u>

Активности чији је почетак планиран током 2016. и које ће се наставити током 2017. и 2018. године (уз подршку ИПА 2015):

- **<u>Израда стратешких карата буке</u>:**
  - Дефинисање граница насеља за које се израђују карте буке;
  - Дефинисање секција пута за које се раде карте;
  - Дефинисање секција железнице за које се раде карте;
  - Сакупљање неопходних улазних података за израду стратешких карата буке, укључујући и потребна мерења;
  - Израда модела који се користе за израду стратешких карата буке;

- Обрада података и израда стратешких карата буке у изабраним градовима, на изабраним путевима, железници и аердромима у складу са Директивном о процени и управљању буком у животној средини;
- Представљање стратешких карата буке јавности;
- Обука релевантних заинтересованих страна о изради стратешких карата буке;

- **<u>Израда акционих планова</u>**:
- Доношење одлука о припреми акционих планова, у зависности од резултата стратешких карата буке;
- Идентификација заинтересованих страна и оснивање радних група за сваки акциони план који се израђује;
- Идентификација мера које се укључују у план;
- Процена трошкова предложених мера;
- Утврђивање институционалних одговорности за спровођење мера;
- Израда нацрта акционих планова;
- Јавне расправе на нацрт планова;
- Усвајање акционих планова;
- Представљање акционих планова јавности;
- Обука релевантних заинтересованих страна о акционом планирању;
- Обука о изради стратешких карата буке, изради акционих планова и механизама извештавања;
- Коришћење искустава држава чланица.

Дугорочни план активности

- Успостављање механизама извештавања

СЕКТОР БУКЕ	ПРЕТПРИСТУПНИ ПЕРИОД						ШРЕЛАЗНИ ПЕРИОД	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Директива 2002/49/ЕК о процени и управљању буком у животној средини								

Рокови имплементације

Стратешке карте буке треба да се израде пре датума приступања ЕУ.

Процена трошкова/финансијске пројекције

Тршкови за имплементацију директиве процењени су у неколико докумената. Бројке се разликују у зависности од претпоставки које се користе за прорачун трошкова.

Према Секторској стратегији апроксимације за индустријско загађење и буку (2011), инвестициони трошкови за постизање циљева директиве износе 17,6 илиона евра. У Националном програму заштите животне средине (2010), трошкови за сектор буке процењени су на 18,6 милиона евра. Ови прелиминарни прорачуни су израђени за два круга стратешких карата буке и акционих планова.

На билатералном скринингу препоручено је да се активности врше у једном кругу (прва два круга стратешких карата буке одједном). Сходно томе, препорука је била да се и акциони планови тако раде (прва два круга одједном).

Прелиминарна процена трошкова, на основу јединичних цена, а према искуству држава чланица и експерата из Европске комисије, може се извршити на следећи начин:

Цене за израду карата буке су следеће: за насеља цене се крећу у опсегу од 0,25 до 1 евра по глави становника. Укупан број становника у пет великих градова (Београд, Нови Сад, Ниш, Крагујевац и Суботица) је 2.443.862. За 944 km главне путне мреже процењени трошак је 600.000 евра, а за аеродроме 10.000-15.000 евра (ако постоје неки подаци, ако не, цена је већа). Процењено је да би израда и стратешких карата буке и акционих планова, требало да кошта 4.200.000 евра.

Предвиђено је да пројекат ИПА 2015 пружи финансијску подршку за израду карата буке и израду акционих планова (3.000.000 евра). Предвиђено је да се преостали неопходни трошкови обезбеде из других извора.

Поглавље 9.

КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ

1. Стратешки оквир

Спровођење захтева у сектору заснована је на следећим стратешким документима:

1) Одобреним

- Национална стратегија одрживог развоја за период 2008-2017. – усвојена 2008. године
- Национална стратегија за укључивање Републике Србије у Механизам чистог развоја Кјото протокола за секторе

управљање отпадом, пољопривреда и шумарство (Национална стратегија за укључивање у Механизам чистог развоја) – 2010. година

- Прва национална комуникација (Први извештај Републике Србије према Оквирној конвенцији Уједињених нација о промени климе) – 2010. година
- NEAS (Национална стратегија за апроксимацију Републике Србије у области животне средине) и Стратегија за апроксимацију за област квалитета ваздуха и климатских промена (Стратегија за апроксимацију) – 2011. година
- NPAA (Национални програм за усвајање правних тековина ЕУ) дефинише циљеве пројекта искључивања из употребе халогенованих хлорофлуороугљеника (HPMP) – 2013. Година
- HPMP (План искључивања из употребе халогенованих хлорофлуороугљоводоника) припремљен је 2010. године с циљем смањења потрошње халогенованих хлорофлуороугљоводоника за 35% до 2020. године. Најважније активности предвиђене у оквиру овог плана укључују ажурирање законодавства, као и активности које се односе на примену и прелазак на технологије које не оштећују озонски омотач.

2) Планираним:

- Први двогодишњи ажурирани извештај (FBUR) према Оквирној конвенцији УН о промени климе (UNFCCC) – 2015. година
- Други национални извештај према Оквирној конвенцији УН о промени климе (SNC) – 2016. година
- Стратегија борбе против климатских промена са акционим планом (ИПА 2014) – 2018. година

2.Транспозиција

Статус Транспозиције

ЕУ Механизам за мониторинг – Уредба 525/2013 (MMR)

Транспозиција Уредбе 525/2013 реализује се уз подршку ИПА 2013 твининг пројекта: „Успостављање механизма за имплементацију ММР“. Спровођење пројекта започело је у мају 2015. године.

***Систем трговине емисионим јединицама ЕУ* (EU ETS) – *Директива 2009/29/*ЕК**

Транспозиција Директиве ЕУ о систему трговине емисионим јединицама започета је 2013. године. Припремљени Нацрти закона и подзаконских аката, који укључују аспекте мониторинга, извештавања и верификације Директиве о систему трговине емисионим јединицама (укључујући и уредбу о мониторингу и извештавању, уредбу о акредитацији и верификацији и пратећа упутства, обрасце и друга релевантна документа ЕК у области мониторинга, извештавања и верификације – МРВ), у процесу су интерних консултација.

Квалитет горива

Област која се односи на квалитет горива, као и други елементи директиве 98/70/ЕК, делимично су транспоновани у законодавство Републике Србије путем следећих аката: Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Сл. гласник РС“, бр. 36/09); Правилник о техничким и другим захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Сл. гласник РС“, бр. 123/12, 63/13, 75/13, 144/2014); Закон о енергетици („Сл. гласник РС“, бр. 145/14); Национални акциони план за обновљиве изворе енергије („Сл. гласник РС“, бр. 53/13); Закон о заштити потрошача („Сл. гласник РС“, бр. 73/10); Закон о стандардизацији („Сл. гласник РС“, бр. 36/09); Закон о акредитацији („Сл. гласник РС“, бр.73/10).

Наредни кораци за даљу транспозицију директиве 98/70/ЕК укључују следеће:

- Анализу тренутног стања и припрему предлога за измену одговарајућих законских аката и институционалног оквира;
- Јачање постојећих административних и институционалних капацитета.

Заштита озонског омотача и флуоровани гасови

Флуоровани гасови

Нова Уредба о поступању са флуорованим гасовима са ефектом стаклене баште, као и услови за издавање дозволе за увоз и извоз тих гасова („Службени гласник РС“, број. 120/13) усвојена је крајем 2013. године и њеним усвајањем у национални законодавни систем уведени су неки од захтева садржани у Уредби 842/2006/ЕК, Уредби 1493/2007/ЕК, Уредби 1494/2007/ЕК, Уредби 1497/2007/ЕК, Уредби 1516/2007/ЕК и Директиви 2006/40/ЕК.

Одговарајући чланови Уредбе садрже одребе које се односе на листу флуорованих гасова са ефектом стаклене баште, заједно са њиховим потенцијалом глобалног загревања, процедуром за издавање дозвола за флуороване гасове са ефектом стаклене баште и расхладне уређаје (компактни и сплит системи) који садрже или се ослањају на њих; поступање са флуорованим гасовима са ефектом стаклене баште и производима и/или опремом који их садрже или се ослањају на њих; сакупљање, обнављање, , обрада или термички третман, употреба и трајно одлагање; стављање у промет флуорованих гасова са ефектом стаклене баште; означавање производа и/или опреме која садржи флуороване гасове са ефектом стаклене баште; обавезе извештавања, захтеви за проверу испуштања из стационарне расхладне и климатизационе опреме, топлотних пумпи и система за заштиту од пожара, поступање са климатизационим системима у одређеним моторним возилима који садрже флороване гасове са ефектом стаклене баште, као и услове који морају да испуне правна лица или предузетници који обављају делатност производње, инсталације, одржавања или сервисирања, сакупљање, обнављања и обраде, контроле употребе, стављања у промет, трајног одлагања и искључивања из употребе производа и/или опреме која садржи или се ослања на флуороване гасове са ефектом стаклене баште.

Супстанце које оштећују озонски омотач

На основу Закона о изменама и допунама Закона о заштити ваздуха („Службени гласник РС“ бр. 10/13), крајем 2013. године усвојена је нова Уредба о поступању са супстанцама које оштећују озонски омотач, као и о условима за издавање дозвола за увоз и извоз тих супстанци („Службени гласник РС“, број. 114/13). Овом уредбом уведени су неки од захтева који су прописани Уредбама 1005/2009/ЕК и 744/2010/ЕК.

Приликом процеса израде Уредбе која се односи на супстанце које оштећују озонски омотач, делимично је транспонована и прилагођена стању у Србији Уредба 1005/2009/ЕК измењена и допуњена Уредбом 744/2010. Будући да у Србији не постоји производња супстанци које оштећују озонски омотач, све забране се односе на увоз, а не на стављање у промет или коришћење.

Увоз ХЦФЦ супстанци (халогеновани хлорофлуороугљоводиници) је дозвољен (Србија прати распоред искључивања из употребе халогенованих хлорофлуороугљоводоника), али за све остале супстанце постоји општа забрана (укључујући метил бромид који се користи за карантин и примењује пре отпремања робе.). Транспоноване су готово све одредбе које се односе на сировине, процесна средства и есенцијалне лабораторијске и аналитичке употребе, иако ниједна од ових употреба није пријављена у Србији.

Постоје одредбе које се односе на критичне употребе халона, листу критичних употреба, означавање цилиндара и регистрацију свих корисника.

Дозвољена је употреба халона само из регистрованих банки халона.. Рок за забрану некритичних употреба је 31.12.2020. године. Још увек није одређен рок за забрану критичних употреба (још увек не постоји детаљна анализа употребе халона и инсталираних количина и потреба).

Једно поглавље српске Уредбе односи се на систем издавања дозвола за супстанце и производе и опрему – у који су делимично транспоноване одредбе поглавља 5, промењеног тако да се прилагоди ситуацији у Србији – дозволу издаје Министарство, а не Комисија. Само одређени производи и опрема су на режиму издавања дозволе. За извоз како супстанци, тако и опреме неопходно је издавање дозволе.

Чланови који се односе на контролу емисије и проверу испуштања у потпуности су транспоновани. Постоји такође и обавезно извештавање, али само за оператере и друге правне субјекте на које се ова уредба односи. Поред тога, постоје и одредбе које се односе на инспекцију, контролу и казне, а које су усклађене са нациналним законодавством у овој области.

Чланови у вези са изузетом производњом, индустријском рационализацијом и активностима које спроводи Комисија или Комитет или обавезе које државе чланице имају према Комисији, нису транспоновани будући да се они или не примењују или их је немогуће транспоновати у српско законодавство.

Емисије CO_2 из путничких возила и комбија

Национално законодавство још увек није усклађено са захтевима прописаним уредбама. Још увек није успостављен систем за прикупљање података мониторинга, као ни систем за прослеђивање података мониторинга произвођачима и њиовим званичним увозницима или

представницима у земљи (у складу са захтевима Уредбе (ЕК) бр. 443/2009 и Уредбе (ЕУ) бр. 510/2011). Агенција за безбедност саобраћаја завршава израду софтвера (базе података) података за потврде о саобразности. У складу са члановима 2 и 4 Правилника о класификацији моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима (RCMV) („Службени гласник Републике Србије“, бр. 40/12, 102/12,19/13 и 41/13), Република Србија ће дозволити регистрацију и коришћење нових возила категорија L, M, N, O, T и R само уколико поседују одговарајућу потврду о саобразности.

Сакупљање и складиштење угљеника

Основни принципи и приоритети утврђени Директивом 2009/31/ЕК делимично су транспоновани кроз Закон о рударству и геолошким истраживањима.
Закон о рударству и геолошким истраживањима створио је правну основу за усвајање секундарног законодавства којим би се постигла потпуна усклађеност са директивама ЕУ, у вези са геолошким истраживањима која се односе на одвајање повољних геолошких формација и структура, као и осиромашених лежишта минералних сировина за складиштење CO2.

Планови транспозиције:

ЕУ Механизам за мониторинг – Уредба 525/2013 (MMR)

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

Транспозиција Уредбе 525/2013 започеће уз подршку ИПА 2013 твининг пројекта: „Успостављање механизма за имплементацију ММР“. Пројекат је започео у мају 2015. године. Израда потребног законодавства ће започети у 2016 и планирано је да буде завршена до 2018. године.

***Систем трговине емисионим јединицама ЕУ* (EU ETS) – *Директива 2009/29/*ЕК**

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

Влада и Скупштина усвојајају МРВ закон, а подзаконске акте Влада.

Планирано је да законодавство буде израђено (транспоновано) најкасније до краја 2016. године.

У току су анализе и консултације у вези са могућностима укључивања одредби које се односе на трговину у Нацрт закона и подзаконских аката – предлог прелазних мера биће израђен до краја септембра 2015. године.

Систем трговине емисионим јединицама у ЕУ - сектор ваздушнпог саобраћаја

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

Детаљи по питању начина и рокова транспозиције и имплементације биће познати након конференције Међународне организације цивилног ваздухопловства (ICAO), која се одржава 2016. године.

Квалитет горива

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

- Ревизија Правилника о техничким и другим захтевима за течна горива нафтног порекла у циљу његовог усаглашавања са одредбама Директиве 98/70/ЕК;
- Израда подзаконског акта Закон о енергетици, који ће уређивати област мониторинга горива;
- Израда подзаконског акта Закона о енергетици, који ће уређивати област биогорива.

<u>Средњорочни приоритети (2017-2020):</u>

- Анализа стања која се односи на танспозицију захтева;
- Припрема предлога за измену и допуну одговарајућих законских аката и институционалног оквира;
- Даље усклађивање одговарајућих законских аката са одредбама Директиве 98/70/ЕК.

Заштита озонског омотача и флуоровани гасови

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

Током овог периода требало би да се заврши детаљна анализа захтева које прописује нова Уредба 517/2014/ЕК и тренутног стања у Републици Србији по питању испуњења наведених захтева.

У току је припрема нове Уредбе о сертификацији лица која обављају одређене делатности у вези са контролисаним супстанцама и одређеним флуорованим гасовима са ефектом стаклене баште. Постоје одређени проблеми у вези одређивања и постављања тела за издавање сертификата због којих је овај процес у одређеној мери успорен и неопходно их је решити пре усвајања Уредбе. Овом уредбом ће се такође проширити захтеви за запослене у расхладном сектору и сектору противпожарне заштите у вези издавања сертификата за поступање са Ф-гасовима и супстанцама које оштећују озонски омотач. Нацрт Уредбе прописује 4 врсте личних сертификата за рад са стационарном опремом и лични сертификат за рад са климатизационим системима у моторним возилима.

***Одлука о заједничким напорима – Одлука* 406/2009/ЕК**

<u>Краткорочни приоритети (2015-2016):</u>

Транспозиција одговарајућих одредби Одлуке 406/2009 започеће уз помоћ ИПА 2013 твининг пројекта:„Успостављање механизма за имплементацију ММР“. Реализација пројекта започета је у мају 2015. године. Одговарајући законодавни акти бити израђени у периоду 2016-2018.

Емисије CO_2 из путничких возила и комбија

Краткорочни приоритети (2015-2016):

Прву анализу могућности транспозиције и усклађивања у наредном периоду (прва половина 2015. године) израдиће Агенција за безбедност саобраћаја уз подршку пројекта PLAC пројекта или TAIEX-а, у циљу утврђивања и укључивања других институција са надлежностима и обавезама у овој области, као и у циљу израде процене плана транспозиције.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

Активности везане за транспозицију и институционалну организацију би требало да буду завршене, а одговарајуће законодавство би требало да ступи на снагу до краја 2018. године.

Сакупљање и складиштење угљеника

Краткорочни приоритети (2015-2016):

Министарство рударства и енергетике ће започети припрему секундарног законодавства (подзаконских аката) како би се почело са транспозицијом. Поменути подзаконски акти уређиваће кључна питања као што су услови, критеријуми, поступак и начин издавања дозвола и друге специфичне услове који се односе на спровођење геолошких истраживања у вези са расподелом погодних геолошких формација и структура, као и исцрпљених минералних лежишта CO_2.

Средњорочни приоритети (2017-2020):

Ова директива ће бити транспонована 2018. године усвајањем одговарајућег секундарног законодавства.

КЛИМАТСКИ СЕКТОР	Рок за транспозицију					
Законска акта ЕУ	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Уредба 525/2013						
Директива 2009/29/ЕК						
Одлука 406/2009/ЕК						
Уредба 443/2009						
Уредба 510/2011						
Директива 2009/31/ЕК						
Уредба 1005/2009/ЕК						
Уредба 517/2014/ЕК						
Директива 98/70/ЕК						

2. Имплементација и институционалне надлежности

ЕУ Механизам за мониторинг – Уредба 525/2013 (MMR)

Агенција за заштиту животне средине Р. Србије завршава инвентаре гасова са ефектом стаклене баште за период 1990 – 2013, како би насатавила израду истих на годишњем нивоу, а Одсек за климатске промене редовно подноси извештаје (NatComm и BUR) Оквирној конвенцији УН о климатским променама (UNFCCC) који укључују и одређене одредбе Уредбе о механизму за мониторинг.

Министарство пољопривреде и заштите животне средине је институција одговорна за спровођење UNFCCC, што значи да је оно надлежно за извештавање према UNFCCC (кроз националне комуникације и довогодишње ажуриране извештаје). Агенција за заштиту животне средине Републике Србије (СЕПА) је надлежна за припрему и унапређење инвентара гасова са ефектом стаклене баште.

<u>Краткорочни приоритети (2015 - 2016):</u>

Предвиђени кораци за успостављање правног и институционалног оквира за имплементацију Уредбе 525/2013 и Одлуке 406/2009/ЕК укључују:

- Анализу актуелне ситуације и припрему предлога за измене релевантних прописа и институционалног оквира, израда прописа;
- Анализу трошкова и користи за предложене активности;
- Јачање постојећих административних и институционалних капацитета.

Ове активности биће реализоване уз подршку ИПА 2013 твининг пројекат „Успостављање механизма за спровођење Уредбе о механизму мониторинга“ чије спровођење је започето у мају 2015. године. Време трајања пројекта је две године.

<u>Средњорочни приоритети (2017 - 2020):</u>

Планирано је да имплементација Уредбе о механизмима мониторинга почне најкасније 2019. године.

Успоставиће се јасна и детаљна институционална структура за имплементацију Уредбе (2017. године), која ће бити рефлектована у одговарајућим прописима (најкасније 2018. године).

Систем трговине емисионим јединицама ЕУ (EU ETS) – Директива 2009/29/ЕК

Припрема за спровођење (тренинзи за стационарна постројења) реализује се уз подршку ИПА 2012 твининг пројекта „Успостављање система мониторинга, извештавања и верификације неоходног за ефикасно спровођење Система за трговину емисионим јединицама ЕУ“ (у трајању од 2013. до 2015.). Листа инсталација неопходна за имплементацију ове директиве је припремљена.
Институционална структура за имплементацију аспеката мониторинга, извештавања и верификације директиве о *EU ETS* успостављена је у септембру 2014. године (Влада је усвојила „Извештај о успостављању институционалне структуре за спровођење мониторинга, извештавања и верификације за примену Система за трговину дозволама за емисије“), која је укључена и у нацрт закона.

Одсек за климатске промене је надлежни орган, док Агенција за заштиту животне средине Србије и Директорат за цивилно ваздухопловство пружају техничку подршку.
Одељење за одрживи развој и климатске промене у сектору енергетике/Министарству рударства и енергетике пружа подршку оператерима у сектору енергетике. Сектор за превенцију и контролу/МПЗЖС ће на захтев вршити инспекцијски надзор. Акредитационо тело Србије је надлежно за акредитацију верификатора у систему за трговину емсионим јединицама ЕУ.

Краткорочни приоритети (2015 - 2016):

Имплементација аспеката мониторинга, извештавања и верификације (МРВ) Система трговине емисионим јединицама започеће најкасније 2017. године. Активности на изградњи капацитета за реализацију обавеза мониторинга, извештавања и верификације (државне институције, постројења, верификатори), тачније за припрему (постројења) и процену (Одсек за климатске промене, Директорат за цивилно ваздухопловства, Агенција за заштиту животне средине) одређеног броја планова мониторинга, реализоване су током 2015. године.

Систем трговине емисионим јединицама у ЕУ - сектор ваздушнпог саобраћаја

Спроведени су следећи кораци на имплеметацији:

- Институционална структура за имлементацију аспеката МРВ Директиве о трговини емисионим јединицама ЕУ је успостављена и наведена у нацрту закона (Влада је усвојила „Извештај о успостављању институционалне структуре за спровођење мониторинга, извештавања и верификације за примену Система за трговину емисионим јединицама ЕУ“ у септембру 2014.).
- Детаљи који се односе на датум и садржај који ће бити укључен у подзаконска акта ће бити познати након конференције Међународне организације за цивилно ваздухопловство која се одржава 2016. године.

До сада су активности реализоване уз подршку ИПА 2012 твининг пројекта „Успостављање система мониторинга, извештавања и верификације неоходног за ефикасно спровођење Система трговине емисионим јединицама ЕУ“ (2013-2015.).

Надлежни орган за *Air Serbia* (ранији *JAT Airways*) је *DEHSt*, Немачка.
Air Serbia (раније *Jat Airways*) испуњава захтеве у погледу имплементације Директиве 2008/101/ЕК. Компанија је одлучила да искористи могућност „Заустави сат“ и вратила је део бесплатних европских ваздухопловних алокација који су раније уписане на рачун авио оператера.

Краткорочни приоритети (2015 - 2016):

Извештај авио превозника за 2013: Како се ЕУ Уредбом омогућава продужење могућности „заустави сат“ на период 2013-2016, *Air Serbia* ће поднети емисионе јединице које одговарају верификованим емисијама за 2013. до 30.04.2015. уместо до 30.04.2014, а верификоване извештаје о емисијама за 2013. до 31.03.2015. уместо до 31.03.2014. године.

Квалитет горива

<u>Средњорочни приоритети (2017 - 2020):</u>

Реализацијом пројекта ИПА 2014 (2016-2018) извршиће се припрема плана имплементације на основу процена сврсисходности.

Министарство рударства и енергетике је надлежно за израду прописа којима се уређује кквалитет нафтних деривата. Министарство трговине, туризма и телекомуникација је надлежно за контролу квалитета добара која се стављају у промет у Републиции Србији. Министарство пољопривреде и заштите животне средине врши послове државне управе у вези са заштитом животне средине. Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре врши послове државне управе у области железничког, друмског, водног и авио саобраћаја, као и у области међународног саобраћаја. Институт за стандардизацију је надлежан за усвајање стандарда. Акредитационо тело Србије обавља послове у вези са акредитацијом.

Заштита озонског омотача и флуоровани гасови

Србија је у потпуности усаглашена са одредбама и захтевима Монтреалског протокола који су прихватљиви за земље члана 5. (земље у развоју) и делимично са прописима ЕУ о **супстанцама које оштећују озонски омотач.** У Србији је на снази забрана производње супстанци које оштећују озонски омотач. Дозвољен је увоз само халогенованих хлорофлуороугљоводоника (*ХЦФЦ*), и они се углавном користе у производном и сервисном расхладном сектору.

Србија ће у 2015. години спровести другу контролну меру постепеног искључивања из употребе халогенованих хлорофлуороугљоводоника, са 10% смањења потрошње у односу на базну потрошњу. Дозвољена увозна квота за 2015. годину је 7,53 ОДП тоне, која је расподељена на 9 регистрованих увозника. Ефикасан систем издавања дозвола и квота обезбеђује усаглашеност са утврђеним квотама и одредбама Монтреалског протокола.

Смањење потрошње постиже се кроз пројекте који се финансирају из средстава Мултилатералног фонда за имплементацију Монтреалског протокола, где је *УНИДО* имплементациона агенција.

Потрошња халогенованих хлорофлуороугљоводоника релативно је мала у Србији (7,53 ОДП тоне), и користи се углавном у једном сектору. План смањења потрошње за земље члана 5. Монтреалског протокола пратиће се до 2020. године у складу са свим припремним корацима који су или ће бити предузети у оквиру ХПМП пројекта (План искључивања из употребе хлорифлуороугљоводоника) за Републику Србију. Стратегија убрзаног искључивања ради даљег смањења потрошње супстанци које оштећују озонски омотач разматраће се у припреми друге фазе ХПМП пројекта 2018. године.

Управљање **флуорованим гасовима** у Србији у овом моменту је усклађено са управљањем супстанцама које оштећују озонски омотач, с обзиром да се обе групе супстанци користе као расхладни флуиди. Да би се прикупило више података о увозу, систем издавања дозвола за супстанце које оштећују озонски омотач је проширен и на флуороване гасове са ефектом

стаклене баште и њихове смеше, као и на одређене производе који садрже или се ослањају на ове гасове. Главни циљ у овом моменту јесте прикупљање информација о употребама флуорованих гасова и побољшање контролних мера, укључујући и искључивање из употребе производа и/или опреме која садржи контролисане супстанце и флуороване гасове

Систем обуке и сертификације је планиран тако да обухвати и супстанце које оштећују озонски омотач и флуороване гасове, и он ће се заснивати на одговарајућим ЕУ прописима из области управљања флуорованим гасовима.

Знатан напредак је постигнут у промовисању расхладног средства пропана као замене за супстанце које оштећују озонски омотач и флуороване гасове. Нови Закон о енергетици, усвојен у децембру 2014. године, ослобађа увознике расхладног средства пропана од обавезе прибављања енергетске дозволе, чиме је увоз пропана као расхладног средства практично омогућен.

Режим обуке и сертификације није још уведен, а главне имплементционе активности су успостављање шеме за обуку и сетификацију сервисних техничара и контрола испуњавања обавезе извештавања. Неке активности у вези са успостављањем система обуке сервисера расхладних уређаја већ су завршене (одређени су и опремаљени тренинг центари, припремљен је програм обуке и материјал, обезбеђено је 100 комплета опреме за сервисирање великих, малих и клима уређаја у моторним возилима). Обављен је тренинг тренера у сервисном сектору (Национални тренинг за 23 тренера из 4 средње техничке школе и тренинг и сертификација 12 експерата из расхладног сектора за флуороване гасове).

<u>Краткорочни приоритети (2015 – 2016):</u>

- Увођење програма обуке и сертификације, што укључује пропис о сертификација 2015. године и обуку сервисних техничара у периоду 2015/2016;
- Имплементација ХПМП пројекта - завршетак замене технологија 2016. године (преостала потрошња контролисаних супстанци биће само у сервисном сектору);
- Увођење увозних квота за опрему која садржи супстанце које оштећују озонски омотач 2016. године;
- Обука инспектора за заштиту животне средине за појачану контролу и надзор над применом прописа о супстанцама које оштећују озонски омотач и флуорованим гасовима – вођење евиденције и извештавање корисника опреме, одржаће се током 2016. године.

<u>Средњорочни приоритети (2017 - 2020):</u>

• Припрема Националног прегледа алтернатива за супстанце које оштећују озонски омотач, укључујући и флуороване гасове – на 74. састанку Извршног комитета, који је одржан у мају 2015 у Монтреалу, Републици Србији су одобрена финансијска средства за пројекат *Преглед алтернатива за супстанце које оштећују озонски омотач*;

- Планира се наставак обука за инспекторе за заштиту животне средине како би се појачала контрола и надзор над применом прописа о супстанцама које оштећују озонски омотач и флуорованим гасовима, нарочито инспекцијског надзора у сервисном сектор, као и обуке за царинике;
- Планира се наставак са обуком сервисних техничара.

Национална озонска канцеларија/МПЗЖС (Одсек за заштиту ваздуха и озонског омотача), надлежна је за спровођење контролних мера, система издавања дозвола и квота, сакупљање података, извештавање, реализацију пројеката и за регионалну и међународну сарадњу (контакт особа за Бечку конвенцију и Монтреалски протокол). Инспекција за заштиту животне средине/МПЗЖС надлежна је за инспекцијски надзор увозника/извозника, као и за надзор над оператерима опреме (планирано). Управа царина има надлежност за контролу увоза/извоза на граници и за спречавање илегалне трговине. Агенција за заштиту животне средине, Одељење за национални регистар, задужена је за сакупљање података за национални инвентар емисија флуорованих гасова.

Одлука о заједничким напорима – Одлука 406/2009/ЕК

Уз подршку ИПА 2013 твининг пројекта под називом „Успостављање механизма за имплементацију ММР“ утврдиће се методе и временски оквир за спровођење ове одлуке. Предвиђени кораци за успостављање правног и институционалног оквира за имплементацију Одлуке 406/2009/ЕК укључују:

- Анализу тренутне ситуације и припреме предлога измена актуелног законодавног и институционалног оквира;
- Анализу трошкова и користи од предложених активности;
- Јачање постојећег административног и институционалног капацитета.

Могућност смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште у секторима на које се Одлука односи, као и конкретне активности, потребе и надлежности за спровођење ових активности биће утврђене Стратегијом борбе противо климатских променама са Акционим планом (ИПА 2014).

<u>Средњорочни приоритети (2017 - 2020):</u>

- Јасна и детаљна институционална структура за спровођење Одлуке о заједничким напорима биће утврђена у оквиру ММР пројекта (2017.), а наћи ће се у прописима најкасније 2018.
- Релевантни прописи треба да ступе на снагу најкасније 2018, а имплементација захтева у вези са мониторингом и извештавањем најкасније 2019. године.
- Могућност смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште у секторима на које се Одлука односи биће утврђене 2018. године.

Емисије CO_2 из путничких возила и комбија

<u>Краткорочни приоритети (2015 – 2016):</u>

Пуна имплементација сакупљања података мониторинга биће завршена до краја 2015. године, што ће бити неопходан предуслов за успостављање система за сакупљање и праћење података према захтевима свих прописа ЕУ у области емисија CO_2 из путничких возила и комбија.
Агенција за безбедност саобраћаја је надлежни орган (генерално). Друге институције са надлежностима у овој области – МУП, МПЗЖС, Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре.

<u>Средњорочни приоритети (2017 - 2020)</u>

- Релевантни прописи би требало да ступе на снагу до краја 2018. године.
- Јачање постојећих административних и институционалних капацитета.

Сакупљање и складиштење угљеника

<u>Краткорочни приоритети (2017 - 2020):</u>

Уз подршку ИПА 2017 твининг пројекта „Мапирање одговарајућих геолошких формација за сакупљање угљеника и геолошко складиштење (2017)“ (предложеног у Секторским планским документима за ИПА пројекте од 2015. до 2017.), утврдиће се методе и временски оквири за почетак имплементације ове директиве. Релевантни прописи треба да ступе на снагу најкасније 2018. године.

Имајући у виду све обавезе које проистичу из укључења геопростора за складиштење у смислу Директиве 2003/87 /ЕК, имплементација директиве ће изискивати дужи временски период.

Министарство рударства и енергетике надлежно је за израду релевантних прописа у вези са геолошким истраживањима која се односе издвајање погодних геолошких формација и структура, али и истрошених лежишта минералних сировина, за складиштење CO_2.

План имплементације – сва законодавна акта

КЛИМАТСКИ СЕКТОР	ПРЕТПРИСТУПНИ ПЕРИОД						ПРЕЛАЗНИ ПЕРИОД	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Уредба 525/2013								
Диркетива 2009/29/ЕК								
Одлука 406/2009/ЕК								
Уредба 443/2009								
Уредба 510/2011								
Директива 2009/31/ЕК								
Уредба 1005/2009/ЕК								
Уредба 517/2014/ЕК								
Директива 98/70/ЕК								

4. Листа директива које се сматрају најзахтевнијим за имплементацију

Директива о систему трговине емисионим јединицама ЕУ – одредбе које се односе на трговину и за инсталације и за авио превознике.

6. Рокови за импелемнтацију

Сви рокови припадају средњорочном периоду, с изузетком Уредбе 1005/2009/ЕК и Уредбе 443/200/ЕК које се имплементирају датумом приступања.

Пропис ЕУ	Рок за имплементацију		Коментари
• Уредба 525/2013 •	Најкасније 2019. •		Прописи треба да ступе на снагу најкасније 2018.
• Директива 2009/29/ЕК	МРВ •	Најкасније 2017. •	МРВ прописи треба да ступе на снагу најкасније 2017.
	Аспекти трговине	Н/П •	Знаће се до септембра 2015.
• Диркетива 2008/101/ЕС	Знаће се после конференције ICAO која се одржава 2016. •		*Air Serbia* већ прати и извештава о емисијама *DEHSt*, Немачка
• Уредба 1005/2009/ЕК •	[40]На дан приступања •		
• Уредба 517/2014/ЕК •	На дан приступања •		
• Одлука 406/2009/ЕК •	Најкасније 2019.		Реализоваће се у оквиру ММР (2017.) и уредити прописима најкасније 2018. • Могућност смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште биће утврђени Стратегијом борбе против климатских промена са Акционим планом (ИПА 2014) 2018. године
• Уредба 443/2009	Крај 2018.		
• Уредба 510/2011	Крај 2018.		

7. Процене трошкова / Финансијске пројекције

За ММР ће се знати најкасније 2018. За МРВ Система тргоцвине емисионим јединицама ЕУ у оквиру ИПА пројекта процењени су административни трошкови, и они су:

[40] Узима се да је дан приступања 1.01.2021.

Институција	Процена броја додатних дана по човеку	Процена броја додатних еквивалент радних места са пуним радним временом	Коментари

МПЗЖС/Одсек за климатске промене	380	≈ 2	Процена не укључује време потребно за евалуацију првих мониторинг планова (≈ 80 дана по човеку), што је активност која се реализује једном за расподелу бесплатних алокација Укупни административни трошкови процењени су на 8.510 евра годишње (без режијских трошкова)
СЕПА	624	≈ 3	Укупни административни трошкови су процењени на 10.201 евра годишње[41] (без режијских трошкова)
Директорат за цивилно ваздухопловство	42	< 1	Укупни административни трошкови процењени су на 20.584 евра годишње (без режијских трошкова)
МПЗЖС/Одељење за превенцију и контролу	225	≈ 1	Укључивање инспектора за заштиту животне средине може бити велико на почетку, али како се систем буде развијао, тако ће и број укључених инспектора опадати. Укупни административни трошкови процењени су на 5.038 евра годишње (без режијских трошкова)
АТС	70	< 1	Укупни административни трошкови процењени су на 23.240 евра годишње

Трошкови аукције и националног администрирања регистра ЕУ процењени су на 53.844 евра годишње (без режијских трошкова). Међутим, расподела овог износа зависиће од избора институционалне организације. Потребе за аспектива трговине биће познате у септембру 2015. године.

Трошкови имплементације Уредби о супстанцама које оштећују озонски омотач и Уредбе о флуорованим гасовима углавном треба да сноси приватни сектор. Искључивање из употребе супстанци које оштећују озонски омотач, у јавном и приватном сектору, подржава се из пројеката који се финансирају из Мултилатералног фонда за имплементацију Монтреалског протокола. План искључивања халогенованих хлорофлуороугљеника усвојен је 2010. године, с циљем да се постигне смањење потрошње од 35% у односу на базну потрошњу до 2020. године. Укупна количина супстанци које оштећују озонски омотач које треба смањити је 2,94 ОДП тоне хлородифлуорометана. Укупни одобрени износ је 973.260 америчких долара, при чему су 2/3 намењене за производни сектор, а 1/3 за сервисни сектор. Трошкови убрзаног искључења супстанци које оштећују озонски омотач разматраће се у току припреме друге фазе ХПМП пројекта 2018. године, што ће се такође финансирати из средстава Мултилатералног фонда.

[41] Напомињемо да трошкови не укључују развој алата информационих технологија, за који су трошкови процењени на 13.945 евра годишње

Укупно је на успостављање шеме обуке и сертификације досад утрошено 377.895 евра (оригинални износ 400.000 америчких долара), укључујући и набавку комплета опреме за сервисирање расхладних уређаја. Додатних 94.473 евра (оригинални износ 100.000 америчких долара) планирано је за почетну обуку сервисера расхладних уређаја, а оба износа обезбеђена су преко пројеката који се финансирају из средстава Мултилатералног фонда.

Имајући у виду да је нова Уредба о флуорованим гасовима недавно усвојена у ЕУ, трошкови за пуну имплементацију нису још процењени. Први корак у правцу имплементације биће припрема Националног прегледа алтернатива за супстанце које оштећују озонски омотач, укључујући и флуороване гасове, који ће обезбедити увид у употребу ових супстанци, као и основу за пројекцију трошкова. Овај пројекат ће се такође финансирати из средстава Мултилатералног фонда (одобрено: 70.000 америчких долара).

Биће потребна и даља помоћ уз примену доступних приступних фондова ЕУ у циљу јачања административних капацитета за имплементацију Уредбе о флуорованим гасовима, разумевање њених одредби и детаљну процену трошкова.

Укупни административни трошкови запошљавање нових људи за послове транспозиције и имплементације релевантних правних тековина ЕУ (Уредбе (ЕК) број 443/2009, Уредбе (ЕУ) број 510/2011) процењени су на 13.960,00 евра годишње, и очекује се да ће се овај трошак покривати из буџета.

Поглавље 10.
ЦИВИЛНА ЗАШТИТА

1. Стратешки оквир

Мисија Сектора за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова је да изгради, одржава и унапређује капацитете целокупне нације у циљу спречавања ризика и постизања повећане способности за реаговање у проблематичним ситуацијама и за ублажавање последица непогода које могу да задесе наш регион. Обим послова овог сектора заснива се на Закону о ванредним ситуацијама (Службени гласник РС, 111/09, 92/11, 93/12), Националној стратегији заштите и спасавања у ванредним ситуацијама (Службени гласник РС, 86/11), Оквиру за деловање из Хјогоа, Кобе, Јапан за период 2005-2015, и Оквир за смањење ризика од катастрофа из Сендаија, Јапан, за период 2015-2030. Активности спровођене од 1009. године укључују изградњу институционалних капацитета и јачање позиције овог сектора на националном и међународном нивоу у циљу постизања боље ефикасности у области заштите и спасавања.

Србија је постигла велики напредак у области управљања ванредним ситуацијама доношењем Закона о ванредним ситуацијама 2009. године који је објединио све активности заштите и спасавања и довео до доношења Националне стратегије заштите и спасавања у ванредним ситуацијама. Сврха стратегије је заштита живота, здравља и имовине грађана, животне средине и културног наслеђа. Овим документом дефинисани су механизми за спречавање, спремност, координацију и програм руковођења за смањење последица изазваних елементарним непогодама и индустријским удесима, затим за технички одговор на удес, заштиту и ремедијацију последица. Поред тога, у складу са приоритетима Оквира за деловање из Хјогоа, у децембру 2010. донесена је Уредба о оснивању штаба за ванредне ситуације. Имајући у виду да је Републички штаб за ванредне ситуације стално тело са проширеним надлежностима, у јануару 2013. овај штаб проглашен је националном платформом за смањење ризика од катастрофа у складу са препорукама УН.

Република Србија је донела и Уредбу о методологији израде процене ризика и планова заштите и спасавања у ванредним ситуацијама (Службени гласник РС, 96/2012), која даје смернице за израду ових докумената. Започета је израда Националне процене ризика (са мапама ризика од земљотреса, поплава, олујних ветрова, града), а након што је Влада Републике Србије усвојила Националну процену ризика, започета је израда Националног плана заштите и спасавања јер је Влада Србије препознала потребу за унапређењем система за спречавање, заштиту и одговор на удес или ванредну ситуацију кроз постојање интегрисаног система заштите и спасавања.

Недавни ванредни догађаји показали су да су спремност и капацитети Србије за одговор на ванредну ситуацију успешни, али да службе треба унапредити и боље опремити. Ванредно стање проглашено је услед поплава из маја 2014. године, када се показало да су потребне

измене и допуне Закона о ванредним ситуацијама зато што су уочени одређени недостаци које желимо да отклонимо како бисмо унапредили систем и обезбедили виши ниво функционисања система заштите и спасавања. У том смисилу, ми очекујемо мишљење и предлоге о изменама и допунама од релевантних тела ЕУ, УН и ОЕБС.

У складу са Законом о ванредним ситуацијама, систем заштите и спасавања финансира се из: буџета Републике Србије, буџета аутономних покрајина и локалних самоуправа; буџета фонда за ванредне ситуације; осталих извора из овог и других закона.

Буџетски фонд за ванредне ситуације основан је да би се обезбедили додатни ресурси за финансирање припреме, спровођења и развоја програма, пројеката и других активности у вези са смањењем ризика, управљањем и реаговањем у ванредним ситуацијама у складу са посебним прописима.

Сврха Националне стратегије заштите и спасавња у ванредним ситуацијама је да се заштити живот, здравље и имовина грађана, животна средина и културно наслеђе Србије. Национална стратегија дефинише и утврђује механизме националне координације и програмске смернице за смањење несрећа изазваних природним појавама и ризика од удеса, заштиту, одговор и опоравак од последица.

2. Активности спровођења и институционалне надлежности

Институционалне надлежности (сумиране информације о институционалној организацији у сектору)

Национални орган надлежан за цивилну заштиту и ванредне ситуације/управљање у ванредним ситуацијама у Републици Србији је Сектор за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова. Састоји се од Управе за превентивну заштиту, Управе за управљање ризиком, Управе за ватрогасне и спасилачке јединице, Управе за цивилну заштиту, Националног тренинг центра и 27 јединица на нивоу локалне самоуправе, управе и одељења за ванредне ситуације широм Србије.

Главни задаци Сектора за ванредне ситуације (на националном нивоу) су: заштита живота и имовине у случају природних непогода или несрећа изазваних људским фактором, рад у области превенције ванредних ситуација и брзог одговора у случају ванредне ситуације (елементарне непогоде – земљотреси, поплаве, олује, обилне падавине, електрична пражњења, град, атмосферске катастрофе, суша, одрони и лавине, акумулација леда на текућим водама, клизишта; удеси изазвани људским фактором – пожари, експлозије, озбиљне штете, саобраћајни удеси, удеси у рудницима и тунелима, озбиљне штете и удеси у електранама, рафинеријама и објектима у којима се чувају и користе радиоактивне супстанце, као што су нуклеарне електране, и у информационим и телекомуникационим системима; опасности по здравље људи и животне средине услед дејства опасних материјала, у случајевима епидемија заразних болести, епидемија болести заразних за животиње, болести поврћа које изазивају штеточине, и сличне појаве великог обима које могу да угрозе здравље људи и животне средине, које могу да изазову велику штету).

У складу са Законом о ванредним ситуацијама, Сектор координира активности свих државних институтција укључених у послове управљања у ванредним ситуацијама и удесима.

На седници Републичког штаба за ванредне ситуације одржаној 15.10.2012. године, Републички штаб за ванредне ситуације проглашен је Националном платформом за смањење ризика од катастрофа у систему Уједињених нација. Платформа је започела рад дефинисањем задатака заинтересованих страна. Донесена је Национална стратегија заштите и спасавања, која садржи механизме за координацију и програмирање смерница за смањење ризика, заштиту и отклањање последица природних и других непогода. Дефинисано је пет стратешких области са јасно утврђеним циљевима.

Политике управљања ризиком у животној средини и управљања ризиком од непогода уграђене су у развојне планове на националном и локалном нивоу (кроз постојеће јавне политике, механизме за координацију активности усмерених на смањење ризика на различитим нивоима, кроз расподелу буџета, итд.). Свака локална самоуправа у свом буџету планира средства за ванредне ситуације, а то се ради у складу са локалним могућностима за финансирање дефинисаних задатака.

Штаб за ванредне ситуације врши мониторинг активности локалних самоуправа на свим нивоима организације, и учествује у планирању буџета, али и у развоју превентивних мера заштите и спасавања како би се ублажиле последице непогода. Након израде процене ризика, уследила је израда планова заштите и спасавања, у којима би требало да су дефинисане све активности, мере и процедуре.

Сваке године се за Републички штаб за ванредне ситуације – Националну платформу за смањење ризика од катастрофа израђује Годишњи акциони план који дефинише и теме за дискусију на састанцима. Израда овог Акционог плана укључује сва министарства, посебне организације и удружења, а он садржи и дефинисане превентивне и оперативне мере за ублажавање и опоравак од последица катастрофа. План такође препознаје проблеме и предлеже ефикасније спровођење заштите и спасавања, и укључује политику смањења ризика. Ови састанци завршавају се закључцима који дефинишу надлежности свих органа система заштите и спасавања.

Важно је нагласити да су све препознате заинтересоване стране укључене у мониторинг специфичних ризика у обавези да размењују информације релевантне за израду процене ризика на локалном и националном нивоу. На пример, податке о поплавама обезбеђује Министарство пољопривреде и заштите животне средине – Дирекција за воде; податке о земљотресима Сеизмолошки завод Републике Србије, а податке о поплавама, олујним ветровима, граду, мећавама, кишним падавинама, снежним наносима и поледици обезбеђује Републички хидрометеоролошки завод, итд.

Постоји систем раног упозорења на велике опасности које представљају претњу за становништво, као што су снежни наноси, поледица, бујични таласи, земљотрес. Рано упозорење шаље се свим локалним самоуправама и националном нивоу. Рано упозорење показало се као веома делотворно, јер благовременим упозорењем све заинтересоване стране могу да предузму активности на смањењу ризика на својој територији.

Две највише инстанце у управљању ризиком су:

1. Штабови за ванредне ситуације као политичка, оперативна и професионална тела за координацију и управљање операцијама заштите и спасавања у ванредним ситуацијама на националном и локалном нивоу (покрајина, округ, град, општина).

2. С друге стране, Сектор за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова Републике Србије је координационо тело у случају ванредних ситуација на националном нивоу, и пружа техничку и оперативну подршку штабовима за ванредне ситуације.

Административни и оперативни капацитети броје 4.500 људи (укључујући и припаднике професионалних ватрогасних и спасилачких јединица, које се прве одазивају у случају ванредне ситуације). Сада се планира да специјализоване јединице цивилне заштите (додатне снаге) достигну број од 11.000 припадника.

Ватрогасне и спасилачке јединице (прве које излазе на терен у ванредним ситуацијама) броје 3.213 припадника (специјалистички тимови за трагање и спасавање из рушевина у урбаним срединама и специјалистички тимови за спасавање и рад на води). Њихови оперативни капацитети укључују (159 оперативних јединица са 3.213 ватрогасаца спасилаца укупно, 716 ватрогасних и спасилачких возила (80% возила је старо преко 20 година), 148 чамаца различитих величина и типова, са или без мотора, 500 пумпи мањег капацитета (већина од 1000 до 1600 литара у минути), 1 пумпа великог капацитета (7000 литара у минути), 6 трагачких и спасилачких паса, 7 специјалистичких тимова за трагање и спасавање из рушевина , 7 специјалистичких тимова за спасавање и рад на води).

Додатне снаге укључују: Министарство унутрашњих послова, /Дирекција полиције (полиција, жандармерија, специјалне јединице, хеликоптерска јединица), Министарство одбране / Војска Србије, Црвени крст Србије, Горска служба спасавања Србије, рониоци, локалне јединице цивилне заштите, компаније, удружења, добровољци.

У складу са Законом о ванредним ситуацијама, на локалном нивоу, командир штаба за ванредне ситуације је градоначелник, а главни официр је начелник територијалне службе за ванредне ситуације Сектора за ванредне ситуације. Закон о ванредним ситуацијама децентрализује активности заштите и спасавања, тако да су локалне самоуправе надлежне за планирање и организацију цивилне заштите и први одговор у ванредној ситуацији. У циљу побољшања способности и капацитета за управљање у локалним штабовима за ванредне ситуације, организовани су тренинзи, семинари и вежбе.

Тренинзи за припаднике штабова за ванредне ситуације на локалном нивоу планирани су и одржавају се како би се ојачали капацитети за реаговање у ванредним ситуацијама на локалном нивоу. Штабови за ванредне ситуације су стручни оперативни органи за управљање операцијама заштите и спасавања, а њихова улога такође укључује и праћење ситуације, као и надлежност за планирање обнове и мера за ублажавање последица. Из тог разлога су структуре заштите и спасавања успостављане заједно са планираним тренинзима (за комесаре и јединице цивилне заштите), и квалификованим лицима на територијама локалних самоуправа који такође имају своје задатке у јединственом систему заштите и спасавања. До сада су сви командири штабова за ванредне ситуације прошли једнодневну обуку на којој су упознати са својим надлежностима и задужењима у области заштите и спасавања, као и смањења ризика од катастрофа.

Учешћем на једнодневним обукама знатно су повећани капацитети командира штабова за ванредне ситуације на локалном нивоу, као и стандарди и стручност за реаговање у ванредним ситуацијама. Постоје и редовне вежбе симулације са реалним сценаријима којима се јача тимски рад и побољшава узајамна координација између штабова за ванредне ситуације на свим нивоима.

Краћи преглед најважнијих активности спроведених у овом сектору

Република Србија је веома активна у ИПА Програму сарадње у области цивилне заштите са земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима – Друга фаза (ИПА Програм сарадње II / новембар 2013. – новембар 2015.), који представља наставак ИПА Програма сарадње у области цивилне заштите I, који је завршен у мају 2013. године, у којем је Србија такође активно учествовала. ИПА Програм сарадње у области цивилне заштите II има за циљ да смањи рањивост на природне и друге непогоде на националном и локалном нивоу јачањем способности корисника да делотворно сарађују са Механизмом Уније (ЕУ) за цивилну заштиту и релевантним институцијама, и јачањем капацитета корисника да даље развијају делотворне националне системе цивилне заштите и одговора на ванредне ситуације, те да сарађују на регионалном нивоу. Србија је такође укључена у ИПА Програм за спречавање поплава, спремност и одговор на поплаве (новембар 2014. – новембар 2016.), којим такође управља Генерални директорат ЕУ за хуманитарну помоћ и цивилну заштиту (*DG ECHO*).

Република Србија и Генерални директорат ЕУ за хуманитрану помоћ и цивилну заштиту су **16.04.2015.** године потписали споразум којим је отворен пут за званино чланство Србије у Механизму ЕУ за цивилну заштиту. Након што је споразум прошао интерну процедуру,

Србија је постала **33. чланица у Механизму.**

Механизам ЕУ за цивилну заштиту нуди многобројне могућности сарадње Србији, као што је коришћење европских алата за мониторинг и системе раног упозорења, учешће у заједничким тренинзима и вежбама, размену експерата, пројектима о спречавању непогода и спремности, непосредну комуникацију са другим органима цивилне заштите укљученим у одговор на ванредну ситуацију, размену информација и најбоље праксе, координисане операције ЕУ на ублажавању и отклањању последица и суфинансирање транспорта.

АНЕКС 1

ПРЕЛИМИНАРНИ ПЛАН ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ

ЗА ДИРЕКТИВУ О КОМУНАЛНИМ ОТПАДНИМ ВОДАМА

Садржај

1. Стратешко планирање.....3
2. Постојеће стање 3
Насељена места.....3
Водоснабдевање и сакупљање и третман отпадних вода 4
Процена стања.....6
3. Циљеви и претпоставке.....7
Осетљива подручја.....7
Циљеви у вези са прикључцима 8
4. Активности на постизању усаглашености и приоритета.....8
Приоритети за заштиту водних тела.....9
Реализација пројеката у насељеним местима.....9
Приоритетни пројекти за период 2015 – 2020. године.....9
5. Трошкови.....10
6. Динамика реализације.....10
7. Механизам финансирања 12
8. Институционалне надлежности.....12
Општи преглед.....12
Управљање инвестиционим пројектима.....13
9. Анекс А. Финансирање пројеката у сектору водопривреде за период до 2020. године 15
10. Анекс Б. Процене за појединачна насељена места којима се даје приоритет на основу количине испуштања у односу на капацитет разређивања воде реципијента.....17

1. Стратешко планирање

Имплементација Директиве о третману комуналних отпадних вода у Републици Србији спроводи се у складу са Националном стратегијом апроксимације у области заштите животне средине и Мастер планом за сектор водопривреде Републике Србије.

Рад на даљем планирању резултирао је Стратегијом управљања водама и Планом заштите вода од загађења (усвајање се очекује 2015.). Ови документи тренутно се налазе у фази нацрта, а њихово разматрање на Влади очекује се током 2015. године. Након усвајања, Стратегија управљања водама за територију Републике Србије ће поставити приоритете у сектору водопривреде, као и прву пројекцију трошкова и извора финансирања које ће Влада усвојити. План заштите вода од загађивања ће утврдити приоритете за усаглашавање са одредбама Директиве и за постизање релевантних рокова. Планом ће се такође извршити идентификација насеља, процена актуелног стања колектора, становништва које је прикључено на мрежу, особина комуналних отпадних вода, постојећих постројења за третман отпадних вода, итд.

Највећи напредак од усвајања Националне стратегије апроксимације огледа се у мапирању насељених места и комплетирању листе идентификованих и финансираних пројеката у тим насељеним местима.

Овај прелиминарни план имплементације заснива се на горе набројаним документима, а даље ће се разрадити током припреме плана за имплементацију специфичних директива, конкретно Директиве третману комуналних отпадних вода, односно кроз ИПА пројекат (2015 – 2017). У оквиру овог пројекта извршиће се проширење листе инвестиционих пројеката и преиспитивање приоритета, трошкова и ограничења која се односе на приступачност и која утичу на временске рокове, а која су прелиминарно представљена у у овом документу. Планови имплементације специфичних директива такође предлажу даље утврђивање приоритета и финансијске механизме за ову директиву ЕУ чија имплементација највише кошта.

2. Постојеће стање

Насељена места

Нацрт Плана заштите загађивања садржи податке о сваком насељеном месту: број места, број насеља, број свих становника и број становника са прикључком на јавну канализациону мрежу/постројење за третман отпадних вода, реципијент, потребна улагања и ранг листу приоритета.

Планом заштите вода од загађивања извршена је процена укупно 4.867 насеља, од којих 450 има више од 2.000 становника према попису из 2011. Насеља су груписана у 388 насељених места – агломерација. Насељена места идентификована су и груписана у категорије (Илустрација 1) на основу оптерећења израженог као еквивалент становника, узевши у обзир број становника, институционално и индустријско оптерећење. Број насељених места и реално разграничење ће се даље дефинисати у оквиру ИПА пројекта који ће се спроводити у периоду 2015 – 2017. године.

Илустрација 5 Насељена места према категоријама

Око 77% становништва Србије живи у насељима са више од 2.000 становника (Илустрација 2).

Илустрација 6 Преглед броја становника према категорији насељеног места

Водоснабдевање и сакупљање и третман отпадних вода

Систем водоснабдевања је добро развијен. 81% становништва има приступ јавном систему водоснабдевања. Проценат је нижи у централној Србији (71%). У одређеним деловима земље (деловима Војводине и у долини Велике Мораве), квалитет воде није задовољавајући, док у другим деловима (Шумадија, јужна Србија и део Баната) постоје проблеми и са квалитетом и количином воде. Велики су и губици воде (цурење, илегална потрошња). У односу на ранији период, мање воде се експлоатише због мале индустријске производње и зато што индустрија углавном користи своја изворишта воде. Евиденција о индустријској потрошњи воде непотупуна је и недовољно тачна. Службе за водоснабдевање боље су развијене од сакупљање и третман отпадних вода

Илустрација 7 Стопе прикључености на мрежу јавног водоснабдевања и канализациону мрежу

	Connection Rate to Public Water Supply	Connection Rate to Village Water Supply	Connection Rate to Individual Water Supply	Connection Rate to Public Sewers	Connection Rate to Individual Sewers(Septic Tanks)	Connection Rate to UWWT	Functional UWWT
<2000 without sewers	0,000	0,001	0,001	0,000	0,000	0,000	0,000
500 to 2000 with sewers	0,555	0,236	0,089	0,036	0,348	0,000	0,000
2000 to 10000	0,032	0,191	0,753	0,032	0,054	0,000	0,000
10000 to 50000	0,873	0,067	0,039	0,012	0,604	0,051	0,025
50000 to 100000	0,945	0,022	0,035	0,013	0,789	0,041	0,030
>100000	0,971	0,007	0,019	0,005	0,869	0,023	0,021

Према Плану заштите вода од загађивања, око 55% целокупног становништва има приступ санитарној води. Око 75% становништва живи у насељима са више од 2.000 становника, од којих је око 72% прикључено на канализациону мрежу, а око 27% има септичке јаме. У насељима са мање од 2.000 становника, стопа прикључености на канализациону мрежу је мања од 5% у просеку. Постоји више од 44 постројења за третман комуналних отпадних вода (32 су оперативна, од чега релативно мали број ради према пројектованим критеријумима, док остале раде у условима који су испод прописаних стандарда). Одговарајућом услугом третмана отпадних вода покривено је мање од 8% становништва (Илустрација 3).

Постојећа оперативна постројења опслужују око 480.000 становника, од којих 280.000 је покривено услугом одговарајућег третмана. Удео индустријских отпадних вода у градским подручјима је опао, и процењује се на мање од 20% свих отпадних вода за мање заједнице, и до 60% у већим заједницама (осамдесетих година прошлог века, просек је био 45%). У већини случајева, не постоје постројења за пред-третнам индустријских вода пре испуштања отпадних вода у јавну канализацију.

Око 29% укупног оптерећења потиче од индустрије и институција, док преосталих 71% потиче од становништва преко канализационих система (Илустрације 4 и 5).

Илустрација 8 Расподела оптерећења

Илустрација 9 Расподела оптерећења

	>100000	50000 to 100000	10000 to 50000	2000 to 10000	<2000
Pollution load from populatiion, PE,	2,842,074	647,369	1,209,315	762,927	1,692,053
Pollution load from Industry, PE	2,128,886	292,323	359,137	76,165	17,706

Процена стања

Главни закључци који се односе на постојеће стање могу се сумирати на следећи начин:

- Многа водна тела не испуњавају захтеве из актуелних прописа и стандардаза воду. Проблем је израженији у сливу реке Мораве у односу на друга подручја. Дунав је још увек у добром или умерено добром стању упркос непостојању постројења за третман отпадних вода у насељима која испуштају отпадне воде у Дунав, укључујући Београд и Нови Сад. Дунав напушта Србију квалитетнији него што у Србију улази[42].
- Од 493 површинских водних тела, само 102 су под мониторингом, а од 153 подземна аквифера, само су 64 под мониторингом. Мониторинг не покрива све параметре наведене у прописима. Само неки од праћених параметара у водним телима крше стандарде, и то не континуално
- Неусаглашеност са стандардима најчешће се приписује непостојању постројења за третман отпадних вода из насеља и индустрије.
- Водна тела под највећим притиском су водна у сливу реке Мораве и поједини канали у Војводини[43],
- Индустријско загађење доминира на Дунаву, и то низводно од Београда, у Великој Морави узводно од Ресаве,

[42] Извор: Нацрт Плана заштите вода од загађивања

[43] Извор: Нацрт Плана заштите вода од загађивања

- Инфраструктура за сакупљање отпадних вода, а нарочито за третман отпадних вода није довољна, и потребно је знатно изградити.

1. **Циљеви и претпоставке**

Осетљива подручја

У У складу са Конвенцијом о сарадњи на одрживом коришћењу и заштити реке Дунав (коју је СРЈ потврдила 30.01.2003. године), Законом о потврђивању Конвенције о сарадњи за заштити и одрживом коришћењу реке Дунав (Службени гласник Србије и Црне Горе, Међународни споразуми, број 4/2003) и Декларацијом о унапређењу сарадње у оквиру *ICPDR* (коју је Република Србија потписала у Букурешту 23.02.2007. године), Република Србија као чланица Међународне комисије за заштиту реке Дунав (*ICPDR*) прихвата обавезе усмерене на испуњење свих услова предвиђених у горе наведеним актима.

То значи да Република Србија треба да размотри и примену претходно поменутих захтева и да донесе правну основу за одређивање осетљивих подручја. Највероватнији приступ је да се подручје целе Србије (92% територије налази се у сливу реке Дунава) прогласи осетљивим због еутрофикације делте Дунава, а на целокупно подручје ће се примењивати напреднији третман уз уклањање азота и фосфора у свим насељима са више од 10.000 еквивалент становника. Овај приступ предвиђен је у нацрту Плана заштите вода од загађења.

Неке активности у вези са идентификацијом осетљивих подручја започете су уз подршку ENVAP II пројекта: „Одређивање осетљивих подручја и рањивих зона на нитратеу складу са Нитратном директивом и Директивом о третману комуналних отпадних вода“, које се спроводе као део билатералне сарадње између Србије и Шведске. Пројекат (друга фаза) укључује предлоге принципа за одређивање осетљивих подручја и релевантних водозахвата са мапама у *GIS* са приказом различитих алтернатива, документације о изабраној методологији и финалном мапирању (октобар 2015 – децембар 2015).

За потребе садашње процене претпоставља се да је целокупна територија Србије осетљиво подручје. Стога се за потребе идентификације инфраструктурних потреба претпоставља терцијарни третман у случајевима свих насеља са више од 10.000 еквивалент становника.

Циљеви у вези са прикључцима

Садашња стопа прикључености на системе за третман отпадних вода је око 11%, мада око 7,6% уствари има услугу адекватног третмана. За потребе планирања, претпоставља се да ће се скоро 99% стопе прикључености за насеља са више од 2.000 еквивалент становника постићи до 2041. године, а проценат од скоро 99% насеља са више од 2.000 еквивалент становника који ће имати адекватну услугу третмана требало би постићи до 2041. године.

4. **Активности на постизању усаглашености и приоритета**

У циљу постизања законодавне усаглашености предвиђен је низ активности. У складу са нацртом Стратегије управљања водама потребно је створити повољно окружење за постизање општег стратешког циља доброг стања свих водних тела и одговарајућих водопривредних услуга, а све у правцу подршке општем развоју кроз:

- Успостављање правних, институционалних и финансијских капацитета (оснивање Фонда за воде, обезбеђивање инвестиција у водопривредне услуге и развој имплементационих капацитета кроз оснивање нових регионалних структура, итд.)
- Знатно и одговарајуће повећање капацитета државе и других институција надлежних за водопривреду
- Повећање финансијске базе у водопривредном сектору и успостављање одговарајуће тарифне политике како би се имплементирао принцип наплате и подршка инвестицијама из приватног сектора
- Знатно повећање капацитета стручних и истраживачких институција и њихово веће учешће у развоју водопривредне политике, итд.

Горе набројане активности и реформе (процењени трошкови износе око 416 милиона евра) представљају предуслове потребне за имплементацију свих других активности усмерених на постизање усаглашености, укључујући:

- Јачање постојећих и стварање нових капацитета за идентификацију, развој и реализацију пројеката, укључујући (али не ограничавајући се на):
    - Јачање стратешког планирања у водопривредном сектору, укључујући и инвестиционо планирање;
    - Развој капацитета на националном/регионалном нивоу за идентификацију, припрему, реализацију, процену и мониторинг пројеката;
    - Успостављање одговарајућих капацитета за израду пројектне документације;
    - Успостављање капацитета за инспекцијски надзор
    - Контролу и надзор над спровођењем захтева у сектору вода.
- Инфраструктурни развој:
    - Приоритизација пројеката инфраструктурног развоја на основу:
        - специфичног оптерећења реципијента
        - величине насеља и периода реализације
    - Фазна реализација инфраструктуре која недостаје
        - системи за сакупљање отпадних вода (проширење постојећих система, изградња нових система, опремање и обнова постојећих система)
        - третман отпадних вода у складу са захтевима Директиве о третману комуналних отпадних вода у свим насељеним местима са више од 2.000 еквивалнет становника
        - системи за сакупљање и третман атмосферских вода (обим овог проблема је у великој мери потцењен и потребне су детаљније студије за дефинисање активности и потребне инфраструктуре).

Приоритети за заштиту водних тела

Приоритет за развој инфраструктуре за сакупљање и третман отпадних вода постићи ће се уколико се испоштују следећи критеријуми[44]:

- Први ниво приоритизације за постројења за третман отпадних вода заснива се на специфичном оптерећењу реципијента и на проценту становништва које је прикључено на канализациону мрежу. Већи приоритет има и веће специфично оптерећење. Овај приступ је употребљен за класификацију насељених места у 4 планска и имплементациона периода;

[44] Критеријуми су дати у Плану заштите вода од загађивања и подударају се са критеријумима за приоритетне системе из Водопривредне стратегије.

- За сваки плански период примењује се други ниво приоритета, при чему се већи приоритет даје насељеним местима са већим оптерећењем еквивалент становника, односно прво се решавају већа насељена места;
- За насељена места са више од 2.000 еквивалент становника, приоритет се прво даје изградњи канализационе мреже ако је степен прикључености мањи од 60%, а ако то није случај, приоритет се даје изградњи постројења за третман отпадних вода;
- Приоритет се даје новим постројењима за третман отпадних вода у прва два планска периода, а затим треба разматрати обнову и проширење.

Реализација пројеката у насељеним местима

Реализација инвестиционих пројеката у насељеним местима подељена је на четири имплементациона периода, од 2015. до 2020. године и од 2021. до 2041. године, у трајању од по 7 година[45]. Пројекти су побројани у складу са горепоменутим критеријумима приоритизације. У сваком периоду реализације, приоритет се даје прво већим насељима.

Приоритетни пројекти за период 2015 – 2020. године

Неколико пројеката који се односе на објекте за сакупљање и третман отпадних вода су у различитим фазама припреме и изградње. Опсег капацитета пројеката изградње постројења за третман отпадних вода у овом периоду креће се од 1.000 еквивалент становника (Бела Црква) до отприлике 450.000 еквивалент становника (Нови Сад), при чему се највише пројеката реализује у средњем опсегу, односно од 80.000 до 100.000 еквивалент становника (Ужице, Врање, Крушевац, Шабац, Лесковац, Краљево, Чачак, Зрењанин, Врбас/Кула, итд.). У овом периоду такође је предвиђена реализација одређеног броја пројеката финансираних из средстава KfW, а везаних за сакупљање и третман отпадних вода (у насељеним местима средње величине) .

Тренутно у фази изградње има осам пројеката (Лесковац, проширење мреже и прва фаза постројења за третман отпадних вода, Шабац, прва фаза постројења за третман отпадних вода, главни колектор у Суботици, прва фаза постројења за третман отпадних вода у Врбасу/Кули, постројење за третман отпадних вода у Белој Цркви, колектори у Ужицу и прва фаза постројења за третман отпадних вода, колектори у Врању и прва фаза постројења за третман отпадних вода, колектори у Крушевцу и прва фаза постројења за третман отпадних вода). Поред тога, још седам пројеката налази се у различитим фазама припреме (системи за сакупљање отпадних вода и прва фаза постројења за третман отпадних вода за Рашку, Брус, Блаце, Краљево, Зрењанин, Чачак, Лозницу и Нови Сад). Из доступних студија изводљивости и друге технике документације, процењује се да ће око 229 милиона евра бити усмерено на финансирање горе наведених пројеката до 2020. године.

За више информација, видети Анекс А овог документа.

5. Трошкови

[45] Ово се подудара са буџетским планирањем ЕУ и одговарајућим периодима финансирања.

Процењује се да ће инвестиције за испуњење захтева Директиве третману комуналних отпадних вода у номиналним износима достићи 4.962 милиона евра[46] у 315 насељених места са више од 2.000 еквивалент становника. Ова процена трошкова заснива се на претпоставци да ће сва насеља са више од 10.000 еквивалент становника имплементирати терцијарни третман. Очекује се да ће трошкови достићи максимум у трећем периоду финансирања (2028-2034.), када се очекује пун развој капацитета за реализацију и финансирање пројеката. Трошкови за насеља са мање од 2.000 еквивалент становника нису укључени у горњи износ, али се процењује да ће бити потребно још 141 милиона евра у периоду после 2041. године за пуну имплементацију свих одговарајућих захтева.

Инвестициони трошкови подељени су у четири финансијска периода, како је већ речено. Пуна усаглашеност очекује се 2041. године. Индикативна расподела инвестиционих трошкова у периоду 2015-2041. године приказана је у Табели 1.

Табела 18 Сумарни приказ процењених трошкова у периоду од 2015. до 2041. године (у милионима евра)

Финансијски период 2015-2041.	2015-2020.	2021-2027.	2028-2034.	2035-2041.	Укупно 2015-2041.
Процењени инвестициони трошкови	374.88	1,143.49	2,404.97	1,038.92	4,962.26

У Анексу Б налази се табела са детаљнијим приказом за свако насеље.

6. Динамика реализације

Реализација на нивоу насељеног места је планирана је уз узимање у обзир горе наведених разматрања. Детаљно инвестиционо планирање, укључујући и усавршену приоритизацију и ограничења која намеће приступачност цена када је реч о повраћају трошкова, ће се разрадити у плановима за имплементацију специфичних директива и у студијама изводљивости за појединачне пројекте који се реализују на нивоу насеља.

За потребе процене утицаја тарифа на инвестициони план, у Анексу В приказана је међугодишња расподела улагања и припадајући трошкови рада и одржавања. Ова анализа показује да ће актуелни инвестициони план максимално искористити капацитет домаћинстава.

По сценарију 1, оперативни трошкови и трошкови одржавања процењени према домаћим инжењерским пројекцијама у Републици Србији, нешто су већи од међународних. То је делом оправдано потребом да се апсорбује заостатак у одржавању постојећих мрежа које су у веома лошем стању. По овом сценарију (видети Анекс В – Међугодишња расподела), потребно повећање тарифа у овом периоду треба да буде између 5 и 10% по свакој години у току апроксимације. Ово ће у великој мери бити удар на ограничену платежну моћ.

Илустрација 6. Утицај оперативних трошкова на тарифе према домаћем сценарију:

[46] Пројекције трошкова изведене су из Плана заштите вода од загађивања, где фиксни трошкови (описани у поглаављу 4) представљају 8%, трошкови припреме пројекта око 12%, док инвестициона улагања узимају 80% укупних трошкова.

По сценарију 2, оперативни трошкови обрачунавају се према међународним параметрима. Резултати кажу да је потреба за повећањем тарифа нешто мања, и креће се између 4 и 7%, али је то и даље велики захтев.

Илустрација 7. Утицај оперативних трошкова на тарифе према међународним параметрима за прорачун:

Очигледан закључак ове прелиминарне анализе је да постизање пуне усаглашености изискује дужи период, и да ће овај приказани прелиминарни план имплементације бити велики удар на платежну моћ домаћинстава, без обзира на то што је одржив. Република Србија у овом тренутку не може да разматра ранији датум за постизање усаглашености.

Иако образложење транзиционих периода у овом тренутку није неопходно, приказани План имплементације је проверен у смислу одрживости и стога представља валидну основу за будућа дефинисања и дораду.

7. Механизам финансирања

Предвиђа се да ће се у Србији развој и рад инфраструктуре у области отпадних вода финансирати из следећих извора:

1) Оперативни трошкови и трошкови одржавања (OPEX) из тарифа за управљање отпадом (механизми за повраћај трошкова);
2) Инвестициони трошкови из:

- Националних јавних средстава (републички буџет, национални фонд за воде, покрајински фонд за воде, буџети и фондови локалних самоуправа);
- Фондова ЕУ;
- Осталих неповратних средстава из донација;
- Кредита;
- Осталих извора.

Табела 2. Сажети приказ плана финансирања (у мил. евра)

	НОМИНАЛНО У МИЛ. ЕВРА	%	НСВ НА 4%
УКУПНИ ОРЕХ	**4.627,58**	48%	**2.116,86**
Повраћај трошкова кроз тарифе за воду	4.627,58	100%	
УКУПНИ ИНВЕСТИЦИОНИ ТРОШКОВИ	**4.962,26**	52%	**2.717,16**
Неповратна средства ЕУ и осталих донатора	2.649,13	53%	
Национално учешће	2.313,13	47%	
УКУПНА УЛАГАЊА И ОПЕРАТИВНИ ТРОШКОВИ	**9.589,83**	**100%**	**4.834,02**

Сви оперативни трошкови и трошкови одржавања биће намирени путем механизама за повраћај трошкова.

Већи део средстава за инвестициону компоненту очекује се из неповратних средстава ЕУ и од осталих донатора (53% укупних инвестиционих трошкова). Остале потребе биће намирене из националних извора као што је описано у горњем тексту. Утврђивање реалног учешћа различитих националних извора финансирања је у току, уз развој одговарајућих механизама финансирања.

РС је свесна да је за мобилизацију тако великих средстава неопходно да дође до јачања институција како би се повећани број пројеката могао несметано превести у реалну имплементацију. У периоду 2015-2017. године, прелиминарни алат за планирање биће израђен како би се постепено побољшали капацитети за вишегодишње програмирање.

8. Институционалне надлежности

Општи преглед

Послове из области водопривреде обављају Министарство пољопривреде и заштите животне средине, покрајински секретаријати, јавна водопривредна предузећа, локална самоуправа и

јавна комунална предузећа. Ако сви ови органи буду усаглашено деловали у овој области, може се очекивати сигурно и делотворно функционисање и развој водопривредног сектора.

Осим кровног министарства, послове водопривреде обављају још и Министарство финансија, Министарство за државну управу и локалну самоуправу, Министарство рударства и енергетике и Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (Илустрација 8). Према нацрту Стратегије управљања водама, таква расподела надлежности, заједно са недовољном секторском координацијом и сарадњом, не обезбеђује ефикасно и одговорно управљање водама, као ни планирањем, финансирањем и изградњом инфраструктуре у тој области.

Илустрација 8: Водопривреда у Србији – актуелни институционални оквир

Управљање инвестиционим пројектима

Неколико организационих јединица МПЗЖС (Републичка дирекција за воде, Одељење за управљање пројектима, Одељење за заштиту вода) укључено је у планирање пројеката. Републичка дирекција за воде и Одељење за заштиту вода надлежни су за израду политика, заједно са другим надлежним органима. Одсек за ИПА/Одељење за управљање пројектима има оперативну улогу у припреми и управљању пројектима. Канцеларија за европске интеграције Републике Србије врши послове координације програма који се финансирају из међународне помоћи и средстава ЕУ .

Када су у питању пројекти који се финансирају из претприступне помоћи, нпр. из ИПА 2013 програмске године, надлежности за планирање улагања у водопривреду и финансирање на централном нивоу дефинисани су Децентрализованим системом имплементације пројеката који се финансирају из средстава ЕУ, који је одобрен 2014. године. Општу координацију и програмирање помоћи ЕУ и донаторских средстава врши Канцеларија за европске интеграције, а за сектор животне средине и климатских промена, Одсек за ИПА Министарства пољопривреде и заштите животне средине. МПЗЖС/Одсек за ИПА пројекте надлежно је за програмирање, припрему предлога пројеката, израду пројектне

документације, и за управљање одобреним пројектима у сектору животне средине. Техничка реализација одобрених пројеката у надлежности је Одсека за ИПА пројекте и крајњег корисника. Када је реч о инфраструктури, надлежност је у локалној самоуправи. Финансијска реализација, уговарање, финансирање и надзор надлежности су Министарства финансија (Централне јединице за финансирање и уговарање (CFCU) и националног фонда). Национално суфинансирање треба да обезбеди релевантно министарство и крајњи корисник, а управљање се врши према процедури Децентрализованог система имплементације.

Пројекти у области водопривреде који се финансирају из кредита спроводе се директно у сарадњи између локалних самоуправа и међународних финансијских институција, и то у фази развоја пројекта, као и у фази реализације.

Да би се решила сва релевантна питања у вези са планирањем и реализацијом у сектору водопривреде, важно је усвајање Стратегије управљања водама и Плана заштите вода од загађивања. Након усвајања ових аката који су тренутно у у форми нацрта, они ће створити основу за планирање и израду планова имплементација специфичних директива за директиве чија је транспозиција скупа, односно директиве у сектору водопривреде

Ови акти ће такође створити основу за решавање актуелних недостатака у институционалној поставци за управљање процесом реализације улагања у водопривреди. Овакав стратешки оквир представља предуслов за успостављање ефикасног институционалног система који ће бити оспособљен за доношење стратешких одлука и обезбеђивање одговарајућих капацитета за развој и реализацију инфраструктурних пројеката.

Анекс А. Финансирање пројеката у сектору водопривреде за период до 2020. године

Општина	Извор средстава за финансирање	Расположиво из буџета	Укупно за период до 2020	Статус
I Опредељено до 2015. године				
Систем за сакупљање и третман отпадних вода - Лесковац	MISP IPA 2010	9,8	22,3	У изградњи
	Суфинансирање из националних извора	4,0		
	ORIO	8,5		
Постројење за третман отпадних вода - Рашка	IPA 2013	6,0	7,2	Пројекат у припреми
	Суфинансирање из националних извора	1,2		
Постројење за третман отпадних вода - Шабац	MISP IPA 2008	8,6	8,6	У изградњи
Реконструкција / проширење постројења за третман отпадних вода - Суботица	EUD	5,1	18,1	У изградњи
CARDS 2004	EBRD	9,0		
	Град Суботица	3,0		
	Влада Италије	0,6		
	Воде Војводине	0,5		
Постројење за третман отпадних вода - Врбас/Кула	EUD	12,3	30,2	У изградњи
MISP IPA	Норвешка	1,3		
	Холандија	1,2		
	МПЗЖС	2,3		
	Општина Врбас	5,7		
	Фонд за воде АПВ	4,4		
	НИП	3,1		
MEGLIP: Системи за сакупљање и третман отпадних вода - Ужице, Врање, Крушевац	IPA 2011	13,8	59,8	У изградњи
	KfW кредит	46,0		
Систем за сакупљање и третман отпадних вода – Бела Црква	Чешка	0,6	1,2	У изградњи

(Крушчица)	АП Војводина	0,1		
	Бела Црква	0,1		
	EISP/Sida	0,5		
Укупан број текућих пројеката			**147,4**	
II Нова опредељена средства за период од 2015-2020. године				
Постројење за третман отпадних вода - Краљево	PPF5, IPA 2017 (SPD)	30,0	30,0	Пројекат у припреми
Постројење за третман отпадних вода - Брус-Блаце	PPF4, IPA 2016 (SPD)	11,7	11,7	Пројекат у припреми
Постројење за третман отпадних вода - Лозница	PPF2 IPA 2008 IPA 2018/2020	4,9	4,9	Пројекат у припреми
Постројење за третман отпадних вода - Зрењанин	MISP IPA 2010 IPA 2018/2020	6,3	6,3	Пројекат у припреми
Постројење за третман отпадних вода - Чачак	MISP IPA 2008 IPA 2018/2020	6,9	6,9	Пројекат у припреми
Систем за сакупљање и третман отпадних вода – Нови Сад	WBIF	21,4	21,4	Пројекат у припреми (ПФС у току)
Укупно опредељених нових средстава			**81,2**	
Укупан износ			**228,5**	

Анекс Б. Процене за појединачна насељена места којима се даје приоритет на основу количине испуштања у односу на капацитет разређивања воде реципијента

					ТРОШКОВИ ИЗРАЖЕНИ У МИЛИОНИМА ЕВРА ЗА 2015. ГОДИНУ НОМИНАЛНО			
ПЕРИОД ПЛАНИРАЊА	**НАЗИВ НАСЕЉЕНОГ МЕСТА**	**ЕК.С.**	**СТАНОВНИШТВО 2011. ГОДИНЕ**	**КАТЕГОРИЈА СТАНОВНИШТВА**	**ТРОШКОВИ ПРИПРЕМА**	**МРЕЖАКАНАЛИЗАЦИОНА**	**ОБЈЕКТИ ЗА ТРЕТМАН**	**УКУПНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ**
2015-2041.	**СВЕ > 2.000 Е.С.**	**8.332.311**	**5.475.401**	**СВЕ > 2.000 Е.С.**	**582,44**	**1,553,51**	**3,408,74**	**4,962,26**
2015-2020.	Краљево	131.157	85.324	50000 до 100000	7,98	14,35	45,26	59,61
2015-2020.	Лесковац	126.629	82.623	50000 до 100000	7,26	9,35	43,55	52,90
2015-2020.	Чачак	122.083	79.904	50000 до 100000	6,87	7,42	42,16	49,58
2015-2020.	Шабац	102.940	68.363	50000 до 100000	6,76	13,09	37,72	50,82
2015-2020.	Ужице	90.463	60.751	50000 до 100000	5,34	4,75	33,39	38,14
2015-2020.	Врање	81.301	55.109	50000 до 100000	4,95	2,33	34,45	36,78
2015-2020.	Лозница	51,510	36.366	10000 до 50000	4,86	14,10	25,66	39,76
2015-2020.	Врбас	32.610	24.019	10000 до 50000	3,29	6,78	20,97	27,75
2015-2020.	Рашка	13,219	10.640	10000 до 50000	1,35	0,75	10,21	10,96
2015-2020.	Блаце	5.946	5.210	2000 до 10000	0,38	0,28	3,89	4,16
2015-2020.	Брус	5.869	5.150	2000 до 10000	0,41	0,54	3,88	4,42
2021-2027.	Ниш	381.521	227.625	>100000	16,21	15,57	100,67	116,24
2021-2027.	Крушевац	124.718	81.481	50000 до 100000	6,91	6,87	42,78	49,65
2021-2027.	Нови Пазар	118.102	77.516	50000 до 100000	7,11	10,98	41,52	52,49
2021-	Пожаревац	67.366	46.427	10000 до	5,32	11,44	30,87	42,31

2027.				50000				
2021-2027.	Пирот	62.357	43.272	10000 до 50000	4,15	2,93	28,23	31,17
2021-2027.	Зајечар	61.836	42.943	10000 до 50000	4,75	8,59	28,68	37,27
2021-2027.	Бор	48.062	34.147	10000 до 50000	3,24	0,97	22,97	23,94
2021-2027.	Прокупље	37.416	27.205	10000 до 50000	3,04	1,96	22,69	24,65
2021-2027.	Алексинац	35.645	26.035	10000 до 50000	3,55	7,59	22,49	30,08
2021-2027.	Књажевац	23.951	18.170	10000 до 50000	2,18	1,59	16,15	17,74
2021-2027.	Кула	23.394	17.788	10000 до 50000	2,84	7,93	16,56	24,49
2021-2027.	Пожега	23.391	17.786	10000 до 50000	2,44	4,32	16,16	20,48
2021-2027.	Ивањица	19.439	15.051	10000 до 50000	1,99	2,57	13,89	16,46
2021-2027.	Србобран	18.374	14.306	10000 до 50000	3,03	12,65	14,43	27,08
2021-2027.	Куршумлија	16.803	13.200	10000 до 50000	1,71	1,62	12,35	13,97
2021-2027.	Оџаци	16.557	13.026	10000 до 50000	2,34	7,51	12,86	20,37
2021-2027.	Нови Бечеј	16.104	12.705	10000 до 50000	2,40	8,40	12,71	21,11
2021-2027.	Ковачица	13.931	11.153	10000 до 50000	2,51	10,76	11,73	22,49
2021-2027.	Лебане	13.255	10.666	10000 до 50000	1,50	2,05	10,38	12,43
2021-2027.	Тутин	12.893	10.404	10000 до 50000	1,38	1,20	10,07	11,27
2021-2027.	Ариље	12.744	10.296	10000 до 50000	1,44	1,87	10,06	11,92
2021-2027.	Петровац на Млави	11.201	9.171	2000 до 10000	1,58	3,35	10,72	14,07
2021-2027.	Црвенка	10.970	9.001	2000 до 10000	1,89	6,29	10,88	17,17
2021-2027.	Владичин Хан	10.861	8.921	2000 до 10000	1,28	0,85	10,21	11,06
2021-2027.	Кљајићево	10.250	8.470	2000 до 10000	2,04	8,26	10,58	18,85
2021-2027.	Александровац	10.065	8.333	2000 до 10000	1,14	0,20	9,56	9,76
2021-2027.	Банатски Карловац	9.704	8.065	2000 до 10000	0,66	1,68	5,31	6,99
2021-2027.	Сокобања	9.591	7.981	2000 до 10000	0,57	0,94	5,18	6,11
2021-2027.	Сивац	9.475	7.895	2000 до 10000	1,29	7,54	5,86	13,39
2021-2027.	Мајданпек	9.198	7.688	2000 до 10000	0,46	0,10	4,93	5,02

2021-2027.	Сврљиг	9.016	7.552	2000 до 10000	0,49	0,37	4,88	5,25
2021-2027.	Бајмок	8.832	7.414	2000 до 10000	1,22	7,09	5,54	12,63
2021-2027.	Качарево	8.413	7.099	2000 до 10000	1,20	6,80	5,78	12,57
2021-2027.	Велики Црљени	8.119	6.877	2000 до 10000	1,08	5,82	5,54	11,36
2021-2027.	Банатско Ново Село	7.866	6.685	2000 до 10000	1,14	6,41	5,48	11,89
2021-2027.	Руменка	7.617	6.496	2000 до 10000	1,11	6,23	5,35	11,58
2021-2027.	Омољица	7.372	6.309	2000 до 10000	1,08	6,06	5,21	11,27
2021-2027.	Ћићевац	7.268	6.230	2000 до 10000	1,03	5,63	5,12	10,75
2021-2027.	Уб	7.218	6.192	2000 до 10000	0,47	0,60	4,54	5,14
2021-2027.	Долово	7.158	6.146	2000 до 10000	1,05	5,91	5,10	11,00
2021-2027.	Јабука	6.983	6.012	2000 до 10000	1,03	5,78	5,00	10,78
2021-2027.	Осечина	6.957	5.992	2000 до 10000	0,86	4,26	4,82	9,08
2021-2027.	Меленци	6.944	5.982	2000 до 10000	1,00	5,54	4,95	10,50
2021-2027.	Обровац	6.450	5.601	2000 до 10000	0,93	5,10	4,67	9,77
2021-2027.	Падина	6.361	5.532	2000 до 10000	0,96	5,34	4,65	9,98
2021-2027.	Бабушница	6.276	5.466	2000 до 10000	0,42	0,50	4,07	4,57
2021-2027.	Бачко Градиште	5.818	5.110	2000 до 10000	0,89	4,95	4,34	9,28
2021-2027.	Кисач	5.794	5.091	2000 до 10000	0,88	4,93	4,32	9,25
2021-2027.	Бојник	5.519	4.876	2000 до 10000	0,63	2,74	3,94	6,68
2021-2027.	Бездан	5.198	4.623	2000 до 10000	0,81	4,49	3,97	8,47
2021-2027.	Руски Крстур	5.089	4.537	2000 до 10000	0,80	4,41	3,91	8,32
2021-2027.	Опово	5.073	4.524	2000 до 10000	0,70	3,51	3,80	7,31
2021-2027.	Сонта	4.830	4.331	2000 до 10000	0,76	4,22	3,75	7,97
2021-2027.	Куцура	4.815	4.319	2000 до 10000	0,76	4,21	3,74	7,95
2021-2027.	Вранић	4.707	4.233	2000 до 10000	0,73	4,02	3,67	7,69
2021-2027.	Коцељева	4.643	4.182	2000 до 10000	0,45	1,44	3,35	4,79
2021-2027.	Пригревица	4.436	4.016	2000 до 10000	0,71	3,93	3,51	7,44

2021-2027.	Пуково	4.248	3.865	2000 до 10000	0,69	3,79	3,40	7,18
2021-2027.	Кучево	4.186	3.815	2000 до 10000	0,33	0,60	3,01	3,61
2021-2027.	Гајдобра	4.165	3.798	2000 до 10000	0,66	3,55	3,33	6,87
2021-2027.	Трговиште	3.947	3.622	2000 до 10000	0,40	1,34	2,97	4,31
2021-2027.	Бачко Добро Поље	3.849	3.542	2000 до 10000	0,63	3,49	3,15	6,63
2021-2027.	Бачки Моноштор	3.779	3.485	2000 до 10000	0,62	3,43	3,10	6,54
2021-2027.	Ратково	3.688	3.411	2000 до 10000	0,61	3,37	3,05	6,41
2021-2027.	Житорађа	3.638	3.370	2000 до 10000	0,32	0,77	2,73	3,50
2021-2027.	Пивнице	3.598	3.337	2000 до 10000	0,60	3,30	2,99	6,28
2021-2027.	Злот	3.552	3.299	2000 до 10000	0,59	3,26	2,96	6,22
2021-2027.	Кумане	3.534	3.284	2000 до 10000	0,59	3,25	2,95	6,19
2021-2027.	Стапар	3.531	3.282	2000 до 10000	0,59	3,25	2,94	6,19
2021-2027.	Уљма	3.515	3.269	2000 до 10000	0,59	3,23	2,93	6,17
2021-2027.	Српски Милетић	3.237	3.039	2000 до 10000	0,55	3,02	2,75	5,77
2021-2027.	Савино Село	3.137	2.956	2000 до 10000	0,54	2,94	2,69	5,63
2021-2027.	Клење	3.111	2.935	2000 до 10000	0,53	2,92	2,67	5,59
2021-2027.	Степојевац	3.063	2.895	2000 до 10000	0,53	2,88	2,64	5,52
2021-2027.	Лазарево	3.043	2.878	2000 до 10000	0,47	2,39	2,57	4,96
2021-2027.	Бачки Брестовац	2.972	2.819	2000 до 10000	0,52	2,81	2,58	5,39
2021-2027.	Руско село	2.965	2.813	2000 до 10000	0,51	2,81	2,57	5,38
2021-2027.	Винарце	2.866	2.730	2000 до 10000	0,50	2,73	2,51	5,24
2021-2027.	Клек	2.837	2.706	2000 до 10000	0,50	2,71	2,49	5,20
2021-2027.	Брестовац	2.818	2.690	2000 до 10000	0,61	3,79	2,59	6,38
2021-2027.	Липнички Шор	2.738	2.622	2000 до 10000	0,48	2,63	2,42	5,05
2021-2027.	Босилеград	2.736	2.621	2000 до 10000	0,24	0,42	2,18	2,60
2021-2027.	Жагубица	2.681	2.574	2000 до 10000	0,40	1,89	2,30	4,20
2021-	Дереоње	2.578	2.487	2000 до 10000	0,46	2,51	2,31	4,81

2027.								
2021-2027.	Силбаш	2.555	2.467	2000 до 10000	0,46	2,49	2,29	4,78
2021-2027.	Велики Шиљеговац	2.455	2.382	2000 до 10000	0,44	2,41	2,22	4,63
2021-2027.	Бачки Грачац	2.342	2.286	2000 до 10000	0,43	2,32	2,14	4,46
2021-2027.	Павлиш	2.237	2.195	2000 до 10000	0,41	2,23	2,07	4,30
2021-2027.	Ченеј	2.142	2.113	2000 до 10000	0,40	2,16	2,00	4,16
2028-2034.	Београд	2499.393	1299.887	>100000	78,00	165,10	433,54	598,64
2028-2034.	Нови Сад	509.506	297.280	>100000	21,40	30,08	126,80	156,88
2028-2034.	Крагујевац	241.906	149.630	>100000	11,66	13,00	71,24	84,24
2028-2034.	Суботица	171.553	109.130	>100000	11,83	36,04	57,62	93,66
2028-2034.	Панчево	127.838	83.345	50000 до 100000	8,11	16,70	44,67	61,37
2028-2034.	Смедерево	117.354	77.067	50000 до 100000	7,65	16,07	41,88	57,95
2028-2034.	Зрењанин	115.879	76.180	50000 до 100000	6,31	4,48	40,22	44,70
2028-2034.	Ваљево	100.611	66.948	50000 до 100000	6,48	11,46	36,91	48,37
2028-2034.	Сремска Митровица	76.501	52.133	50000 до 100000	6,21	15,74	34,37	50,11
2028-2034.	Обреновац	75.943	51.786	50000 до 100000	6,80	21,34	34,81	56,15
2028-2034.	Сомбор	68.882	47.378	10000 до 50000	5,66	13,85	31,65	45,50
2028-2034.	Кикинда	53.927	37.915	10000 до 50000	4,17	6,74	25,71	32,45
2028-2034.	Младеновац	53.504	37.644	10000 до 50000	4,97	14,20	26,38	40,58
2028-2034.	Вршац	49.876	35.316	10000 до 50000	3,55	2,90	23,84	26,74
2028-2034.	Аранђеловац	47.529	33.803	10000 до 50000	3,73	5,62	23,29	28,91
2028-2034.	Рума	41.383	29.809	10000 до 50000	3,47	3,81	24,70	28,50
2028-2034.	Лазаревац	39.526	28.593	10000 до 50000	3,55	5,54	24,05	29,59
2028-2034.	Сурчин	38.963	28.223	10000 до 50000	5,77	25,95	26,04	51,99
2028-2034.	Параћин	37.081	26.984	10000 до 50000	3,57	7,01	23,09	30,10
2028-2034.	Горњи Милановац	36.029	26.289	10000 до 50000	3,11	3,36	22,20	25,56
2028-2034.	Смедеревска паланка	35.115	25.684	10000 до 50000	3,25	5,08	21,97	27,04

2028-2034.	Темерин	34.608	25.348	10000 до 50000	5,29	23,96	23,81	47,77
2028-2034.	Бечеј	32.195	23.742	10000 до 50000	3,81	11,79	21,33	33,12
2028-2034.	Ћуприја	25.857	19.471	10000 до 50000	2,30	1,61	17,11	18,72
2028-2034.	Врњачка Бања	25.535	19.252	10000 до 50000	2,81	6,36	17,47	23,83
2028-2034.	Сента	24.709	18.688	10000 до 50000	2,44	3,53	16,74	20,27
2028-2034.	Пријепоље	22.881	17.435	10000 до 50000	2,04	0,96	15,53	16,48
2028-2034.	Прибој	22.414	17.114	10000 до 50000	2,18	2,53	15,46	17,98
2028-2034.	Велика Плана	20.908	16.073	10000 до 50000	2,25	4,05	14,84	18,89
2028-2034.	Ада	19.901	15.373	10000 до 50000	3,17	13,03	15,29	28,33
2028-2034.	Трстеник	19.770	15.282	10000 до 50000	1,94	1,93	14,00	15,93
2028-2034.	Бачка Топола	18.746	14.567	10000 до 50000	2,78	10,12	14,35	24,48
2028-2034.	Бајина башта	18.596	14.462	10000 до 50000	1,96	2,80	13,46	16,26
2028-2034.	Жабаљ	18.298	14.253	10000 до 50000	3,13	13,64	14,50	28,14
2028-2034.	Сјеница	18.022	14.059	10000 до 50000	1,82	1,90	13,05	14,95
2028-2034.	Прешево	17.123	13.426	2000 до 10000	1,59	0,36	12,39	12,75
2028-2034.	Мали Иђош	15.150	12.026	10000 до 50000	2,68	11,48	12,51	23,99
2028-2034.	Свилајнац	13.713	10.996	10000 до 50000	1,61	2,71	10,72	13,43
2028-2034.	Кањижа	12.068	9.805	2000 до 10000	1,54	2,30	11,21	13,52
2028-2034.	Бујановац	10.982	9.010	2000 до 10000	1,36	1,51	10,36	11,87
2028-2034.	Нова Варош	10.690	8.795	2000 до 10000	1,21	0,36	10,03	10,39
2028-2034.	Димитровград	9.996	8.282	2000 до 10000	0,55	0,59	5,30	5,89
2028-2034.	Бела Паланка	9.809	8.143	2000 до 10000	0,57	0,87	5,26	6,13
2028-2034.	Чуруг	9.565	7.962	2000 до 10000	1,30	7,60	5,90	13,50
2028-2034.	Лапово	9.398	7.837	2000 до 10000	1,15	6,28	5,69	11,97
2028-2034.	Лозовик	9.360	7.809	2000 до 10000	1,30	7,65	5,82	13,47
2028-2034.	Мајур	8.323	7.031	2000 до 10000	1,06	5,50	5,59	11,09
2028-2034.	Челарево	8.061	6.833	2000 до 10000	0,61	1,50	5,03	6,54

2028-2034.	Осипаоница	7.804	6.638	2000 до 10000	1,15	6,56	5,47	12,03
2028-2034.	Топола (варошица)	7.550	6.445	2000 до 10000	0,69	2,48	4,90	7,39
2028-2034.	Чајетина	7.173	6.157	2000 до 10000	0,47	0,62	4,52	5,14
2028-2034.	Ново Милошево	6.993	6.019	2000 до 10000	0,84	3,99	4,81	8,80
2028-2034.	Баточина	6.714	5.805	2000 до 10000	0,68	2,69	4,53	7,22
2028-2034.	Хоргош	6.586	5.706	2000 до 10000	0,77	3,55	4,56	8,11
2028-2034.	Рибаре	6.473	5.619	2000 до 10000	0,77	3,60	4,51	8,11
2028-2034.	Косјерић	6.456	5.606	2000 до 10000	0,60	2,03	4,33	6,36
2028-2034.	Врањска бања	6.121	5.346	2000 до 10000	0,48	1,09	4,06	5,15
2028-2034.	Умчари	5.937	5.203	2000 до 10000	0,64	2,60	4,14	6,74
2028-2034.	Бања Ковиљача	5.821	5.112	2000 до 10000	0,53	1,65	3,98	5,62
2028-2034.	Кусадак	5.532	4.886	2000 до 10000	0,85	4,74	4,17	8,91
2028-2034.	Лучани	5.480	4.845	2000 до 10000	0,50	1,53	3,79	5,32
2028-2034.	Бадовинци	5.444	4.817	2000 до 10000	0,84	4,67	4,12	8,79
2028-2034.	Стара Моравица	5.335	4.731	2000 до 10000	1,04	6,52	4,27	10,78
2028-2034.	Обреж	4.940	4.419	2000 до 10000	0,76	4,11	3,80	7,91
2028-2034.	Мали Зворник	4.924	4.406	2000 до 10000	0,36	0,51	3,39	3,91
2028-2034.	Крупањ	4.898	4.385	2000 до 10000	0,37	0,62	3,39	4,01
2028-2034.	Црепаја	4.871	4.364	2000 до 10000	0,77	4,25	3,78	8,03
2028-2034.	Лешница	4.759	4.275	2000 до 10000	0,75	4,17	3,71	7,88
2028-2034.	Деспотовац	4.627	4.169	2000 до 10000	0,35	0,56	3,24	3,80
2028-2034.	Азања	4.433	4.014	2000 до 10000	0,70	3,84	3,50	7,34
2028-2034.	Љубовија	4.309	3.914	2000 до 10000	0,33	0,51	3,07	3,58
2028-2034.	Крњево	4.139	3.777	2000 до 10000	0,67	3,71	3,33	7,04
2028-2034.	Вучје	3.722	3.438	2000 до 10000	0,42	1,64	2,87	4,51
2028-2034.	Селевац	3.682	3.406	2000 до 10000	0,61	3,36	3,04	6,40
2028-2034.	Бољевац	3.593	3.333	2000 до 10000	0,60	3,29	2,98	6,28

2028-2034.	Грделица	3.424	3.194	2000 до 10000	0,28	0,48	2,58	3,06
2028-2034.	Чента	3.250	3.050	2000 до 10000	0,55	3,03	2,76	5,79
2028-2034.	Глогоњ	3.204	3.012	2000 до 10000	0,55	2,99	2,73	5,73
2028-2034.	Раља	3.109	2.933	2000 до 10000	0,49	2,48	2,62	5,10
2028-2034.	Марковац	3.087	2.915	2000 до 10000	0,53	2,90	2,65	5,56
2028-2034.	Медвеђа (медвеђа)	3.021	2.860	2000 до 10000	0,27	0,54	2,36	2,89
2028-2034.	Малошиште	2.991	2.835	2000 до 10000	0,52	2,83	2,59	5,42
2028-2034.	Мрчајевци	2.910	2.767	2000 до 10000	0,51	2,77	2,54	5,30
2028-2034.	Гуча	2.891	2.751	2000 до 10000	0,21	0,05	2,23	2,28
2028-2034.	Свештица	2.885	2.746	2000 до 10000	0,30	0,88	2,31	3,19
2028-2034.	Старо Село	2.866	2.730	2000 до 10000	0,50	2,73	2,51	5,24
2028-2034.	Велика Крсна	2.823	2.694	2000 до 10000	0,49	2,69	2,48	5,17
2028-2034.	Даросава	2.823	2.694	2000 до 10000	0,42	2,00	2,40	4,40
2028-2034.	Михајловац	2.778	2.656	2000 до 10000	0,49	2,66	2,45	5,11
2028-2034.	Ропочево	2.745	2.628	2000 до 10000	0,40	1,84	2,34	4,17
2028-2034.	Рача	2.715	2.603	2000 до 10000	0,21	0,18	2,14	2,32
2028-2034.	Пећинци	2.690	2.582	2000 до 10000	0,26	0,67	2,17	2,84
2028-2034.	Сефкерин	2.619	2.522	2000 до 10000	0,47	2,54	2,34	4,88
2028-2034.	Маглић	2.577	2.486	2000 до 10000	0,26	0,68	2,11	2,79
2028-2034.	Јаша Томић	2.445	2.374	2000 до 10000	0,39	1,90	2,16	4,06
2028-2034.	Велика Дренова	2.432	2.363	2000 до 10000	0,44	2,36	2,20	4,56
2028-2034.	Кушиљево	2.413	2.346	2000 до 10000	0,44	2,37	2,19	4,57
2028-2034.	Медвеђа (Западна Морава)	2.324	2.270	2000 до 10000	0,42	2,26	2,13	4,39
2028-2034.	Кнић	2.219	2.180	2000 до 10000	0,35	1,73	2,00	3,73
2028-2034.	Мељак	2.209	2.171	2000 до 10000	0,41	2,21	2,05	4,26
2028-2034.	Варварин	2.206	2.169	2000 до 10000	0,20	0,37	1,85	2,21
2028-	Велико	2.139	2.111	2000 до 10000	0,40	2,16	2,00	4,15

2034.	Орашје							
2028-2034.	Сечањ	2.134	2.106	2000 до 10000	0,37	1,95	1,97	3,92
2028-2034.	Уздин	2.043	2.027	2000 до 10000	0,38	2,08	1,93	4,01
2035-2041.	Јагодина	60.105	41.847	10000 до 50000	4,40	6,17	27,81	33,98
2035-2041.	Бачка Паланка	38.824	28.132	10000 до 50000	3,14	2,15	23,36	25,50
2035-2041.	Инђија	35.628	26.024	10000 до 50000	3,34	5,65	22,27	27,92
2035-2041.	Стара Пазова	24.583	18.602	10000 до 50000	3,49	13,12	17,74	30,86
2035-2041.	Апатин	22.567	17.219	10000 до 50000	2,16	2,17	15,50	17,67
2035-2041.	Нова Пазова	22.401	17.105	10000 до 50000	3,02	10,10	16,28	26,38
2035-2041.	Неготин	21.960	16.801	10000 до 50000	2,15	2,52	15,22	17,74
2035-2041.	Власотинце	20.633	15.882	10000 до 50000	1,88	0,83	14,34	15,16
2035-2041.	Ковин	20.040	15.470	10000 до 50000	2,34	5,37	14,52	19,89
2035-2041.	Нови Сад	19.935	15.397	10000 до 50000	2,97	11,19	15,11	26,30
2035-2041.	Шид	19.198	14.883	10000 до 50000	1,82	1,16	13,61	14,77
2035-2041.	Кађ	14.749	11.740	10000 до 50000	2,97	14,40	12,60	27,00
2035-2041.	Бачки Петровац	14.296	11.415	10000 до 50000	2,31	8,74	11,72	20,46
2035-2041.	Сурдулица	14.177	11.330	10000 до 50000	1,44	0,90	10,79	11,69
2035-2041.	Рипањ	13.841	11.088	10000 до 50000	2,47	10,51	11,65	22,15
2035-2041.	Угриновци	13.451	10.807	10000 до 50000	2,42	10,24	11,39	21,64
2035-2041.	Кладово	12.075	9.810	2000 до 10000	1,44	1,41	11,12	12,54
2035-2041.	Костолац	11.745	9.569	2000 до 10000	1,46	1,87	10,94	12,81
2035-2041.	Богатић	11.497	9.388	2000 до 10000	2,24	9,12	11,56	20,68
2035-2041.	Падинска Скела	11.299	9.243	2000 до 10000	1,46	2,15	10,66	12,81
2035-2041.	Барајево	11.077	9.080	2000 до 10000	1,95	6,80	11,01	17,82
2035-2041.	Врчин	11.042	9.054	2000 до 10000	2,19	8,99	11,23	20,21
2035-2041.	Бела Црква	10.998	9.022	2000 до 10000	1,27	0,66	10,28	10,95
2035-2041.	Сремски Карловци	10.629	8.750	2000 до 10000	1,29	1,15	10,07	11,23

2035-2041.	Гроцка	10.212	8.442	2000 до 10000	1,39	2,39	9,91	12,30
2035-2041.	Лајковац	10.190	8.426	2000 до 10000	1,57	4,02	10,07	14,10
2035-2041.	Бач	10.142	8.390	2000 до 10000	1,75	5,69	10,22	15,91
2035-2041.	Добановци	9.852	8.175	2000 до 10000	1,34	7,80	6,04	13,83
2035-2041.	Бешка	9.778	8.120	2000 до 10000	1,35	7,94	6,02	13,96
2035-2041.	Беочин	9.380	7.824	2000 до 10000	0,60	1,30	5,13	6,43
2035-2041.	Змајево	8.326	7.033	2000 до 10000	1,21	6,93	5,75	12,68
2035-2041.	Нови Кнежевац	7.859	6.680	2000 до 10000	1,10	6,09	5,45	11,54
2035-2041.	Чантавир	7.741	6.590	2000 до 10000	1,12	6,32	5,42	11,74
2035-2041.	Бачко Петрово Село	7.370	6.308	2000 до 10000	1,08	6,06	5,21	11,27
2035-2041.	Велико Градиште	6.740	5.825	2000 до 10000	0,54	1,40	4,40	5,80
2035-2041.	гај	6.738	5.823	2000 до 10000	1,02	5,80	4,88	10,68
2035-2041.	Баваниште	6.731	5.818	2000 до 10000	1,00	5,60	4,86	10,46
2035-2041.	Ковиљ	6.176	5.389	2000 до 10000	0,93	5,21	4,54	9,75
2035-2041.	Тител	6.054	5.294	2000 до 10000	0,80	4,09	4,36	8,45
2035-2041.	Мокрин	6.023	5.270	2000 до 10000	0,91	5,09	4,46	9,55
2035-2041.	Житиште	5.926	5.194	2000 до 10000	0,92	5,21	4,42	9,62
2035-2041.	Војка	5.362	4.752	2000 до 10000	0,83	4,61	4,07	8,68
2035-2041.	Голубинци	5.324	4.722	2000 до 10000	0,83	4,58	4,05	8,63
2035-2041.	Ириг	4.925	4.407	2000 до 10000	0,62	2,92	3,66	6,58
2035-2041.	Шајкаш	4.884	4.374	2000 до 10000	0,77	4,26	3,79	8,05
2035-2041.	Ечка	4.839	4.338	2000 до 10000	0,73	3,90	3,72	7,62
2035-2041.	Бољевци	4.533	4.094	2000 до 10000	0,72	4,00	3,57	7,57
2035-2041.	Чока	4.450	4.028	2000 до 10000	0,41	1,18	3,22	4,40
2035-2041.	Ердевик	4.416	4.000	2000 до 10000	0,57	2,68	3,36	6,04
2035-2041.	Станишић	4.399	3.987	2000 до 10000	0,71	3,90	3,49	7,39
2035-	Буковац	4.336	3.936	2000 до 10000	0,31	0,28	3,06	3,34

2041.								
2035-2041.	Прњавор	4.330	3.931	2000 до 10000	0,70	3,85	3,45	7,30
2035-2041.	Владимировац	4.213	3.837	2000 до 10000	0,68	3,76	3,38	7,14
2035-2041.	Пландиште	4.197	3.824	2000 до 10000	0,58	2,85	3,27	6,12
2035-2041.	Госпођинци	4.062	3.715	2000 до 10000	0,66	3,65	3,28	6,93
2035-2041.	Српска Црња	4.025	3.685	2000 до 10000	0,66	3,62	3,26	6,88
2035-2041.	Будисава	3.989	3.656	2000 до 10000	0,65	3,59	3,24	6,83
2035-2041.	Велика Моштаница,	3.786	3.491	2000 до 10000	0,63	3,44	3,11	6,55
2035-2041.	Перлез	3.654	3.383	2000 до 10000	0,61	3,34	3,02	6,36
2035-2041.	Арадац	3.596	3.335	2000 до 10000	0,60	3,29	2,99	6,28
2035-2041.	Бегеч	3.583	3.325	2000 до 10000	0,60	3,29	2,98	6,26
2035-2041.	Банатски Брестовац	3.492	3.250	2000 до 10000	0,59	3,22	2,92	6,14
2035-2041.	Љиг	3.463	3.226	2000 до 10000	0,27	0,39	2,59	2,98
2035-2041.	Мионица	3.418	3.189	2000 до 10000	0,42	1,76	2,72	4,47
2035-2041.	Башаид	3.338	3.123	2000 до 10000	0,57	3,10	2,82	5,92
2035-2041.	Врдник	3.292	3.085	2000 до 10000	0,38	1,47	2,61	4,08
2035-2041.	Мартинци	3.274	3.070	2000 до 10000	0,56	3,05	2,78	5,83
2035-2041.	Шимановци	3.255	3.054	2000 до 10000	0,49	2,46	2,70	5,17
2035-2041.	Хртковци	3.233	3.036	2000 до 10000	0,55	3,02	2,75	5,77
2035-2041.	Бегаљица	3.216	3.022	2000 до 10000	0,55	3,00	2,74	5,74
2035-2041.	Нови Сланкамен	3.175	2.988	2000 до 10000	0,54	2,97	2,71	5,68
2035-2041.	Кузмин	3.168	2.982	2000 до 10000	0,53	2,84	2,69	5,53
2035-2041.	Белегиш	3.156	2.972	2000 до 10000	0,54	2,96	2,70	5,66
2035-2041.	Кленак	3.125	2.946	2000 до 10000	0,54	2,93	2,68	5,61
2035-2041.	Сириг	3.116	2.939	2000 до 10000	0,54	2,93	2,67	5,60
2035-2041.	Нови Карловци	3.017	2.856	2000 до 10000	0,52	2,85	2,61	5,46
2035-2041.	Вајска	2.990	2.834	2000 до 10000	0,52	2,83	2,59	5,42

2035-2041.	Черевић	2.950	2.800	2000 до 10000	0,32	1,03	2,37	3,40
2035-2041.	Путинци	2.884	2.745	2000 до 10000	0,50	2,75	2,52	5,26
2035-2041.	Елемир	2.871	2.734	2000 до 10000	0,68	4,34	2,69	7,03
2035-2041.	Овча	2.870	2.733	2000 до 10000	0,50	2,73	2,51	5,24
2035-2041.	умка	2.821	2.692	2000 до 10000	0,73	4,88	2,72	7,60
2035-2041.	Младеново	2.805	2.679	2000 до 10000	0,49	2,68	2,46	5,15
2035-2041.	Мраморак	2.786	2.663	2000 до 10000	0,49	2,67	2,45	5,12
2035-2041.	Мошорин	2.674	2.568	2000 до 10000	0,47	2,58	2,37	4,96
2035-2041.	Банатско Велико Село	2.608	2.512	2000 до 10000	0,46	2,53	2,33	4,86
2035-2041.	Платичево	2.527	2.444	2000 до 10000	0,45	2,47	2,27	4,74
2035-2041.	Крчедин	2.511	2.430	2000 до 10000	0,45	2,45	2,26	4,71
2035-2041.	Доњи Милановац	2.489	2.411	2000 до 10000	0,23	0,46	2,03	2,49
2035-2041.	Коренита	2.485	2.408	2000 до 10000	0,45	2,43	2,24	4,68
2035-2041.	Нови Жедник	2.454	2.381	2000 до 10000	0,44	2,41	2,22	4,63
2035-2041.	Падеј	2.448	2.376	2000 до 10000	0,44	2,40	2,22	4,62
2035-2041.	Остојићево	2.387	2,324	2000 до 10000	0,43	2,35	2,18	4,53
2035-2041.	Доња Таванкут	2.384	2.322	2000 до 10000	0,43	2,35	2,17	4,53
2035-2041.	Бајша	2.355	2,297	2000 до 10000	0,43	2,33	2,15	4,48
2035-2041.	Заклопача	2.355	2,297	2000 до 10000	0,43	2,33	2,15	4,48
2035-2041.	Липолист	2.267	2.221	2000 до 10000	0,42	2,26	2,09	4,35
2035-2041.	Радаљ	2.255	2.211	2000 до 10000	0,41	2,25	2,08	4,33
2035-2041.	Александрово	2.161	2.130	2000 до 10000	0,40	2,17	2,02	4,19
2035-2041.	Марадик	2.121	2.095	2000 до 10000	0,39	2,14	1,99	4,13
2035-2041.	Банатско Карађорђево	2.116	2.091	2000 до 10000	0,39	2,14	1,98	4,12
2035-2041.	Текија	2.077	2.057	2000 до 10000	0,29	1,20	1,86	3,06
2035-2041.	Прово	2.059	2.041	2000 до 10000	0,39	2,09	1,94	4,03

2035-2041.	јарак	2.056	2.039	2000 до 10000	0,38	2,09	1,94	4,03
2035-2041.	Штитар	2.054	2.037	2000 до 10000	0,38	2,09	1,94	4,03
2035-2041.	Дреновац	2.048	2.032	2000 до 10000	0,38	2,06	1,93	3,99
2035-2041.	Бачина	2.037	2.022	2000 до 10000	0,38	2,07	1,93	4,00
2035-2041.	Степановићево	2.036	2.021	2000 до 10000	0,38	2,07	1,92	4,00
2035-2041.	Рићица	2.024	2.011	2000 до 10000	0,38	2,06	1,92	3,98
2035-2041.	Рудна глава	2.023	2.010	2000 до 10000	0,38	2,06	1,92	3,98
2035-2041.	Надаљ	2.021	2.008	2000 до 10000	0,38	2,06	1,91	3,97

АНЕКС 2

ПРЕЛИМИНАРНИ ПЛАН ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ

ЗА ИНТЕГРИСАНЕ РЕГИОНАЛНЕ СИСТЕМЕ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

Садржај

1. Приступ....3
2. Референтна година....3
3. Инвентар депонија и сметлишта....3
4. План затварања непрописних депонија....4
5. План смањења биоразградљивог отпад....4
6. План за успостављање инфраструктуре за управљање отпадом....6
7. План рециклаже....7
8. Посебни токови отпада....7
9. Трошкови и финансирање успостављања РСзУО....8
9.1. Процена трошкова....8
9.2. Одрживост инвестиционог плана....8
9.3. Финансирање развоја инфраструктуре....9
10. План за одлагање отпада на прописне депоније....13

1. Приступ

У овом плану дат је сажети преглед основних циљева, претпоставки и инвестиционих фактора који утичу на имплементацију регионалних система за управљање отпадом, дефинисаних у Националној стратегији за управљање отпадом. Ово је рана верзија процеса планирања која садржи назнаку приступа који ће се примењивати у имплементацији стратешких циљева на терену. Она ће се надаље развијати, када реални трошкови, препреке, и захтеви у погледу поштовања рокова постану јаснији.

2. Референтна година

Први доступни квалитативни подаци у *EUROSTAT* систему који се односе на производњу отпада у Србији датирају из 2008. године, када је израђена посебна Студија у министарству надлежном за животну средину[47].

Резултати Студије показују да је Србија 2008. године произвела 2.374.375 тона комуналног отпада, што одговара 0,87 kg/по глави становника на дан (318 kg/по глави становника годишње), што је и слично ситуацији у већини држава чланица. Просечан морфолошки састав отпада на националном нивоу приказан је на **Илустрацији Илустрација 10**.

Илустрација 10 **Морфолошки састав комуналног отпада у Србији – 2008**

Претпоставља се да ће 2008. година бити узета као референтна година за потребе Директиве **о отпаду.**

3. Инвентар депонија и сметлишта

Постоји 3582[48] депонија и сметлишта које треба узети у разматрање приликом имплементације захтева директиве. Мале депоније имају највећи удео у укупном броју

[47]Извештај о чврстом комуналном отпаду (Бојан Батинић са Техничког факултета у Новом Саду за Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Програм подршке инфраструктури заштите животне средине, јун 2014)

[48] Емисије метана са депонија у Србији и потенцијалне стратегије ублажавања: Студија случаја, УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ И ИСТРАЖИВАЊЕ (2012)

(92%) депонија и сметлишта у земљи са само 8% укупне количине отпада који се депонује. 182 депоније и сметлишта капацитета од преко 10 000 m^3 садрже 93,5% укупне количине депонованог отпада. Ова последња група заједно са преосталим комуналним депонијама капацитета испод 10.000 m^3 чини укупно 95% депонованог комуналног отпада и представља главну циљну групу за даљу процену.

4. План затварања непрописних депонија

С изузетком нових санитарних депонија, ниједна друга постојећа депонија или сметлиште није у складу са захтевима директиве. Прелиминарна процена сугерише да надоградња постојећих одлагалишта ради усклађивања са захтевима ЕУ није исплативо решење. Дакле, предвиђа се успостављање савремених регионалних система за управљање отпадом и прекид рада малих непрописних одлагалишта применом неколико техничких решења за покривање депонија или за уклањање отпада. Коначна одлука о техничком приступу који ће се примењивати донеће се кроз специфичне студије изводљивости, при чему је планирање засновано на процени ризика свих великих депонија.

Према Методологији за прелиминарну процену и квантификацију потенцијалних ризика по животну средину који долазе од депонија[49] проценом свих 12 фактора за сваку конкретну депонију, свим локацијама додељен је степен ниског, средњег или високог ризика.

Табела 19 у наставку даје сумарни прегед резултата процене ризика за 214 процењених депонија (укључује све комуналне депоније, као и сметлишта капацитета преко 10.000m^3).

Табела 19 Рангирање депонија према потенцијалном ризику које оне представљају за животну средину

	Висок ризик	**Средњи ризик**	**Низак ризик**	**Укупно**
Депоније и већа сметлишта	141	71	2	214

Могућности за рекултивацију укључују:

А. Одлагање отпада на депоније ће бити окончано прекривањем депоније одговарајућом покривком;

Б. Прекривање депоније слојем земље;

В. Прекирвање депоније слојем земље и водонепропусном фолијом без слоја за дренирање гаса;

Г. Прекривање депоније слојем земље, водонепропусном фолијом и слојем за дренирање гаса.

На сваку групу депонија примењиваће се различита техничка решења у циљу постизања високог степена заштите животне средине (Табела 20).

[49] Методологију је израдио Универзитет у Новом Саду, Одељење за инжењеринг у животној средини у оквиру *MOPRORK* и *UPIOV* пројеката, које су финансирали министарство и *GIZ*).

Табела 20 Препоручене опције рекултивације

Ризик Капацитет у m^3	Низак ризик	Средњи ризик	Висок ризик
<1.000	А	А	А
<1.001 <10.000	Б	Б	В
<10.001 < 100.000	В	В	В
>100.000	Г	Г	Г

5. План смањења биоразградљивог отпада

Подаци из 2008. године кажу да је 67,5% укупног комуналног отпада било биоразградљиво[50]. Тај проценат одговара количини од 1.602.525 тона произведеног биоразградљивог комуналног отпада током поменуте године, односно 214 kg по глави становника (Табела 21).

Табела 21 Производња биоразградљивог отпада у референтној години

Година	Укупно чврстог комуналног отпада (t/год)	Различити извори биоразградљивог комуналног чврстог отпада (t/год)				Укупно биоразградљивог комуналног отпада (t/год)
		Биоразградљиви из домаћинства (баштенски отпад и храна)	**Папир и картон**	**Остало** (текстил, дрво, кожа, ситне фракције, итд.)	**Зелени отпад** (паркови и друге јавне површине)	
2008	2.374.375	1.024.543	355.586	151.165	71.231	**1.602.525**

Прелиминарни датуми за постизање циљних вредности за биоразградљиви отпад предвиђени су у нацрту Националне стратегије управљања отпадом[51] и укључују следеће рокове (Табела 22):

- Смањење биоразградљивог отпада који се одлаже на депоније на 75% до 2022. године,
- Смањење биоразградљивог отпада који се одлаже на депоније на 50% до 2026. године,
- Смањење биоразградљивог отпада који се одлаже на депоније на 35% до 2030. године.

[50]Извештај о чврстом комуналном отпаду (Бојан Батинић са Техничког факултета у Новом Саду за Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Програм подршке инфраструктури заштите животне средине, јун 2014)

[51]Нацрт Стратегије је у фази расправе, усвајање се очекује 2015. Коначни датуми ће се дефинисати након процене свих техничких и финансијских капацитета.

Табела 22 Количина биоразградљивог комуналног отпада у Републици Србији у периоду 2014-2030.

Year	Total MSW (t/year)	Different sources of biodegradable municipal solid waste (t/year)				Total BMW (t/year)
		Households biodegradable (garden and food)	Paper & Cardboard	Other (Textiles, wood, leather, fine fraction etc.)-	Green waste (parks and public areas)	
2008.* potential reference year	2,374,375	1,024,543	355,586	151,165	71,231	**1,602,525**
2014.	2,448,566	1,193,779	212,404	203,379	73,457	**1,683,019**
2015.	2,468,363	1,189,739	216,334	205,487	74,051	**1,685,611**
2016.	2,498,382	1,190,351	221,200	208,439	74,951	**1,694,942**
2017.	2,530,283	1,191,521	226,281	211,540	75,909	**1,705,251**
2018.	2,566,067	1,194,153	231,763	214,959	76,982	**1,717,857**
2019.	2,603,892	1,197,342	237,486	218,539	78,117	**1,731,483**
2020.	2,644,308	1,201,308	243,504	222,328	79,329	**1,746,469**
2021.	2,682,116	1,203,683	249,340	225,885	80,463	**1,759,371**
2022.	2,721,803	1,206,503	255,406	229,586	81,654	**1,773,150**
2023.	2,763,469	1,209,790	261,716	233,440	82,904	**1,787,849**
2024.	2,807,218	1,213,561	268,282	237,452	84,217	**1,803,511**
2025.	2,853,162	1,217,838	275,118	241,631	85,595	**1,820,181**
2026.	2,901,416	1,222,640	282,240	245,984	87,042	**1,837,907**
2027.	2,952,104	1,227,991	289,663	250,522	88,563	**1,856,739**
2028.	3,005,355	1,233,911	297,405	255,252	90,161	**1,876,729**
2029.	3,061,308	1,240,424	305,484	260,185	91,839	**1,897,931**
2030.	3,120,105	1,247,553	313,917	265,330	93,603	**1,920,403**

До 2022. године, одлагање биоразградљивог отпада на депоније мора да се сведе на 75% од укупне количине биоразградљивог отпада произведеног 2008. године – са депонија ће се преусмерити око 400.000 тона.

- Стратегија:
    - 50% зеленог отпада (паркови и јавне површине) – 40.000 тона
    - 30% папира и картона – око 77.000 тона
    - 15% дрвета, текстила,... – око 34.000 тоне
    - 25% биоразградљивог отпада из домаћинстава – око 300.000 тона
- Укупно преусмерог отпада – 451.000 тона.

Овај циљ може се постићи третманом биоразградљивог отпада у највећим регионима (коришћење отпада за производњу топлотне и електричне енергије у Београду, механичко-биолошки третман за производњу горива из отпада (RDF/SRF) у постојећима за коинсинерацију у Новом Саду и Нишу), као и компостирањем у неколико мањих региона, нпр. у Сремској Митровици, Панчеву, Инђији и Ужицу.

Одлагање биоразградљивог отпада 2026. године мора се смањити на 50% укупне количине биоразграђивог комуналног отпада производедног у референтној 2008. години – око 800.000 тона ће бити преусмерено са депонија.

- Стратегија:

- 50% зеленог отпада (паркови и јавне површине) – око 44.000 тона
- 40% папира и картона – 113.000 тона
- 30% дрвета, текстила,... – око 74.000 тона
- 50% биоразградљивог отпада из домаћинстава – око 600.000 тона
- Укупно преусмерог отпада – 831.000 тона.

Ови циљеви могу се постићи третманом биоразградљивог отпада у претходно наведеним регионима, којима би се придружили још и Смедерево, Нова Варош, Пирот, Ваљево и Зрењанин.

Количина биоразградљивог отпада који се одлаже на депоније до 2030. године треба да се смањи на 35% укупне количине биоразграљивог комуналног отпада производедног у референтној 2008. години – око 1 милион тона ће бити преусмерено са депонија.

- Стратегија:
  - 80% зеленог отпада (паркови и јавне површине) – око 75.000 тона
  - 60% папира и картона – око 188.000 тона
  - 50% дрвета, текстила,... – око 132.000 тона
  - 60% биоразградљивог отпада из домаћинстава – око 623.000 тона
  - Укупно преусмерог отпада – 1,018 милиона тона.

Ови циљеви могу се постићи проширењем третмана биоразградљивог отпада (компостирањем) са поменутих региона којима би се придружили и региони Вршца, Петровца, Зајечара, Прокупља, Краљева, Крушевца и Крагујевца.

6. План за успостављање инфраструктуре за управљање отпадом

Систем управљања отпадом у Републици Србији у процесу је ревизије с циљем да се велики број старих непрописних депонија замени регионалним системима за управљање отпадом. Компоненте овог система омогућавају одвојено сакупљање и рециклажу, смањење депоновања биоразградљивог отпада, повећање ефикасности процеса управљања отпадом, док би се само преостали отпад који се никако другачије не може збринути одлагао на депоније.

Имплементација Директиве о депонијама разматра се заједно са другим захтевима који се односе на управљање отпадом, при чему посебно треба имати у виду циљеве Оквирне директиве о отпаду и Директиве о амбалажи и амбалажном отпаду (Табела 23). Имплементација ових директива утиче на начин на који се комунални отпад сакупља и третира, и на крају и на количине отпада које треба преусмерити на друге начине третирања и одложити на депоније.

Табела 23 Планирана инфраструктура за управљање комуналним отпадом

	Густо насељена градска област- Београд	Региони са градовима који се шире– Нови Сад, Ниш, Крагујевац	Остали региони
Прва фаза – делимична усаглашеност	• 100% покривеност сакупљања • Одвајање рециклабила– папира, пластике, стакла, метала • Секундарно одвајање рециклабила– постројење за сортирање • Пријем отпада из домаћинстава/ рециклажна дворишта (кабасти отпад, електрична и електронска опрема, опасни отпад) • Потпуно оперативна санитарна депонија са компактором • Компостирање посебно сакупљеног биоразградљивог отпада (барем из паркова и башти) • Затварање постојећих депонија		
Друга фаза – пуна усаглашеност	Производња енергије од отпада– комбинована топлотна и електрична енергија(даљинско грејање)	Механичко-биолошки третман за производњу горива од чврстог отпада или сакупљање биоразградљивог отпада за аеробно компостирање и анаеробну дигестију	Веома мали број технологија је ценовно приступачан и одржив. Фокус треба да буде на првој фази, на јефтинијим решењима, као што је компостирање код куће
Трећа фаза – затварање	Затварање свих постојећих депонија и сметлишта уз избор одговарајуће опције рекултивације.		

7. План рециклаже

Имплементација Оквирне директиве о отпаду подразумева да се циљеви који се односе на рециклажу заснивају на одвајању отпада у домаћинствима у комбинацији са радом постројења за прераду чистих материјала, што све чини део система који су описани у горњем тексту. Србија планира да постигне циљ од 50% рециклаже (556.233 тоне) укупног комуналног отпада до 2030. године

Рециклажа на нивоу домаћинстава није заиста почела у Србији пилот пројектима 2015. године. Висок удео биоразградљивог отпада, нарочито у руралним и приградским одручјима у Србији сматра се додатним изазовом за постизање циљних процената рециклаже. Познато је да навика раздвајања рециклабила на месту настанка утиче не само на постизање циљева рециклаже, већ је и неопходна за постизање каснијих захтевнијих циљева који се односе на количине биоразградљивог отпада који се преусмерава са депонија по приступачним ценама.

Механичко-биолошки третман разматра се у различитим конфигурацијама, али само у великим градским срединама, и само након успостављања система раздвајања отпада из домаћинстава.

8. Посебни токови отпада

Рециклажна дворишта ће постати пракса у свим општинама које су део регионалних система. Она ће допринети подизању стандарда управљања посебним токовима отпада. До данас је изграђено једно рециклажно двориште као део трансфер система у Шапцу, а до краја 2015. године, биће завршено још неколико дворишта. На овим локацијама планиран је пријем биоразградљивог отпада, батерија, отпадне електричне и електронске опреме, мешаног отпада и рециклабила.

9. Трошкови и финансирање успостављања регионалних система за управљање отпадом

9.1. Процена трошкова

Прелиминарни трошкови за успостављање регионалних система за управљање отпадом[52] обухватају процену трошкова свих инфраструктурних елемената (као што је и описано у Табели 5) и средстава потребних за израду документације.

Према тренутним проценама, за имплементацију свих елемената нове инфраструктуре и за решавање проблема загађења са депонија и сметлишта биће потребно око 918 милиона евра. Највећи трошкови – око 271 милиона евра (30%) – односе се на затварање (обе фазе) непрописних депонија. Следеће место по висини трошкова заузимају постројења за механичко-биолошки третман и за инсинерацију са 178 милиона евра (19%), као и успостављање нових депонија – 145 милиона евра (16%).

9.2. Финансирање развоја инфраструктуре

За планирање финансирања од 2015. године па надаље, коришћена је цифра од 899 милиона евра, зато што су средства за финансирање изградње инфраструктуре у оквиру фазе 1 и 2 за регион Суботице опредељена у претходном периоду (пре 2015. године).

Јавни и приватни финансијски ресурси предвиђени су као главни извори финансирања регионалних система за управљање отпадом. Планира се да се јавна средства користе само за финансијске инвестиције, док ће се оперативни трошкови и трошкови одржавања покривати из механизама повраћаја трошкова.

Предвиђено је да ће се план импплементације за усаглашавање сектора отпада у Србији финансирати из следећих извора:

1. OPEX из повраћаја трошкова;
2. Инвенстициони трошкови (*CAPEX*) из:
    - Јавних националних средстава (буџет РС, буџети и фондови локалне самоуправе),
    - Средстава ЕУ,
    - Осталих неповратних средстава из донација,
    - Приватног сектора,
    - Кредита[53],
    - Осталих извора.

[52] Процењени су трошкови инжењеринга за изградњу неопходне инфраструктуре како би се обезбедила прописна услуга у области управљања отпадом у сваком од дефинисаних региона.

[53] Уколико то буде приступачно.

На основу досадашњих искустава и очекивања у вези са повећањем средстава након приступања [54], израђен је следећи финансијски план за постизање пуне усаглашености ().

Табела 24. Сажети приказ очекиваног учешћа према извору (у милионима евра)

	НОМИНАЛНО У МИЛИОНИМА €	%	НСВ на 4 %
УКУПНО ОПЕРАТИВНИХ ТРОШКОВА КОЈИ СЕ ПОКРИВАЈУ ИЗ ТАРИФА	**2443** 2443	73% 100%	**1415**
ТРОШКОВИ УКУПНИХ ИНВЕСТИЦИЈА ПРИВАТНИ СЕКТОР ЈАВНИ СЕКТОР	**899** 211 687	27% 24% 76%	**642**
УКУПНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ И ОПЕРАТИВНИ ТРОШКОВИ	**3342**	100%	**2058**
ЈАВНИ СЕКТОР НЕПОВРАТНА СРЕДСТВА ЕУ И ОСТАЛЕ ДОНАЦИЈЕ НАЦИОНАЛНИ ДОПРИНОСИ	**687** 394 293	100% 57% 43%	

Оперативни трошкови и трошкови одржавања, који сачињавају приближно 73% укупних трошкова, биће намирени путем повраћаја трошкова кроз повећање тарифа. Очекује се да ће се део који се односи на инвестиције, за који се процењује да износи приближно 27% укупних трошкова, поделити између приватног сектора (24%) и јавног сектора (76%).

Очекује се да ће јавна финансијска средства за инвестициону компоненту доћи већим делом из неповратних средстава ЕУ (57%). РС је свесна да је за мобилизацију тако великих средстава неопходно да дође до јачања институција како би се повећани број пројеката могао несметано превести у реалну имплементацију. У периоду 2015-2017. године, прелиминарни алат за планирање биће израђен како би се постепено побољшали капацитети за вишегодишње програмирање.

Подстичу се механизми партнерства између јавног и приватног сектора, тамо где је то могуће и изводљиво. Тренутно постоје 4 таква РСЗУО, а најмање 2 су у процесу разматрања (Београд и Ниш). Овакав приступ омогућава смањење потребе за јавним ресурсима и

[54] Процена ЕУ фондова заснована је на поређењу искустава нових земаља чланица ЕУ.

потенцијално убрзава развој неопходне инфраструктуре, докле год се акценат не ставља на ограничења која произилазе из питања платежне моћи.

Прелиминарна динамика улагања за успостављање неопходне инфраструктуре у односу на остваривање циљева из области управљања отпадом, приказана је у Табели 7. Ово је кратки преглед радне табеле за потребе планирања инвестиција са једноставним претпоставкама о учешћу сваке компоненте регионалног система у три главна циља за усаглашавање. Приказане бројке односе се на обавезујуће датуме, а не на датуме исплата. Како се пројекти буду планирали, сазревали, финансирали и реализовали, тако ће се пратити њихови утицаји на постизање циљева. Састав и рокови пројеката ће се вероватно мењати, али њихов општи допринос поштовању договорених датума остаће исти.

9.3. Одрживост инвестиционог плана

За потребе процене утицаја приступачности инвестиционог плана, разрађена је међугодишња расподела инвестиција и припадајућих оперативних трошкова. Ова анализа показује да ће тренутни инвестициони план интензивно повећати притисак на домаћинства, чиме ће њихови капацитети у великој мери бити искоришћени.

Вишегодишњи оперативни трошкови процењени су у складу са забележеним међународним референтним вредностима које су примењене на ток инвестиција. Ова вредност ће се прецизније израчунати у будућем периоду након израде Националне стратегије апроксимације и релевантних планова за имплементацију специфичних директива. У овом тренутку, она представља посредну меру за повезивање величина на општем, макроекономском нивоу.

Удео максималног доприноса домаћинстава у складу са приступачности цена за њих, који би требало да апсорбује оперативне трошкове у сектору отпада дефинисан је на нивоу од 1,5% просечног примања по домаћинству[55]. Анализе показују потребу за интензивним повећањем тарифа за комуналне услуге са сада процењених 20% (ниска цена, али и непрописна услуга) на највишу стопу од 82% 2029. године.

Изражен раст у периоду између 2017. и 2029. године такође је индикатор вероватног удара који ће овај план подразумевати. Ове вредности треба проценити у плановима имплементације за специфичне директиве – а пре пуне дефиниције прелазних периода – на нивоу сваког регионалног система за управљање отпадом јер ће доћи до одступања по регионима, што у неким случајевима захтева блажи појединачни приступ. Целокупан утицај на приступачност цена приказан је у Илустрација 11.

[55] Како је предвиђено Националном стратегијом апроксимације у области заштите животне средине (2011)

Илустрација 11 Утицај оперативних трошкова на максималну приступачност

Евидентни закључци ове прелиминарне анализе су следећи:

- Прелиминарни план имплементације је одржив (уз одређене међугодишње прерасподеле инвестиција), али ће у великој мери представљати удар на буџет домаћинстава.
- Постизање пуне усаглашености захтеваће дужи период, а Србија у овом тренутку не може разматрати ранији датум за постизање пуне усаглашености.

Табела 25 Пример планирања инвестиција у инфраструктуру регионалних система за управљање отпадом

		Реална усаглашеност																				
000 евра		Први	Први и други	Трећи	-																	
	Укључујући и припрему	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Обавезујући датуми																						
Сремска Митровица				7.173										15.942								
Панчево				11.293										6.448								
Инђија									20.368					19.948								
Ужице				16.734										8.109								
Пирот				5.450										3.035								
Кикинда									10.276						14.026							
Лапово									10.122						4.163							
Јагодина									7.623						6.189							
Лесковац									11.918						4.427							
Суботица		19.223												24.611								
Ваљево				22.462										8.070								
Зрењанин					14.228									6.577								
Нова Варош									12.252					1.203								
Врање						18.927									2.624							
Београд							228.259								11.235							
Нови Сад									40.734						22.086							

Министарство пољопривреде и заштите животне средине

Ниш						23.760				13.161					3.445							
Сомбор								17.807								17.326						
Вршац								13.861								9.188						
Зајечар									26.965									15.027				
Смедерево									16.979										19.128			
Крагујевац										18.950									7.021			
Краљево											18.191								5.183			
Крушевац											18.741								3.830			
Петровац												14.545				2.165						
Прокупље												12.208					5.055					
Лозница													13.046				6.409					
Годишње инвестиције	000 евра	19.223		63.111	14.228	42.687	228.259	31.668	157.237	32.111	36.932	26.753	13.046	93.943	68.196	28.679	11.464	15.027	35.161			
Кумулативне инвестиције	000 евра	19.223	19.223	82.334	96.561	139.249	367.508	399.176	556.413	588.524	625.456	652.209	665.255	759.198	827.394	856.073	867.538	882.564	917.725	917.725	917.725	917.725
Проценат програма	Постигнуто	2,1%	2,1%	9,0%	10,5%	15,2%	40,0%	43,5%	60,6%	64,1%	68,2%	71,1%	72,5%	82,7%	90,2%	93,3%	94,5%	96,2%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Тема	Циљ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Усаглашеност депонија	100%	17,3%	17,3%	20,3%	20,2%	20,2%	20,1%	20,1%	24,3%	26,4%	32,4%	45,2%	50,3%	72,7%	78,1%	90,9%	97,1%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Прерада материјала	Више од 50%	2,9%	2,9%	4,9%	4,9%	4,9%	4,9%	4,9%	11,7%	12,9%	16,4%	35,0%	36,9%	49,0%	51,6%	54,8%	56,5%	57,2%	57,2%	57,2%	57,2%	57,2%
Биоразградљивог на депоније	Мање од 35%	99,5%	99,5%	98,6%	98,7%	98,7%	98,7%	98,7%	95,1%	94,5%	92,9%	67,9%	66,9%	56,4%	52,7%	51,0%	50,1%	49,6%	49,6%	49,6%	49,6%	49,6%

10. План депоновања отпада на прописне депоније

Инвестициони план омогућава вршења процена у вези са успостављањем регионалних система и временским роковима за отпад који се потенцијално одлаже на прописне депоније. Њиме се сугерише да капацитет за депоновање свог комуналног отпада на прописне депоније може бити достигнут до 2030. године уколико се испуне сви услови за финансирање развоја инфраструктуре (Табела 7, ред Усаглашеност депонија).

Очекивано је да ће затварање депонија (рекултивација) бити извршено пре 2034. године.

Анекс Прелиминарног плана имплементације за интегрисане регионалне системе управљања отпадом

Увод

За планирање развоја инфраструктуре у сектору управљања отпадом и подршку плану имплементације, Министарство пољопривреде и заштите животне средине је развило алат за планирање инвестиција (ИПТ) који служи као водич за доделу финансијских средстава приоритетним инвестиционим пројектима, који имају највише утицаја на остваривање циљева управљања отпадом.

Главни циљ ИПТ је:

- Прављење реалистичног инвестиционог плана на основу пројекција:
  - Трошкова инвестирања: годишње
  - Припрема пројекта, потребе финансирања и имплементације: годишње
- Планирање инвестиције у циљу постизања циљева Националне стратегије управљања отпадом, посебно који нивоа усаглашености ће се постићи са:
  - Чланом 14 директиве о депонијама (санитарне депоније)
  - Чланом 11 оквирне директиве о отпаду (поновно искоришћење материјала: папир...)
  - Чланом 5 директиве о депонијама (преусмеравање биоразградивог отпада)

ИТП даје подршку у планирању:

- Каква инфраструктура ће постојати у сваком региону,
- Када ће се спроводити инвестиције,
- Који ће бити трошкови инвестиције (током година).

Као следећи корак, Министарство пољопривреде и заштите животне средине планира да прошири могућности финансијског планирања ИПТ-а.

Информације

ИПТ се заснива на следећим:

- Подацима:
  - Становништво (општинеи региона за управљање отпадом)
  - Генерисање отпада (по особи, годишње) из система управљања отпадом,
  - Састав отпада (папир, метал, стакло, пластика, био-отпад, остало) из Националне стратегије за управљање отпадом,
  - Јединични трошак опреме и објеката за управљање отпадом на основу постојеће техничке документације или процена.
- Претпоставке:
  - Ниво усаглашености постигнут инвестицијом,
  - Функције трошкова (уколико директна процена трошка није доступна),
  - Промене у броју становника, производњи и саставу отпада,
  - Временски распоред инвестиције.
- Географске основе:
  - Региони управљања отпадом дефинисани у NWMS,
  - Општине.

Компоненте инвестиције

Компоненте инвестиције се одређују за сваки регион управљања отпадом и деле у неколико фаза.

Фаза 1 може укључивати све или нешто од следећег:

1. Депонија- санитарна (нпр. потпуна усаглашеност).
2. Трансфер станице (где је потребна).
3. Систем сакупљања (процена потребних камиона и канти).
4. Једноставно затварање (ограђивање, обезбеђење, превенција континуиране употребе).
5. Рециклажна дворишта (најмање једна у свакој општини за пријем кабастог отпада, баштенског отпада,...)
6. Сепарација на извору отпада (систем две канте - сув отпад за рециклажу у једној канти, остали у другој).
7. Секундарна сепарација (сортирање сувог отпада за рециклажу у фракције које се могу пласирати на тржиште).
8. Компостирање зеленог отпада (компостирање отпада из паркова и башти).

Фаза 2 може укључивати све или нешто од следећег:

9. Сакупљање био-отпада (трећа канта за одвојено сакупљање кухињског и баштенског отпада).
10. Постројења за компостирање отпада (компостирање одвојено сакупљеног отпада под 9.).
11. Механичко- биолошки третман отпада и производња горива добијеног из отпада и чврстог горива добијеног из отпада.

12. Отпад у енергију (инсинерација са поновним коришћењем енергије).

Фаза 3 ограничена је на:

13. Потпуна ремедијација (потпуна ремедијација старих депонија укључујући смањење загађења воде и ваздуха).

Примери таквих планирања (у складу са фазама и инфраструктурним компонентама) приказани су на Слици 1 (број инфраструктурних компоненти) и Слици 2 (трошкови планираних инфраструктурних компоненти).

Преглед плана

Као резултат планских одлука (везано за структуру региона, компоненте, временски распоред инвестиције, итд.), ИПТ пружа:

- Инвестирање годишње у сваком региону и укупно за све регионе,
- Фаза имплементације- по боји,
- Напредак у имплементацији у смислу новца (део укупног трошка),
- Процене усаглашености са
    - Чланом 14 директиве о депонијама (санитарне депоније)
    - Чланом 11 оквирне директиве о отпаду (поновно искоришћење материјала: папир...)
    - Чланом 5 директиве о депонијама (преусмеравање биоразградивог отпада)

Пример прегледа плана дат је је у Табели 9.

Слика 1 Планирање инфраструктурних компоненти у регионима управљања отпадом. Састав инфраструктуре за сваки регион.

		Депонија	Трансфер станице	Систем сакупљања	Једноставно затварање	Рециклажна дворишта	Сепарација на извору отпада	Секундарна сепарација	Компостирање зеленог отпада	Сакупљање био-отпада	Постројења за компостирање отпада	МБТ и производња горива	Отпад у гориво	Потпуна ремедијација
Фаза 1	000 EUR	€ 145.050	€ 40.179	€ 64.025	€ 35.290	€ 49.969	€ 54.394	€ 58.162	€ 5.535					€ -
Фаза 2	000 EUR									€ -	€ -	€ 29.520	€ 148.500	€ -
Фаза 3	000 EUR													€ 235.953
УКУПНО	**000 EUR**	**€ 145.050**	**€ 40.179**	**€ 64.025**	**€ 35.290**	**€ 49.969**	**€ 54.394**	**€ 58.162**	**€ 5.535**	**€ -**	**€ -**	**€ 29.520**	**€ 148.500**	**€ 235.953**
Удео	**%**	**17%**	**5%**	**7%**	**4%**	**6%**	**6%**	**7%**	**1%**	**0%**	**0%**	**3%**	**17%**	**27%**

			УКУПНЕ БУДУЋЕ ПОТРЕБЕ: ОВА ТАБЕЛА НАВОДИ ФИНАЛНУ ИНФРАСТРУКТУРУ КОЈА ЋЕ ПОСТОЈАТИ У СВАКОМ РЕГИОНУ НАКОН ЗАВРШЕТКА ИМПЛЕМЕНТАЦИОНОГ ПРОГРАМА											
1	Сремска Митровица	2,6%	1	1	0	0	0	1	1	1		0	0	0	0
2	Панчево	2,1%	1	0	0	0	0	1	1	1		0	0	0	0
3	*Инђија*	*3,0%*	*1*	*3*	0	*0*	0	*1*	*1*	*1*		*0*	*0*	*0*	*0*
4	*Ужице*	*4,7%*	*1*	*8*	0	*0*	0	*1*	*1*	*1*		*0*	*0*	*0*	*0*
5	Пирот	1,1%	1	1	0	0	0	1	1	1		0	0	0	0
6	Кикинда	2,0%	1	3	0	0	0	1	1	1		0	0	0	0
7	*Лапово*	*1,0%*	*1*	*3*	34	*2*	2	*1*	*1*	*1*		*0*	*0*	*0*	*54*
8	*Јагодина*	*3,1%*	*1*	*1*	24	*2*	2	*1*	*1*	*1*		*0*	*0*	*0*	*13*
9	Лесковац	2,7%	1	3	52	6	7	1	1	1		0	0	0	108
10	Суботица	3,8%	1	4	72	8	9	1	1	1		0	0	0	161
11	*Ваљево*	*4,7%*	*1*	*3*	24	*4*	4	*1*	*1*	*1*		*0*	*0*	*0*	*23*
12	*Зрењанин*	*2,5%*	*1*	*0*	32	*5*	6	*1*	*1*	*1*		*0*	*0*	*0*	*34*
13	Нова Варош	1,3%	1	1	20	2	7	1	1	1		0	0	0	158
14	Врање	1,8%	1	4	44	5	5	1	1	1		0	0	0	174
15	*Београд*	*25,0%*	*2*	*3*	50	*7*	6	*1*	*1*	*1*		*0*	*0*	*1*	*187*
16	*Нови Сад*	*8,5%*	*1*	*2*	54	*7*	5	*1*	*1*	*1*		*0*	*1*	*0*	*58*
17	Ниш	5,0%	1	4	78	9	5	1	1	1		0	1	0	208
18	Сомбор	2,6%	1	3	36	5	4	1	1	1		0	0	0	77
19	*Вршац*	*1,4%*	*1*	*3*	22	*3*	4	*1*	*1*	*1*		*0*	*0*	*0*	*57*
20	*Зајечар*	*3,1%*	*1*	*7*	36	*6*	7	*1*	*1*	*1*		*0*	*0*	*0*	*130*
21	Смедерево	2,1%	1	1	246	3	4	1	1	1		0	0	0	130
22	Крагујевац	3,8%	1	0	100	8	8	1	1	1		0		0	74
23	*Краљево*	*4,2%*	*1*	*1*	72	*6*	4	*1*	*1*	*1*		*0*		*0*	*171*
24	*Крушевац*	*3,1%*	*1*	*0*	44	*5*	6	*1*	*1*	*1*		*0*	*0*	*0*	*50*
25	Петровац	2,2%	1	0	22	4	4	1	1	1		0	0	0	71
26	Прокупље	1,1%	1	1	48	7	7	1	1	1		0	0	0	460
27	Лозница	1,6%	1	0	26	2	3	1	1	1		0	0	0	90

Слика 2 Планирање инфраструктурних компоненти у регионима управљања отпадом. Трошкови компоненти по регионима.

Without Preparatory Costs Preparatory Costs are estimated in Rows 101 et seq. -				Landfill	Transfer Station	Collection System	Simple Closure	Recycling sites	Source Separation	Secondary Separation	Green Waste Composting	Bio-waste Collection	In-Building Composting	MBT with RDF	Waste to Energy	Full Remediation
Ref	Region	Waste T p.a.	Population	Per item € 6 750 000	Per item € 681 000	Per item € 80 000	Per item € 10 000	Per item € 369 000	Individual lookup in MunNeed	Cost Function UnitCosts	Per Item € 205 000	Per person € 6,67	Cost Function UnitCosts	Cost Function UnitCosts	Cost Function UnitCosts	Individual Lookup in MunNeed
1	Sremska Mitrovica	-	-			1 200 000	560 000	738 000	1 700 372	2 300 000	205 000					14 899 358
2	Pančevo	-	-	6 750 000		640 000	150 000	738 000	940 264		205 000					6 026 400
3	Indija	-	-	6 750 000	2 043 000	2 000 000	1 140 000	2 583 000	2 208 626		205 000					18 642 960
4	Užice	-	-		5 448 000	2 080 000	1 690 000	3 321 000	2 895 128		205 000					7 578 137
5	Pirot	-	-		681 000	800 000	270 000	1 476 000	796 954		205 000					2 836 776
6	Kikinda	-	-		2 043 000	1 440 000	590 000	2 214 000	1 637 855		205 000					13 107 990
7	Lapovo	-	-		2 043 000	1 440 000	2 410 000	2 583 000	0		205 000					3 890 983
8	Jagodina	-	-		681 000	800 000	980 000	1 107 000	1 203 489		205 000					5 784 262
9	Leskovac	-	-		2 043 000	1 440 000	1 660 000	2 214 000	1 649 532		205 000					4 137 688
10	Subotica	-	-	6 750 000	2 724 000	1 760 000	650 000	1 107 000	2 219 224		205 000					23 000 740
11	Valjevo	-	-	6 750 000	2 043 000	2 480 000	2 170 000	1 845 000	2 995 306		205 000					7 542 134
12	Zrenjanin	-	-	6 750 000		1 040 000	620 000	1 476 000	1 429 960		205 000					6 146 800
13	Nova Varoš	-	-	6 000 000	681 000	640 000	600 000	1 476 000	843 038		205 000					1 124 129
14	Vranje	-	-	6 750 000	2 724 000	1 280 000	1 630 000	2 583 000	1 170 396		205 000					2 452 067
15	Beograd	-	-	20 000 000	2 043 000	23 500 000	1 000 000	1 400 000	11 500 000		205 000				148 500 000	10 500 000
16	Novi Sad	-	-	7 500 000	1 362 000	2 560 000	820 000	2 952 000	4 145 285		205 000			17 220 000		20 641 540
17	Niš	-	-	5 800 000	2 724 000	5 805 000	1 720 000	1 591 000	1 085 000		205 000			12 300 000		3 220 000
18	Sombor	-	-	6 750 000	2 043 000	1 760 000	550 000	1 476 000	2 022 523		205 000					16 192 710
19	Vršac	-	-	6 000 000	2 043 000	640 000	750 000	1 476 000	801 948		205 000					8 586 738
20	Zaječar	-	-	6 750 000	4 767 000	1 920 000	4 720 000	2 583 000	2 140 900		205 000					14 043 610
21	Smederevo	-	-	6 750 000	681 000	1 440 000	2 320 000	1 107 000	1 864 736		205 000					17 876 211
22	Kragujevac	-	-	7 500 000		1 440 000	1 980 000	1 845 000	2 185 161		205 000					6 561 488
23	Kraljevo	-	-	6 750 000	681 000	1 440 000	1 180 000	1 845 000	2 115 650		205 000					4 843 743
24	Kruševac	-	-	6 750 000		1 760 000	2 080 000	2 583 000	2 017 646		205 000					3 579 185
25	Petrovac	-	-	6 000 000		960 000	1 420 000	2 583 000	809 880		205 000					2 023 414
26	Prokuplje	-	-	6 000 000	681 000	800 000	500 000	1 591 000	766 083		205 000					4 724 429
27	Loznica	-	-	6 000 000		960 000	1 130 000	1 476 000	1 248 794		205 000					5 989 949
TOTAL				€ 145 050 000	€ 40 179 000	€ 64 025 000	€ 35 290 000	€ 49 969 000	€ 54 393 751	€ 2 300 000	€ 5 535 000	€ -	€ -	€ 29 520 000	€ 148 500 000	€ 235 953 441